ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Φάκελος Κύπρου

ΤΟΜΟΣ Ζ΄

Πρακτικά
Συνεδριάσεων
(Φάκελοι 19-21)

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ
2019

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ζ΄

Πρακτικά Συνεδριάσεων

Φάκελοι 19-21

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κώστας Αθανασίου, πρόεδρος
Αντώνης Βγόντζας
Έλλη Δρούλια
Παναγιώτης Ηλιόπουλος
Λεωνίδας Καλλιβρετάκης
Ηλίας Νικολακόπουλος
Γιώργος Σαββαΐδης
Τάσος Σακελλαρόπουλος
Βάσω Τσακανίκα
Μάγδα Φυτιλή

Ομάδα Εργασίας: Όλια Ησαΐα
Άρης Σωτηρόπουλος

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Βασιλική Αναστασιάδου
(έως 28.2.2018)
Σωκράτης Σωκράτους
(από 1.3.2018)
Ελένη Ηλιάδη
Ανδρέας Χειμωνίδης
Ανδρέας Νεοφύτου
Φλώρα Φλουρέντζου
Συλβάνα Βανέζου
Πέτρος Παπαπολυβίου
Δημήτρης Ταλιαδώρος
Μιχάλης Μιχαήλ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Βάσω Τσακανίκα

Γενική Επιμέλεια: Έλλη Δρούλια

Επιμέλεια: Όλια Ησαΐα
Άρης Σωτηρόπουλος

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση - Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζάς

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Ελένη Ηλιάδη

Επιμέλεια: Φλώρα Φλουρέντζου
Συλβάνα Βανέζου

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παπαπολυβίου

Ψηφιοποίηση υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης
Στέλλα Διομήδους

Εκτύπωση: ΚΕΘΕΑ, ΣΧΗΜΑ + ΧΡΩΜΑ

ISBN (set): 978-960-560-158-4
ISBN (τόμ. Ζ΄): 978-960-560-174-4
ISBN (τόμ. Ζ΄ σκληρόδετο): 978-960-560-175-1

ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. Ζ΄): 978-9963-39-075-5
ISBN (τόμ. Ζ΄ σκληρόδετο): 978-9963-39-076-2

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ζ΄

Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:
30 Σεπτεμβρίου έως 7 Οκτωβρίου 1986

Φάκελοι 19-21

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2019

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η δημοσιοποίηση του υλικού του Φακέλου της Κύπρου, ικανοποιώντας το καθολικό διαχρονικά αίτημα των πολιτών της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά και του πολιτικού κόσμου των δύο χωρών για άμεση και ανεμπόδιστη πρόσβαση στην ιστορική αλήθεια, λύνει μια πολιτική και ηθική εκκρεμότητα που αφορά τα όσα, τραγικά, διαδραματίστηκαν στην Κύπρο το 1974, το χουντικό πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, που προκάλεσε μια νέα βαρύτατη εθνική καταστροφή, της οποίας τις οδυνηρές συνέπειες η Κύπρος συνεχίζει μέχρι και σήμερα να υφίσταται.

Το ογκωδέστατο υλικό, του οποίου η δημοσίευση θα υλοποιηθεί σταδιακά με την ολοκλήρωση της έκδοσης πολύτομου έργου, διαλαμβάνει τα πρακτικά των συνεδριάσεων της Εξεταστικής Επιτροπής για τον Φάκελο της Κύπρου της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε από τον Φεβρουάριο του 1986 έως τον Μάρτιο του 1988. Η Επιτροπή εξέτασε, με κλητεύσεις και μαρτυρικές καταθέσεις, όλους όσοι ενεπλάκησαν έμμεσα ή συμμετείχαν άμεσα στο καταστροφικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ και όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Η Επιτροπή, ως γνωστόν, δεν κατέληξε σε κοινό πόρισμα και, ως εκ τούτου, τόσο το πόρισμα της πλειοψηφίας όσο και οι επιμέρους απόψεις της μείζονος και ελάσσονος αντιπολίτευσης, καθώς και ανεξάρτητων βουλευτών κατατέθηκαν στην ολομέλεια της Βουλής των Ελλήνων την 31η Οκτωβρίου 1988 χωρίς να συζητηθούν και να ψηφιστούν.

Τριάντα περίπου χρόνια αργότερα και σαράντα τρία μετά την τραγωδία του 1974, η Βουλή των Ελλήνων σε συνεδρίασή της, στις 11 Ιουλίου 2017, αποφάσισε ομόφωνα όπως το υλικό του Φακέλου της Κύπρου παραδοθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας και από κοινού δημοσιοποιηθεί. Η παράδοσή του έγινε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων, στις 14 Ιουλίου 2017, στη Λευκωσία.

Οι εμμάρτυρες καταθέσεις που περιλαμβάνει ο Φάκελος της Κύπρου συγκροτήθηκαν μετά από μακρά σειρά ερωτήσεων, τις οποίες υπέβαλαν ο πρόεδρος και τα εκάστοτε μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής με βάση την κατά την περίοδο των γεγονότων ή και προγενέστερα ιδιότητα, τη θέση, τον ρόλο και τη δράση του κάθε εξεταζόμενου μάρτυρα. Οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφηκαν αποτελούν προφανώς αυστηρά προσωπικές απόψεις του καθενός, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που ενδεχομένως αυθαίρετα, λανθασμένα ή ίσως και κακόβουλα καταλογίζονται σε άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες, ή και ακόμη, προκειμένου για ανθρώπους που αποδεδειγμένα φέρουν το κύριο βάρος του εθνικού άγους του 1974, αποτελούν εμφανέστατη προσπάθεια να αποσείσουν μέρος από τις ασήκωτες ιστορικές τους ευθύνες. Οι μαρτυρίες εξάλλου καταγράφηκαν,

αφού μεσολάβησαν δώδεκα και πλέον χρόνια από την τραγωδία του 1974 και πολλοί από τους μάρτυρες είχαν έννομο συμφέρον στην όλη διαδικασία λόγω της προσωπικής τους εμπλοκής. Πρόκειται για ένα υλικό που δεν τέθηκε ποτέ στη βάσανο της τελικής απόδοσης ευθυνών. Ωστόσο, όσο και να ελέγχονται πολλές καταθέσεις ως μη αξιόπιστες ή να χαρακτηρίζονται από την προσπάθεια απόκρυψης στοιχείων ή την κραυγαλέα απόπειρα δικαιολόγησης πράξεων και στάσεων, αποδίδουν με τρόπο απολύτως ουσιαστικό τις ολέθριες συνέπειες που είχαν οι παρεμβάσεις και επεμβάσεις του καθεστώτος της επτάχρονης στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδας στα εσωτερικά της Κυπριακής Δημοκρατίας, που υπονόμευσαν πολλαπλά τις σχέσεις των δύο κρατών και αποσάθρωσαν εκ των έσω την αμυντική ικανότητα της Κύπρου. Καταδεικνύουν επίσης την καταστροφή που επιφέρουν η κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος και η αντιποίηση πολιτικής αρχής από φορείς όπως ο στρατός, που έχει ως αποκλειστική αποστολή την εθνική άμυνα και όχι την άσκηση πολιτικού ρόλου.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από κοινού στην παρούσα έκδοση έχει στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσο και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επτασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και άγνωστες πτυχές της κυπριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπαρτο σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μη, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης, έτσι ώστε να χυθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας και το «Δεν Ξεχνώ» της νεότητάς μας να μην παραμείνει κενό γράμμα.

Νικόλαος Βούτσης
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Δημήτρης Συλλούρης
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΔΗΜΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 18.9.86 και 30.9.86

Γεννήθηκε το 1922 στον Πειραιά. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 28.3.1947. Έλαβε μέρος σε επιχειρήσεις του εμφύλιου πολέμου το 1949. Υπηρέτησε στην Κύπρο από τις 7.9.1973 έως τις 23.6.1974 ως Α΄ βοηθός επιτελάρχου στο ΓΕΕΦ και από τις 24.6.1974 έως τις 6.8.1974 ως επιτελάρχης στο ΓΕΕΦ. Αποστρατεύτηκε τον Αύγουστο του 1976 με τον βαθμό του υποστράτηγου.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ – ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 16.9.86, 30.9.86 και 2.10.86

Γεννήθηκε το 1933 στη Θεσσαλονίκη. Απόφοιτος ΣΝΔ, σημαιοφόρος 17.6.1954. Υπηρέτησε στην Κύπρο από τις 10.8.1972 έως τις 10.8.1974 ως Ναυτικός Διοικητής. Αποστρατεύτηκε το 1975 με τον βαθμό του αντιπλοίαρχου.

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 2.10.86

Γεννήθηκε το 1935 στην Αθήνα. Κατατάχθηκε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων το 1952. Υπηρέτησε στην Κύπρο από τις 13.7.1972 έως τις 29.8.1974 ως διοικητής της ναυτικής βάσης Μπογαζίου «Χρυσούλης» (Διοικητής Παρακτίου Αμύνης). Αποστρατεύτηκε το 1982 με τον βαθμό του αντιπλοίαρχου. Απεβίωσε στις 15.2.2018.

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφή τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών, αλλά και ανακριβειών, όπως καταγράφηκαν είτε από λάθος του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Πέρα από ιστορικές ανακρίβειες οι οποίες είναι ξεκάθαρο ότι οφείλονται στον εκάστοτε μάρτυρα (ο οποίος λάμβανε γνώση και ενέκρινε τη δακτυλόγραφη μορφή της κατάθεσής του), σε σελίδες του παρόντος τόμου κυπριακά τοπωνύμια γράφονται λανθασμένα: Πενταμίλι (αντί Πέντε Μίλι), Μπαγιάζι και Μπογάντσι (αντί Μπογάζι), Τσάτος (αντί Τζάος) κ.ά. Τέλος, και άλλες λέξεις αποτυπώθηκαν λανθασμένα, όπως το τυφέκιο «Enfield», που αναφέρεται ως «Emfil» κ.ά.

Όταν περατωθεί η συνολική έκδοση, στον τελευταίο τόμο θα δημοσιευθεί ευρετήριο ονομάτων και τόπων όπου θα καταγραφούν όλα με την ορθή τους ονομασία.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ "

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο 19

Στην Αθήνα, σήμερα 30 Σεπτεμβρίου 1986, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.30'π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή " για το φάκελο της Κύπρου ", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Π. Γιαννακόδημου (2η μέρα) και Γ.-Μ. Παπαγιάννη (2η μέρα) .

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Γ. Δασκαλάκης , Π. Ζακολίκος, Κ. Ζερβός , Α. Λιαροκάπης, Κ. Μπαντουβάς, Α. Πεπονής , Γ. Περάκης, Σ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βασιλειάδης , Α. Ζαΐμης, Κ. Λάσκαρης , Α. Ξαρχάς , Γ. Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπακωνσταντίνου , Α. Παπαληγούρας, Α. Παυλίδης , Χ. Φωτόπουλος , Κ. Κάππος , Κ. Γιατράκος και Δ. Λιβανός .

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας και λέγει :

1/1 σ Ε.Κ. 30.9.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννη):Κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Πρέπει να ανακοινώσω στην Επιτροπή ότι οι εκθέσεις , του τότε αρχηγού του ΓΕΕΦ, του μετέπειτα δηλαδή αρχηγού του ΓΕΕΦ κυρίου Καραγιάννη, ανευρέθησαν και είναι στη διάθεση των μελών της Επιτροπής.

Δεύτερον, η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών μας έστειλε ένα ογκοδέστατον φάκελλο ο οποίος περιέχει 5 υποφακέλλους μέσα, οι οποίοι κατετέθησαν στηνΓραμματεία. Είναι και αυτοί στη διάθεση των μελών της Επιτροπής

Παρακαλώ να αρχίσουμε την εξέταση των μαρτύρων . Πρώτα να τελειώνουμε με τον κύριο Γιαννακόδημο και εν συνεχεία να αρχίσουμε με τον κύριο Παπαγιάννη. Είσθε σύμφωνοι;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης):Παρακαλώ τον κύριο Γραμματέα της Επιτροπής να συνοδεύσει τον μάρτυρα κύριο Γιαννακόδημο στην Αίθουσα.

(Στο σημείο αυτό προσέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κύριος Γιαννακόδημος).

Κύριε μάρτυς , έχετε δώσει τον όρκο.

ΜΑΡΤΥΣ:Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, αναφερόμενος στον όρκο σας μπορείτε να συνεχίσετε χωρίς φυσικά νέα ορκομωσία .

2/1 σ Ε.Κ. 30.9.86

Εξεταζόμενος προχθές μας είπατε περίπου θα το αποδώσω, αλλά αν θέλετε να το βρω να το διαβάσω και επιλέξει ότι εσείς δεν ξέρατε τίποτα για το πραξικόπημα και ότι λάβατε γνώση κατάπληκτος το πρωΐ. Τι ώρα ελάβατε γνώση το πρωΐ;

(Η)

(σ)
1/1 Η (Ε.Μ) 30.9.86

4

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν γύρω στις 7.30' με 8 η ώρα. Σας είπα, ότι με πήραν τηλέφωνο από την ΕΛΔΥΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας πήραν, λοιπόν, στις 7.30' με 8 η ώρα από την ΕΛΔΥΚ και από εκεί το μάθατε. Και τους είπατε μάλιστα χαρακτηριστικώς: "Τί πάθατε; Παλαβώσατε; Το χάσατε";

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το είπα μετά στον Γεωργίτση, όταν ήλθε επάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εδώ ο πλοίαρχος Παπαγιάννης, εξεταζόμενος ως μάρτυς, όχι σε μας, αλλά υποθέτω στον κ. Μπέλκα, λέγει ότι στις 7 η ώρα τον ειδοποιήσατε σεις προσωπικώς περί του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έτσι λέγει ο κ. Παπαγιάννης και θα σας το διαβάσω ακριβώς, όπως το λέγει στην κατάθεσή του. Την κατάθεση την έδωσε στον ταξίαρχο κ. Μπέλκα. "Περί την 7ην ώραν εκλήθην υπό του επιτελάρχου Εθνικής Φρουράς, ταξιάρχου κ. Γιαννακοδήμου, όστις εκ νέου μου εγνώρισε για την κίνηση κατά του Μακαρίου, νομίζων προφανώς ότι δεν εγνώριζα περί τούτου. Του ανέφερα ότι εγνώριζα τούτο. Την 7.45' διέταξε δέκα άνδρες κ.λπ.". Ισχυρίζεται, λοιπόν, ο κ. Παπαγιάννης, ότι το πρωΐ στις 7 η ώρα τον ειδοποιήσατε σεις για το πραξικόπημα.

2/1 Η (Ε.Μ) 30.9.86

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Ούτε ήλθε καθόλου, ούτε τον ειδοποίησα ποτέ τον Παπαγιάννη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Απλώς εγώ κύριε μάρτυς, ήθελα να επισημάνω αυτή την αντίθεση των καταθέσεών σας.

Εγώ δεν έχω να σας υποβάλω καμμιά άλλη ερώτηση. Παρακαλώ όσοι εκ των κυρίων συναδέλφων θέλουν να υποβάλουν ερωτήσεις να το δηλώσουν για να εγγραφούν, ώστε να προχωρήσουμε και να τελειώσουμε και την κατάθεση του κ. Παπαγιάννη, η οποία ίσως θα απαιτήσει χρόνο περισσότερο απ'ό,τι απήτησε προχθές και σήμερα η κατάθεση του κ. Γιαννακόδημου.

Ο κύριος Κάππος, έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Γιαννακόδημε, πού υπηρετούσατε στις 21 Απριλίου 1967 και τί θέση πήρατε απέναντι στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρετούσα στας Σέρρας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Και τί θέση πήρατε απέναντι στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ επαναλαμβάνω υπηρετούσα στας Σέρρας. Ήμουν εκεί από το 1966, όταν τελείωσα τη Σχολή Πολέμου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δηλαδή, πότε μάθατε για το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου;

3/1 Η (Ε.Μ) 30.9.86

6

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν έγινε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Το πρωΐ;

ΜΑΡΤΥΣ. Το πρωΐ, όταν πήγαμε στα γραφεία μας. Μάλιστα, δεν εγνωρίζαμε και περί τίνος ακριβώς πρόκειται επάνω εκεί που είμασταν εμείς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε μάρτυς, εδώ ο συνταγματάρχης Πούλος λέγει ότι πήρατε στο ΓΕΕΦ ένα σήμα που έλεγε τα εξής: "Κινήσεις τουρκικών ναυτικών δυνάμεων. Εγκεκριμένη υπό του ΝΑΤΟ άσκηση. Αυτοσυγκράτηση. Ουδεμία ενέργεια επίδειξης".

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν άκουσα τί είπατε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Επαναλαμβάνω, ότι ο Πούλος λέγει ότι πήρατε ένα σήμα στο ΓΕΕΦ που έλεγε: "Κινήσεις ναυτικών δυνάμεων. Εγκεκριμένη υπό του ΝΑΤΟ άσκηση".

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το θυμάμαι αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Για αυτοσυγκράτηση κ.λπ.;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δηλαδή τί; Πήρατε σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Το λέγανε τηλεφωνικώς στον κ. Γεωργίτση.

(ν)

(Η)

1/1 ν A.M. 30-9-86

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ξέρετε εσείς αν πιάστηκαν τούρκοι αιχμάλωτοι πράκτορες, οι οποίοι ήταν από τις 15 Ιουλίου στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι αυτό δεν το ξέρω. Ξέρω ότι πιαστήκανε δύο αιχμάλωτοι, ένας συνταγματάρχης διαβιβάσεων και ένας ταγματάρχης τεθωρακισμένων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα. Υπηρετήσατε υπό τον στρατηγό Καραγιάννη καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είχατε φύγει;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ξέρετε ένα αντισυν/ρχη Τσουμή;

ΜΑΡΤΥΣ: Τσουμή ήξερα δύο συνταγματάρχες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αυτός πού ήταν στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν ένας στην Κυπρο. Μου φαίνεται υπηρετούσε στην ΚΥΠ. 'Ηταν και άλλος ενας αλλά δεν ήταν κάτω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς δηλαδή, πότε φύγατε από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έφυγα, στις 6 Αυγούστου παρέδωσα....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Α' 6 Αυγούστου. Να με συγχωρείτε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Τσιγαρίδα να λάβει τον λόγο.

9/1 ν. Α.Μ. 30-9-86

8

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε μάρτυς, πότε πήγατε στην Κύπρο εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Τις αρχές Σεπτεμβρίου του '73.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Συνεργασία με την ΕΟΚΑ Β; είχατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ προσωπικώς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Εσείς προσωπικώς.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Εγώ ήμουνα βοηθός επιτελάρχου, δεν είχα θέση...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή η θέση βοηθού επιτελάρχου είναι μικρή;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι αυτός ασχολείται με τα γραφεία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ξέρετε γιατί σας ρωτάω; Διότι υπήρχαν αξιωματικοί στην Κύπρο με ανάλογες θέσεις που και συνεργαστήκανε με την ΕΟΚΑ Β και είχαν και ψευδώνυμα. Μη σας κάνει εντύπωση δηλαδή, γιατί σας ρωτάω.
Και ρωτάω και σας και έχω και λόγο και το ρωτάω μήπως και σείς είχατε κάποιο ψευδώνυμο στην ΕΟΚΑ Β;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Ούτε είχα καμία σχέση, ούτε τους ήξερα καθόλου αυτούς.

ΚΩΝΣΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μήπως μπορείτε να θυμηθείτε το βράδυ

3/1 ν Α.Μ. 30-9-86

9

της μεταπολίτευσης...

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε δηλαδή; Στις 23,24...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΣΑΣ; Στις 23 Ιουλίου.

Πού ευρίσκεσθο εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Αρχηγείο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Στο Αρχηγείο του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Το βράδυ μαζί με τους κυρίους Γεωργίτση, Κομπόκη Σκλαβενίτη, με τι ασχοληθήκατε; 'Οταν πληροφορηθήκατε ότι έπεσε η χούντα και έρχεται ο Καραμανλής με τι ασχολήθηκε το Στρατηγείο σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα. Εγώ δεν είχα ασχοληθεί με τίποτα. Απ'αυτούς έμαθα ότι έπεσε η χούντα και ότι πρόκειται να ρθεί ο Καραμανλής. Αυτή [illegible]ν είχαν επικοινωνία, εγώ δεν είχα καμία επικοινωνία με την Αθήνα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τηλεφωνικά το μάθανε αυτοί;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ετσι φαίνεται. 'Ετσι μου είπαν, ότι τους τηλεφώνησαν

4/1 Ν Α.Μ.. 30-9-85

10

από πάνω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε μάρτυς, σας ρωτάω για τον εξής λόγο: Καταθέτουν άλλοι συνάδελφοί σας ότι το βράδυ εκείνο και εσείς και όλη η άλλη παρέα κάνατε μία επιχείρηση. Καταστρέψατε ό,τι υπήρχε στο ΓΕΕΦ για ευνοήτους λόγους.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, όχι τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή αυτό το καταθέτει ο κύριος Πούλος και μνημονεύει και εσάς. Έχει κανένα προσωπικό λόγο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Πούλος πρώτα- πρώτα δεν ήταν μέσα στο ΓΕΕΦ για να ξέρει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτό είναι το πρόβλημα; Αν ήταν μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρει αυτός, Δεν ήταν μέσα. Ούτε κατέστρεψα τίποτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή ας σας πώ ότι το καταθέτει ένας ο οποίος ήταν μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν ήταν παρών, να τον φέρετε μπροστά μου να μου πεί. Ήμουνα εγώ μέσα και καταστρέψανε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Καλά, θα γίνει και αυτό. Εσείς δεν πληροφορηθήκατε το βράδυ εκείνο με τι ασχολήθηκε ο κ. Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Η τελευταία μου ερώτηση, κύριε μάρτυς:

5/1 ν Α.Μ. 30-9-86 11

Περάσανε 12 χρόνια από αυτά τα τραγικά γεγονότα. Πιστεύω ότι και εσείς πολλά ερωτήματα θα είχατε μετά από αυτή την τραγική ιστορία. Και είσθε και ένας έλληνας αξιωματικός μεγάλου βαθμού. Μπορείτε σήμερα να δώσετε μία εξήγηση στην επιτροπή γιατί έγινε αυτή η ενέργεια αυτό το πραξικόπημα;

(Ω)

1/1 Ω I.B. 30.9.86

12

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ερώτημα το έχω και εγώ μέχρι τώρα και δεν μπορώ να το λύσω. Για μένα ήταν ένα παράλογο πράγμα, όπως τους το είπα και το κατέθεσα και την άλλη φορά. Τους είπα γιατί το κάνατε αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Όταν γυρίσατε στην Αθήνα, κύριε μάρτυς, είδατε κανένα από τους μεγάλους πρωτεργάτες;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Όταν γύρισα στην Αθήνα παρουσιάστηκα, όπως έπρεπε, στον αρχηγό στρατού και στον αρχηγό του ΓΕΕΘ, στον Γαλατσάνο και στον Μπονάνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Γυρίσατε λοιπόν από την Κύπρο στις 6 Αυγούστου.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, στις 9 Αυγούστου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ναί. Έχουμε χάσει το νησί, έγιναν αυτά που έγιναν. Τί είπατε εσείς σε αυτό τον αρχηγό; Δεν του είπατε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτα-πρώτα, δεν με άφησε να του πώ. Μου λέει, ήρθες από την Κύπρο; Του λέω, ήρθα. Μου λέει, καλά, φύγε και θα σε τοποθετήσω. Αυτός τα είχε χαμένα εντω μεταξύ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ο κύριος Γαλατσάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γαλατσάνος μου είπε, εγώ δεν ξέρω τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τίποτα άλλο, κύριε Πρόεδρε, ευχαριστώ.

2/1Ω Ι.Β. 30.9.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Φωτόπουλο να λάβει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Γνωρίζετε αν υπήρχε στο ΓΕΣ σχέδιο ανατροπής του Μακαρίου και προ του πραξικοπήματος του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ούτε και στη δεύτερη εκτροπή; Ούτε,δηλαδή, επί Ιωαννίδη, ούτε επί Παπαδόπουλου; Δεν ξέρετε (δηλαδή αν ήθελαν και η μιά και η άλλη Κυβέρνηση να εξοντώσουν τον Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αφού υπηρετήσατε ως βοηθός επιτελάρχου και οι στρατιωτικοί τουλάχιστον εδώ μέσα γνωρίζουν, ότι η θέση του βοηθού επιτελάρχου είναι μιά καίρια θέση, μιά δυνατή θέση σ'ένα Επιτελείο, ερωτώ, εμποδίζετο από τους μακαριακούς ή από τον ίδιο τον Μακάριο η οχύρωση της Κύπρου με ελληνικές δυνάμεις και η επάνδρωση από αξιωματικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οσον καιρό ήμουν εγώ δεν ήταν ...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ούτε το ένα, ούτε το άλλο δεν υπέπεσε στην αντίληψή σας; Μήπως δεν υπέπεσε στην αντίληψή σας ότι υπήρχε μιά διαφορά μεταξύ των ΕΟΚΑκικών και του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν συνέχεια. Το ότι εμπόδισε να οχυρωθεί η Κύπρος δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου. Δηλαδή, και στις ασκήσεις που κάναμε και στην κριτική μετά, δεν έγινε ποτέ μία τέτοια συζητήση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Οι αξιωματικοί, οι οποίοι υπηρετούσαν στην Κύπρο, μπορούσαν να μην εκτελέσουν διαταγές του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσαν.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, εσείς αποδίδετε, ότι υπεύθυνος για ό,τι έγινε, είναι εκείνος που εξέδωσε την εντολή. Ποιός, δηλαδή, κατά την γνώμη σας;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, κατά την γνώμη μου, αλλά απ'ότι συζητείτο, τις εντολές τις πήραν από την Αθήνα, από τον Μπονάνο, τον Ιωαννίδη και δεν ξέρω ποιοί άλλοι ήταν εκεί.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτούς, δηλαδή, εσείς κατά την γνώμη σας θεωρείτε υπεύθυνους, γιατί οι αξιωματικοί ήταν υποχρεωμένοι να εκτελέσουν τις διαταγές;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, να εκτελέσουν τις διαταγές.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και μιά τελευταία ερώτηση. 'Οταν έγινε η απόβαση, εσείς εκείνη την εποχή, πιστεύατε ότι πρόκειται πράγματι περί πραγματικής πράξεως ή περί ασκήσεων;

4/Ω I.B. 30.9.86

15

ΜΑΡΤΥΣ: Πίστευα ότι είναι πραγματικότης. Είχαμε τις πληροφορίες και τις είχαμε υποβαλει στο Αρχηγείο . Από επάνω, όταν τους λέγαμε ότι εχουν συγκεντρωθεί δυνάμεις στην Μερσίνη κ.λ.π., την μια μας έλεγαν ότι θα κάνουνε ασκήσεις, την άλλη, όταν εκινούντο, μας έλεγαν ότι κάνουνε επίδειξη δυνάμεως. Εμείς είχαμε πληροφορίες ότι πράγματι θα έρθουν.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για να διευκολύνω το Προεδρείο και για οικονόμία χρόνου θέλω να μου πείτε ποιός ήταν εκεινος ο οποίος κινούσε απο πλευράς ΚΥΠ τα νήματα στην Κύπρο: Ο κύριος Ζωτόπουλος ώς διευθυντής της ΚΥΠ ή ο κύριος Τσουμής; Εκ των δύο ποιός ήταν ο ισχυρότερος, για να τα λέμε ωμά;

ΑΚ

(9)

1/1 ΑΚ Α.Μ. 30-9-86

16

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ζωτόπουλος τότε είχε παραλάβει την ΚΥΠ γιατί πρωτύτερα την είχε άλλος. Και ο Ζωτόπουλος μου φαίνεται, ότι ήταν Διοικητής.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα λοιπόν, ο κύριος Τσουμής ...

ΜΑΡΤΥΣ:Δεν τον ξέρω ούτε καλά καλά αυτόν τον άνθρωπο. Δηλαδή τον έβλεπα εκεί πέρα καμμιά φορά. Δεν ξέρω αν είχε σύνδεσμο με την Αθήνα. Πάντως μου φαίνεται οτι έλλειπε τότε και γύρισε μετά νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Ξαρχάς έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Σας λέγει, κύριε μάρτυς, τίποτα το όνομα Τσολάκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν συνταγματάρχης, μου φαίνεται, στο δεύτερο γραφείο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μάλιστα. Ο οποίος είναι σήμερα στρατιωτικός διοικητής μιας μεραρχίας. Αυτός λοιπόν έχει κάνει μια έκθεση, όπως κάνατε όλοι και λέει, αν θυμάμαι καλά, ότι το πρωΐ γύρω στις 7 η ώρα πήρε εντολή να έρθει σε σας, γιατί ζητήσατε να ενισχυθεί ο λόχος στρατηγείου του ΓΕΕΦ. Και ότι μέσα εκεί στο γραφείο σας ήταν ο κύριος Κοντώσης και όταν εξέφρασε την απορία του τι σημαίνουν όλα αυτά, λέει επι λέξει ο κύριος Κοντώσης "αυτό που θα γίνει είναι εντολή του ΑΕΔ " και οτι εσείς συγκατανεύσατε στα αυτά που είπε ο Κοντώσης. Αυτά είναι αλήθεια ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι καθόλου αυτό το πράγμα. Ο Τσολάκης ξέρω ότι ήταν σύνδεσμος του ΓΕΕΦ με την ειρηνευτική δύναμη.

2/1 Ακ Α.Μ. 30-9-86

17

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Επειδή αυτά γράφει, απλώς σας τα θέτω.
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Προηγουμένως, που υπηρετούσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Μάλιστα όταν έγινε επιτροπή για τον καθορισμό των ορίων ήταν μέσα στην επιτροπή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Αν θυμάμαι καλά, είπατε προχθές, σε ερωτήσεις του κυρίου Προέδρου, για τον Σαμψών. Σας ρώτησε ο Πρόεδρος πως βρέθηκε, που τον βρήκαν, και είπατε ότι αυτός έμπαινε. Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εσείς είσαστε αρχηγός του επιτελείου της φρουράς, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν αρχηγός του επιτελείου, μετά έγινα από τις 24 Ιουνίου. Τότε, όσο καιρό ήμουν επιτελάρχης δεν τον είχα δεί. Αλλά παλαιότερα έμπαινε καμμιά φορά, ερχόταν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εσείς λοιπόν που είχατε την ευθύνη των γραφείων του επιτελείου, και βλέπατε έναν άνθρωπο άσχετο εκεί μέσα, δεν αισθανθήκατε την ανάγκη να ρωτήσετε, τι θέλει αυτός εκεί μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έκανε βόλτες, αυτός ερχόταν και πήγαινε στον επιτελάρχη, ή σε κανένα γραφείο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Να κάνει τι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

3/1 ΑΚ. Α.Μ. 30-9-86

18

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Άμα δεν ξέρετε εσείς ποιός θα ξέρει, ο δήμαρχος της Λευκωσίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν ούτε δεύτερο γραφείο ούτε ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εσείς είσασταν πάνω από το δεύτερο γραφείο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά όταν ο επιτελάρχης έδινε εντολή του δευτέρου να επιτρέψει να μπεί, δεν πέρναγε απο μένα να μου πει ότι θα μπει ο Σαμψών;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εσείς δεν είσασταν ο επιτελάρχης εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά έγινα. Εγώ παρέλαβα στις 24 Ιουνίου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Για τότε μιλάμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Από τότε, δεν είχε έλθει ποτέ μέσα. Αυτός ερχόταν παλαίοτερα μέσα και ιδίως οταν ήταν ο πρώτος επιτελάρχης, επειδή γνωρίζοταν, λέει, από παλιά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ποιά ήταν η συνήθης θητεία των αξιωματικών, που πήγαιναν στην Κύπρο ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο χρόνια.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εσείς πήγατε όπως είπατε τον Σεπτέμβριο του '73 και 6 Αυγούστου σας έφεραν πίσω. Μπορείτε να δώσετε καμμία εξήγηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Τοποθέτηθησαν άλλοι. Και ο επιτελάρχης και ο ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τοποθετήθησαν άλλοι, αφού επήραν εσάς. Γιατί;

4/1 ΑΚ Α.Μ. 30-9-86

19

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Πρώτα απ'όλα εγώ κακώς είχα μείνει επιτελάρχης, οπως είπα και προχθές, άλλος ερχόταν και έμεινα επειδή ήμουν νεώτερος του Γεωργίτση.

(ζ)

(ΑΚ)

1/1 ζΚ.Ζ Ζ.Β. 30-9-86

20

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε μάρτυς εγώ απλά πράγματα ρωτάω, απορίες ανθρώπινες. Λέτε ότι ήταν δύο χρόνια κανονικά που έμεναν οι αξιωματικοί κάτω και ορισμένους από εσάς στις 6 Αυγούστου, στις 5 Αυγούστου σας έφεραν πίσω. Άν μπορείτε να δώσετε κάποια εξήγηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι περισσότεροι. Έφυγαν πολλοί τότε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Τους έφεραν όλους πίσω;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Εμένα όπως μου είπε ο Καραγιάννης που είχε έλθει ο επιτελάρχης και παρέλαβε από μένα εγώ κατά λάθος ήλθα να σε αντικαταστήσω. Τώρα από πού το βγάζει αυτό δεν ξέρω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Μάλιστα.

Και κάτι ακόμα. Σας ρώτησε και κάποιος συνάδελφος προηγουμένως; Ο Γεωργίτσης σας το είπε εσάς; Ποιός σας είπε ότι γίνεται ...

ΜΑΡΤΥΣ. Το πρωΐ με πήραν στο τηλέφωνο από την ΕΛΔΥΚ ή ο Γεωργίτσης ήταν ή ο Παπαγιάννης. Δεν θυμάμαι ποιός από τους δύο ήταν. Το κατέθεσα και προχτές.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Μάλιστα. Πριν φθάσετε να τους πείτε ότι είναι ανοησία όπως είπατε κλπ. δεν τους ρωτήσατε τί θέλετε, γιατί το κάνετε και τί σας είπαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρώτα τους είπα απλά το ξέρουν οι μονάδες; Μην βρεθούν προ αυτών. Μου λέει εκείνοι που πρέπει να το ξέρουν το ξέρουν.

2/1 ζ Ζ.Β. 30-9-86

21

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Και τί ήθελαν να πετύχουν μ'αυτό; Γιατί το έκαναν; Το ρωτήσατε αυτό; Σας έδωσαν καμία εξήγηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Μετά έλεγαν ότι ήθελαν. Να εξοντώσουν τον Μακάριο.Είχαν πάρει εντολή λέει να σκοτώσουν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε μάρτυς άν μπορείτε να απαντήσετε, άν δεν μπορείτε πείτε δεν μπορώ και τελείωσε.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό σας λέω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Εγώ ρωτώ απλά : Σας λέει ο Γεωργίτσης ή όποιος δήποτε άλλος ξέρεις κύριε Γιαννακόδημε σε λίγο κάνουμε αυτό. Και ρωτάτε εσείς γιατί, τι θέλετε να πετύχετε; Τί σας λέει; Σας απαντάει;

ΜΑΡΤΥΣ. Τί ;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Όταν ρωτήσατε, άν ρωτήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαμε πάρει εντολή λέει να σκοτώσουμε τον Μακάριο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Αυτό σας είπε εκείνη την ημέρα ότι πήραμε εντολή να σκοτώσουμε τον Μακάριο. Μάλιστα.

Δεν θέλω τίποτε άλλο κύριε Πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ποιός τό είπε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Γεωργίτσης.

3/1 ζ Z.B. 30-9-86

22

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Περράκη να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Γιαννακόδημε, μία ερώτηση μόνο.

Εικόνα στην Κύπρο. Οι Τούρκοι έρχονται. Στην Κύπρο εικόνα από σάς. Οι Τούρκοι έχουν ξεκινήσει, έρχονται, επιτίθενται, πόλεμος. Πάει καλά;

Αθήνα: "Αυτοσυγκράτηση άσκηση επίδειξης" - χρησιμοποιώ φράσεις δικές σας και που έχουν επαναληφθεί από άλλους μάρτυρες- ερμηνεία ή ερμηνείες από σάς.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί το έλεγαν αυτό από πάνω;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ναί.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ήταν ένα ερωτηματικό που δεν το έχω εγώ ακόμη ξεδιαλύνει. Ενώ χτύπαγαν από πάνω και μας έλεγαν μην τους χτυπάτε, βομβάρδιζαν και έλεγαν μην τους πιάσετε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Γιαννακόδημε, κοιτάξτε. Για όλους είναι αυτό το μέγα ερωτηματικό. Τώρα άν εσείς που ζήσατε τα γεγονότα από πάρα πολύ κοντά και πριν και κατά και μετά - που είδατε τον Μπονάνο που τα είχε χαμένα - μπορείτε να μας πείτε, μπάς και τα είχε χαμένα και τότε; Έχετε τέτοια πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω. Εγώ ούτε επαφή είχα μαζί του.

4/1 ζ Ζ.Β. 30.9.86

23

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Σεις όπως τον είδατε, είπατε ότι τα είχε χαμένα. Δηλαδή δεν μπορούσε να διοικήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οταν γύρισα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: 'Οταν γυρίσατε. Μπας και τα είχε χαμένα και στην μάχη επάνω; 'Εχετε τέτοια πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω. Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αν όμως γι'αυτά, κύριε μάρτυς, σεις ή ένας από όλους, δεν έχετε κάποιες ερμηνείες στο νου σας-πληροφορίες μπορεί να μην έχετε, αλλά κάποιες ερμηνείες μπορεί να έχετε - ότι συνέβη τούτο ή εκείνο. Παραδείγματος χάριν, μπορεί να τα είχε χαμένα ο Μπονάνος. Και από την ώρα που τα χάνει ο Αρχηγός τα χάνουν όλοι και γίνεται όλη αυτή η ιστορία. Η άλλη ερμηνεία: Αν εσείς δεν έχετε κάποιες ερμηνείες, σεις που σας έχει βασανίσει το ερώτημα, ποιος να τις έχει; εμείς; Πέστε μου, λοιπόν, πως τα ερμηνεύετε; Τι θα μπορούσατε να πείτε; Τί έχετε πει στον εαυτό σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να δώσω ερμηνεία, διότι δεν είναι μόνο αυτό. Μετά μας κοροΐδευαν από πάνω. Σας στέλνουμε υποβρύχια, σας στέλνουμε αεροπλάνα, δώστε μας στόχους. Και μετά από λίγο δεν μας έστελναν τίποτα. Δεν μπορώ να εξηγήσω αυτά τα πράγματα. Γιατί τα έκαναν αυτά.

5/1 ζ Ζ.Β. 30-9-86

24

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δηλαδή δεν μάθατε τίποτα.

ΜΑΡΤΥΣ. Τίποτα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πλήρες σκότος.

ΜΑΡΤΥΣ. Τίποτα. Και όσους ρωτούσαμε κανένας δεν ήξερε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τίποτα άλλο κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Μπαντουβά να λάβει το λόγο. Με την ιδία παράκληση που έκανα και στους άλλους και στη συνέχεια και στον κ. Παπαληγούρα.

Ορίστε κύριε Μπαντουβά έχετε το λόγο.

6/1ζ Ζ.Β. 30-9-86

25

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Κύριε μάρτυς, εσείς διαδεχθήκατε τον κ. Παπαδάκη.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Και επομένως υπεισήλθατε σε όλες τις αρμοδιότητες που είχε ο κ. Παπαδάκης μέχρι τότε. Όταν έφυγε δεν σας ενημέρωσε σχετικώς με ορισμένες διασυνδέσεις και επαφές που είχε με τοπικούς παράγοντες;

(Θ.)

(ζ) 1/1 Θ ΦΚ 30.9.86

26

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μέχρι τότε ήσαστε βοηθός του κ. Παπαδάκη. Κατά τη διάρκεια της θητείας σας ως βοηθού είχατε επισημάνει ιδιαίτερες επαφές του κ. Παπαδάκη με κυπριακούς παράγοντες;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός είχε κάνει πολλά χρόνια και γνώριζε και πολλούς Κυπρίους.

ΚΩΝΣΤΑΝΙΤΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Εννοώ επισκέψεις επωνύμων Κυπρίων, όπως του Σαμψών και άλλων παραγόντων της ΕΟΚΑ Β' οι οποίοι ήρχοντο στον κύριο Παπαδάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τους είχα δεί. Και αν ερχόντουσαν, δεν θα τους έβλεπα. Άλλο γραφείο είχα εγώ, άλλο ο Παπαδάκης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Δεν υπέπεσε στην αντίληψή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου, ούτε όταν μπήκα στο γραφείο του είδα κανέναν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ούτε σας έγινε ενημέρωση από τον κ.Παπαδάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Μα, καλά-καλά δεν μου έκανε ενημέρωση για τα καθήκοντα, γιατί έφυγε γρήγορα. Ήταν στην Αθήνα και κατέβηκε την άλλη μέρα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μας είχατε πεί, απαντώντας σε σχετική ερώτηση του κ.Προέδρου της Επιτροπής, ότι ο στρατηγός Ντενίσης διετήρει φιλικές σχέσεις με τον Πρόεδρο Μακάριο.

ΜΑΡΤΥΣ: Πήγαινε πολλές φορές και υπηρεσιακώς τον επισκέπτετο.

2/1 Θ ΦΚ 30.9.86

2ℓ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και ότι είχε γίνει συζήτηση σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις που θα είχε η συρρίκνωση του αριθμού των αξιωματικών.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε υποβάλει μια έκθεση, ~~ας πούμε~~, και του έλεγε τις επιπτώσεις ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πώς το πληροφορηθήκατε αυτό, κύριε μάρτυς; Αυτό σας το είπε ο κ. Ντενίσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, την είδα την έκθεση που είχε κάνει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και τί απήντησε ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ : Του είπε "θα σε καλέσω μετά". Τον κάλεσε μετά και του είπε ότι "εγώ αυτό που έχω αποφασίσει θα το κάνω, και ξέρω, τι κάνω".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αυτό του είπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον ρώτησα τον κ.Ντενίση "τί έγινε;", και μου το είπε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είχατε καμιά πληροφορία σχετικά με την προμήθεια Τσεχοσλοβάκικου οπλισμού από τον Μακάριο, την διαρροή του γεγονότος αυτού στη δύναμη την ειρηνευτική του ΟΗΕ , τη δέσμευση του οπλισμού κλπ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Το έμαθα, όταν πήγα κάτω. Είχε γίνει πρωτύτερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Τί ακριβώς είχατε μάθει;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οτι είχε έρθει ένα καράβι — τώρα στη Λεμεσσό, στη Λάρνακα.

3/1 Θ ΦΚ 30.9.86

28

δεν ξέρω — και επενέβησαν οι ΟΗΕδες και είπαν να μη βγεί, αλλά μου φαίνεται, δεν είμαι βέβαιος ότι τελικά βγήκε. Δεν ξέρω, γιατί εγώ δεν ήμουν τότε κάτω. Απ'ό,τι άκουσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Δηλαδή τα όπλα αυτά ήταν Τσεχοσλοβάκικα τα οποία αγοράστηκαν σε ~~συνεννόηση~~/από με το ΓΕΕΦ τον Πρόεδρο Μακάριο. Έτσι δεν είναι; Αυτή είναι η πληροφορία που είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ότι ήταν ενημερωμένο το ΓΕΕΦ για την προμήθεια αυτού του υλικού.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, σας λέω απ'ό,τι άκουσα. Δεν μπορώ να έχω...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Θα ήθελα τη γνώμη σας πάνω σ'αυτό, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Γιατί εδώ ειπώθηκε από πολλούς ότι ο Μακάριος απέβλεπε στην αποδυνάμωση των εθνικών δυνάμεων στην Κύπρο με τον περιορισμό του αριθμού των αξιωματικών. Ενώ παρουσιάζεται από την άλλη πλευρά, κατόπιν συνεννοήσεως και με την Ελλάδα και με τους Έλληνες αξιωματικούς στην Κύπρο, να προμηθεύεται υλικό, πράγμα που δείχνει εντελώς το αντίθετο.

Και μια άλλη ερώτηση: Ήταν ο Παπαγιάννης, ο υποδιοικητής

4/1 Θ ΦΚ 30.9.86

2Ρ

της ΕΛΔΥΚ αυτός ο οποίος σας ανεκοίνωσε την απόφαση της Αθήνας για πραξικόπημα, ή ο Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, δεν το θυμάμαι καλά. Ένας από τους δύο ήταν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Καλώς.

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Λιβανό να λάβει το λόγο, με την ίδια παράκληση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα υποβάλω μόνο δύο ερωτήσεις.

Και αυτές δεν έχουν σχέση με τα γεγονότα, κύριε μάρτυς. Απλώς θέλω να μορφώσω γνώμη και εγώ και η Επιτροπή, για την προσωπικότητα ενός αξιωματικού που έρχεται εδώ και για το πώς σκέπτεται.

Θα κάνω ένα μικρό, πολύ μικρό πρόλογο. Συνήθως - έχουμε μάθεσεις οι στρατιωτικοί γράφετε απομνημονεύματα, κρατάτε σημειώσεις, διηγείσθε μεταξύ σας παλιές ιστορίες και εν πάση περιπτώσει, όλη αυτή η περίοδος της ζωής σας σας συνοδεύει και στη συνέχεια .

Αλλά εδώ στις πιο καίριες ερωτήσεις, στις κρίσιμες ερωτήσεις, σε ερωτηματικά τα οποία όχι ο στρατιωτικός, ο οιοσδήποτε πολίτης θα είχε , απαντήσατε "δεν ξέρω, δεν θυμάμαι, δε ρώτησα".

(δ)

(Θ)

1/1 δ (Ε.Μ) 30.9.86

(Συνέχεια κ. Δ. Λιβανού).

'Οταν έχουν περάσει τόσα χρόνια από αυτό το δράμα το οποίο έγινε, το δράμα και εν πάση περιπτώσει η μαύρη σελίδα του στρατού μας, όχι μόνο τούτης της περιόδου, αλλά όλων των ιστορικών περιόδων της πατρίδος μας, από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τους νεωτέρους -η μόνη μαύρη σελίδα στο στρατό μας είναι αυτή και δυστυχώς είστε παρών κι εσείς- πείτε μου και πείτε και στην Επιτροπή, πώς δεν θελήσατε να το μάθετε, σαν ιδιώτης πια, όταν αποστρατευθήκατε, όταν κουβεντιάζατε με τους συναδέλφους σας; Δεν σας γεννήθηκε η απορία, δεν σας γεννήθηκαν ερωτηματικά, δεν είχατε την αγωνία; 'Εχετε παιδιά;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν σας ρώτησαν τα παιδιά σας, που ρωτούν συνήθως τα παιδιά των στρατιωτικών, πατέρα, τι έκανες εκεί, και συνήθως περιμένουν ανδραγαθήματα. Σεις δεν είχατε αυτή την αγωνία, κανείς, ούτε τα παιδιά σας, να μάθετε τουλάχιστον πώς γίνατε και σεις, άθελά σας ή ηθελημένα, πρόξενος αυτής της καταστροφής; Πώς είναι δυνατόν; Για πέστε μου.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα, ότι είχα το ερωτηματικό και ακόμη το έχω. Δεν μπόρεσα να μάθω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μα, δεν είναι δυνατό να είχατε το ερωτηματικό.

2/1 δ (Ε.Μ) 30.9.86

31

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπόρεσα να μάθω ~~σε κουβέντες.~~

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μα, δεν μας το είπατε ότι, ρώτησα συναδέλφους και κανείς δεν ήξερε. Δεν ήξερε κανείς, είναι άγνωστα όλα αυτά!

ΜΑΡΤΥΣ. Κανένας δεν μου έλυσε την απορία. Το είπα αυτό. Αυτό το ερώτημα κανένας δεν μου το έλυσε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Και μία ακόμα ερώτηση:

Σεις σαν αξιωματικός είχατε ορισμένες ευθύνες και μία από αυτές τις ευθύνες είναι να προστατεύσετε αυτούς οι οποίοι υπηρετούν υπό τας διαταγάς σας. Τί ευθύνη πήρατε εσείς έναντι των ανθρώπων αυτών, αξιωματικών, υπαξιωματικών, οπλιτών, όταν βάλλονται, και σεις ______ έχετε την ευθύνη τους, εφόσον είστε ο ηγέτης τους, καισας λένε, μη χτυπήσετε, ψυχραιμία. Δεν αισθάνεσθε κάποια ευθύνη έναντι αυτών των ανθρώπων να κάνετε κάτι; Πώς δεν κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ο,τι ήταν να κάνουν, το κάνανε. Και για τις μονάδες που βγάλανε το βράδυ από τους καταυλισμούς τους, πήρε την ευθύνη ο Αρχηγός, ο Γεωργίτσης, που ήταν κάτω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σεις λέω, τί κάνατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν είχα το δικαίωμα να διατάξω, ο επιτελάρχης μόνο το επιτελείο του διοικεί. Δηλαδή τη μονάδα δεν μπορούσα εγώ να την διατάξω.

3/1 δ (Ε.Μ) 30.9.86

32

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εγώ δεν σας ερωτώ αν είχατε το δικαίωμα, αυτό το ξέρουμε, μας το είπατε. Σεις νιώσατε την ευθύνη του στρατιώτη, άσχετα από τις διαταγές των ανωτέρων; Δεν νιώσατε την ανάγκη να κάνετε κάτι, άσχετα από τις διαταγές;

ΜΑΡΤΥΣ. Την αισθάνθηκα την ανάγκη, αλλά τί να έκανα; Δεν μπορούσα να κάνω τίποτε, δεν είχα τη δύναμη να κάνω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Καλώς, ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Παπαληγούρα να λάβει το λόγο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Θέλω να συμπληρώσω μόνο την τελευταία ερώτηση.

Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να εξηγήσετε, είναι μία απορία της Επιτροπής, όταν τα ανώτερα από σας, έστω, κλιμάκια από την Αθήνα, σας συνιστούν αυτοσυγράτηση, αλλά συγχρόνως, όπως σεις ομολογήσατε πριν από λίγο, είστε πεπεισμένος ότι οι Τούρκοι αποβιβάζονται, δεν κάνουν άσκηση απλώς, η φυσική αντίδραση και μάλιστα ενός στρατιωτικού, ποιά είναι; Είναι να πειθαρχήσει στις οποιεσδήποτε εντολές ή να αμυνθεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Κανονικώς πρέπει να πειθαρχήσει στις εντολές, εφόσον ήλθε εντολή από το Αρχηγείο να μην κάνει τίποτα, ο Αρχηγός βέβαια

4/1 δ (Ε.Μ) 30.9.86

33

του ΓΕΕΦ, όχι εγώ. Δεν μπορούσε να κάνει τίποτε και από την πίεση όλων εμάς στο τέλος έκανε κάτι. Έβγαλε τις μονάδες έξω από το βράδυ και δεν τις βρήκανε όταν πήγαν να χτυπήσουν.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Αυτό που λέτε έρχεται σε αντίφαση με την πρώτη σας παρατήρηση. Εδώ δεν είναι ή λίγο ή πολύ. Θέλω να μου εξηγήσετε πώς το αισθάνεσθε εσείς. Εάν υπάρχει μία τέτοια εντολή, πειθαρχείτε ούτως ή άλλως;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Η απάντησή σας δεν είναι ξεκάθαρη, όταν αμέσως πριν είπατε ότι κάποιες μονάδες έβγαλα. Δηλαδή, τί κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι εγώ, οι άλλοι βγάλανε. Δεν είχα το δικαίωμα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Κάποιοι άλλοι δεν πειθάρχησαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Θέλω να μου εξηγήσετε, υπάρχουν ειδικές συνθήκες που συνέβη αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε μία διαταγή και δεν μπορούσε να ενεργήσει ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ. Αυτή ήταν η διαταγή.

(ΒΑ)

(δ.)

1/1ΒΑ Ε.Σ. 30.9.1986

34

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Άλλο ερωτώ. Ανθρώπινα να το πάρουμε. Νομίζω ότι κάθε ένας έχει αυτοματισμούς. Όταν βάλλετε, επιστρέφει τα πυρά. Αν μη τι άλλο, να επιβιώσει. Ξεχνάω τις συγκεκριμένες ευθύνες που είχατε. Εσεις να επιβιώσετε, οι στρατιώτες σας. Δεν το κάνατε. Κάποιοι ιδιάζοντες λόγοι, κάποιες ιδιαίτερες συνθήκες, που έχουν να κάνουν με την περίοδο εκείνη τη συγκεκριμένη, είναι ο λόγος για τον οποίο δεν αντιδράσατε, όπως θα περίμενε κανείς, αυτόματα κάθε άνθρωπος να αντιδράσει; θέλω να πω ότι δεν με ικανοποιεί η αφοριστική τοποθέτηση, ότι εγώ είχα αυτές τις εντολές και έμεινα με τα χέρια σταυρωμένα. Μήπως υπήρχαν κάποιες ιδιαίτερες συνθήκες, εκείνη την εποχή, που δεν σας επέτρεψαν να αντιδράσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχαν ιδιαίτερες συνθήκες. Απλώς ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ έπαιρνε εντολή από τον Αρχηγό του ΑΕΔ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δηλαδή τα Επιτελεία, τα Επιτελικά Γραφεία, λειτουργούσαν σε απόλυτη τάξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Τα Επιτελεία ήταν σε απόλυτη τάξη.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δεν υπήρχε κανένας...

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχε. Είχαν αρχίσει να βγάζουν ορισμένες Μονάδες και αυτές παρά τις διαταγές βέβαια. Έκαναν εισηγήσεις στον Αρχηγό να επιτε-

35

θούμε, να αντιδράσουμε , αλλά περίμενε διαταγή από πάνω.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Το πραξικόπημα δεν είχε επιφέρει καμμία ανισορροπία ή αναστάτωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε, είχε επιφέρει αναστάτωση. Δεν μπορεί να μην είχε επιφέρει αναστάτωση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Η ιεραρχία λειτουργούσε; Εσεις είχατε το αίσθημα ότι όταν διατάξετε κάποιον ιεραρχικά υφιστάμενό σας, θα πειθαρχήσει ασυζητητί, ή είχατε το αίσθημα ότι παράλληλα με σας λειτουργεί και κάποια άλλη ιεραρχία;

ΜΑΡΤΥΣ: Η ιεραρχία που υπήρξε από το πραξικόπημα, αυτοί ήταν οι πρωτεύθυνοι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, τον κύριο Ζακολίκο να λάβει το λόγο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, ήσασταν βοηθός επιτελάρχου στο ΓΕΕΦ, με επιτελάρχη τον Παπαδάκη. Πείτε στην Επιτροπή, τί κάνει ο βοηθός επιτελάρχη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο βοηθός επιτελάρχη συντονίζει τα γραφεία, το 3ο , το 2ο και το 6ο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τρίτο γραφείο, σχέδια επιχειρήσεις. Δεύτερο

γραφείο, πληροφορίες. 'Οταν έφυγε ο Παπαδάκης εσείς γίνατε επιτελάρχης Εφημερίδες διαβάζατε όταν ήσασταν βοηθός επιτελάρχη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Είχατε διαβάσει στις εφημερίδες ότι ο Παπαδάκης εθεωρείτο Αρχηγός της ΕΟΚΑ Β';

ΜΑΡΤΥΣ: Στις κυπριακές εφημερίδες.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Βεβαίως. Ποιές εφημερίδες είχατε διαβάσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Τις κυπριακές.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Το είχατε διαβάσει αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Το διαβάσατε. 'Οταν παρέδιδε ο Παπαδάκης το Επιτελείο, τί ενημέρωση σας έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Καμμία; Και σεις τί του είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εφυγε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τί έφυγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι έφυγε αμέσως. 'Ηταν στην Αθήνα, κατέβηκε μου παρέδωσε κάτι χαρτιά εκεί πέρα και έφυγε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν ήταν η πρώτη φορά που παραλαμβάνατε Μονάδα!

4/1ΒΑ Ε.Σ. 30.9.1986

37

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Όσες μονάδες παραλάβετε, κατά τη διάρκεια της καρριέρας σας μέχρι τότε, τις παραλαμβάνατε έτσι; Έφευγε ο διοικητής και σας άφηνε χαρτιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν του είπατε πως φεύγεις και δεν με ενημερώνεις;

(ΠΑ)

1ΒΑ

1/1 ΠΑ ΒΠ 30.9.86

38

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπα "δεν με ενημερώσατε". Και λέει "εσύ ήσουν εδώ μέσα, τι να σε ενημερώσω, τα ξέρεις."

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Καλά σας είπε ο Παπαδάκης. Εδώ ήσασταν, όλα τα βλέπατε, όλα τα ξέρατε. Αφού ήσασταν εκεί μέσα, εξακολουθείτε και λέτε στην Επιτροπή ότι δεν γνωρίζετε τίποτα για τις δραστηριότητες του Παπαδάκη; Εδώ έχει βουήξει ο Τύπος.

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Τύπο, ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν του είπατε, "φεύγεις κύριε Παπαδάκη. Εδώ γράφουν ότι είσαι αρχηγός της ΕΟΚΑ Β'. Εδώ γράφουν ότι εσύ οργανώνεις πραξικόπημα κατά του Μακαρίου". Δεν τα είπατε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, όταν ήλθατε να καταθέσετε σ'αυτήν την Επιτροπή, ήλθατε με την πρόθεση να βοηθήσετε να βγεί η αλήθεια, ή ήλθατε να λέτε όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, ήλθα με την πρόθεση να βγει η αλήθεια.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Σε τι μας βοηθήσατε; Τι μας είπατε ότι ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ο,τι ήξερα το είπα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μου δίνετε την εντύπωση ότι αν ρωτούσα ένα δεκανέα που ήταν στο ΓΕΕΦ, για πολλά περισσότερα θα μας διεφώτιζε.

2/1 ΠΑ ΒΠ 30.9.86

3φ

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, μπορεί.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Και η εντύπωση αυτή είναι δυστυχώς πάρα πολύ σημαντική για την επιτροπή. Έχετε κάτι να φοβάσθε και δεν λέτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν έχω τίποτα να φοβάμαι. Ότι ήξερα το είπα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τότε, γιατί δεν δίνετε στοιχεία;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι στοιχεία να δώσω; Ότι ήξερα τα έδωσα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν μάθατε και δεν είδατε τίποτα δηλαδή, ούτε ακούσατε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να μάθω;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μένω μ'αυτή την εντύπωση ότι δεν μας είπατε τίποτα απολύτως. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα και γω να παρέμβω.

Προηγείται εμού ο κύριος Παναγιωτόπουλος, ο κύριος Λάσκαρης και ο κύριος Βασιλειάδης, αλλά θα ήθελα να ρωτήσω τούτο:

Θα σας δείξουμε τώρα μία προκήρυξη του Ιουνίου του '74 της ΕΟΚΑ Β'. Η ΕΟΚΑ Β'λοιπόν, αναγγέλλει ότι εξετέλεσε τον ειδεχθή - όπως λέει - βασανιστή Ανδρέα Σεϊμένη και προειδοποιεί ότι αυτό αποτελεί την έναρξη και ότι θα συνεχιστεί κλπ. Αυτή την προκήρυξη, η οποία προφανώς κυκλοφόρησε στην Κύπρο, -που ήταν προειδοποιητική - την κοινοποιεί η ΕΟΚΑ Β' : " Επιτελάρχη ΓΕΕΦ Παπαδάκη". Στον προϊστάμενό σας δηλαδή.

3/1 ΠΑ ΒΠ 30.9.86

40

Αυτή την προκύρηξη που ίσως την είδατε ή την διαβάσατε ως ιδιώτης, θα κυκλοφόρησε ασφαλώς στην Κύπρο, δεν πήρατε χαμπάρι ότι είχε κοινοποιηθεί στον κύριο Παπαδάκη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Θα την πήρε προσωπικώς αυτός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού κοινοποιήθηκε αυτή η προκύρηξη, ασφαλώς εκοινοποιούντο και άλλα, επίσημα έγγραφα της ΕΟΚΑ Β στο επιτελείο σας, στον επιτελάρχη. Δεν πήρατε χαμπάρι τι γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα τα έπαιρνε προσωπικώς αυτός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το παρέλαβε ο Παπαδάκης. Δεν σας το διάβασε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου το είχε διαβάσει. Πρώτα - πρώτα ο Παπαδάκης δεν με ενημέρωνε ποτέ για τέτοια πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ας του επιδειχθεί των μάρτυρα η προκήρυξη να δούμε αν την έχει δει ποτέ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: 'Οταν την παραλάβατε, δεν τη διαβάσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τι παραλάβατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ενα φάκελλο με σχέδια.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ούτε χαρτιά, ούτε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, τίποτα τέτοιο. Θα τα πήρε μαζί του.

4/1 ΠΑ ΒΠ 30.9.86

41

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα, κύριε Πρόεδρε, δεν είναι δυνατόν να μας λέει τέτοιες αφέλειες. Νομίζω ότι θα πρέπει να πάει στον εισαγγελέα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, νομίζετε ότι μετά από αυτά που μας λέει ο μάρτυς είναι αναγκαίο να συνεχιστούν οι ερωτήσεις ή να σταματήσουν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τι σχέδια; ντροπή σας!

ΜΑΡΤΥΣ: Ό,τι σχέδια είχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι άλλοι τρεις εγγεγραμμένοι εδώ. Ο κύριος Παναγιωτόπουλος, ο κύριος Λάσκαρης και ο κύριος Βασιλειάδης.

Παρακαλώ να ερωτήσει ο κύριος Παναγιωτόπουλος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επειδή φοβάμαι ότι στο τέλος η Επιτροπή θα συσκέπτεται επί ώρες για να αναλύσει τη λέξη "αυτοσυγκράτηση" θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Σας είπε "αυτοσυγκράτηση". Το δέχομαι. Ερμηνεύστε μου εσείς τη λέξη "αυτοσυγκράτηση".

ΓΡ

1/1 ΓΡ (Γ.Π.) 30-9-86

42

Εάν π.χ. σας συνελάμβαναν δύο Τούρκοι, οι οποίοι άρχιζαν να σας γδύνουν και εκείνη την ώρα είχατε την ευκαιρία να επικοινωνήσετε με τον αρχηγό του στρατού και του λέγατε, ότι αυτό και αυτό παθαίνω αυτή την στιγμή κύριε αρχηγέ και σας έλεγε αυτός: Αυτοσυγκράτηση. Εσείς πώς θα αντιδρούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν προσωπικό. Θα αντιδρούσα προσωπικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σας είπαν αυτοσυγκράτηση. Τί θα πει αυτοσυγκράτηση; Αυτοσυγκράτηση θα πει ότι μπορείτε να βλέπετε τους Τούρκους να βγαίνουν να σας τσακίζουν να σας δέρνουν και σείς να μην κάνετε τίποτα; Αυτό θα πει αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό θέλανε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θα πει αυτό αυτοσυγκράτηση στρατηγέ. Αυτοσυγκράτηση θα πει ότι εάν δεν σας ενοχλήσουν ή δεν σας προκαλέσουν κρατηθείτε. Όμως εδώ επρόκειτο περί καταφέρου προκλήσεως.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έγινε και μετά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Υπάρχει όρος στρατιωτικός αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λάσκαρη να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κύριε μάρτυς μία πολύ απλή και σύντομη ερώ-

2/1 ΓΡ (Γ.Π.) 30.9.86

43

τηση Είπατε προηγουμένως σε συζήτησή σας με συνάδελφο ότι ο Γεωργίτσης σας είπε, όταν τους είπατε ποιός είναι ο σκόπός του πραξικοπήματος, σας είπε ότι είναι η δολοφονία του Μακαρίου. Απ'εκείνη την στιγμή λοιπόν γνωρίζατε ποιός είναι ο σκοπός του πραξικοπήματος αυτού: Δολοφονία! Και θα ήθελα να σας ρωτήσω, στην έννοια της στρατιωτικής πειθαρχίας περιλαμβάνονται και εγκλήματα κοινού ποινικού δικαίου; Περιλαμβάνονται οι δολοφονίες; Εάν όχι θα ήθελα να μας πείτε πώς αντιδράσατε εσείς, όταν ακούσατε αυτόν τον Έλληνα αξιωματικό να σας λέει κινητοποιούμεθα όλοι, εμπρός να σκοτώσουμε τον αρχηγό του Κράτους, τον οποίο ήρθαμε να προφυλάξουμε. Πέστε μου σας παρακαλώ πως αντιδράσατε και τι του είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δέν μπορούσα να αντιδράσω εκεί κάτω που ήμουνα. Δηλαδή να σηκωθώ να φύγω και να πάω, πού να πάω;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Δηλαδή δεχθήκατε ότι συμμετάσχετε..

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δε συμμετείχα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Ότι συμμετάσχετε στωϊκώς. Σας είπε ότι πρόκειται να δολοφονήσουν και σεις το απεδεχθείτε με την στάση σας. Πώς κρίνεται αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά μου τα είπε μετά.

3/4 ΓΡ (Γ.Π-) 30-9-86

414

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Εάν εσείς ήσασταν στη θέση τη δική μου και ρωτούσατε και σας έδιναν αυτή την απάντηση, τι θα λέγατε; Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης);Μα, κύριε Λάσκαρη μας απάντησε σ'αυτό . Μας είπε ότι τον ενδιέφερε και γι'αυτό ρώτησε να μάθει εάν είναι ειδοποιημένες περί του πραξικοπήματος όλες οι μονάδες. Αυτό ήταν το πράγμα. Δεν είχε καμμία άλλη απορία ο κύριος μάρτυς. Ηγετικό στέλεχος του στρατού.

Ο κύριος Βασιλειάδης έχει το λόγο και είναι ο τελευταίος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Πριν από λίγο απαντώντας σε ένα ερώτημα του κυρίου Παπαληγούρα νομίζω, είπατε κάτι ή εγώ κατάλαβα λάθος, ίσως, ότι υπήρχε κάποια ειδική διαταγή, ο κύριος Γεωργίτσης να μην παίρνει αποφάσεις κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων των τουρκικών εάν προηγουμένως δεν ρωτάει τον ΑΕΔ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν τότε η διαταγή. Η διαταγή ήταν από πρωτύτερα. Δεν είχε το δικαίωμα ο αρχηγός του ΓΕΕΦ να ενεργήσει άνευ εγκρίσεως του αρχηγείου, έστω και αν ακόμη προσγειώνετο ελικόπτερο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Σας παρακαλώ λίγο να το καταλάβω και εγώ αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή δεν ήλθε τότε που ήταν ο Γεωργίτσης διοικητής, αλλά

4/4 ΓΡ (Γ.Π.) 30-9-86

45

ήταν παλαιότερη αυτή η διαταγή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ; Περιελαμβάνετο στο σχέδιο επιχειρήσεων ή ήταν κάποια διαταγή προς ...

ΜΑΡΤΥΣ: Προσωπική διαταγή προς τον αρχηγό του ΓΕΕΦ ήταν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ : Ώστε υπάρχει έγγραφο που έχει εκδοθεί από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων προς τον αρχηγό του ΓΕΕΦ, το οποίο σας παρακαλώ λόγω της σπουδαιότητός του, να μας πείτε, τι θυμάστε να περιλαμβάνει αυτό το έγγραφο και πότε περίπου ελήφθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό πρέπει να είχε έλθει πολύ καιρό.Μια μέρα που κάναμε κριτική κάποιας ασκήσεως και είπε κάποιος ότι αν έλθουν τα πλοία σε απόσταση τόσων μιλίων, θα πρέπει, λέει, να κτυπήσουμε και είπε τότε ο αρχηγός ότι δεν έχουμε το δικαίωμα, διότι υπάρχει μια διαταγή που μας απαγορεύει να ενεργήσουμε ανευ εγκρίσεως του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. 'Εχετε δει με τα μάτια σας την διαταγή την προσωπική αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ήτανε μια μάλιστα σε ένα τσιγαρόχαρτο γραμμένη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Με συγχωρείτε δεν άκουσα.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν γραμμένη σε χαρτί ψιλό όχι απ'αυτά του πολυγράφου. Την θυμάμαι που την κράταγε και μας την διάβαζε.

5/1 ΓΡ (Γ.Π.) 30-9-86

46

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Και τα έλεγε έτσι καθαρά; Δεν έχετε καμμία αμφιβολία ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι για κάθε ενέργεια πρέπει να έχει εντολή από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ημερομηνία εκδόσεως ή περίπου χρόνος εκδόσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι. Αυτό δεν το θυμάμαι γιατί δεν είχε περάσει από τα χέρια μου αυτή η διαταγή. Ήταν προσωπική προς τον αρχηγό.

(ΕΖ)

\ι Ρ)
1/2 ΕΖ Ε.Κ. 30.9.86

47

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: 1974; 1973 ή 1972;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι 1972. Πρέπει να ήταν 1974. Αρχές 1974 μπορεί να ήταν, ή τέλος 1973. Δεν ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Αυτή θα μπορέσουμε να την βρούμε; Θα πρέπει να είναι τώρα πού; Στο προσωπικό αρχείο ας πούμε, στα έγγραφα τα προσωπικά του ΑΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Αυτό θα πρέπει να είναι στο γραφείο του ΓΕΕΦ κάτω στη Κύπρο. Θα πρέπει να ήταν εκεί πέρα στο φάκελλο του αρχηγού. Δεν ξέρω αν είναι εκεί, ή αν είναι επάνω. Δεν ξέρω τί έχουν κάνει εκεί κάτω με τα χαρτιά αυτά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε που μπαίνω σε λεπτομέρειες, αλλά έχω την εντύπωση ότι είναι σοβαρό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως, νομίζω ότι έχει εξαντληθεί ο μάρτυς. Δεν φρονώ ότι μπορεί να αποδώσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Το θέμα πάντως είναι ενδιαφέρον, έχω την εντύπωση.

Κύριε μάρτυς, μια τελευταία ερώτηση: Δεν διευκρίνιζε η διαταγή για τί θέματα έπρεπε να παίρνει την έγκριση;

ΜΑΡΤΥΣ: Για όλα τα θέματα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Για όλα;

ΜΑΡΤΥΣ: Για όλα τα θέματα που είχαν σχέση με τις ενέργειες των Τούρκων

2/2 ΕΖ Ε.Κ. 30.9.86

48

και την άμυνα της Κύπρου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να μου δώσετε το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δευτερολογείτε δηλαδή;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν θα απασχολήσω πολύ την επιτροπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, αλλά πρέπει να τελειώσουμε τον κύριο Παπαγιάννη, διότι αλλοιώς δεν μπορούμε να προχωρήσουμε. Θέλετε να ρωτήσετε. Πάντως, να μη με ρωτάτε μετά, γιατί καθυστερούμε. Εγώ, κύριε Ξαρχά, δεν θέλω να αρνηθώ ποτέ σε κανένα το λόγο για πρώτη ή για δεύτερη φορά.

Ορίστε, κύριε Ξαρχά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, θεωρώ ουσιώδες να επισημανθεί από το Προεδρείο στο μάρτυρα, ότι δικαιούται μεν να μην απαντάει εκεί που νομίζει ότι μπορεί να επιβαρυνθεί η θέση του, κατά το νόμο, αλλά δεν μπορεί να αρνείται να απαντήσει για γεγονότα που γνωρίζει. Διότι αυτό, η απόκρυψη της αλήθειας, ισοδυναμεί με ψευδή κατάθεση, που σημαίνει ότι πρέπει να έχει υπόψη του ότι παίρνει τις αντίστοιχες ευθύνες. Αυτό ήθελα να πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

3/2 ΕΖ Ε.Κ. 30.9.86

49

Βεβαίως αυτό, κύριε μάρτυς, οφείλετε και σεις και όλοι σας να το έχετε υπόψη σας. Άλλωστε πρέπει να το έχετε, διότι ανεξαρτήτως της ιδιότητάς σας ως αξιωματικών, είσθε και Έλληνες πολίτες. Θα ξέρετε βέβαια ότι η υποχρέωση προς μαρτυρία, είναι υποχρέωση.

Τελειώσαμε, κύριε μάρτυς, και είσθε ελεύθερος να φύγετε.

(Στο σημείο αυτό, εξέρχεται από την Αίθουσα της Επιτροπής ο μάρτυς κύριος Γιαννακόδημος).

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ:Κύριε Πρόεδρε, μια πρόταση θα ήθελα να κάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης):Ορίστε, κύριε Πεπονή.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ:Αυτό το έγγραφο για το οποίο επέμενε ο κύριος Βασιλειάδης, νομίζω ότι είναι σημαντικό. Αν δεν υπάρχει σε φάκελλο, θα παρακαλούσα να το ζητήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως. Όπως βλέπετε, κάθε μέρα που αρχίζουμε, αναγγέλω ότι μας έρχονται χαρτιά τα οποία ζητάμε. Τις εκθέσεις του Στρατηγού Καραγιάννη π.χ. τις είχαμε ζητήσει και τις έφεραν. Από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών μας έστειλαν αυτούς τους ογκώδεις φακέλλους και είπα ότι όλα αυτά είναι στη διάθεση των μελών της επιτροπής και βρίσκονται στη Γραμματεία.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε;

4/2 ΕΖ Ε.Κ. 30.9.86

50

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Μπαντουβά.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήταν ίσως χρήσιμο να εξετάζαμε ή να διαβάζαμε την έκθεση του Παπαδάκη, προ της εξετάσεως του Παπαγιάννη. Περιέχονται πάρα πολλά στοιχεία, τα οποία θα διεφώτιζαν την Επιτροπή για την εξέταση του Παπαγιάννη, ο οποίος πράγματι είναι από τις πιο σπουδαίες περιπτώσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Περί ποίου Παπαδάκη ομιλείτε;

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Του ναυτικού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Του Ανέστη.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Του Ανέστη Παπαδάκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζετε ότι πρέπει να προηγηθεί;

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ναι, κύριε Πρόεδρε.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δεν είναι αυτός που εξετάζουμε την Πέμπτη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ναι.

(Δ)

Ε.Ζ. 1/Δ. Ε.Γ. 30-9-86

51

ΙΩΑΝΝΗΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Θα πρέπει να την διαβάσετε, για να συλλάβουμε τις ερωτήσεις που θα πρέπει να γίνουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι σύμφωνη η επιτροπή να διαβάσω την έκθεση του κ. Παπαδάκη;

ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναγιγνώσκεται λοιπόν, η έκθεση του Ανέστη Παπαδάκη, η οποία έχει ως εξής:

(Να παρεμβληθεί το κείμενο της αναγνώσεως από τον κ. Πρόεδρο της Επιτροπής, έκθεσεως του Ανέστη Παπαδάκη).

(Ο)

1/2 ΑΚ Ε.Μ. 30-9-86

52

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Παρακάτω δεν λέγει τίποτα το ενδιαφέρον, κύριε Πρόεδρε. Το ξέρουμε το κείμενο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι θα ήταν σκόπιμο να διαβάσουμε το σημείο της κατάθεσης, που αναφέρεται στην συγκέντρωση του Παπαγιάννη με τους αξιωματικούς πριν απο το πραξικόπημα. Ο Κανδαλέπας καταθέτει και διασταυρώνονται τα στοιχεία με τούτη την κατάθεση . Νομίζω ότι θα είναι χρήσιμο να διαβαστεί αυτό το κομμάτι που αναφέρεται στην συγκέντρωση των αξιωματικών και τί είπε ο Παπαγιάννης, δεδομένου οτι ο Παπαγιάννης έχει αναφορά - απολογία που ισχυρίζεται ότι όλα αυτά είναι ψέματα "εμείς δεν είμαστε εγκληματίες" εκεί μάλιστα που λέει για τον Μακάριο να τον ρίξουμε στη θάλασσα κλπ. Εγώ απλώς το αναφέρω και αν θέλετε να το διαβάσουμε, γιατί νομίζω οτι έχει σημασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Παρακαλώ τον γραμματέα να συνοδεύσει στην Αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Παπαγιάννη .

Εγώ όμως θα πρέπει να λείψω για μισή ώρα περίπου, επειδή έχω ένα σημαντικό ραντεβού και θα παρακαλέσω τον κύριο Ζακολίκο να καταλάβει από τώρα την Έδρα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο κ.Π. Ζακολίκος)

(Στο σημείο αυτό προσέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κύριος Παπαγιάννης).

(ζ)

(2ΑΚ)

1/2ζ. (Ε.Σ.) 30.9.1986

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, ορκιστήκατε και επομένως συνεχίζετε την κατάθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μου το εξής: Τί ανάμειξη είχατε στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου; Είχατε μυηθεί ; Είχατε συμμετάσχει ή ήσασταν αντίθετος;

ΜΑΡΤΥΣ: Αναφέρατε της 21ης Απριλίου;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ναί, ένα είναι το πραξικόπημα, κύριε μάρτυς. Της 21ης Απριλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία σχέση δεν είχα. Τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πού υπηρετούσατε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): 'Οταν μάθατε για το πραξικόπημα, ποιές ήταν οι αντιδράσεις σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε. Προσπάθησα να πάω στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού και δεν με άφηναν. Με είχαν σταματήσει στην Ομόνοια και με εκράτησαν εκεί 2-3 ώρες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από την 21η Απριλίου και μετά σε ποιές θέσεις υπηρετήσατε;

2/2ζ. (Ε.Σ.) 30.9.1986

54

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρέτησα Κυβερνήτης Αρματαγωγού, Ναυτικός Ακόλουθος στην 'Αγκυρα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Πότε ήσασταν στην 'Αγκυρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην 'Αγκυρα ήμουνα από το 1968 έως το 1970.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μετά;

ΜΑΡΤΥΣ: Εν συνεχεία πήγα Διοικητής της Σχολής Υπαξιωματικών στον Πόρο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Στην Σχολή Εθνικής Αμύνης και στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Στην Κύπρο ήσαστε από τον Αύγουστο του 1972 μέχρι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μέχρι τον Αύγουστο του 1974.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στο πραξικόπημα Ιωαννίδη είχατε καμμία ανάμειξη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν σας άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στο πραξικόπημα Ιωαννίδη είχατε καμμία ανάμειξη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν εννοείτε το 1973, όχι ήμουνα στην Κύπρο. Ούτε το ήξερα ότι έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μας το εξής. Από την 1η Ιου-

3/2ζ. Ε.Σ. 30.9.1986

λίου 1974 μέχρι την τουρκική εισβολή, μέχρι το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και την τουρκική εισβολή, τι κάνατε ημερολογιακά σεις σαν Διοικητής των Ναυτικών Δυνάμεων της Κύπρου. Αναφέρατε για να σχηματίσει γνώμη η Επιτροπή χρονολογικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Κατ'αρχήν, αναφέρομαι στην αναφορά την οποία έχω κάνει και την οποία απ'ότι μου είπατε την περασμένη φορά, την έχετε εδώ την οποία επιβεβαιώνω. Δυστυχώς δεν έχω αντίγραφό της και δεν μπορώ να επαναλάβω ακριβώς τα ίδια, τα οποία είχα γράψει τότε.

Συνήθη υπηρεσία είχα από την 1η Ιουλίου και μετά. Δεν είχα συγκεκριμένες προτάσεις ή μυήσεις. Βεβαίως, συνεκλονίσθην και εγώ όπως όλοι στην Κύπρο, μετά την επιστολή Μακαρίου προς Γκιζίκη και προετοίμασα το προσωπικό μου να είναι έτοιμο για τυχόν αναχώρηση που θα απητείτο. Κατά διαστήματα, βέβαια, πολλά ελέγοντο περί πραξικοπημάτων, περί επαναστάσεων και όλα αυτά τα συζητούσα πάντοτε με τους αξιωματικούς μου, στους οποίους είχα απόλυτο εμπιστοσύνη όπως και αυτοί είχαν σε μένα και περιμέναμε πάντοτε, όπως συμβαίνει στο Ναυτικό, το οποίο Ναυτικό δεν ασχολείται ως προανέφερα και με πραξικοπήματα να εκτελέσουμε οποιαδήποτε διαταγή μας έδιναν. Όταν

4/2ζ. Ε.Σ. 30.9.1986

56

"έλαβα την διαταγή για το πραξικόπημα -πρέπει να ήταν μία ημέρα ή δύο ημέρες προ του πραξικοπήματος -από τον εκτελούντα χρέη Αρχηγού ΓΕΕΦ, ταξίαρχο Γεωργίτση, δεδομένου ότι αυτό πλέον το οποίο εκάναμε ήταν μία στρατιωτική επιχείρηση ο δε ρόλος ο δικός μου -εννοώ ως ναυτικό- ήτο τελείως περιορισμένος. δεν έκανα καμμία προετοιμασία.

(2Θ)

(2ζ) Ι/2Θ 30-9-86

5Ρ

Απλώς την ημέρα του πραξικοπήματος επήγα στο γραφείο μου το πρωΐ και αφού εξεδηλώθη το πραξικόπημα, εξέδωσα τα ανάλογα σήματα προς τις υπηρεσίες μου. Ο,τιδήποτε εκάναμε ως ναυτικό, το εκάναμε κατόπιν διαταγής.

Ο ρόλος του ναυτικού στο πραξικόπημα ήταν: Πρώτο, να θέσουμε υπό τον έλεγχό μας τον τρίτο όροφο του ΓΕΕΦ, ο οποίος είχε μέσα όλες τις βοηθητικές, κατά κάποιο τρόπο, υπηρεσίες-και το ναυτικό μας θεωρούσαν βοηθητικό, κατά κάποιο τρόπο, εκεί πέρα- που ήταν η Διεύθυνση Υγειονομικού, η Διεύθυνση Επικοινωνιών, η Γραμματεία και ορισμένα γραφεία της Αστυνομίας. Αυτό εκάναμε.

Εν συνεχεία, μου εζητήθη και έστειλα 10 ναύτες στον ΟΤΕ της Κύπρου για φρούρηση. Το πρωΐ της ίδιας ημέρας έστειλα μία διμοιρία στην Αμμόχωστο ως φρουρά των θερέτρων των αξιωματικών στα οποία είχαν μεταφερθεί οι οικογένειες των αξιωματικών , και το απόγευμα της ιδίας ημέρας άλλη μία διμοιρία ως φρουρά στο νοσοκομείο για την φύλαξη της περιοχής του νοσοκομείου. Αυτές ήταν οι ενέργειες της πρώτης ημέρας.

Τη δεύτερη ημέρα υπέστημεν μία επίθεση από κάποιο κτίριο το οποίο ήταν απέναντι από το ΓΕΕΦ, την οποία δεν αποκρούσαμε εμείς, γιατί δεν είχαμε τη δυνατότητα. Την απέκρουσαν μάλλον καταδρομείς και άρματα που ήταν γύρω-γύρω από το ΓΕΕΦ.

2/2Θ ΒΠ 30.9.86

58

Εν συνεχεία, ο ταξίαρχος Γεωργίτσης μου εζήτησε να αναλάβω να κάνω μία έρευνα στην οικία Αζίνα—ήταν διευθυντής συνεργατικής τραπέζης— η οποία οικία ευρίσκετο πλησίον του ΓΕΕΦ περί τα 200 μέτρα. 'Ηταν από το σημείο στο οποίο είχαμε υποστεί την επίθεση και ήταν χαρακτηριστική, γιατί επάνω στην ταράτσα του σπιτιού υπήρχαν πάρα πολλές κεραίες. Δυσανασχέτησα με τη διαταγή αυτή και το είπα στο Γεωργίτση. Μάλιστα του είπα ότι το Ναυτικό δεν είναι ο "άνθρωπος για όλες τις δουλειές". Εν πάση περιπτώσει , μου είπε να πάω, γιατί δεν είχε άλλη οργανωμένη δύναμη εκείνη τη στιγμήστο ΓΕΕΦ.

'Οντως επήρα μία δύναμη 4-5 ανδρών και επήγαμε στην οικία. Ακροβολίστηκαν οι άνδρες κανονικά, μη τυχόν δεχθούμε επίθεση. Χτυπήσαμε την πόρτα. Δεν ήταν κανείς. Κάνοντας το γύρο της οικίας,είδαμε ανοιχτές τις πίσω πόρτες. Η οικία ήταν μία σαν βίλλα, σε τέτοιο στύλ. Μπήκαμε μέσα. Μπήκα και εγώ μέσα. Είδα ότι το σπίτι είχε εγκαταλειφθεί εν σπουδή από τους ενοίκους του. Δηλαδή υπήρχαν ακόμη φαγητά επάνω στα τραπέζια, ήταν άστρωτα τα κρεβάτια, πράγμα που έδειχνε μία γρήγορη εγκατάλειψη. 'Εγινε έρευνα στο σπίτι και σε ένα δωμάτιο στο ισόγειο είδα πάρα πολλά, 3 με 4 πρέπει να ήταν, τηλέτυπα, τα λεγόμενα PAT στο Ναυτικό, δηλαδή ραδιοτηλέτυπα τα οποία δεν ξέρω, με ποιό σταθμό επικοινωνούσαν.

2Θ
1/2 (Γ.Π.) 30-9-86

Επίσης υπήρχαν και δύο πομποδέκτες μεγάλοι, από ότι εξετίμησα των 500 βατ. Σε μία ντουλάπα βρήκαμε γύρω στα 4 ή 5 καλασνίκοφ και συν τοις άλλοις ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τί βρήκατε στη ντουλάπα;

ΜΑΡΤΥΣ: Καλασνίκοφ. Είναι αυτόματα τσεχοσλαβικής κατασκευής, τα πιό μοντέρνα που υπήρχαν εκείνη την εποχή. Και συν τοις άλλοις μια βαλίτσα με χρήματα την οποία παρέλαβα αμέσως προσωπικά και την κράτησα στο χέρι μου. Και εν συνεχεία εξήλθον εκ της οικίας. Πήραμε τα όπλα, μπήκα σε ένα λαντ-ρόβερ και εκείνη την στιγμή είδαμε εκεί στην αυλή, στην είσοδο μάλλον, ένα αυτοκίνητο μερσεντές το οποίο-ίσως θα έχετε διαβάσει ότι το πήραμε- ήταν ανοικτό, οι πόρτες δηλαδή και τα παράθυρά του ανοικτά. Μπήκα στην λάντ-ρόβερ και είπα σε ένα οδηγό να πάρει και το αυτοκίνητο το μερσεντές το οποίο πήγαμε εις το ΓΕΕΦ μαζί με την βαλίτσα, τα χρήματα και τα όπλα.

Πήγα και παρέδωσα αμέσως την βαλίτσα στην Αρχηγό της Εθνικής Φρουράς. Δυστυχώς, δεν έχω κρατήσει απόδειξη για την παραλαβή, αλλά δε νομίζω ότι θα υπάρξει άνθρωπος που θα πει ότι δεν την παρέδωσα. Δεν γνωρίζω τί απέγιναν τα χρήματα αυτά. Παρέδωσα

2/2 δ (Γ.Π.) 30-9-86

60

τα όπλα στο τέταρτο επιτελικό γραφείο του ΓΕΕΦ, στο οποίο συγκεντρώνοντα όλα τα όπλα, και εν συνεχεία τις άδειες και την πινακίδα του αυτοκινήτου του μερσεντές στην Τροχαία, η οποία ήταν στο ίδιο κτίριο με εμάς. Στο κτίριο του ΓΕΕΦ ήταν εκεί η Αστυνομία, ήταν και η Διεύθυνση Τροχαίας.

Επειδή πολλά έχουν λεχθεί - θα επανέλθω εν συνεχεία γι'αυτό- ανέφερα στον Αρχηγό της Εθνικής Φρουράς ότι στο σπίτι μέσα υπάρχουν ραδιοτυλέτυπα με πομπούς μεγάλης εμβελείας. Και επειδή το σπίτι, όπως συμβαίνει σ'όλα τα σπίτια των ανθρώπων μιας κάποιας τάξεως, ήταν πολυτελές, του είπα ότι θα πρέπει να στείλει αστυνομικούς να το φυλάνε. Έκτοτε δεν ξανα σχολήθηκα με το οίκημα αυτό. Πολλά έχουν γραφεί στον Τύπο για πλιάτσικα, για κλοπές, για τούτο κ.λ.π. Εν πάση περιπτώσει δηλώνω κατηγορηματικά ότι είμαι αμέτοχος οιασδήποτε τέτοιας μιαρής πράξεως και αν ήθελα να κλέψω θα έπαιρνα τα χρήματα. Έμαθα εκ των υστέρων ότι ήταν κάπου 17-18 εκατομμύρια, θα είχα λύσει και το πρόβλημα της ζωής μου δια παντός. Αλλά δεν είναι ίδιο του χαρακτήρος μου αυτό το πράγμα.

Το αυτοκίνητο το οποίο μου είπαν ότι πήρα το άφησα στην Τροχαία και η Τροχαία το έδωσε στον κύριο Αζίνα πίσω. Απ'ότι έμαθα εκ των υστέρων δεν έπαθε τίποτε. Και τι να το κάνω; Αφού είχα και

3/2 6 (Γ.Π.) 30-9-86

61

εγώ το ίδιο αυτοκίντο και είχα και υπηρεσιακό αυτοκίνητο, το οποίο είχε ραδιοτηλέφωνο, ένα σωρό πράγματα. Είναι μερικά πράγματα τα οποία δεν μπορώ να διανοηθώ ποιός τα σκέφθηκε και γιατί τα είπαν. Εν πάση περιπτώσει, μετά απ'αυτό, στην οικία αυτή απεστάλη δύναμη της Διευθύνσεως Διαβ ιβάσεων η οποία ξήλωσε όλα τα τηλέτυπα και τους πομποδέκτες και τους πήρε. Αυτά είναι η περίπτωση αυτής της οικίας.

(2BA)

(2δ) 1/2ΒΑ (Θ.Σ.) 30-9-86

62

(Κυρίου μάρτυρος συνέχεια)

Το απόγευμα της δευτέρας ημέρας , στην Πάφο όπου ευρίσκετο ήδη ο Μακάριος, πλησίαζαν οι δυνάμεις οι οποίες είχαν αποσταλεί από την Λευκωσία για την κατάληψη της πόλεως . Δεν σας κρύβω ότι φοβόμουν πως θα γινόταν μεγάλη αιματοχυσία στην Πάφο κατά την καταληψή της, πράγμα το οποίο είχε γίνει και την προτεραία και στη Λεμεσό , όταν δυνάμεις από την Πάφο προσπάθησαν να πάνε προς Λεμεσό. Και σε μάχες που έγιναν στην πόλη, υπήρχε μεγάλος αριθμός νεκρών .

Στην Πάφο , είναι ένα πράγμα το οποίο λησμόνησα να πω , την προηγουμένη, δηλαδή την ημέρα του πραξικοπήματος, η αστυνομία της Πάφου - και όταν λέω αστυνομία εννοώ και το επικουρικό σώμα- απαίτησαν από τον διοικητή του εκεί ναυτικού σταθμού να τους παραδώσει τον ναυτικό σταθμό . Αυτός βεβαίως αμέσως μου το ανέφερε με το ραδιοτηλέφωνο . Και αντιλαμβάνεσθε ότι είναι ένα πράγμα το οποίο είναι τελείως απαράδεκτο για ένα στρατιωτικό να έρχονται και να του ζητούν να τους παραδώσει την υπηρεσία του . Ο επικεφαλής σημαιοφόρος που ήταν εκεί, μου είπε ότι θα αμυνθεί του σταθμού. Βεβαίως αμέσως αντελήφθην ότι θα ήταν μάταιο - διότι ο σταθμός ήταν 12-14 ναύτες , 1-2 υπαξιωματικοί και 1 αξιωματικός - με κάτι,

2/2 ΒΑ (Θ.Σ.) 30-9-86

63

που είχαμε όλοι μας, εμφιλ 303 του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Και θα αμυνόταν πού; Εναντίον αρίστως εξοπλισμένων ανδρών. Ο θάνατος των ανδρών του ναυτικού θα ήταν σίγουρος.

Συμπτωματικά ευρίσκετο στην Πάφο εκείνη την ημέρα εκτελών περιπολία το περιπολικό ΛΕΒΕΝΤΗΣ. Διέταξα πάραυτα τους άνδρες του ναυτικού σταθμού να εγκαταλείψουν το σταθμό, όχι να αμυνθούν, να μπουν μέσα στο πλοίο-για να μη συλληφθούν αιχμάλωτοι - Και το πλοίο να ανοιχθεί ένα μίλι έξω από λιμάνι της Πάφου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αιχμάλωτοι από ποιούς;

ΜΑΡΤΥΣ. Από τους αστυνομικούς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Από την Κυβέρνηση του Μακαρίου δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

Ήδη είχαν συλληφθεί οι αξιωματικοί του κλιμακίου Ξηράς της Πάφου ~~σε στρατόπεδο υπό περιορισμό~~ και είχαν εγκλειστεί σε στρατόπεδο, υπό περιορισμό. Αυτό βέβαια για το ναυτικό δεν το ανεχόμουν εγώ. Και έτσι οι άνδρες του ναυτικού μπήκαν στο περιπολικό και εγκατέλειψαν το σταθμό. Ο σταθμός κατελήφθη και δυστυχώς ο εξοπλισμός του κατεστράφη από τη μανία που επικρατούσε εκείνες τις μέρες και έστρεφε τον έναν εναντίον του άλλου. Κατεστράφησαν οι συσκευές επικοινωνιών. Πήραν τα κλίστρα από τα δύο αντιαε-

3/2 ΒΑ (Θ.Σ.) 30-9-86

64

ροπορικά πολυβόλα που είχα των 20 μιλιμέτρ και τα χάσαμε. Καταστράφησαν 12 τορπίλες των τορπιλακάτων που είχα εκεί ως απόθεμα και το ραντάρ της Πάφου. Αυτή την καταστροφή την πλήρωσε ακριβά κατά την τουρκική εισβολή, διότι ο σταθμός δεν είχε όπλα να αμυνθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Τους παλιανθρώπους!

(2ΠΑ)

1/2 ΠΑ Ε.Κ. 30.9.86

65

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ήταν παλιάνθρωποι, εφόσον το θέτετε έτσι. Απλώς γινόταν πόλεμος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Συνεχίστε, κύριε Παπαγιάννη.

ΜΑΡΤΥΣ: Το περιπολικό παρέμεινε έξω της Πάφου περί το ένα μίλι.

Όταν μετεβιβάσθη το μήνυμα Μακαρίου από τον ραδιοφωνικό σταθμό της Πάφου, ο Γεωργίτσης με διέταξε να πω στο περιπολικό να γκρεμίσει τον ιστό του ραδιοφώνου δια βολών πυροβόλου. Προφανώς ο άνθρωπος νόμιζε ότι έχει κανένα αντιτορπιλικό μπροστά του ή κανένα καταδρομικό. Το περιπολικό "Λεβέντης" ήταν ένα πλοιάριο 70 μέτρων με αντιεροπορικά των 20 mm

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: 70 μέτρων!

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Και το λέτε πλοιάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Πλοιάριο είναι, διότι όταν το αντιτορπιλικό είναι 100 τόσα μέτρα, τότε τα 70 μέτρα είναι πλοιάριο.

Είχε 2 αντιεροπορικά εν πάση περιπτώσει των 20 mm πάνω, τα οποία όχι στόχο δεν μπορούσαν να ρίξουν, αλλά θα έκαναν μία βολή 100, 150 βλήματα και αν κατά τύχη κανένα απ' αυτά έκοβε κανένα καλώδιο, θα μπορούσε να διακοπή η εκπομπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Μπόφορς δεν είχε;

2/3 ΠΑ Ε.Κ. 30.9.86

66

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι αν είχε μπόφορς. Έχουν περάσει τόσα χρόνια, κύριε Πρόεδρε και δεν είναι δυνατόν να θυμάμαι τι είχε το καθένα. Αλλά και μπόφορς να είχε το "Λεβέντης" δεν έχει μεγάλη διαφορά.

Ο κυβερνήτης του "Λεβέντης" πήγε δυτικώς της ~~Κίου~~ (;) όπου ήταν η κεραία του για να δει τι μπορεί να κάνει.

Μου ανέφερε με το ραδιοτηλέφωνο ότι πλησίον της κεραίας υπάρχου οικίες και αν κάνει βολή θα κτυπήσει οπωσδήποτε και τις οικίες.

Κατόπιν τούτου τον διέταξα να μην κάνει βολή και του είπα να επανέλθει έξω από το λιμάνι, νοτίως της Πάφου και ανέφερα στο Γεωργίτση ότι δεν θα γίνει βολή, διότι κάτω από την κεραία υπάρχουν οικίες.

Το απόγευμα όταν πλησίαζαν πλέον οι δυνάμεις του στρατού ξηράς και θα γινόταν μάχη για την κατάληψη της Πάφου, ο Γεωργίτσης διέταξε για αντιπερασπισμό να βομβαρδίσουμε από θαλάσσης την Πάφο.

Παίρνοντας κανείς ένα χάρτη θα δει ότι η Πάφος βρίσκεται τουλάχιστον 2 μίλια στο εσωτερικό του νησιού από την ακτογραμμή και ένα μίλι που ήταν το "Λεβέντης" πιο έξω, τρία μίλια.

Δύο χιλιάδες τετρακόσιες γιάρδες είναι το βεληνεκές των πυροβόλων και 3.600 νομίζω των 40mm εάν είχε μπόφορ. Με όποια θέληση και αν είχαμε τα πυροβόλα του "Λεβέντης" δεν έφθαναν μέχρι την πόλη της Πάφου.

3/2 ΠΑ Ε.Κ. 30.9.86

67

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για ποιους λόγους;

ΜΑΡΤΥΣ: Λόγω βεληνεκούς. Ρίξαμε βολή, αλλά έφθασε ίσα-ίσα στην ακτή που ήταν ακατοίκητη, δεν έφθασε η βολή στην πόλη.

Βεβαίως μετά από 5, 6 βολές σταματήσαμε το πυρ, γιατί μας είπε ο Γεωργίτσης "σταματείστε, ήδη έχουν παραδοθεί στην Πάφο."

(ΓΡ)

(2ΠΑ)
1/2 Γ.Ρ. (Ε.Γ.) 30-9-86

68

Την άλλη μέρα το πρωΐ το ΛΕΒΕΝΤΗΣ αποβίβασε το προσωπικό του ναυτικού σταθμού πάλι στο σταθμό και απήλθε διότι είχε ήδη βλάβες στις μηχανές και στον άξονα προς την Αμμόχωστο. Αυτά είναι όσον αφορά το πραξικόπημα.

Το ναυτικό τελείως δευτερεύοντας ρόλους παίζει σε τέτοια πράγματα λόγο της φύσεως του όπλου και διότι η νοοτροπία των αξιωματικών του ναυτικού είναι τελείως διάφορη από την νοοτροπία των αξιωματικών του στρατού ξηράς. Δεν σας κρύβω ότι μας θεωρούσαν βοηθητικό σώμα. Δικαίωμα τους! Δεν σας κρύβω ακόμη ότι οποιοδήποτε αξιωματικός του ναυτικού θα δείτε, ότι μέσα του έχει όχι μίσος, αλλά εν πάση περιπτώσει, δεν θα τα βρεί πολύ εύκολα, για να χρησιμοποιήσω αυτή τη φράση, με έναν αξιωματικό του στρατού. Δεν υπήρχαν στο ναυτικό πραξικοπηματίες της 21η Απριλίου, όπως δεν υπάρχουν οτιδήποτε πραξικοπηματίες για οποιαδήποτε κίνηση. Εν πάση περιπτώσει!!

Μετά από κεί φτάνουμε στην Τουρκική εισβολή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): 'Οχι, πρίν φτάσετε στην Τουρκική εισβολή πείτε μας, κύριε μάρτυς, μετά την επικράτηση του πραξικοπήματος εσείς τί κάνατε μέχρι την Τουρκική εισβολή; Ποιές εντολές είχατε, Ποιές αποστολές εκτελέσατε μέχρι της 20 του μηνός;

2/2 Γ.Ρ. (Ε.Γ.) 30-9-86

68

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και ποιές εντολές δώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Και πώς υλοποιήσατε τις εντολές; Με παρακολουθείτε κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κάνατε ορισμένες ενέργειες. Αναμιχθήκατε σε κάποια θέματα, τί εντολές σας ήρθαν για την αναμιξή σας, τί εντολές δώσατε, και τί αποστολές εκτελέσατε με δική σας πρωτοβουλία;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Μετά το θέμα του "ΛΕΒΕΝΤΗ" που σας ανέπτυξα, ο "ΛΕΒΕΝΤΗΣ" επέστρεψε στη ναυτική διοίκηση, στην ναυτική βάση της Αμμοχώστου και εγώ είχα θέσει από την πρώτη μέρα σε συναγερμό όλες τις ναυτικές μονάδες και βάσεις που είχα στην Κύπρο και ζήτησα από τον Γεωργίτση την ταχυτάτη αποδέσμευση των ανδρών του ναυτικού που ήταν στο νοσοκομείο, εις τα ΚΑΟΑ της Αμμοχώστου και εις τον ΟΤΕ, στη ΣΙΤΑ, όπως τη λένε, για να επανέλθουν στις υπηρεσίες τους. Διότι τα προβλήματα επιχειρησιακής ετοιμότητας του ναυτικού απαιτούσαν την παρουσία του προσωπικού του ναυτικού στις θέσεις τους.

3/2 Γ.Ρ. Ε.Γ. 30-9-86

70

Το πραξικόπημα έγινε Δευτέρα, η αποδέσμευση των τμημάτων του ναυτικού πρέπει να έγινε ή Τετάρτη πρωΐ ή Πέμπτη πρωΐ, δεν ενθυμούμαι καλώς. Πάντως, έγινε η αποδέσμευση των τμημάτων του ναυτικού. Τα τμήματα του ναυτικού πήγαν αμέσως πίσω στις υπηρεσίες τους και ησχολήθησαν με την επιχειρησιακή ετοιμότητα του όπλου και μόνο. Δηλαδή με την λειτουργία των ραντάρς, με την λειτουργία των τορπιλακάτων, τη συντήρηση των μηχανημάτων και γενικότερα την εύρυθμο λειτουργία για την εκπλήρωση της αποστολής μας στην Κύπρο.

(Ν)

2/ΓΡ A.M. 30-9-86

71

1/1 N A.M. 30-9-86

Επομένως δεν είχαμε άλλη ενέργεια σαν ναυτικό μέχρι το βράδυ της 19ης προς 20ης Ιουλίου του 1974.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Εν συνεχεία τί κάνατε; Και κάτι άλλο. Για ποιό λόγο έγινε η επιλογή να πάτε σείς να ερευνήσετε σπίτια στη Λευκωσία; Γιατί το ΓΕΕΦ, ο Γεωργίτσης δεν έδωσε αυτή την εντολή σε κάποιους αλλους;

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως προανέφερα δυσανασχέτησα στο Γεωργίτση όταν μου ανέθεσε αυτή την εντολή και του είπα ότι το Ναυτικό δεν είναι ο άνθρωπος για όλες τις δουλειές. Μου αντέτεινε ότι δεν είχε οργανωμένο τμήμα εκείνη την στιγμή για να πάει να κάνει την έρευνα, και κατόπιν τούτου πήγα εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, όταν ξεκίνησε ο κύριος μάρτυς είπε ότι επειδή έχουν περάσει πάρα πολλά χρόνια, δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο ερώτημά σας και να εξιστορήσει τα γεγονότα με κάποια χρονολογική σειρά. Μέσα σε λιγότερο από μισό λεπτό εξιστόρησε τι έγινε μέχρι τις 15 του μήνα. Μετά όμως διαπίστωσα ότι θυμήθηκε και αρκετές λεπτομέρειες. Αν κρίνετε σείς σκόπιμο, παρακαλώ να του δώσετε λίγο χρόνο, ώστε να θυμηθεί, όσο μπορεί καλύτερα και αν συμ-

2/1 Ν Α.Μ. 30-9-86

72

φωνεί να μας εξιστορήσει τις ενέργειές του και κινήσεις του λίγες μέρες πριν από το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ: (Παυσανίας Ζακολίκος): Το ρώτησα κύριε συνάδελφε, αλλά ο μάρτυς περιορίσθηκε σ'αυτά. 'Οταν φτάσουμε στο στάδιο των ερωτήσεων θα συζητηθεί και άλλα.

Κύριε μάρτυς, είμαστε στην παραμονή της τουρκικής εισβολής τις μέρες 18,19 και 20 του μήνα. Ποιά ήταν η κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο εκείνες τις μέρες και σε τι οφειλόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αναμπουμπούλα, κύριε Πρόεδρε. Είχε επέλθει αλλαγή μιάς καταστάσεως, η οποία ήταν στο νησί 12 με 15 χρόνια. Τα πάντα ήταν άνω κάτω. Αν μιά κυβέρνηση πέσει βίαια, είναι γνωστόν ότι χρειάζεται πάρα πολύς χρόνος για να συνέλθει η χώρα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Να το διευκρινήσουμε αυτό. Αν μία κυβέρνηση πέσει, είπατε πως όλα γίνονται ανω κάτω. 'Οταν στην πτώση συντελεί εκείνος που έχει την ασφάλεια του νησιού στα χέρια του, όπως είσασταν εσείς; 'Οταν η κυβέρνηση πέσει εξ' άλλης αιτίας, οι 'Ενοπλες Δυνάμεις δεν έχουν καμία ανάμιξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν μιλάω περί αλλαγής κυβερνήσεως κατά

3/1 Ν. Α.Μ. 30-9-86

73

κοινοβουλευτικό τρόπο. Μίλησα για βίαια ανατροπή της κυβερνήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος); Είχε ανατραπεί η ιεραρχία, οι δομές του στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Η ιεραρχία και οι δομές του στρατού δεν είχαν ανατραπεί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Οι διοικητές, διοικούσαν κανονικά την εποχή; Μήπως διοικούσαν άλλοι που ήρθαν από την Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω τι γινόταν στο στρατό της ξηράς. Πάντως στο ναυτικό ουδείς ήρθε από την Ελλάδα, κι ούτε θα επέτρεπα να ερχόταν κανείς από την Ελλάδα για να διοικήσει την δική μου διοίκηση. Πολύ δε περισσότερο αν αυτός ήταν του στρατού ξηράς και είχε χακί στολή. Στο στρατό ξηράς δεν ξέρω τι γινόταν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Να μου επιτρέψετε να κάνω το εξής σχόλιο κύριε μάρτυς. Δεν θα επιτρέπατε σε κανένα να διοικούσε τη δική σας διοίκηση. Πως δεχθήκατε την εντολή του Γεωργίτση να κάνετε πράξεις που δεν ήταν στις υποχρεώσεις σας και στα σχέδιά σας. Είχε το ναυτικό υποχρέωση να ερευνήσει σπίτια και να πάρει αντικείμενα; Να φέρει στο ΓΕΕΦ λάφυρα; Ήταν στα σχέδιά σας αυτό;

(2ΕΖ)

(Ν)
1/2ΕΖ Ι.Β. 30.9.86

74

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν διαταγή την οποία έλαβα από τον προϊστάμενό μου. Δεν ήταν από κάποιον ο οποίος ήλθε απέξω να μου κάνει τον προϊστάμενο . Είναι διαφορετικό αυτό. Εγώ εξετέλεσα διαταγές. Και όταν είμαι στρατιώτης, θα εκτελέσω τη διαταγή που θα μου δώσει ο προϊστάμενός μου, οιοσδήποτε να είναι αυτός , οποιαδήποτε διαταγή. Δεν θα εξετάσω εγώ, αν αυτή η διαταγή, μου αρέσει ή όχι. Είμαι υποχρεωμένος να την εκτελέσω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Νόμιμη ή παράνομη διαταγή;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

Κύριε Πρόεδρε, την ευθύνη την φέρει ο διατάσσων. Δεν την φέρω εγώ που είμαι το εκτελεστικό όργανο. Αλλοίμονο, αν εγώ πω στο στρατηγό, ή στον προϊστάμενό μου, ξέρεις δεν μπορώ να εκτελέσω τη διαταγή σου, να την κουβεντιάσω. Θα πρέπει να με σκοτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Αν αντί της διαταγής αυτής, να ερευνήσετε, σας είχε δώσει την15η του μηνός, τη διαταγή να σκοτώσετε τον Μακάριο, γιατί σας θεωρούσε ένα οργανωμένο τμήμα, όπως μας είπατε, θα το κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμασταν εις θέση να κάνουμε τέτοιο πράγμα. Αλλά, εάν λαμβάναμε τέτοια διαταγή ...

2/2 ΕΖ Ι.Β. 30.9.86

75

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Τί θά κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσα να αρνηθώ, κύριε Πρόεδρε. Δεν το καταλαβαίνετε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Δηλαδή θα πηγαίνατε στο Προεδρικό Μέγαρο να σκοτώσετε τον Μακάριο.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πήγαινα αναγκαστικά. Εν γνώσει των ευθυνών τις οποίες ανελάμβανα και εν γνώσει των συνεπειών που πιθανόν να είχα , θα πήγαινα. Δεν μπορούσα να αρνηθώ. Αυτή είναι η στρατιωτική πειθαρχία. Δεν μπορείς να αρνηθείς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος):Δηλαδή, κατά την κρίση σας, αυτοί που πήγαν να σκοτώσουν τον Μακάριο, καλά έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν μπορώ να κάνω κρίση σε αυτό, αν μου επιτρέπετε. Δεν θα ήθελα να κάνω κρίσεις.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Μα, είναι ένα ερώτημα. 'Η δεν θα υπάκουαν στη διαταγή, ή καλά έκαναν.

ΜΑΡΤΥΣ: Μου ζητάτε να κάνω κρίση για πράξη την οποία έκανε κάποιος άλλος. Είναι δύσκολο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Καλώς. Συνεχίστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Γύρω από την Κύπρο είχα τέσσερα ραντάρ, στα τέσσερα άκρα της Κύπρου, στον Απόστολο Ανδρέα, στον Κορμακίτη,στην Πάφο και στην Αγία Νάπα. Αυτά τα ραντάρ δούλευαν συνεχώς επί 24ώρου βάσεως και είχα

3/2ΕΖ Ι.Β. 30.9.86

76

στην Λευκωσία θάλαμο επιχειρήσεων και τηρούσαμε υποτύπωση οιουδήποτε στόχου πλησίαζε ή διήρχετο πλησίον του νησιού. Το ραντάρ ειδικότερα του Αποστόλου Ανδρέα, είχε τη δυνατότητα να εντοπίσει πλοία από την Τουρκία, τη στιγμή κατά την οποία έβγαιναν από τον κόλπο της Μερσήνης. Τα ραντάρ αυτά δούλευαν συνεχώς. Τη νύκτα της19ης προς 20 Ιουλίου, το ραντάρ του Αποστόλου Ανδρέα μου ανέφερε ότι ενετόπισε στόχους οι οποίοι κατήρχοντο από την Μερσήνη προς Κύπρο. Τούτο ανέφερα αμέσως στον Γεωργίτση. Ο Γεωργίτσης το ανέφερε στο ΑΕΔ. Βεβαίως, οι στόχοι ήταν ακόμη μακριά από την Κύπρο. Ήταν περίπου 55 με 60 μίλια μακριά. Δεν πήραμε καμία απάντηση από το ΑΕΔ, από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων το Ελληνικό, όσον αφορά αυτούς τους στόχους. Συνέχισα την υποτύπωση αυτών και είδα ότι είχαν πορεία προς Αμμόχωστο.

(Λ)

(ΕΖ)
1/2 Δ Α.Μ. 30-9-86

77

Μετά από μιά ώρα εντόπισα και άλλους στόχους . Ήταν γύρω στις 10 και 15΄ το βράδυ της 19 Ιουλίου. Ήταν η δεύτερη ομάδα. Ανέφερα πάλι το γεγονός και ο Γεωργίτσης ξανά πήρε τηλέφωνο το ΑΕΔ και τους είπε για την Β΄ομάδα των πλοίων, που εντοπίσαμε.

Δεν ξέρω ποιός ήταν στην άλλη γραμμή του τηλεφώνου που μίλαγε ο Γεωργίτσης, πάντως μου είπε "μην ανησυχείς, μου είπαν από από πάνω οτι είναι ασκήσεις" . Παράταύτα εγώ εξακολουθούσα να υποτυπώνω τους στόχους.

Η πρώτη ομάδα κατέβηκε νοτίως προς τον κόλπο της Αμμοχώστου, όπου υπήρχε μία περιοχή κατάλληλη για απόβαση. Οι κατάλληλες περιοχές για απόβαση στην Κύπρο ήταν η περιοχή Αμμοχώστου και δυτικώς στην περιοχή Μόρφου.

Το λέω αυτό, γιατί η περιοχή Κυρηνείας, στην οποία αποβιβάστηκαν οι Τούρκοι, δεν ήταν ακτή κατάλληλη για απόβαση. Παρακολουθούσα τους στοχους που κατέβαιναν προς την Αμμόχωστο. Σε κάποια δεδομένη στιγμή αυτοί οι στόχοι άλλαξαν πορεία 180 μοιρών, δηλαδή πήραν την αντίθετη πορεία και άρχισαν να γυρίζουν πίσω προς την Τουρκία. Ήταν η ώρα περίπου 12 και 15΄, που έγινε η αναστροφή του πλού της Α΄ομάδος πλοίων. Η Β΄ομάδα είχε μία πορεία νοτιο-

2/2 Δ Α.Μ. 30-9-86

78

δυτική προς το ακρωτήριο Κορμακίτης και η πρώτη εκτίμηση που θα μπορούσα να κάνω ήταν ότι πήγαινε προς την περιοχή αποβάσεως της Μόρφου . Παρ'όλα αυτά εξακολουθούσαμε την υποτύπωση.

Επειδή είδα ότι αυτά τα πλοία πλησιάζαν προς την Κύπρο, παρά τα λεγόμενα του ΑΕΔ και παρά τον εφησυχασμό που μου διεβίβασε ο Γεωργίτσης, εγώ έθεσα όλο το ναυτικό στην Κύπρο, αυτοβούλως, σε συναγερμό. Εν συνεχεία κατέβηκα στον Γεωργίτση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Γιατί κύριε μάρτυς, πήρατε τέτοια πρωτοβουλία και θέσατε σε συναγερμό το ναυτικό, ενώ άλλες ήταν οι εντολές;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν μια αντίδραση της στιγμής . Ετσι νόμισα οτι έπρεπε να αντιδράσω. Βλέπω τον εχθρό και πλησιάζει, παρ'όλο που μου λένε οτι είναι ασκήσεις, ας τους έχω σε συναγερμό, δεν χάνω τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αν όλοι αντιδρούσαν αυτοβούλως, δεν θα ανετρέποντο τα σχέδια αμύνης της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μακάρι να αντιδρούσαν όλοι, κύριε Πρόεδρε. Δεν θα ανετρέποντο τα σχέδια . Θα έπεφταν οι Τούρκοι στη θάλασσα!

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αρα κακώς εφηρμόσθησαν τα σχέδια, λόγω αδυναμίας ή ανικανότητος των διοικητών;

3/2 Δ Α.Μ. 30-9-86

79

ΜΑΡΤΥΣ: Σχέδια αμύνης της Κύπρου δεν εφηρμόσθησαν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Γιατί δεν εφηρμόσθησαν; Αυτή η ενέργεια που κάνατε εσείς προεβλέπετο από τα σχέδια αμύνης της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Επομένως είχαμε μιά πρωτοβουλία για την εφαρμογή του σχεδίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τα άλλα σχέδια, γιατί δεν εφαρμόστηκαν; Δεν ήταν ικανοί οι διοικητές, ή υπήρχαν άλλες εντολές για να εφαρμοστούν;

2Λ

1/2 .Ο. Ζ.Β. 30-9-86

80

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να ξέρω άν υπήρχαν άλλες εντολές, ούτε αντελήφθην να υπάρχει τίποτα τέτοιο. Το αποδίδω, δεν μπορώ να πώ στην ακαταλληλότητα του τότε Διοικητή της Εθνικής Φρουράς, αλλά στό ότι δεν είχε τις απαραίτητες γνώσεις για να εφαρμόσει τα σχέδια αμύνης της Κύπρου ο Ταξίαρχος Γεωργίτσης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ. (Παυσανίας Ζακολίκος) Τί εννοείτε μ'αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Γεωργίτσης ήταν διοικητής μιας συγκεκριμένης περιοχής της Κύπρου, της Λευκωσίας. Και ξαφνικά βρέθηκε να είναι υπεύθυνος για την άμυνα όλου του νησιού, χωρίς να έχει υπόψη του τί θα κάνει στη Μόρφου, τί θα κάνει στην Αμμόχωστο, τί θα κάνει στην Κυρήνεια. Είναι σαν να πάρουμε εδώ ξαφνικά το διοικητή της μεραρχίας της Τριπόλεως, να τον κάνουμε ΑΓΕΣ την ώρα που γίνεται πόλεμος. Τί σχέδια να εφαρμόσει αυτός ο άνθρωπος που δεν ξέρει τίποτα;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ. (Παυσανίας Ζακολίκος). Διοικητής του ΓΕΕΦ ο Γεωργίτσης έγινε πριν το πραξικόπημα, κατά τις ημέρες εκείνες.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, δύο μέρες πριν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Από τις 13 λοιπόν μέχρι τις 20, ο διοικητής δεν είχε ενημερωθεί και δεν είχε συνολική εικόνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να το ξέρω αυτό, αλλά εικάζω από τον τρόπο που

2/2 .Ο. Ζ.Β. 30-9-86

81

αντιμετωπίστηκε η κατάσταση, δεν πρέπει να είχε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ. (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτό οφείλεται σε ανικανότητά του ή σε κακή ενημέρωση;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν μπορώ να το ξέρω. Δεν είμαι αρμόδιος να κρίνω την ικανότητα ——————ή όχι του ταξιάρχου, αλλά πιθανώς να οφείλεται σε κακή ενημέρωση, πιθανόν να μην ζήτησε να ενημερωθεί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Ποίοι ήταν υποχρεωμένοι να τον ενημερώσουν.

ΜΑΡΤΥΣ. Τα επιτελικά γραφεία. Είχε ολόκληρο επιτελείο το ΓΕΕΦ κάτω. Είχε αξιωματικούς, συνταγματάρχες, αντισυνταγματάρχες, ταγματάρχες, πλήθος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτοί οι συνταγματάρχες και οι αξιωματικοί μήπως άλλαξαν τις ημέρες του πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν είχε αλλάξει κανείς. 'Αλλαξαν μετά, κατά την διάρκεια του πραξικοπήματος και της Τουρκικής εισβολής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Πείτε μου το εξής; Για να εφαρμοστούν τα σχέδια, τα οποία σχέδια, που εσείς εφαρμόσατε με δική σας πρωτοβουλία - έτσι δεν είπατε; - δεν πρέπει οι μονάδες να είναι στις προβλεπόμενες θέσεις; Δηλαδή για να γίνω πιο σαφής, εάν μία τορπιλάκατος δική σας, είχε κατά τα σχέδια αποστολή να βρίσκεται

3/2 Ο... Ζ.Β. 30-9-86

82

έξω από το ακρωτήριο Α και εσείς κατά το πραξικόπημα την είχατε στείλει στην αντίθετη πλευρά της νήσου, πώς θα εφήρμοζε τα σχέδια, θα μπορούσε;

ΜΑΡΤΥΣ. Η εφαρμογή των σχεδίων δεν σημαίνει και την μάχη, προϋποθέτει και την μετακίνηση. Λοιπόν, εάν μέν η τορπιλάκατος ήταν κοντά και προλάβαινε να πάει, όταν θα δοθεί η εφαρμογή του σχεδίου θα ξεκινήσει και θα πάει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Σύμφωνοι, αλλά πώς θα εφαρμόσετε τα σχέδια, όταν θα σπαταλίσετε χρόνο για τη μετακίνηση, ενώ θα έπρεπε να είσαστε σε κείνη τη θέση.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα αρχίσω να τα εφαρμόσω νωρίτερα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Αργότερα εννοείτε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Νωρίτερα. Ούτως ώστε να προλάβω το χρόνο. Κατάλαβα τί θέλετε να μου πείτε κύριε Πρόεδρε, Θέλετε να πείτε ότι ο Στρατός ήταν στην Πάφο, πώς θα πήγαινε στην Κυρήνεια να αντιμετωπίσει τους άλλους;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πολύ σωστά. Βλέπω ότι έχετε την οξύνοια και πιάσατε το ερώτημά μου. Σας λέω το εξής: Πώς θα εφήρμοζαν τα σχέδια οι μονάδες που κυνηγούσαν τον Μακάριο, όταν βρισκόταν χιλιόμετρα μακριά από τους χώρους διασποράς,

4/2 Ο. . Ζ.Β. 30-9-86

83

όπως τους λέτε εσείς οι στρατιωτικοί.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι μονάδες, οι οποίες αντιμετώπισαν την αποβατική ενέργεια, τουλάχιστον απ'ότι ξέρω στο περιορισμένο τομέα που είχα, γιατί δεν είχα πλήρη γνώση του σχεδίου του στρατού ξηράς, ήταν το πυροβολικό, το οποίο δεν είχε μετακινηθεί από την Λευκωσία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν πήγε μονάδα πυροβολικού στην Πάφο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, δεν νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν γνωρίζετε, εάν πήγε μονάδα πυροβολικού στην Πάφο εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ. Πού να το γνωρίζω;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Και το μηχανοκίνητο τάγμα πεζικού, το οποίο ήταν στην Μόρφου, δυστυχώς και κατά παράβαση παντός κανόνος ασφαλείας εκινήθη μέρα μεσημέρι να πάει στην περιοχή αποβάσεως και αποδεκατίστηκε από τα αεροπλάνα. Δεν έμεινε τίποτα όρθιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Πού οφείλεται αυτό το θανάσιμο σφάλμα; Γιατί, αποδεκατίστηκε αυτή η μονάδα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιός το διέταξε; Και ο μαθητής της σχολής Ευελπίδων δεν

5/2 Ο. . Ζ.Β. 30-9-86

84

είναι δυνατόν να διατάξει να μετακινηθεί τάγμα μηχανοκίνητο, σε μια περιοχή που η αεροπορία του εχθρού κάνει ότι θέλει από πάνω, μέρα μεσημέρι.

2Η

(30)
1/3 Η (Ε.Μ) 30.9.86

85

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Οι δικές σας μονάδες ήταν στις θέσεις διασποράς;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι δικές μου μονάδες ήταν στις θέσεις τους, όπως προείπα, από την Τετάρτη ή την Πέμπτη. Δεν έλειπε τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ημερομηνίες να μας πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Από τις 17 του μηνός, πρέπει να ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ο κύριος Ράλλης θέλει να κάνει μία ερώτηση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Κύριε μάρτυς, εσείς είχατε ενημερώσει τον κ. Γεωργίτση για την κατάσταση των ναυτικών δυνάμεων στην Κύπρο κατά το διάστημα αυτό, δηλαδή από το πραξικόπημα μέχρι λίγες μέρες πριν από την εισβολή των Τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ. Από ποιάς πλευράς να τον ενημερώσω;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Σε ποιά κατάσταση βρισκόταν το ναυτικό, δηλαδή οι δικές σας ναυτικές δυνάμεις.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Οι ναυτικές δυνάμεις ήταν εντάξει. Θα τον ενημέρωνα μόνο εάν είχα βλάβες. Βλάβες, όμως, δεν είχα. 'Ηταν τελείως εντάξει.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Δηλαδή δεν τον ενημερώσατε.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Δεν του είπα τίποτα. Κατά τεκμήριο, όμως, ενημερώ-

νεις τον διοικητή σου, όταν έχεις βλάβη, όταν έχεις ανωμαλία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε μάρτυς, πείτε στην Επιτροπή το εξής. Από το πραξικόπημα μέχρι την εισβολή μεσολάβησε μια εβδομάδα.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακριβώς πέντε μέρες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μάλιστα. Στο χρονικό αυτό διάστημα κάνατε κάποια σύσκεψη, ο Γεωργίτσης, εσείς, σαν ναυτικός διοικητής της Κύπρου και ο αεροπορικός διοικητής, ο κ. Καραστατήρας, ενόψη όλων αυτών των πληροφοριών, των μηνυμάτων που είχατε για την τουρκική εισβολή; Κάνατε κάποια σύσκεψη με τους επιτελείς σας, να πάρετε αποφάσεις, ή να καταστρώσετε σχέδια; Κάνατε κάποια απογραφή, τί σας έμεινε από το πραξικόπημα και να πείτε: "Έγινε ό,τι έγινε. Τώρα εμείς εδώ σαν Αρχηγοί, τί κάνουμε;" Το κάνατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ'αρχήν δεν είχαμε καμμιά πληροφορία, κύριε Πρόεδρε, ότι θα γίνει τουρκική εισβολή. Καμμία απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Στις 18 του μηνός, που βλέπατε να κατεβαίνει η αρμάδα ...

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 19 το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μάλιστα. Κάνατε κάποια σύσκεψη επιτελική; Όχι.

3/3 Η (Ε.Μ) 30.9.86

87

ΜΑΡΤΥΣ. Πώς να κάνουμε; Στις 19 το βράδυ εγώ σας επανέλαβα, ότι διέταξα αυτοβούλως συναγερμό του ναυτικού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Σύμφωνοι κύριε μάρτυς. Αφού διατάξατε εσείς αυτοβούλως, λέγω, ο διοικητής του ΓΕΕΦ, που είχε την ευθύνη για την ασφάλεια της Κύπρου, δεν σας μάζεψε να σας πει ορισμένα πράγματα και να πάρετε ορισμένες αποφάσεις; Να συντονισθείτε. Να σας πει, τί βλέπετε εσείς, κύριε Παπαγιάννη; Τί βλέπετε εσείς κύριε Καραστατήρα; Τί πληροφορίες έχουμε; Καθίστε κάτω. Αυτό θα κάνατε σεις, αυτό θα κάνουμε εμείς, εάν γίνει εισβολή. Δεν το έκανε ούτε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Τα πλοία που πηγαίνανε προς το ακρωτήριο Κορμακίτης, και τα οποία είχα διαχωρίσει πλέον στο ραντάρ, και ήταν 12 τον αριθμό, στις 4 περίπου το πρωΐ, βρισκόντουσαν 25 μίλια περίπου μακρυά από την Κερύνεια.

Ξαναδίνω την αναφορά στον Γεωργίτση, ξαναπαίρνει το ΑΕΔ και πάλι καμμιά αντίδραση από πάνω. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, ήταν σαν να μας λέγανε "μη μας ενοχλείτε".

Στις 5 το πρωΐ, περίπου στις 4.45', από την υποτύπωση είδα ότι τα πλοία είχαν μπει μέσα στα χωρικά ύδατα της Κύπρου.

(3σ)

(34) 1/3 σ ΦΚ 30.9.86

88

Μόλις είχε αρχίσει να χαράζει εκείνη την ώρα. Αμέσως διέταξα τις δύο τορπιλακάτους που είχα στην Κυρήνεια να αποπλεύσουν. Ήδη οι τροπιλάκατοι ήταν από τις 12 η ώρα έτοιμες-με τις τορπίλες οπλισμένες και το ένα δίδυμο αντιαεροπορικό μπράουν, που είχαν επάνω με σφαίρες μέσα- να αποπλεύσουν προς τους στόχους, να κάνουν αναγνώριση των στόχων και βεβαίως εφόσον βληθούν , να αμυνθούν και να επιτεθούν δια των τολπιλών.

Πράγματι οι δύο τορπιλάκατοι απέπλευσαν...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πότε έγινε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 5 παρά τέταρτο το πρωΐ της 20ής. Και μέχρι να κατεβώ κάτω στο γραφείο του κυρίου Γεωργίτση για να του το αναφέρω- διότι ο όροφος/του ΓΕΕΦ ήταν κάτω και εγώ ήμουν πάνω ψηλά- ότι στέλνω δύο τορπιλακάτους γι'αυτή την ενέργεια , ήταν 5 η ώρα περίπου. Η Λευκωσία άρχισε να βομβαρδίζεται. Υπέστημεν δηλαδή πλέον την Τουρκική επίθεση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο πρώτος βομβαρδισμός τί ώρα έγινε στη Λευκωσία;

ΜΑΡΤΥΣ: Γύρω στις 5 το πρωΐ πρέπει να ήταν.

Και όπως ανέφερα στον Γεωργίτση ότι φεύγουν οι τορπιλάκατοι τις οποίες διέταξα για έξω, είδα από το παράθυρο του γραφείου του αλεξιπτωτιστές να πέφτουν προς τον Τουρκικό θύλακα της Λευκωσίας, τους οποίους είδε και ο Γεωργίτσης.

2/3 σ ΦΚ 30.9.86

89

Αμέσως επήρε στο τηλέφωνο το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων και εγώ έφυγα τροχάδην για να ανεβώ πάνω στον θάλαμο επιχειρήσεων τον δικό μου για να έρθω σε επαφή με τις δύο τορπιλακάτους μου οι οποίες είχαν αποπλεύσει από την Κυρήνεια. Την ώρα που μπήκα στο θάλαμο επιχειρήσεων ήταν ήδη σε επαφή ο αρχαιότερος κυβερνήτης των δύο τορπιλακάτων, ο οποίος μου λέει : "Κύριε διοικητά βαλλόμεθα" και συγχρόνως μου λέει "πλέω να τορπιλίσω την νηοπομπή που την βλέπω". Ήταν ο υποπλοίαρχος Τσομάκης. Του λέω "Λευτέρη πήγαινε και ο Θεός μαζί σου".

Μετά από 2-3 λεπτά μου λέει "είμαι δύο μίλια από τη νηοπομπή, εξακολουθώ και βάλλομαι". Αυτές ήταν οι τελευταίες κουβέντες που άκουσα από αυτήν την τορπιλάκατο.

Όπως εκ των υστέρων μου είπανε, από τον ναυτικό σταθμό Κηρυνείας, η τορπιλάκατος ανετινάχθη από το εχθρικό πύρ και από τους επιβαίνοντας, είχα 9 νεκρούς και 1 τραυματία. Δέκα ήταν όλοι και όλοι το πλήρωμα της τορπιλακάτου και σκοτώθηκαν.

Η δεύτερη τορπιλάκατος εβλήθη και αυτή, τραυματίσθηκαν οι επιβαίνοντες. Κυβερνήτης της ήταν ένας έφεδρος σημαιοφόρος , Βερύκιος λεγόταν, και προσπάθησε να στρέψει την τορπιλάκατο προς την ξηρά για να τη ρίξει έξω, αλλά στο ενδιάμεσο βυθίστηκε και αυτοί βγήκαν κολυμ-

3/3 σ ΦΚ 30.9.86

90

πώντας έξω.

Αυτές ήταν οι ενέργειες των δύο τορπιλακάτων.

Μη νομίζετε όταν λέω τορπιλακάτους ότι επρόκειτο περί τίποτε μοντέρνων τορπιλακάτων, ή τίποτε σκαφών με τα οποία μπορούσε κανείς να κάνει πόλεμο. Ήταν ένα σκάφος μήκους 33 μέτρων με δύο μηχανές μόνο και δύο τορπιλοβλητικούς σωλήνες και ένα αντιαεροπορικό. Δεν είχε ένα δωμάτιο μέσα, δεν είχε ένα κάθισμα, δεν είχε μια τουαλέτα. Δέκα άνθρωποι που μπαίναν επάνω, δενόντουσαν ο καθένας σε ένα κάθισμα, βάζαν κάτι λαρυγγόφωνα εδώ, διότι από το θόρυβο δεν μπορούσε να ακούσει ο ένας τον άλλο-και μιλάγανε. Έτσι ακάλυπτοι κάνανε την επίθεση . Και αν μεν πετυχαίνανε οι τορπίλες είχαμε κάποιο αποτέλεσμα, αλλοιώς το αποτέλεσμα ήταν αυτό το οποίο υπέστησαν.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Επιτρέπεται μια τεχνική ερώτηση, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μάλιστα, κύριε Πεπονή, ορίστε έχετε το λόγο.

(3)

(2ΗΓ)
1/2Ν. (Ε.Σ.) 30.9.1986

91

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Είχατε ποτέ εκθέσει στους ανωτέρους σας, του Ναυτικού, την τεχνική ανεπάρκεια αυτών των σκαφών, για την υπεράσπιση της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. 'Ηδη είχα καταφέρει να παραγγείλει η Κυπριακή Κυβέρνηση τον Απρίλιο του 1974 δύο σκάφη με κατευθυνόμενα βλήματα από τη Γαλλία.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Από την Κυβέρνηση του Σαμψών;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, η Κυπριακή Κυβέρνηση, η κανονική, του Μακαρίου.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Η νόμιμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

Και αυτά τα σκάφη, βεβαίως, παρηγγέλθησαν κατόπιν αγώνων τους οποίους έκανα, αλλά δεν φτάσανε ποτέ στη Κύπρο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Εννοείτε ότι δεν πρόλαβαν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. 'Ηλθαν, αλλά είναι εδώ στην Ελλάδα. Τις πήρε τελικά το Ελληνικό Ναυτικό εδώ το 1975.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: 'Αρα, δεν πρόλαβαν να πάνε στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, όχι. Θέλανε ένα χρόνο, για να ναυπηγηθούν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο χρόνος παράδοσής τους ήταν το 1975;

2/2Ν. (Ε.Σ.) 30.9.1986

92

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μας τώρα, όλη την εμπλοκή του Ναυτικού, την πρώτη μόνο μέρα της εισβολής, εκτός απ'αυτές τις κινήσεις που έκαναν οι τορπιλλάκατοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Την πρώτη μέρα υπέστημεν επιθέσεις αεροπορικές στα ραντάρ και στη ναυτική βάση της Αμμοχώστου, τις οποίες αποκρούσαμε όλες με τα αντιεροπορικά ΕΡΛΙΚΟΝ, των 20 мм που είχαμε. 'Ενα ή δύο αεροσκάφη πρέπει να είχαμε καταρρίψει στην περιοχή της Αμμοχώστου. Το ένα το κατέρριψε το περιπολικό "ΛΕΒΕΝΤΗΣ" και το άλλο το κατέρριψε η Ναυτική Βάση.

Τις δύο άλλες τορπιλλακάτους, τις οποίες είχαν στην περιοχή της Αμμοχώστου -διότι 4 είχα όλες κι'όλες εν ενεργεία- τις διέταξα να πάνε την πρώτη μέρα σε μιά περιοχή που είχαμε στου Ξυλοφάγου, περιοχή αποκρύψεως, όπως τη λέγαμε. Μπαίνανε κάτω από τα βράχια και ρίχνανε ένα δίχτυ από πάνω τους, ούτως ώστε να μην εντοπισθούν από τα αεροσκάφη, για να μπορέσουν το βράδυ, εφ'όσον απαιτηθεί να εκδηλώσουν επιθέσεις.

Ξεκίνησαν οι δύο τορπιλλάκατοι, αλλά ανεπιτυχώς. Η πρώτη μόλις έφυγε ανέφερε βλάβη στη μηχανή και ξαναγύρισε στη ναυτική βάση και η δεύτερη εξώκειλε βορείως της Αμμοχώστου και εγκατελήφθη από το πλήρωμά της.

3/2ν. (Ε.Σ.) 30.9.1986

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από σφάλμα του Κυβερνήτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Σ'όλες αυτές τις περιπτώσεις το σφάλμα είναι του Κυβερνήτου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αχρηστεύθηκε, δηλαδή και η δεύτερη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι μόνο αχρηστεύθηκε, αλλά παρελήφθη από τους Τούρκους και βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο ναυτικό μουσείο της Κωνσταντινουπόλεως, ως λάφυρο.

Άλλη δράση δεν είχαμε εκείνη την πρώτη μέρα, εκτός από τις αεροπορικές επιθέσεις, οι οποίες ήταν...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μας είπατε για τις 2 τορπιλλακάτους. Για το "ΛΕΒΕΝΤΗΣ" δεν μας είπατε και για τις υπόλοιπες 2.

ΜΑΡΤΥΣ: Το "ΛΕΒΕΝΤΗΣ" ήταν στη Ναυτική Βάση Χρυσούλης Αμμοχώστου, όπως σας προανέφερα και μάλιστα κατέρριψε και ένα αεροσκάφος.

Για τις άλλες 2 τορπιλλακάτους, σας ανέφερα ότι η μία επέστρεψε με βλάβη της μηχανής στη βάση και η άλλη εξώκειλε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Οι άλλες δύο;

ΜΑΡΤΥΣ: Η μία ήταν έξω στην Ξηρά σε μακρά ακινησία για επισκευή, τη δε 6η, ελλείψει ανταλλακτικών την είχαμε στην Ξηρά και αφαιρούσαμε ανταλλακτικά από αυτή, για να μπορέσουμε να διατηρήσουμε εν ενεργεία τις υπόλοιπες.

(2)

3ν

1/3Ω ΒΠ 30.9.86

94

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από κει και πέρα, μετά την απόβαση...

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχει και άλλο ένα γεγονός, το οποίο παρέλειψα να σας αναφέρω, την προηγουμένη της εισβολής, την Παρασκευή 19 Ιουλίου. Την Παρασκευή 19 Ιουλίου έγινε αντικατάσταση της ΕΛΔΥΚ. Δεν μπορώ να το χαρακτηρίσω αυτό το πράγμα, να περιμένουμε επίθεση των Τούρκων, όπως φαίνεται ότι το ήξεραν εδώ, και να αντικαθιστούν την μοναδική μονάδα η οποία ήταν ετοιμοπόλεμη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Προηγουμένως σε ερώτησή μου μου είπατε ότι δεν είχατε καμία πληροφορία για επικείμενη απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι εμείς. Εμείς βεβαίως δεν είχαμε. Οι εδώ είχαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Και δεν σας τις μεταβίβαζαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμία, τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από πού βγάζετε το συμπέρασμα ότι εδώ είχαν πληροφορίες και δεν σας τις μεταβίβαζαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Το διάβασα εκ των υστέρων, κύριε Πρόεδρε, τόσα έχουν γραφτεί. Δεν έχω προσωπική αντίληψη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μήπως σε κάποιες επικοινωνίες που είχατε με συναδέλφους στην Αθήνα σας είχαν μεταβιβάσει πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι καμία.

2/3Ω ΒΠ 30.9.86

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δηλαδή στις 18, στις 19, είχατε επικοινωνία με το ΓΕΝ εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως είχα. Δεν μου ανέφεραν καμία πληροφορία. Το μόνο που μου είπαν, επειδή στις 22 Ιουλίου εγώ έπρεπε να μετατεθώ για να έρθω στην Ελλάδα, ήταν ότι "δεν θα μετατεθείς στις 22 Ιουλίου, αλλά πολύ αργότερα". Τίποτε άλλο. Και έφθασαν στο σημείο την Παρασκευή, την προτεραία της εισβολής να κάνουν αντικατάσταση της ΕΛΔΥΚ, την οποία βέβαια, επειδή γινόταν στο λιμάνι της Αμμοχώστου και ήταν στην αρμοδιότητά μου, πήγα και επέβλεψα. Ήρθε πραγματικά το αρματαγωγό "Λέσβος", πήρε τους άνδρες της ΕΛΔΥΚ, οι οποίοι βρίσκονταν ενάμιση χρόνο στην Κύπρο και ήξεραν και την παραμικρή πέτρα του νησιού και έβγαλε 600 καινούργιους στρατιώτες, οι οποίοι δεν ήξεραν ούτε να περπατήσουν στην Κύπρο. Αυτά την προτεραία της εισβολής.

Εν πάση περιπτώσει, το αρματαγωγό την Παρασκευή το απόγευμα, γύρω στις 5, έφυγε από την Αμμόχωστο για να επιστρέψει στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στο αρματαγωγό αυτό, κύριε μάρτυς, εκτός από τους άνδρες της ΕΛΔΥΚ που αποχωρούσαν, φορτώθηκαν και οικοσκευές και ταξίδεψαν και οικογένειες στρατιωτικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Είστε βέβαιος ότι δεν φόρτωσαν

στρατιωτικοί οικοσκευές;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν φορτώθηκαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δηλαδή, το αρματαγωγό φεύγοντας πήρε μόνο τους άνδρες της ΕΛΔΥΚ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τους στρατιώτες και τα σακίδιά τους. Τίποτα άλλο.

Το αρματαγωγό έφυγε περίπου στις 5 το απόγευμα από την Αμμόχωστο και παραπλέοντας τα νότια παράλια της Κύπρου, ως συνήθως γινόταν, - ευτυχώς δηλαδή και δεν πήγαιναν από τα βόρεια- επέστρεφε γιά την Ελλάδα. Ανατολικά και μέχρι το μεσημβρινό των 39 μοιρών είχα την ευθύνη του επιχειρησιακού ελέγχου των πλοίων που έπλεαν εκεί και παρακολουθούσα το αρματαγωγό. Την ώρα της εισβολής, στις 5 το πρωΐ, το αρματαγωγό βρισκόταν περίπου 20 με 25 μίλια νοτιοδυτικά της Πάφου. Βεβαίως, με τον ασύρματο στην απροειδοποίητη εκπομπή, όπως λέμε εμείς στο Ναυτικό, του διαβίβασα σήμα ότι η Κύπρος υφίσταται επίθεση.

ΖΑΚ

(ο)

1/3 ΑΚ (Γ.Π.) 30-9-86

97

Δεν γνωρίζω αν το έλαβε, διότι η απροειδοποίητος εκπομπή είναιμια εκπομπή η οποία γίνεται συνεχώς και την ακούνε οι χειριστές και παίρνουν τα σήματα. Εν πάση περιπτώσει το αρματαγωγό "Λέσβος" έλαβε διαταγή από την Ελλάδα να επαναπλεύσει στην Πάφο και να αποβιβάσει την δύναμη της ΕΛΔΥΚ, την οποία είχε πάρει την προηγουμένη, πράγματα το οποίο έκανε. Προσγιαλώθηκε δυτικά της Πάφου, κοντά την κεραία του ραδιοφωνικού σταθμού, που είπα προ ολίγου και πλησίον του τουρκικού θύλακος, που υπήρχε στην Πάφο. Στην Πάφο υπήρχε ένας ισχυρότατος τουρκικός θύλακας, έξω από την πόλη στα δυτικά αυτής, και αποβίβασε την ΕΛΔΥΚ. Αυτό έγινε στις 20 του μηνός το απόγευμα, μετά τις 2.00'το μεσημέρι Απεβιβάσθη η ΕΛΔΥΚ που έφευγε. Δεν ξέρω με ποιό τρόπο ήλθε στην Λευκωσία. Αυτό που ξέρω είναι, ότι εκείνη την ώρα ευρίσκετο εν εξελίξει μια επίθεση κατά του τουρκικού θύλακος της Πάφου. από τις μονάδες της Εθνικής Φρουράς, που ήταν στην Πάφο και ο επικεφαλής ζήτησε από το αρματαγωγό να βοηθήσει δια βολών την κατάληψη του θύλακος.

Δεν ξέρω αν ο κυβερνήτης του ήλθε σε επαφή με το ΓΕΝ και ζήτησε έγκριση γι'αυτό το πράγμα ή το έκανε αυτοβούλως. Πάντως με

2/3 ΑΚ (Γ.Π.) 30-9-86

98

εμένα δεν ήλθε σε επαφή. ''Εριξε γύρω στα 1.000 βλήματα των 40 μιλιμέτρ μέσα στο τουρκικό θύλακα, σχεδόν όλο τον φόρτο των πυρομαχικών που είχε και οι Τουρκοκύπριοι του θύλακος Πάφου μετά την τρομερά αυτή βολή που έγινε παρεδόθησαν. Πριν παραδοθούν είχα υποκλέψει σήμα τους προς την Τουρκοκυπριακή διοίκηση Λευκωσίας, που έλεγε ότι παρεαδινόμεθα, διότι βαλόμεθα υπό ελληνικού πολεμικού. Συνεχίζων τις υποκλοπές, που έφεραν ένα σήμα, που έστειλε η τουρκοκυπριακή διοίκηση Λευκωσίας προς την 'Αγκυρα-πρέπει να ήταν-εν πάση περιπτώσει προς το προϊστάμενό της κλιμάκιο, που ήταν στην Τουρκία, που έλεγε ότι η φρουρά της Πάφου παρεδόθη διότι εβλήθη υπό ελληνικών πολεμικών. Αυτά ήταν τα γεγονότα της πρώτης ημέρα του πολέμου.

Από πλευράς στρατού ξηράς, δεν έχω πλήρη εικόνα...

ΠΡΟΕΔΡΕΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από πλευράς ναυτικού μόνον να μας πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς ναυτικού την δεύτερη ημέρα , συνεχιζόντουσαν οι βομβαρδισμοί όλο το πρωΐ, το στρατηγείο ήδη της ναυτικής διοικήσεως το είχαμε μεταφέρει από την προηγουμένη στο υπόγειο στρατηγείο του ΓΕΕΦ στην Μαλούντα . Και μάλιστα κατά την διαδρομή, που

3/3 ΑΚ (Γ.Π.) 30-9.86

πηγαίναμε μας είχαν χαλάσει τα αυτοκίνητα, ο θάλαμος επιχειρήσεων, η ηλεκτρομηχανή και οι ασύρματοι που είχαμε επί των αυτοκινήτων και είχαμε σταθεί στο Στρόβωλο, σε κάποια συστάδα δένδρων από κάτω, προσωρινά, φαίνεται ότι μας είχαν φωτογραφίσει αναγνωριστικά αεροσκάφη της τουρκικής αεροπορίας, τα οποία έκαναν βόλτες πάνω από την Κύπρο, διότι την επομένη, Κυριακή, όλη αυτή η περιοχή είχε βομβαριστεί με βόμβες ναπάλ και είχε καεί.

(3ζ)

(ΞΑΚ) 1/3ζ (Θ.Σ.) 30-9-86

100

Βεβαίως ήταν μόνο δένδρα . Είχαμε φύγει εμείς .

Την Κυριακή είχαμε αεροπορικές επιθέσεις συνεχείς εναντίον των εγκαταστάσεών μας και ήταν άνευ επιτυχίας από πλευράς εχθρού διότι έρ ιχναν τις βόμβες από πάρα πολύ ψηλά λόγω του πυρός του αντιαεροπορικού που είχαμε . Γύρω στο μεσημέρι της Κυριακής 21 με μία ομάδα προσπάθησα να παω προς την περιοχή της αποβάσεως που είχαν βγει ήδη οι Τούρκοι δυτικώς της Κυρηνείας για να εξετάσω δυνατότητα να στείλουμε βατραχανθρώπους για να τους τινάξουμε τα αποβατικά

Δεν σας ομίλησα καθόλου είναι παράλειψη αυτή διότι ακριβώς δεν έχω την σειρά της αναφοράς μου εδώ-για το προγεφύρωμα το οποίο έκαναν οι Τούρκοι την 1η μέρα και το οποίο βεβαίως παρακολούθησα δια των πληροφοριών που είχα από το ναυτικό σταθμό της Κυρηνείας .

Οι Τούρκοι ξεκίνησαν κατ'αρχήν με 2 αποβατικά να βγουν στην ακτή . Το καθένα από αυτά δεν ήταν καν ούτε τα μικρά τα ΑΒΑΚ τα λεγόμενα τα δικά μας ήταν, τα LCU .Είχαν γύρω στους 100 με 120 στρατιώτες μέσα . Δύο από αυτά ήταν το πρώτο κύμα και προσεπάθησαν να προσγυαλωθούν σε μία ακτή δυτικά της Κυρηνείας η οποία ήταν γεμάτη βράχια . 'Οταν δηλαδή πλησίασαν τα πλοία και είδαν

2/3ζ (Θ.Σ.) 30-9-86

101

ότι ήταν βράχια μπροστά έστρεψαν προς δυσμάς και πήραν παράλληλα την ακτή μέχρι να βρουν κατάλληλη αμμουδιά για να προσγυαλωθούν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Δηλαδή στόχος κύριε μάρτυς και καταπληκτικός για αεριοβόλα . Ε;

ΜΑΡΤΥΣ . Ακριβώς .

Υπήρχαν σε ορισμένα τμήματα, ατάκτους μπορώ να τους χαρακτηρίσω- επί της ακτής δικά μας τμήματα , της ελληνικής φρουράς τα οποία έβαλαν κατά των αποβατικών αυτών και επήλθαν τρομερές απώλειες διότι οι Τούρκοι μέσα ήταν ακάλυπτοι . Εν πάση περιπτώσει αυτοί έστρεψαν σιγά σιγά , βρήκαν μετά 2-3 μίλια στο Πενταμίλι το λεγόμενο την περιοχή που είχε μία αμμουδιά, μία παραλία, που έκαναν μπάνιο και προσγυαλώθηκαν εκεί .

ΠΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Τρία μίλια μετά την πρώτη απόπειρα απόβασης .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Τι ταχύτητα είχαν αυτά ;

ΜΑΡΤΥΣ . Η ταχυτήτά τους είναι περίπου 4-5 μίλια .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δηλαδή έκαναν περίπου μία ώρα για να πάνε στην ακτή την άλλη . 'Ετσι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τόσο .

3/3ζ (Θ.Σ.) 30-9-86

102

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Άρα μία ώρα . Αυτά έπλεαν παράλληλα προς την ακτή και κοντά .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω . Είναι θέμα του στρατού ξηράς . Αλλά πάντοτε μου γεννάται το ερώτημα τι έγιναν οι μονάδες Κυρηνείας , τι έγινε ο διοικητής τους ο οποίος εξηφανίσθη μου φαίνεται . Δεν βρέθηκε ποτέ . Δίπλα στην περιοχή του Πενταμιλίου υπήρχε μία μονάδα πυροβολικού από ότι θυμάμαι .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Υπήρχε σύμφωνα με τα σχέδια ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είχε το στρατοπεδό της εκεί .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Γνωρίζετε αν ήταν εκεί η μονάδα;.

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν ξέρετε .

ΜΑΡΤΥΣ. Αλλά ξέρω ότι υπήρχε η μονάδα . Δηλαδή πηγαίνοντας εγώ για το ναυτικό σταθμό Κυρηνείας να τον επιθεωρήσω έβλεπα την μονάδα του πυροβολικού η οποία ήταν εκεί στην περιοχή του Πενταμιλίου .

Τι έκαναν όλοι αυτοί οι άνθρωποι ; Γιατί δεν κτύπησαν τους Τούρκους ; Εν πάση περιπτώσει απεβιβάσθησαν αυτοί έξω . Είχαμε πάρα πολλούς νεκρούς από τους ατάκτους και μόνο οι οποίοι εκτύπαγαν από τη στεριά και έκαναν ένα προγεφύρωμα εκεί στο Πενταμίλι γύρω στα 200 μέτρα γύρω γύρω μία ακτίνα και εστάθηκαν εκεί περιμέ-

103

νοντας προφανώς να τους επιτεθούμε και να τους εξουδετερώσουμε . Αλλά καμία επίθεση δεν εξεδηλώθη όλη μέρα του Σαββάτου 20 του μηνός .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πόσο χρόνο έμειναν αυτοί σε αυτή την περιορισμένη ακτή ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μέχρι την Δευτέρα το πρωϊ . Σαράντα οκτώ ώρες .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εκεί ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Συνεχίστε .

(38)

1/3 Θ Ε.Κ. 30.9.86

104

ΜΑΡΤΥΣ: Επήγα την επομένη, γιατί, όταν μου είπαν ότι ακόμη υπάρχει το προγεφύρωμα, το μόνο που σκέφθηκα ήταν να πάρω τους βατραχανθρώπους -είχα 25-30 βατραχανθρώπους- και να πάω εγώ να τους εξουδετερώσουμε από τη θάλασσα.

Βεβαίως, κατά τη διαδρομή, συμπτωματικά, την Κυριακή πέσαμε σε μια ομάδα Τούρκων αλεξιπτωτιστών, οι οποίοι είχαν εγκαταλείψει μόνοι τους ένα αεροσκάφος C-130 το οποίο έπεφτε και μπλέχτηκα σε μια μάχη μαζί τους, με αποτέλεσμα να χτυπήσω λίγο το πόδι και κατόπιν τούτου, δεν πήγα στην περιοχή αποβάσεως. Ως εκ τούτου, δεν εξεδηλώθη η επίθεση των βατραχανθρώπων, την οποία είχα κατά νου να κάνω το βράδυ εκείνο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτήν την επίθεση θα την κάνατε βάσει εντολής και σχεδίου του ΓΕΕΦ ή με δική σας πρωτοβουλία;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε, με δική μου πρωτοβουλία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δηλαδή υπήρχε κίνδυνος, όταν εσείς πηγαίνατε με τους βατραχανθρώπους, άλλες μονάδες του στρατού ξηράς να έβαλαν εναντίον του τμήματός σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θα υπήρχε τίποτε. Θα το.....

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θα μπορούσε να γίνει αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Βράδυ δεν μπορούσαν να εκδηλώσουν επίθεση οι άλλοι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αν σας έβρισκαν ημέρα, όμως;

2/3 Θ Ε.Κ. 30.9.86

105

ΜΑΡΤΥΣ: Ημέρα δεν θα πηγαίναμε εμείς, γιατί δεν μπορούν να κινηθούν οι βατραχάνθρωποι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ......(δεν ακούστηκε).

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό νόμισε.(;)

Συνεχίστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Την τρίτη μέρα, όλη την Κυριακή δεν ήταν μεγάλη η δραστηριότητα των Τούρκων, εκτός από την καταστροφή του αντιτορπιλλικού τους, που έγινε στην Πάφο. Αυτό το εξέλαβαν ως ελληνικό , γιατί , κατά την εκτίμησή μου, βασιζόμενοι στο σήμα της προτεραίας, που τους είχαν πει οι Τουρκοκύπριοι ότι ελληνικά πολεμικά εβομβάρδισαν την Πάφο, νόμισαν ότι ήταν το αντιτορπιλλικό αυτό και του επετέθησαν και το βούλιαξαν.

Απορίας άξιο είναι βέβαια, γιατί δεν δούλευαν οι συσκευές αναγνωρίσεως των αεροσκαφών, των φιλίων αεροσκαφών οι IFF τις οποίες έχουν μέσα τα αντιτορπιλλικά, ούτως ώστε να αναγνωρίζουν αμφότερα τα αεροσκάφη και τα πλοία το ένα το άλλο. Δεν δούλευαν, γιατί οι Τούρκοι φαίνεται δεν τις είχαν σε ενέργεια.

Το λυπηρόν είναι ότι οι συσκευές IFF δεν δούλευαν και στα δικά μας αντιτορπιλλικά και θα μπορούσε να συμβεί και σε μας κάτι τέτοιο εκείνη την εποχή.

Εν πάση περιπτώσει, δεν θα πρέπει, γι'αυτόν το λόγο, να ρίχνουμε

3/3 Θ Ε.Κ. 30.9.86

106

όλα τα βάρη στους Τούρκους.

Κατά τη βύθιση του αντιτορπιλλικού, επειδή γνωρίζαμε ότι οι Τούρκοι υποκλέπτανε τις δικές μας συχνότητες, κάναμε - δεν ξέρω, αν έπιασε ή όχι- και μία παραπλάνηση από τα ραδιοτηλέφωνά μας. Δηλαδή ανέφερε ο ναυτικός σταθμός της Πάφου ότι υπάρχει ένα αντιτορπιλλικό έξω από την Πάφο, όταν είδε το τούρκικο και του απαντήσαμε εμείς από το ραδιοτηλέφωνό μας: "Μην ανησυχείς, δικό μας είναι." Γνωρίζαμε, επαναλαμβάνω, ότι τις συχνότητές μας τις υποκλέπτανε. Απλώς κάναμε ένα παιγνίδι. 'Ισως έπιασε, ίσως δεν έπιασε.

Τη δεύτερη μέρα αυτά τα γεγονότα συνέβησαν από το ναυτικό.

Την τρίτη μέρα άρχισε τρομερός αεροπορικός βομβαρδισμός πλέον και διεφάνη ότι οι Τούρκοι θα έδιναν πλέον το τελικό κτύπημα.

(36)

3Θ

1/3 δ Ε.Γ. 30-9-86

107

Πραγματικά γύρω στις 8 το πρωΐ [illegible] αποβατικά έφυγαν από την αποβατική δύναμη και κίνησαν προς την ακτή αποβάσεως. Δόθηκαν ορισμένες μάχες με δικά μας τμήματα και γύρω στη μία η ώρα το μεσημέρι κατελήφθη η πόλη της Κηρύνειας, Ολόκληρη η πόλη της Κηρύνειας, εκτός απο το φρούριο, το οποίο φρούριο ήταν ναυτικός σταθμός, το κατείχαν, δηλαδή, τμήματα του ναυτικού. Το ναυτικό σταθμό Κηρύνειας, μετά τον ηρωϊκό θάνατο Τσομάκη στην τορπιλάκατο, τον είχε αναλάβει ως διοικητής ένας σημαιοφόρος Πετρόπουλος, ο οποίος ήταν—φαίνεται—καρδιοπαθής και την κρίσιμη εκείνη στιγμή ασθένησε από την καρδιά του. Οπότε ανέθεσα την διοίκηση του σταθμού στον αρχαιότερο υπαξιωματικό πλέον που υπήρχε εκεί, έναν αρχικελευστή, τεχνίτη πυροβόλων, ούτε καν μάχιμο. Και αυτός όταν μου ανέφερε ότι μπαίνουν οι Τούρκοι στην Κηρύνεια, μου είπε ότι εγώ δεν θα παραδοθώ στους Τούρκους μαζί με το προσωπικό, αλλά θα πολεμήσω όσο μπορώ από το φρούριο. Πραγματικά η Κυρήνεια κατελήφθη την 22α Ιουλίου στις 1 περίπου το μεσημέρι, πλην του φρουρίου που ήταν ναυτικός σταθμός, και στις 4 το απόγευμα διετάχθη από το ΓΕΕΦ παύσις των εχθροπραξιών, συμφώνως με την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

2/3 δ (Ε.Μ) 30.9.86

108

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εδώ θα σταματήσουμε, κύριε μάρτυς, την αφήγησή σας. Ήθελα να σας ρωτήσω το εξής: Στην συνομιλία που έκανε ο Γεωργίτσης με το ΑΕΔ, όταν άρχισε η εισβολή η τουρκική και η πτώσις των αλεξιπτωτιστών, είσαστε παρών στο τηλεφώνημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην αρχή, μάλιστα. Εν συνεχεία ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ακούσατε τί ειπώθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Σας είπε ο Γεωργίτσης τί του είπαν, μετά;

ΜΑΡΤΥΣ. Του είπαν ότι δεν υπάρχει τίποτα. Μην ανησυχείτε. Κάτι τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Τί, "μην ανησυχείτε"; Πέφτανε αλεξιπτωτιστές. Αυτό σας είπε ότι του είπαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό μου είπε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Γνωρίζατε εάν του είχαν δεσμευμένα τα αντιαεροπορικά πυροβόλα του, με διαταγή από την Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν το ξέρω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν φώναζε ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ, ότι δεν μπορώ να κάνω τίποτε, γιατί μου δίνουν διαταγές να μην χτυπήσω; Δεν φώναζε;

3/3 5 (Ε.Μ) 30.9.86

108

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό, μπορεί να το φώναζε, εγώ δεν ήμουν εκεί να το ακούσω. Εγώ, ήμουν πάνω στο θάλαμο επιχειρήσεων και ούτε δεσμευμένα πυροβόλα είχα, ούτε τίποτε. 'Εκανα πόλεμο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζαλίκος). Για πέστε μου το εξής: Εσείς κάνατε πόλεμο από την πρώτη στιγμή με δική σας πρωτοβουλία, έτσι μας είχατε πει.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πείτε μου, τα σχέδια αμύνης της Κύπρου που τα γνωρίζατε, αφού είσαστε διοικητής, για να εφαρμοσθούν χρειαζόταν διαταγή από το ΑΕΔ, όταν η Κύπρος εδέχετο εχθρική προσβολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτό προεβλέπετο από τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Ο,τιδήποτε κι αν κάναμε στην Κύπρο χρειαζόταν διαταγή του ΓΕΕΘΑ, του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δηλαδή κι αν εβάλεσθο εσείς, όπως βαλόσασταν, έπρεπε το ΑΕΔ να διατάξει να αμυνθείτε για να επιζήσετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτή η διαταγή υπήρχε από την

4/3 δ (Ε.Μ) 30.9.86

110

εκφώνηση των στοιχείων ή ήταν μεταγενέστερη; Δηλαδή, όταν έγιναν τα σχέδια στην Κύπρο, προεβλέποντο ορισμένα σενάρια αντίδρασης, επίθεσης, άμυνας κ.λπ. Εκεί μέσα περιείχετο αυτή η ιδιομορφία να πάρετε διαταγή, ή εκ των υστέρων ήλθε κάποια διαταγή και έλεγε, σχέδιο αμύνης της Κύπρου θα εφαρμοσθεί μόνο αν δώσουμε εντολή εμείς;

(3ΒΑ)

3δ 1/3ΒΑ Α.Μ. 30-9-86

111

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Πάντοτε, και για οποιαδήποτε ενέργειά μας κάτω, έπρεπε να πάρουμε διαταγή από την Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Για οποιαδήποτε ενέργεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Για οποιαδήποτε ενέργεια.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό ήταν ενσωματωμένο στο σχέδιο Κ', ή ήταν μεταγενέστερη τροποποίηση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι υπήρχε απαρχής. 'Οταν πήγα εγώ το 1972, το ίδιο ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Διότι, εδώ μας κατέθεσε ο επιτελάρχης του ΓΕΕΦ, ότι υπήρχε μεταγενέστερη ειδική διαταγή η οποία έλεγε ότι για οτιδήποτε κάνετε πρέπει να έχετε εντολές δικές μας.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, ήταν από το 1972. Από τότε που πήγα εγώ, έτσι ήταν. Και μάλιστα νομίζω - χωρίς να είμαι βέβαιος - ότι αυτό είχε γίνει μετά τα γεγονότα της Κοφίνου το 1967.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μετά αφήρεσαν κάθε πρωτοβουλία του διοικητή της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω. Δεν είμαι σίγουρος, κύριε Πρόεδρε.

2/3βα Α.Μ. 30-9-86

112

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πήτε μου το εξής, κύριε μάρτυς: Η δική σας πρωτοβουλία για να αρχίσετε τον αγώνα στην Κύπρο, ήταν καθαρά δική σας χωρίς καμία διαταγή από το ΑΓΕΕΦ. 'Οταν ενημερώσατε τον ΑΓΕΕΦ ότι εγώ βγάζω τορπιλακάτους και εγώ αρχίζω αγώνα, τι σας απάντησε; 'Οτι αυτός εμμένει στην εντολή "αυτοσυγκράτηση;" Δηλαδή εσείς, το ναυτικό, πολεμούσατε και ο στρατός περίμενε; Δώστε μας μία εξήγηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να απαντήσει, κύριε Πρόεδρε. Τα είχε χαμένα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν σας απάντησε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν απάντησε τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μου το εξής, κύριε μάρτυς, σε ένα σημαντικότατο κεφάλαιο. Μας είπατε για ηρωϊκές πράξεις του ναυτικού, θύματα κλπ. Για να δούμε αν και οι ηγέτες του ήταν αντάξιοι των θυσιών του.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα άλλο ήθελα να συμπληρώσω, κύριε Πρόεδρε, επειδή μιλήσατε για τα σχέδια αμύνης της νήσου. Τα σχέδια αμύνης της νήσου προέβλεπαν διάθεση δύο τορπιλακάτων από την Ελλάδα, υποβρυχίου και βεβαίως μιά κάποια αεροπορική κάλυψη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από ποιό χρονικό σημείο και

3/3ΒΑ Α.Μ. 30-9-86

113

μετά θα δινόταν αυτή η βοήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Αμέσως, με την εφαρμογή του σχεδίου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δηλαδή όταν εδίδετο η διαταγή, κύριε μάρτυς, από τον ΑΓΕΕΦ, εφαρμόσατε το σχέδιο Κ, αυτόματα θα ερχόταν η βοήθεια από την Ελλάδα, ή χρειαζόταν αίτημα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, θα ερχόταν από την Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτόματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Δηλαδή το είχαμε μέσα στα σχέδιά μας. Προβλεπόταν να έχω εγώ ως διοικητής στον επιχειρησιακό έλεγχο δύο τορπιλακάτους από την Ελλάδα, να συνεργάζομαι με τον αεροπόρο, για να έχω δεσμευμένα τα πυροβόλα μου όταν θα έρθουν τα ελληνικά αεροσκάφη. Το υποβρύχιο δεν το είχα εγώ. Διότι τα υποβρύχια κινούνται πάντοτε με επιχειρησιακό έλεγχο του Γενικού Επιτελείου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτή ή δύναμη δεν ήρθε ποτέ σε σάς κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μου τώρα το εξής: Τον αντιπλοίαρχο Παπαδάκη Ανέστη τον είχατε υπό τας διαταγάς σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

4/3ΒΑ Λ.Μ. 30-9-86

114

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): 'Ηταν διοικητής της ναυτικής βάσεως ΧΡΥΣΟΥΛΗ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν διοικητής της ναυτικής βάσεως ΧΡΥΣΟΥΛΗ και διοικητής των τορπικαλάτων, τακτικός διοικητής των τορπικαλάτων.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): ο κύριος Παπαδάκης έχει δώσει μία κατάθεση. Σας διαβάζω ορισμένα κομάτια. " Την 9ην Ιουλίου 1974 ημέρα Τρίτη αφίχθη εις ναυτικήν βάσιν ΧΡΥΣΟΥΛΗ ο εν Λευκωσία εδρεύων ναυτικός διοικητής Κύπρου αντιπλοίαρχος Γεώργιος Παπαγιάννης". Συνέβη αυτό στις 9 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πήγαινα τακτικά στη ναυτική βάση. Πήγαινα συχνά, πάρα πολύ συχνά. Μονάδα μου ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μα, ήταν σημαδιακή μέρα. Λέει λοιπόν: " Ούτος με διέταξε να καλέσω άπαντας τους υπό εμέ μονίμους αξιωματικούς της διοικήσεως του ναυστάθμου ": Και είπατε επί λέξει τα εξής: " Την Κυριακήν προς Δευτέραν, 14 προς 15 Ιουλίου, και ώρα 2 το πρωΐ, θα γίνει πραξικόπημα για την ανατροπή του Μακαρίου". Ειπώθηκε αυτό από σας κύριε μάρτυς;

(3ΠΑ)

(ΒΑ)
1/3 ΠΑ (Ι.Β.) 30.9.1986

115

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά καιρούς, μάλιστα και σας ανέφερα ότι πολλές φορές μιλούσαν για πραξικοπήματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος):Εδώ μου λέτε για συγκεκριμένη ημερομηνία 14 προς 15 δύο το πρωΐ. Ειπώθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Ότι αυτό το γεγονός του πραξικοπήματος το γνωρίζουν ελάχιστοι. Ήτοι ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων Μπονάνος, ο Ιωαννίδης και ο"Πρόεδρος της Δημοκρατίας" Γκιζίκης. Ειπώθηκαν αυτά από σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Από την Κύπρο το γνωρίζουν ο Διοικητής Καταδρομών Κομπόκης, ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ και ένας ή δύο άλλοι -λέει ο Παπαδάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Συνεχίζει: " Αυτός ο βλάξ ο Α/ΓΕΕΦ Ντενίσης και ο πλέϋ μπόϋ πρεσβευτής Λαγάκος θα ανακληθούν στην Αθήνα την Παρασκευή 12 Ιουλίου".Και αυτό συνέβη. Πράγματι ήλθαν στις 12 Ιουλίου. Τα είπατε εσεις αυτά στις 9 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί, χωρίς τους χαρακτηρισμούς, βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν μας ενδιαφέρουν οι χαρακτηρισμοί αυτό είναι δικό σας θέμα.

2/3ΠΑ Ι.Β. 30.9.86

116

Καταθέτει, επίσης, ο Παπαδάκης ότι εσεις είπατε:" Έσεις να μην ασχολείσθε με τις τορπιλλακάτους και να μην ενδιαφέρεσθε, γιατί δεν κινδυνεύουμε από τους Τούρκους, αλλά κινδυνεύουμε από τον εσωτερικό εχθρό. Επομένως όταν θα κινηθείτε για το πραξικόπημα προς Λευκωσία, όποιους και αν συναντήσετε στην διαδρομή και φέρουν αντίσταση σε αστυνομικούς, να τους εκτελείτε επί τόπου. Διότι, έχουμε εντολή τον Μακάριο να τον σκοτώσουμε, να τον βάλουμε σ'ένα τσουβάλι και να τον φουντάρουμε στον Μπογιάζι, ρίχνοντας και μία βόμβα βάθους". Ειπώθηκαν αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, προς Θεού!

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Ποιές ήταν οι σχέσεις σας με τον Παπαδάκη. Καλές;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ενώπιον πόσων ελέχθησαν αυτά;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ενώπιον όλων των αξιωματικών. Απαντήστε, κύριε μάρτυς, σ'αυτό που σας ρώτησα.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι σχέσεις μου με τον Παπαδάκη, ο οποίος ήταν υφιστάμενός μου, ήταν άριστες...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Γιατί τα λέει αυτά ο Παπαδάκης, σας μισεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα φθάσω και σ'αυτό, κύριε Πρόεδρε.

3/3ΠΑ Ι.Β. 30.9.86

117

... πάντοτε συνεργαζόμουν μαζί του, όπως με όλους τους αξιωματικούς μου. Σε όλα τα σημεία, για τα οποία ελάμβανα γνώση τους ενημέρωνα, γι'αυτό, μόλις έλαβα γνώση των γεγονότων που αναφέρει...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν είναι γεγονότα αυτά, κύριε μάρτυς, προετοιμασία είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Τους ενημέρωσα, λοιπόν, διότι έτσι έκανα πάντοτε. Παρ'όλο που εν συνεχεία αυτό ακυρώθηκε και πάλι τους ενημέρωσα.

Τώρα, γιατί τα λέει αυτά ο Παπαδάκης: Διότι ο Παπαδάκης βαρύνεται με μιά μεγάλη δειλία.

Όταν τον διέταξα ως Διοικητή Τορπιλλακάτων να βγει στην περιοχή αποκρύψεως και εν συνεχεία να πάει να τορπιλλίσει την αποβατική δύναμη του τουρκικού στόλου, ο Παπαδάκης προτίμησε να πετάξει την τορπιλλάκατο στην ξηρά, να το βάλει στα πόδια δια ξηράς και να πάει στη Ναυτική Βάση, μέσω ενός ναρκοπεδίου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτήν την εξήγηση δίνετε εσεις γι'αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχει κι'άλλη μία εξήγηση. Βεβαίως με το που ήλθε στην Ελλάδα, πρόλαβε κύριε Πρόεδρε, να φωνάξει κάτω η χούντα και έγινε αντιστασιακός. Από ~~και~~ και ύστερα κάπου έπρεπε να στηριχθεί. Βρήκε λοιπόν τον Παπαγιάννη και τον κοπάναγε. Τι άλλο να έκανε; Και είναι

4/3ΠΑ Ι.Β. 30.9.86

118

απορίας άξιον, διότι αν δείτε τις αναφορές που έχει κάνει ο Παπαδάκης, θα διαπιστώσετε ότι κοπάνησε όλους αυτούς, κοπάνησε αξιωματικούς, που πολέμησαν κατά των Τούρκων. Δηλαδή κοπάνησε μόνο αυτούς που πολέμησαν κατά των Τούρκων.

(ΓΡ)

(3ΠΑ)

1/3 ΓΡ Α.Μ. 30-9-86

119

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολικος): Θα έλθω πάλι κύριε μάρτυςστην 9η Ιουλίου. Σ'αυτή λοιπόν την συγκέντρωση, που εσείς αποκαλύψατε αυτά τα σχέδια, βγάλατε και έναν φάκελλο που ήταν οι αποστολές συλλήψεως πολιτών που θα ανατίθεντο εις ένα έκαστο εξ υμών, λέει, πλαισιούμενο από μικρή ομάδα εξ υπαξιωματικών που θα μας καθόριζαν βραδύτερον. Αυτό το φάκελλο τον είχατε αποστείλει προ 4 ή 5 ημερών στην ναυτική βάση και εκείνη την ώρα τον ζήτήσατε και τον ανοίξατε εσείς προσωπικώς. Υπήρχε αυτός ο φάκελλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Είμαστε πάλι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τον είχα παραλάβει ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το δεύτερο επιτελικό γραφείο του ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ: Διευθυντής, ο Μπούρλος, πως λεγόταν;

ΠΡΕΟΔΡΕΥΩΝ (παυσανίας Ζακολίκος): Ο Μπούρλος. Α, δηλαδή αυτός είχε μοιράσει τους φακέλλους σε όλες τις μονάδες;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω.

ΠΡΕΟΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν γνωρίζετε. Πάντως εσείς είσαστην αποδέκτης αυτού του φακέλλου;

2/3 ΓΡ Α.Μ 30-9-86

120

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολικος): Το περιεχόμενο το γνωρίζατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Του είχα ρίξει μια ματιά , υπήρχαν ορισμένα ονόματα μέσα με την φωτογραφία τους και την διεύθυνσή τους. Αυτό το φάκελλο τον είχαμε παραδώσει στον Παπαδάκη, ο οποίος βεβαίως αν είχε κανένα πρόβλημα μπορούσε να το πει πιό μπροστά. Τέλος πάντων.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στο φάκελλο λοιπόν αυτό υπήρχαν συγκεκριμένες αποστολές και σχεδιαγράμματα , καταθέτει ο Παπαδάκης, και σ'αυτόν είχατε αναθέσει να συλληφθεί ο Κληρίδης. Είναι αληθές αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μετά απ'αυτή την συγκέντρωση , καταθέτει , εσείς φύγατε και είπατε οτι θα ξανά έρθετε μία μέρα προ της Κυριακής, προ της εκδηλώσεως του πραξικοπήματος .

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μου το εξής κύριε μάρτυς: Πραξικόπημα θα γινόταν . Είπατε ότι στην Κύπρο το γνώριζαν 3-4 άτομα , και στην Αθήνα άλλα 3-4 άτομα. Εσείς αφού συμμετείχατε σ' αυτή την κίνηση, σ'αυτο το πραξικόπημα πώς κουβεντιάσατε λεπτομέρειες 5 μέρες πριν με μία ομάδα αξιωματικών, που αποδεικνύεται,αν

3/3 ΓΡ Α.Μ. 30-9-86 121

είναι έτσι,οτι ορισμένοι αρνήθηκαν κατηγορηματικά. Δεν φοβηθήκατε οτι θα πάνε και θα καταγγείλουν αυτή την ενέργειά σας στην νόμιμη Κυβέρνηση του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, κύριε Πρόεδρε, εγώ διαταγή έλαβα απο την κυβερνησή μου, να το κάνω. Δεν έκανα κάτι το παράνομο. Δηλαδή αν αυτή τη στιγμή με τα 10 χρόνια έλθουν και πουν οτι η Κυβέρνηση η σημερινή είναι παράνομη μπορούν να πιάσουν όλο τον κόσμο να τον βάλουν φυλακή;

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ: Το ίδιο είναι;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν είναι το ίδιο ακριβώς. Δεν θέλω να κάνω παραλληλισμό, ______________, ατυχές το παράδειγμά σας, ατυχέστατο,

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορούσα να σκεφθώ εγώ εκείνη την εποχή οτι θα ρχοντουσαν μετά να μου λέγανε, "πρόσεχε δεν είναι η κυβερνησή σου αυτή που σου δίνει εντολές", δεν μπορούσα να το σκεφθώ αυτό, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, θέλω να ελέγξω δηλαδή τη σοβαρότητα και αυτου του πραξικοπήματος.Αυτό θέλω να ελέγξω αυτή τη στιγμή. Θα γινόταν ένα πραξικόπημα και θα κτυπούσατε καμπάνες, οτι σε 5 μέρες κάνουμε πραξικόπημα, για να σκοτώσουμε το Μακάριο; Εσείς σαν στρατιωτικός, σαν συνομώτης, διότι αφού συμμε-

τείχατε στο πραξικόπημα, συνωμοτούσατε κατα της νομίμου κυβερνήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν συνομωτούσα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πώς δεν συνομωτούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκτελούσα εντολές. Υπάρχει μια διαφορά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Με συγχωρείτε, γιατί σας στείλαμε στην Κύπρο κύριε μάρτυς; Να προστατεύσετε την Κύπρο, δεν σας στείλαμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ωραία, την προστάτευσα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Οταν απεργαζόσασταν την ανατροπή της νομίμου Κυβερνήσεως δεν συνομωτούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι,

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τι κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε, δεν απειργαζόμουν , την ανατροπή της νομίμου Κυβερνήσεως,

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αλλά ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ημουν εκεί, και οταν μου λεν θα ανατρέψεις τον Μακάριο, για να γίνει η 'Ενωση εγώ θα τους πω όχι;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό σας έλεγαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως αυτό μας έλεγαν.

5/3 ΓΡ Α.Μ. 30-9-86

123

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος):Ποιός σας το έλεγε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ολοι, οι πάντες, και ο Γεωργίτσης που μας έδωσε την εντολή, θα ανατρέψουμε τον Μακάριο για να γίνει η 'Ενωση.Και τι θα πω εγώ; Να μη γίνει η 'Ενωση;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Οι "άλλοι", οι "πάντες" ποιοί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ το Γεωργίτση είχα, δεν είχα με άλλον να μιλήσω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, πότε ανέλαβε αρχηγός ΓΕΕΦ ο Γεωργίτσης; Ποιά ημερομηνία;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεκα τρεις, δέκα τέσσερις του μηνός , κάτι τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Σας είπε ποτέ, ο αρχηγός ΓΕΕΦ, ο Ντενίσης οτι θα ανατρέψει τον Μακάριο για να γίνει η Ενωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο στρατηγός Ντενίσης δεν ησχολείτο καθόλου μ'αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Επομένως εσείς στις 9 του μηνός αφού αρχηγός ΓΕΕΦ ήταν ο Ντενίσης, πως κουβεντιάζατε με έναν αρχηγό ενός τομέα, διότι ο Γεωργίτσης μέχρι τότε ήταν της τρίτης ΑΤΑ, πως το λέγε αυτό;

(2Ν)

3ΓΡ
1/3 Ν.Μ. Ζ.Β. 30-9-86

124

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ εκείνη την εποχή ήμουν μέλος του ΓΕΕΦ και το δεύτερο γραφείο......

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν είχε καμία σχέση με το ΓΕΕΦ, ο Γεωργίτσης κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μιλάω για τον Γεωργίτση, μιλάω για την συγκεκριμένη ημέρα. Εγώ έλαβα ένα φάκελλο και μία ειδοποίηση από το 2ο γραφείο του ΓΕΕΦ. Θα πήγαινα στο στρατηγό, να του κτυπήσω την πόρτα και να τον ρωτήσω τί να κάνω;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ποιός ήταν προϊστάμενό σας ιεραρχικά;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ολο το ΓΕΕΦ. Από παντού έπαιρνα εντολές.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ. (Παυσανίας Ζακολίκος). Τί βαθμό έφερε ο διευθυντής του Α2 του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Συνταγματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Εσείς τί βαθμό είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντιπλοίαρχος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δηλαδή αντισυνταγματάρχης;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ. (Παυσανίας Ζακολίκος). Πήρατε ένα τέτοιο σοβαρό φάκελ-

2/3 Ν.Μ. Ζ.Β. 30-9-86

125

λο και δεν εμφανιστήκατε διοικητής ναυτικών δυνάμεων στο στρατηγό Ντενίση και να του πείτε, τί γίνεται εδώ στρατηγέ μου;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, κύριε Πρόεδρε οι σχέσεις μου με τον στρατηγό δεν ήταν σε καλό σημείο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Γιατί δεν ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί είχε επέμβει στα του ναυτικού, είχε εκδόσει τις οδηγίες μάχης για το ναυτικό, οι οποίες ήταν απαράδεκτες για μένα. Νόμιζε ότι εμείς είμαστε στο στρατό Ξηράς και ειδικά γι'αυτό το λόγο είχα ζητήσει να επαναπατρισθώ στην Ελλάδα. Οι σχέσεις μας λοιπόν ήταν άσχημες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Η αντίθεσή σας ήταν με τον στρατηγό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Και πώς δεχθήκατε εντολή από τον στρατό Ξηράς για μια παράνομη ενέργεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας επαναλαμβάνω πώς τότε δεν ήταν παράνομη. 'Εγινε εκ των υστέρων.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ. (Παυσανίας Ζακολίκος). Μια τόσο σοβαρή διαταγή μπορούσατε να την πάρετε από το Α2 χωρις να την σχολιάσετε;

ΜΑΡΤΥΣ. ~~Το Α2~~ με προετοίμασε. Την διαταγή θα την έπαιρνα από το

3/3 Ν.Μ. Ζ.Β. 30-9-86

126

ΓΕΕΦ , δια σήματος ή προφορικά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εσείς απόκαλύψατε τη διαταγή στους άνδρες;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως έπρεπε να τους πώ τι να κάνω. Δεν τα έκανα κρυφά και αυτό προσπαθώ να σας εξηγήσω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτό πρέπει να δούμε και εμείς στην επιτροπή, για να καταλάβουμε.

Υπήρχε με σφραγίδα και υπογραφή σχέδιο ολόκληρο από το Α2 που έγραφε "ΓΕΕΦ,2ο επιτελικό γραφείο; συλλάβατε Μακάριο, σκοτώστετον.Συλλάβατε Κληρίδη και κάντε αυτές τις ενέργειες".

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ'αρχήν περί Μακαρίου δεν είχα καμία σχέση, ούτε να σκοτώσω, ούτε να συλλάβω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). 'Ηταν επίσημο το χαρτί; Ανοίξατε ένα φάκελλο καί τους είπατε ότι η αποστολή της μονάδος είναι όποιον βλέπετε μπροστά και αντιστέκεται....

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν είπα τέτοια πράγματα. Ο φάκελλος είχε πέντε -έξι ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Και τί έλεγαν: Συλλάβατε Κληρίδη

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηταν 3-4 ονόματα, δεν θυμάμαι καλά, με τις φωτογραφίες τους, την διεύθυνση τουσπιτιού τους και το σχεδιάγραμμα του

4/3 N.M. Z.B. 30-9-86

12ρ

σπιτιού τους. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτός ο φάκελλος προερχόταν από επίσημη αρχή;Είχε σφραγίδα και υπογραφή διοικητή;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Τί είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα τί είχε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). 'Ηταν χειρόγραφα;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι στην γραφομηχανή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ. (Παυσανίας Ζακολίκος). Ανυπόγραφα ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εσείς πώς πεισθήκατε ότι αυτό ήταν η βούληση του ΓΕΕΦ ή της Κυβέρνησης;

ΜΑΡΤΥΣ. Σχέδια ανατροπής υπήρχαν από το '64 και εντεύθεν. Δεν ξέρω άν υπάρχουν ακόμη στα αρχεία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Συμφωνώ 'ότι υπήρχαν. Σείς πώς πεισθήκατε ότι ήταν αυτή η βούληση της τότε"Κυβέρνησης," της Ελλάδος ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είχα λόγους να αμφιβάλω, αφού όντως αυτή ήταν η βούληση.

5/3 Ν.Μ. Ζ.Β. 30-9-86 128

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πού το ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όλος ο κόσμος ήξερε ότι θα γίνει πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μάλιστα. Μετά για κάποιο λόγο εσείς δεχθήκατε μία άλλη διαταγή που έλεγε ότι θα ανασταλεί. Μια ειδοποίηση ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Με ειδοποίησε ο διευθυντής του 2ου γραφείου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μετά 2-3 ημέρες. Δεν θυμάμαι ακριβώς από τότε που είχα πάει στο Μπογάζι και τους είχα πεί αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Τί σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ. Χαρακτηριστικά μου είπε δεν τρέχει τίποτα, δεν θα κάνουμε τίποτα.

3ΕΖ

(3Ν) 1/3 ΕΖ ΦΚ 30.9.86

129

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Και εσείς εκφρασθήκατε, ότι χάθηκε η ευκαιρία για να γίνει το πραξικόπημα...

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ποιόν;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στους αξιωματικούς σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν τους είπα τίποτα, ότι χάθηκε η ευκαιρία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πώς τους ανακοινώσατε την ανάκληση;

ΜΑΡΤΥΣ: Απλώς με ειδοποίησαν ότι δύο αξιωματικοί έχουν αμφιβολίες εάν θα μπορέσουν να φέρουν εις πέρας την αποστολή τους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ποιοί είναι αυτοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι υποπλοίαρχος Τσακαλός και υποπλοίαρχος Κανδαλέπας. Τους είπα εγώ "καλά μην ανησυχείτε, δεν πρόκειται να γίνει τίποτε" και έληξε η υπόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Είπατε στους άνδρες σας εκεί , στους αξιωματικούς, σε συγκέντρωση πάλι, ότι δυστυχώς θα εφαρμοσθεί η απόφαση της κυπριακής κυβερνήσεως και θα φύγουμε όλοι σταδιακώς κατά τρόπο που θα καθορισθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Αυτό μας είχαν πεί. Το είχε διαβιβάσει ο στρατηγός Ντενίσης, να το πούμε στις μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό ήταν "δυστυχώς", κύριε μάρτυς, επειδή η κυπριακή κυβέρνηση αποφάσισε... ;

2/3 ΕΖ ΦΚ 30.9.86-

130

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως ήταν "δυστυχώς", κύριε Πρόεδρε. Διότι, εν πάση περιπτώσει, πήγαμε σε ένα νησί για να το ενώσουμε με την Ελλάδα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ποιός σας το είπε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ποιός σας είπε να το ενώσετε; Αυτή ήταν η αποστολή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντοτε η αποστολή και ο πόθος των Ελλήνων ήταν να ενωθεί αυτό το νησί με τους Έλληνες. Γιατί να το κρύβουμε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τον εκφράζετε αυθεντικά τον πόθο !

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Και βλέπατε ότι δεν θα επετυγχάνετο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτή είναι η άποψη του μάρτυρος. Γι'αυτό κατέβηκε κάτω , γι'αυτό αγωνίστηκε.

Πείτε μου το εξής: Όταν εκδηλώθηκε το πραξικόπημα, το περιπολικό "Λεβέντης" διατάχθηκε από σας να καταπλεύσει στην Πάφο, χωρίς να ξέρει κάν ο υπεύθυνος διοικητής, ο Παπαδάκης. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Πρώτον, ο Παπαδάκης δεν ήταν διοικητής του "Λεβέντης". Το "Λεβέντης" υπήγετο απ'ευθείας στη ναυτική διοίκηση και ελέγχετο επιχειρησιακώς από τη ναυτική διοίκηση. Το "Λεβέντης" απλώς και μόνο ελλιμενίζετο στη ναυτική βάση της Αμμοχώστου και το πλοίο "Λεβέντης" έκανε συνεχώς περιπολίες γύρω από την Κύπρο. Τη μία μέρα ήταν στην

3/3 ΕΖ ΦΚ 30.9.86

131

Πάφο, την άλλη στη Λεμεσό, την άλλη στην Κυρήνεια, την άλλη στον Κορμακίτη. Δεν σταματούσε πουθενά το "Λεβέντης". Συμπτωματικά έτυχε να βρίσκεται την ημέρα εκείνη στην Πάφο. Τελείως συμπτωματικά, μέσα σε πλαίσιο περιπολίας του.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ήταν προγραμματισμένη πριν από μέρες η κίνηση του "Λεβέντης"; Υπάρχει καταχωρημένη στο ημερολόγιό του;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, προγραμματισμένη τουλάχιστον 20 μέρες πιο μπροστά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Για να πλεύσει ...

ΜΑΡΤΥΣ: Για να βρίσκεται...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τη συγκεκριμένη μέρα .

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 14 , νομίζω, πόσο ήταν , να είναι στην Πάφο και εν συνεχεία να πάει στο Λημνίτη επάνω στο Θυλακα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αρνήθηκε κάποιος, ο κυβερνήτης του "Λεβέντης", ή κάποιος άλλος αξιωματικός, να επιβιβασθεί, επειδή οι εντολές που δώσατε ήταν να βομβαρδισθεί η Πάφος; Δώσατε εντολή να βομβαρδισθεί η Πάφος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Όχι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Να βομβαρδισθεί η Πάφος;

4/3 ΕΖ ΦΚ 30.9.86

132

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ναί. Να βάλει το "Λεβέντης", κατά συγκεκριμένων στόχων στην Πάφο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά συγκεκριμένων στόχων, όχι. Στην παραλία έβαλε, διότι μέχρι εκεί έφθαναν τα πυροβόλα του.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Εσείς δώσατε εντολή να βάλει το "Λεβέντης" κατά της παραλίας, των στόχων αυτών, της κεραίας κλπ. ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο,τιδήποτε έκανε το "Λεβέντης", κύριε Πρόεδρε, και ο,τιδήποτε έκανε, οποιοσδήποτε από το ναυτικό στην Κύπρο, το έκανε κατόπιν εντολής μου και διαταγής μου. Δηλαδή δεν επέτρεπα πρωτοβουλίες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ναί, κύριε μάρτυς. Δηλαδή η όποια δραστηριότητα του "Λεβέντης" στην περιοχή της Πάφου - αυτό θέλουμε να ξεκαθαρίσουμε - ήταν κατόπιν διαταγής δικής σας και δεν υπήρχε καμμία πρωτοβουλία από κανέναν άλλον.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

(3Δ)

(3ΕΖ)
1/3 Λ (Ε.Μ) 30.9.86

133

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εδώ, ο ίδιος ο διοικητής ο Παπαδάκης, αναφέρει ότι από το ραδιοτηλέφωνο, ενώ υπήρχαν αντιρρήσεις για τον βομβαρδισμό της Πάφου από το "Λεβέντης", γιατί βομβαρδιζόταν και άμαχος πληθυσμός, ακουγόσαστε εσείς που φωνάζατε "βάρα, βάρα". Δώσατε τέτοια εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, δεν γνωρίζετε τα του ναυτικού, αλλά το να πάει ένας διοικητής και να φωνάζει από το ραδιοτηλέφωνο "βάρα, βάρα", είναι μάλλον όχι πραγματικό.

Αυτό δεν έγινε, κύριε Πρόεδρε. Και είναι και εκτός του χαρακτήρος μου το να φωνάζω από το ραδιοτηλέφωνο. Υπάρχει τρόπος να πω "αρχίσατε βολή", "διακόψατε πυρ", αλλά το "βάρα, βάρα" είναι μάλλον μυθιστόρημα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πείτε μου το εξής: Είχατε άρνηση επιβίβασης στο "Λεβέντης" του υποπλοιάρχου Κανδαλέπα, παρά τη διαταγή σας, γιατί δεν ήθελε να εκτελέσει την εντολή σας να βομβαρδισθεί η Πάφος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Κανδαλέπας, ήταν κυβερνήτης τορπιλακάτου. Τί δουλειά είχε στο "Λεβέντης";

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν ξέρω. Ο Παπαδάκης τα λέει αυτά. Λέει ότι ο υποπλοίαρχος Κανδαλέπας είπε ότι εν γνώσει των

2/3 Λ (Ε.Μ) 30.9.86

134

συνεπειών δεν δέχεται να επιβιβασθεί του πλοίου. Διότι ο κυβερνήτης του υποπλοίαρχος Σταυραρίδης, του είπε ότι είχε διαταγή να χτυπήσει στο "ψητό" στην Πάφο.

Διατάξατε τον Κανδαλέπα να επιβιβασθεί του "Λεβέντης";

ΜΑΡΤΥΣ. Ψάχνω να βρω, γιατί να επιβιβασθεί ο Κανδαλέπας στο "Λεβέντης". Ποιός ο λόγος;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εγώ, ερωτώ εάν έγινε το περιστατικό. Το αν έγινε ή όχι, εσείς θα μας το πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Το πλοίο είχε κυβερνήτη. 'Αλλον αξιωματικό δεν προεβλέπετο να έχει. Ο Κανδαλέπας ήταν κυβερνήτης τορπιλακάτου, που την πέταξε έξω. Φαίνεται ότι μαζί με τον Παπαδάκη τα έκαναν και τα έγραψαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δηλαδή αυτό που είπε στον Παπαδάκη, ήταν πράξη για να θεωρηθεί αντιστασιακός και αυτός;

ΜΑΡΤΥΣ. Οπωσδήποτε. Κάτι τέτοιο θα είναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Είχατε στείλει κάποια μονάδα, την Τετάρτη 17 Ιουλίου, υπό τον υποπλοίαρχο Ντάνο, η οποία πεζή πλέον βρισκόταν κοντά στην πύλη της Λευκωσίας;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηταν μία μονάς από 18 άτομα, τα οποία φρουρούσαν το νοσοκομείο της Λευκωσίας.

3/3 Λ (Ε.Μ) 30.9.86

/35

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εδώ καταθέτει ο Παπαδάκης ότι αυτοί άρχισαν να πυροβολούν στον αέρα και να δημιουργούν πρόβλημα, ενώ κοντά ήταν ένα τουρκοκυπριακό χωριό -μιλάμε για τις 17 Ιουλίου- που θα μπορούσε να δώσει έναυσμα σε οποιαδήποτε αντίδραση.

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιό σημείο τοπικώς;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ήταν απέναντι από τη Βάση.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι στη Βάση της Αμμοχώστου.

Δεν έχω γνώση του θέματος. Ούτε μου ανέφερε ο Παπαδάκης τίποτα τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτοί οι 18-20 ναύτες σας ...

ΜΑΡΤΥΣ. Δικοί του ναύτες ήταν. Δεν ήταν δικοί μου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτοί οι ναύτες βρέθηκαν να έχουν μαζί με τα υπηρεσιακά τους όπλα και άλλα όπλα, αλλά και αντικείμενα, τα οποία δεν έχουν καμμιά σχέση με επιχειρήσεις, όπως ραδιοφωνάκια, μαγνητόφωνα, κασσετόφωνα. Και όταν τους ρώτησε του είπαν "Αυτά μας τα έδωσε ο Παπαγιάννης. Μας τα χάρισε". Πώς συνέβη αυτό; Πώς είναι δυνατόν μια μονάδα να κινείται και να έχει ραδιομαγνητόφωνα, ραδιόφωνα και διάφορα λάφυρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι θέμα και φαντασίας, κύριε Πρόεδρε.

4/3 Λ (Ε.Μ) 30.9.86

136

Εν πάση περιπτώσει, αυτή η μονάς ήτο στο νοσοκομείο για την φρούρηση και ήταν η μονάς, που εζήτησα, όπως σας είπα, από τον ταξίαρχο Γεωργίτση να αποδεσμευθεί το ταχύτερο και να γυρίσει στη βάση της, που ήταν η ναυτική βάση της Αμμοχώστου.

(30)

(Λ.)
1/30 Ε.Σ. 30.9.86

137

Όλοι αυτοί οι άνθρωποι, ανήκαν διοικητικώς στον καταγγέλοντα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Ναί, αλλά όταν βρίσκονταν στη Λευκωσία και ήταν φρουρά του νοσοκομείου ή ό,τι άλλα κάνατε στη Λευκωσία, δεν τους διοικούσε ο καταγγέλων, ο Παπαδάκης. Τους διοικούσατε εσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Υπήγοντο στον αρχίατρο, ο οποίος ήταν επικεφαλής του νοσοκομείου. Εν πάση περιπτώσει δεν τους είχα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Ποιός τους διοικούσε αυτούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο αρχίατρος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Ο αρχίατρος έδινε εντολές για στρατιωτικές επιχειρήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιές επιχειρήσεις; Δεν έκαναν επιχειρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Μα αυτοί φρουρούσαν το νοσοκομείο, βγήκαν έξω και άρχισαν να πυροβολούν. Ποιός τους έδωσε εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι στο νοσοκομείο. Αναφέρω ότι πυροβολούσαν όταν ήταν στη βάση, όταν γύρισαν πλέον.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Ποιός τους διοικούσε εκείνη τη στιγμή;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη τη στιγμή, είχαν τον επικεφαλής τους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Και έφεραν όλα αυτά τα λάφυρα από

2/30 Ε.Σ. 30.9.86

138

τη Λευκωσία;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, τα λάφυρα αυτά, τα οποία αναφέρει ο Παπαδάκης, τι είδους λάφυρα είναι. Ξέρω, ότι σε αυτή την ομάδα, εγώ προσωπικά, παρέδωσα για να δοθούν στις τορπιλλακάτους 8 κράνη, τα οποία έλλειπαν και τα οποία βρήκα μέσα στις αποθήκες της Αστυνομίας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτά τα κράνη ήταν των τορπιλλακάτων;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αλλά δυστυχώς δεν είχαμε κράνη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): λείπαν μας είπατε κράνη, να μην δημιουργούμε εντυπώσεις. Γιατί εγώ θα έλεγα, πλιάτσικο έκανε και η Αστυνομία; Μας είπατε ότι σας λείπαν κράνη και τα βρήκατε, λέτε, στις αποθήκες της Αστυνομίας. Τα ίδια κράνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βρήκα κράνη-----

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Α, βρήκατε άλλα κράνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις αποθήκες που άνοιξαν της Αστυνομίας, βρήκαμε τα εξής πράγματα, μεταξύ των όπλων, τα οποία ήταν πλέον αναλώσιμα και ο κάθε ένας έμπαινε και έπαιρνε. Μου ανέφεραν ότι υπήρχαν στρώματα, συγκεκριμένα αυτά τα αφρολέξ, κράνη τα οποία δεν είχαμε και δέκτες Μ F, HP Χάλικραφτ μάρκας. Από αυτά, έστειλα τον αξιωματικό εφοδιασμού σημαιοφόρο -Παπακόκκινο, νομίζω τον έλεγαν, Κύπριος ήταν- και παρέλαβε με απόδειξη 12 στρώματα, 6 κράνη...

3/3(Ο) Ε.Σ. 30.9.86

139

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Καλά, θέλετε να πείτε ότι τα δώσατε για τις τορπιλλακάτους.

ΜΑΡΤΥΣ: Και εν συνεχεία απεστάλησαν στη ναυτική βάση Μπογαζίου με εντολή να εγγραφούν στις απογραφές. Λοιπόν, εάν ο κύριος Παπαδάκης τα είδε τρανζίστορς και τα έγραψε τρανζίστορς, τι να κάνουμε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Μία άλλη ερώτηση, τελευταία από εμένα. Στο πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, όταν γίνονταν οι συσκέψεις για την πορεία της επιτυχίας του πραξικοπήματος, εσεις λάβατε μέρος σε αυτές, για την οργάνωση της επιτυχίας και για την εξουδετέρωση των μικροομάδων αντίστασης;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, γιατί δεν είχα προσωπικό να κάνω τέτοιες ενέργειες. Ήταν δευτερεύων ο ρόλος του ναυτικού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Εσεις απλώς χρησιμοποιηθήκατε για να ερευνήσετε σπίτια;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Μόνο στο ένα και συγκεκριμένο σπίτι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Του Αζίνα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μόνο. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Άλλες αποστολές σας ανέθεσε ο Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, καμμία.

4/3(Ο) Ε.Σ. 30.9.86

140

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Πιστεύετε ότι έπρεπε να γίνει το πραξικόπημα και να γίνει φυσική εξόντωση του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πίστευα στην ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Με οποιοδήποτε αντάλλαγμα και αν την καίγαμε την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί, κύριε Πρόεδρε, με οποιοδήποτε αντάλλαγμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Ευχαριστώ, κύριε μάρτυς.

Ο κύριος Λιβανός, έχει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: κύριε Πρόεδρε, Κύριοι βουλευτές, με αυτά τα οποία είπε και στην κατάθεσή του, ο μάρτυς, αλλά και με τις απαντήσεις, τις οποίες έδωσε και με βάση τα στοιχεία, τα οποία έχουμε όλοι διαβάσει-και στοιχεία εννοώ όχι μαρτυρίες, αλλά έγγραφα και σήματα- ζητώ από την Επιτροπή να παραπέμψει τον μάρτυρα στον Εισαγγελέα για ψευδορκία, ψευδομαρτυρία και κυριότατα για απόπειρα αποπροσανατολισμού της Ειδικής Ανακριτικής Επιτροπής.

Πρέπει να μάθουν οι κύριοι, οι οποίοι έρχονται εδώ, όσοι έρχονται με τον σκοπό να μας εμπαίζουν, ότι δεν μπορούν να το κάνουν. Δεν μπορεί να εμπαίζουν τον ελληνικό λαό, κύριε Πρόεδρε. Επιφυλάσσομαι στη συζήτηση, η οποία θα γίνει, αφού εξετασθεί ο μάρτυς, να θέσω υπόψη σας τα στοιχεία με τα οποία θα ζητήσω αυτή την παραπομπή. Δεν θα ρωτήσω τίποτα τον μάρτυρα.

(3α.)

40

1/4σ ΒΠ 30.9.86

141

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Καταχωρήθηκε η δήλωσή σας στα πρακτικά, κύριε συνάδελφε, και να προσκομίσετε τα στοιχεία στα οποία τεκμηριώνετε αυτή την πρότασή σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως, κύριε Πρόεδρε, και ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριοςΖερβός έχει το λόγο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, κατ'αρχήν, ήθελα να σας πω ότι με καλύψατε στα ουσιώδη και βασικά σημεία, τα οποία ήθελα να ρωτήσω και σας ευχαριστώ πολύ.

Συμπληρωματικά θα ήθελα να ρωτήσω τον μάρτυρα, γιατί ο τόσος φανατισμός σας κατά του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω κανένα φανατισμό. Προς Θεού, Κανέναν απολύτως. 'Οσο καιρό ήμουν κάτω δεν είχα κανένα πρόβλημα. Ούτε φανατισμένος εναντίον του Μακαρίου ήμουν, ούτε σε καμιά οργάνωση ήμουν. Μάλιστα ο Μακάριος με βοήθησε στο θέμα των τορπιλακάτων πάρα πολύ. Αυτός προσωπικά έδωσε εντολή να αγοράσουμε τις δύο τορπιλακάτους. Διότι παρακάμπτοντας τον στρατηγό Ντενίση κατέφυγα στον ίδιο τον Μακάριο. 'Οχι, δεν έχω καθόλου μίσος εναντίον του.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: 'Οταν πληροφορηθήκατε από κάποιον υποπλοίαρχο του

επιτελείου σας ότι άλλοι δύο υποπλοίαρχοι, και κατά σύμπτωση ήταν αυτοί που ήσαν οι κυβερνήτες των τορπιλακάτων, εσκόπευαν να τηλεφωνήσουν στον ΑΓΕΝ και να τον πληροφορήσουν για όσα τους είχατε πει σχετικά με το επικείμενο πραξικόπημα, τους απειλήσατε ότι αν τολμούσε κανείς να τηλεφωνήσει θα τον σκοτώνατε. Είναι αληθές αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι δεν είναι αληθές. Αλλά και να τηλεφωνούσαν στον ΑΓΕΝ τι θα γινόταν; Θα τους έλεγε ο Αραπάκης τότε ότι έχετε δίκιο εσείς και έχει άδικο ο Παπαγιάννης! Ήταν και αυτός σε γνώση της κινήσεως.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: 'Ηταν εν γνώση; Ακριβώς εκεί θέλω να οδηγηθώ, σ'αυτή την ερώτηση, από ότι γνωρίζετε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ότι γνωρίζω πρέπει να ήταν εν γνώση.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: 'Ηταν εν γνώση, μάλιστα.

Ποιά ήταν η κατάσταση των πλοίων προ του πραξικοπήματος και μετά το πραξικόπημα; Δηλαδή πόσο επηρέασε την μαχητική τους ικανότητα το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου, τίποτα. 'Ηταν εξίσου αξιόμαχα και αξιοπόλεμα και πριν και μετά.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Δηλαδή, επειδή ήσαν απηρχαιωμένα πλοία, οι μηχανές τους, με τις κινήσεις που αναγκάστηκαν να κάνουν κατά το πραξικόπημα, ελάττωσαν εν πάση περιπτώσει την ικανότητά τους, ούτως ώστε αυτή την

3/4 σ ΒΠ 30.9.86

143

ικανότητα που είχαν να τη διαθέσουν μετέπειτα στην εισβολή των Τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν έκαναν κινήσεις στο πραξικόπημα, τουλάχιστον οι τορπιλάκατοι. Ο ΛΕΒΕΝΤΗΣ, ο οποίος έκανε την περιπολία του παρουσίαζε ένα θόρυβο στον άξονα. Τίποτε άλλο. Άλλωστε επολέμησε το πλοίο, κατέρριψε και τουρκικό αεροσκάφος. Δεν είχε πρόβλημα στον οπλισμό του καθόλου.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Ήθελα, επίσης, να αναχθώ στο επιχείρημά σας ότι η απόσταση της πόλεως Πάφου ήταν τόση. Το πλοίο ΛΕΒΕΝΤΗΣ ήταν ένα μίλλι μακριά από την ακτή και έτσι ακόμα και αν είχαν Μποφόρς των 40 μιλιμέτρ δεν θα μπορούσαν να βομβαρδίσουν τη Μητρόπολη, όπως έχω ακούσει και τον ραδιοφωνικό σταθμό. Το πλοίο δεν μπορούσε τουλάχιστον να κερδίσει αυτές τις 2.000 γιάρδες, το ένα μίλλι δηλαδή και να πάει κοντά στην ακτή; Ήταν βραχώδης η ακτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, εβάλετο από την ακτή το πλοίο και δεν το άφησαν να πλησιάσει. Εβάλετο από τους αστυνομικούς που είχαν καταλάβει τον ναυτικό σταθμό Πάφου, ο οποίος ήταν επί της ακτής.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κύριε μάρτυς, υπάρχει η πληροφορία ότι ο υποπλοίαρχος Ντάνος κακοποιούσε τους αναπήρους ή τους τραυματίες εν πάση περιπτώσει Μακαριακούς, οι οποίοι εβρίσκοντο στο νοσοκομείο. Και

4/4σ ΒΠ 30.9.86

144

διερωτώμαι. Πως εσείς δεν επενέβητε άμεσα για να σταματήσει αυτή η ειδεχθής πράξη;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν όντως έχει γίνει αυτό είναι όντως ειδεχθής πράξη και εκτός των παραδόσεων του Ναυτικού. Δεν έλαβα γνώση τέτοιου θέματος, την εποχή που ήμουν ακόμα κάτω στην Κύπρο μέχρι τις 10 Αυγούστου. Ο Ντάνος εν πάση περιπτώσει υπήγετο, αφ'ης στιγμής επήγε στο νοσοκομείο, εις τον αρχίατρο ο οποίος ήτο επικεφαλής του νοσοκομείου. Δεν υπήγετο σε μένα.

4Η

(4σ)
1/4 ΗΓ (Γ.Π.) 30-9-86

145

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Ανεξάρτητα αν υπήγετο ή όχι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έλαβα γνώση αυτών των θεμάτων. Πάντως, αν όντως συνέβη πράγματι είναι ειδεχθής πράξη.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Ήδη έχετε απαντήσει σχετικά με την λεηλασία της οικίας Αζίνα. Τι γνωρίζετε για τα όπλα αξίας τα οποία είχε ο κύριος Αζίνας; Και πιό συγκεκριμένα. Εσείς χαρίσατε τέτοια όπλα σε υπαξιωματικούς σαν επιβράβευση της συμμετοχής τους κατά την διάρρηξη της οικίας αυτής και της λεηλασίας της;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Εγώ, όπως σας ανέφερα, πήγα μόνο μια φορά στην αρχή. Μετά στην οικία αυτή - πράγμα το οποίο κανείς δεν το λέγει και δεν ξέρω γιατί - επήγε η Διεύθυνση Διαβιβάσεων, πήγαν διαβιβασταί, πήγαν στρατιώτες, πήγαν Κύπριοι, ξηλώνανε μηχανήματα από μέσα, βγάζανε τηλέτυπα, βγάζανε πομποδέκτες, ξηλώσανε τις κεραίες πάνω από την ταράτσα. Γιατί, λοιπόν, να κάνει την ζημιά το ναυτικό; Δεν το καταλαβαίνω. Δεν πήραμε απολύτως τίποτα.

Και επί πλέον η οικία αυτή κατεστράφη ολοσχερώς κατά την Τουρκική εισβολή. Βομβαρδίστηκε, προφανώς από τις κεραίες που είχε επάνω και οι Τούρκοι την περάσανε ότι κάτι ήτανε και ισοπεδώθηκε. Δεν έμεινε τίποτα. Δεν πήραμε τίποτα.

2/4 ΗΓ (Γ.Π.) 30-9-86

146

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Τί γνωρίζετε σχετικά με τα υποβρύχια, τα οποία δεν έφθασαν ποτέ στον τόπο της αποβάσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη την στιγμή δεν ήξερα τίποτα. Αυτά τα έμαθα εκ των υστέρων, όταν ήλθα εδώ και όταν υπέστην όλη αυτή την ταλαιπωρία την οποία έχω υποστεί μέχρι τώρα, ακριβώς, γιατί δεν πρόλαβα να φωνάξω και εγώ "κάτω η χούντα". Έμαθα τότε ότι εστάλησαν τα υποβρύχια. Έμαθα ότι είχαν φθάσει μέχρι την Πάφο.

Όπως θα ξέρετε, ίσως καλύτερα από μένα, ο επιχειρησιακός έλεγχος των υποβρυχίων ασκείται αποκλειστικά από το ΓΕΝ, και όχι από τους τοπικούς διοικητάς. Δεν είχα γνώση.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Έστω και των υστέρων. Είχατε ακούσει ποιός τα ανεκάλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ; Μάλιστα. Μου το είπαν συμμαθητές μου, οι οποίοι υπηρετούσαν στο ΓΕΝ. Ότι ανεκλήθησαν από τον ίδιο τον αρχηγό του ΓΕΝ, τον κύριο Αραπάκη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, εσείς Ναυτικός Διοικητής της Κύπρου, δεν γνωρίζατε ότι θα ερχόταν υποβρύχια; Διερωτώμαι δηλαδή, τι επιχειρήσεις κάνετε. Εντάξει, να μη τα διοικείτε το καταλαβαίνω. Αλλά δεν γνωρίζατε, ότι θα ερχόταν υποβρύχια;

3/4 ΗΓ (Γ.Π.) 30-9-86

147

ΜΑΡΤΥΣ: Το ήξερα. Αφού ήταν μέσα στο σχέδιο/της Κύπρου, ότι θα ερχόταν ένα υποβρύχιο.

(αμύνης)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Το περιμένατε αυτό το ένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ανά πάσα στιγμή περιμέναμε και το υποβρύχιο και τα αεροπλάνα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος); Δεν θα έπρεπε να ειδοποιηθείτε, πότε θα ερχόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Ειδικώς για το υποβρύχιο όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος); Θα δρούσε μόνο του.

ΜΑΡΤΥΣ: Το υποβρύχιο δρα με διαταγή του ΓΕΝ πάντοτε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος); Τους στόχους ποιός θα τους έδιδε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τους στόχους τους έδωσα εγώ στο ΓΕΝ, την Δευτέρα το πρωΐ στις 5 η ώρα. Μου τους ζητήσανε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Συνεχίστε, κύριε Ζερβέ.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ; Κύριε μάρτυς, η παρεμβολή τουπραξικοπήματος, κατά την κρίση σας, συνετέλεσε αποτελεσματικά στην αποδυνάμωση τηςικανότητος αμύνης της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, ναι.

4/4 ΗΓ (Γ.Π.) 30.9.86

148

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Δεν έχω άλλη ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Κάππος, έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Παπαγιάννη, είπατε αρχικά, ότι μια με δύο μέρες πριν το πραξικόπημα, πήρατε εντολή από τον Γεωργίτση, για να ετοιμάσετε τις μονάδες κ.λ.π. για το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μετά παραδεχθήκατε, όμως, στην κατάθεση Παπαδάκη, ότι στις 9 Ιούλη πήγατε στον σταθμό της Αμμοχώστου. Ποιό είναι αλήθεια; Το πρώτο, μια με δύο μέρες, ή πριν από έξι μέρες.

(4ν)

(3Η) 1/4 ν (Θ.Σ.) 30-9-86

149

ΜΑΡΤΥΣ . Και τον πρώτο και τον δεύτερο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Πως είναι δυνατόν;

ΜΑΡΤΥΣ . Στο πρώτο πήγα και τους ανέφερα αυτά τα οποία μου είχαν πει από το δεύτερο γραφείο και εν συνεχεία, όπως μου το είπαν από το δεύτερο, το ακύρωσα . Και μετά από δυό μέρες ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Είπατε ότι πήρατε εντολή για το πραξικόπημα να ετοιμάσετε τις μονάδες . Και στη συνέχεια παραδεχόσαστε αυτό που λέει ο Παπαδάκης , στις 9 πήγατε και τους είπατε ότι στην τάδε μέρα θα γίνει το πραξικόπημα .

ΜΑΡΤΥΣ . 'Ηταν άλλο αυτό . 'Ηταν προηγούμενο πραξικόπημα που επρόκειτο να γίνει και δεν έγινε .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Εν πάση περιπτώσει, είναι αντιφατική η κατάθεσή σας .

Τώρα πώς εδώ που έχουν περάσει μια σειρά μάρτυρες , ελάχιστοι ήταν που μυήθηκανε στο πραξικόπημα για να μην διαρρεύσει κ.λπ; Πώς εμπιστεύθηκε εσάς ο Γεωργίτσης 6 μέρες πριν ;Γνωριζόσασταν ; Είχατε σχέσεις ; Είχατε σχέσεις με τον Ιωαννίδη , σας είχε συστήσει κανένας ; Πως ήρθαν σε σας και σας είπαν , ναι εσείς, κύριε Παπαγιάννη, καίτοι βεβαίως δεν έχετε όπλα , δεν μπορείτε να πολεμήσετε στις οδομαχίες κ.λπ. ετοιμαστείτε να πάρετε μέρος στο πραξικόπημα;

Πως σας εμπιστεύθηκαν και πως σας είπαν αυτό το πράγμα ; Πως το εξηγείτε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ήμουνα διοικητής μιας μονάδος .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Και άλλοι ήταν και δεν τους είπαν . Ο Πούλος π.χ. πήγαν το πρωί στις 8 η ώρα και του λένε "ψηλά τα χέρια , μην κινηθείς γιατί γίνεται πραξικόπημα" και εν συνεχεία τον πήραν στο ΓΕΕΦ . Ενώ εσάς πριν 6-7 ημέρες σας λένε ότι θα γίνει πραξικόπημα να ετοιμαστείτε κ.λπ.

ΜΑΡΤΥΣ . Έχω την εντύπωση ότι όλους τους είχαν ειδοποιήσει .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ο Καραστατήρας δεν είχε ιδέα .

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ του είπα πήγαινε στο αεροδρόμιο . Το πρωί της Δευτέρας μου είπε ο επιτελάρχης να πω στον Καραστατήρα να πάει στο αεροδρόμιο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Γιατί, λοιπόν, διαλέξανε εσάς ;

Καταλαβαίνουμε βέβαια ότι έχετε ευθύνες και ότι μπορείτε να κρύψετε, αλλά αν θέλετε μου απαντάτε .

ΜΑΡΤΥΣ . Σε όλους το είχαν πει . Δεν νομίζω ότι δεν το είχαν πει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Σε όλους ; Μα εδώ έχουμε γνώση .

ΜΑΡΤΥΣ . Μα ήταν επιχείρηση πλέον, δεν ήταν πραξικόπημα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Στον Καραστατήρα δώσανε ίδιο

3/4 ν (Θ.Σ.) 30-9-86

151

φάκελο, κύριε μάρτυς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αφού εσείς τον διατάξατε να πάει στο αεροδρόμιο .

ΜΑΡΤΥΣ . Προς Θεού , δεν μπορούσα να διατάξω τον Καραστατήρα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Τι του είπατε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Του είπα, «ο επιτελάρχης μου είπε να πας στο αεροδρόμιο». Και πήγε .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εάν είχε τέτοιο φάκελο δεν θα πήγαινε μόνος του ; Ήταν ανάγκη να του το πείτε εσείς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν μπορώ να ξέρω εάν είχε φάκελο .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Συνεχίστε, κύριε Κάππο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Αφού λέτε ότι ήταν επιχείρηση, γιατί δεν το αναφέρατε στο ΓΕΝ ότι πρόκειται να κάνουμε αυτές τις επιχειρήσεις κ.λπ. Βέβαια εσείς είχατε μια αλαζονεία της εξουσίας από ότι φαίνεται . Διότι έτσι μπορώ να εξηγήσω μόνο το γεγονός ότι πήγατε εκεί, καλέσατε όλους τους αξιωματικούς και τους είπατε. Εδώ νομίζατε ότι όλοι ήταν πρόβατα και μπορείτε να τα μεταχειρίζεστε σαν τον τσοπάνη .

4/4 ν (Θ.Σ.) 30-9-86

152

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν είναι θέμα αλαζονείας της εξουσίας .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Βεβαίως αυτό ήταν, όταν πήγατε κάτω στη βάση και λέγατε αυτά που λέγατε .

Εν πάση περιπτώσει γιατί δεν το είπατε στο ΓΕΝ αφού ήταν επιχείρηση ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν υπαγόμουν στο ΓΕΝ .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Είχατε μια σχέση . Επικοινωνούσατε συνεχώς, λέτε κ.λπ.

ΜΑΡΤΥΣ . Επικοινωνούσα όχι για θέματα τέτοια . Υπαγόμουν στο ΓΕΕΦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Δεν είχατε καταλάβει τι έγινε στις 21 Απριλίου 1967 ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ είχα καταλάβει πολύ καλά . Διότι είχαμε τσαλακωθεί εμείς του ναυτικού από την 21η Απριλίου .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Αφού το είχατε καταλάβει καλά, λοιπόν, πώς δεν κοιτάξατε ας πούμε να προστατευθείτε και να μην γίνει αυτό το πράγμα,

ΜΑΡΤΥΣ . Και αυτό το οποίο ονομάζετε αλαζονεία της εξουσίας, είναι η έκρηξη . Διότι δεν μπορούσα να ανεχθώ την καταπίεση ανθρώπων, οι οποίοι δεν είχαν ιδέα από ναυτικό , να το διοικούν .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Εν πάση περιπτώσει είπατε ότι ήταν πραξικόπημα . Τώρα το λέτε επιχείρηση . Τελικά ήταν παράνομη η ενέργεια

5/4 ν (Θ.Σ.) 30-9-86

153

το να πάτε εκεί, μεγάλη αποστολή, να καταλύσετε τις νόμιμες αρχές της Κύπρου ; Ήταν παράνομη ενέργεια ή όχι ; Τι γνώμη έχετε τώρα ; Δεν ζητάω δήλωση . Απλώς την γνώμη σας . Εάν θέλετε απαντάτε .

ΜΑΡΤΥΣ . Απήντησα προ ολίγου ότι διαταγή έλαβα , διαταγή εξετέλεσα . Εάν τώρα είναι παράνομη , είναι παράνομη .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Τώρα όμως, πήγατε να το καλύψετε με το ότι εσείς θέλατε την ένωση και επομένως η προσπάθεια αυτή είχε κατεύθυνση την εξασφάλιση της ένωσης και κατά συνέπεια τους θεωρείτε τουλάχιστον δικαιολογημένους .

ΜΑΡΤΥΣ . Από το 1964 που πηγαίναμε στην Κύπρο, πάντοτε για ένωση μιλούσαμε .

(Ω)

4ν

1/4 Ω Ε.Κ. 30.9.86

154

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σήμερα, ξέρετε ότι για να γίνει το πραξικόπημα είχε γίνει συνεννόηση με τις ΗΠΑ -θα έλθει ο Ιωαννίδης εδώ και θα πει ποιος τον εξαπάτησε- ξέρετε ότι οι Εγγλέζοι ήξεραν από τις 13 ότι θα γίνει η εισβολή των Τούρκων, δηλαδή ήταν οργανωμένα και το πραξικόπημα και η εισβολή από κάποιο κέντρο. Και ερχόσαστε εσείς και λέτε ότι "εγώ αγωνιζόμουν για την ένωση και να ανατρέψω το Μακάριο κλπ". Είναι λογική αυτή, όταν ξέρετε....

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Τώρα το έμαθα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έχουν γραφεί από το '74 και μετά και σεις λέτε, πηγαίναμε για την ένωση. Να πείτε, βεβαίως κάναμε λάθος, ναι μεν πηγαίναμε για την ένωση, αλλά δεν ξέραμε τι επιπλοκές θα είχαμε με τους Τούρκους κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν το ξέραμε θα το κάναμε; Γιατί;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αυτό είναι απλό. Δεν σκεπτόσαστε ότι υπάρχουν Τούρκοι κατά 20%. Αυτοί τι θα γίνονταν; Μετά, η Τουρκία είναι κοντά, δεν θα αντιδράσει; Εδώ τουλάχιστον ο Γεωργίτσης είπε ότι ρώτησε τι θα γίνει αν τυχόν υπάρξουν αντιδράσεις από την Τουρκία και του είπαν ότι έχουν κανονισθεί κλπ. Και εγώ, είπε, ήξερα ότι οι αμερικάνοι έχουν γνώση και επομένως δεν υπήρχε θέμα. Εσείς το αμελείτε τελείως το θέμα της Τουρκίας και λέτε "προχωράμε".

2/4 Ω Ε.Κ. 30.9.86

155

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν στην κορφή του λόφου, όπως ήταν ο Γεωργίτσης. Εγώ ήμουν πολύ χαμηλότερα, δεν μπορούσα να κάτσω να σκεφθώ αυτά τα πράγματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ τελείωσα τις ερωτήσεις, αλλά θα παρακαλούσα να γίνει, αν είναι δυνατόν, αντιπαράσταση του μάρτυρα αυτού με τον μάρτυρα Παπαδάκη για να διακριβωθούν οι δύο θέσεις.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θα πάρει απόφαση η επιτροπή γι' αυτό, κύριε συνάδελφε.

Ο κύριος Δασκαλάκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, πέστε μου, όταν δίνετε όρκο -και δεν λέω για τον σημερινό- τον θεωρείτε μια τυπική διαδικασία ή δεσμευτική;

ΜΑΡΤΥΣ: Ουσιαστικοτάτη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θυμάσθε στη ζωή σας πόσες φορές έχετε δώσει όρκο, ή τις κυριότερες φορές;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Όταν μπήκα στη Σχολή Δοκίμων και όταν ορκίστηκα Αξιωματικός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θυμάσθε τον όρκο που δώσατε όταν βγήκατε από τη Σχολή Δοκίμων;

ΜΑΡΤΥΣ: Να εκτελώ προθύμως και άνευ αντιλογίας τας διαταγάς των

3/4 Ω Ε.Κ. 30.9.86

156

προϊσταμένων μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό μόνο; Να σας τον διαβάσω εγώ, που τον ξέρω καλύτερα, που ήμουν μόνο Έφεδρος και δεν φιλοδοξούσα να γίνω ναύαρχος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: "Ορκίζομαι να φυλάττω πίστιν εις την πατρίδα, τον Συνταγματικό Βασιλιά "- μετά, όποιο καθεστώς - "υπακοήν εις το Σύνταγμα, τους νόμους, τα κελεύσματα του κράτους, ανωτέρους κλπ". Αυτό "το Σύνταγμα" και στη συνέχεια "κελεύσματα ανωτέρων" το θεωρείτε ότι είναι ισοπέδωση ή υπάρχει μια ιεράρχιση; Κάνατε αρχηγός Σώματος στην Κύπρο, είχατε φθάσει σε βαθμίδες ανώτερες και με φιλοδοξία για ανώτατες και εν πάση περιπτώσει δεν μπορεί ποτέ να μην σας είχε απασχολήσει αυτό, γιατί αν πραγματικά δεν σας είχε απασχολήσει, θα σας πω ότι λυπάμαι πάρα πολύ. Πέστε μου, υπάρχει ιεράρχιση ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ποιο πράγμα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Πρώτα το Σύνταγμα, μετά το κράτος, μετά ο ανώτερος Τι πιστεύετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σ'όλα υπάρχει ιεράρχιση. Χωρίς ιεράρχιση δεν μπορεί να ζήσουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αφήστε τα "όλα", στο συγκεκριμένο μιλάω. Δεν έχουμε πολύ χρόνο. Πιστεύετε ότι είναι πρώτο το Σύνταγμα και μετά όλα τα άλλα

4/4 Ω Ε.Κ. 30.9.86

157

ή πρώτα ο Γεωργίτσης και μετά το Σύνταγμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εντάξει, να βάλουμε πρώτα το Σύνταγμα και μετά τ'άλλα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να σταματήσουμε να λέμε περί διαταγών. Επομένως, όταν έχετε δώσει ένα όρκο που λέει ότι είναι πρώτο το Σύνταγμα, μπορείτε να έρχεσθε εδώ να μας λέτε ότι, ναι, θα πήγαινα να σκοτώσω το Μακάριο αν μου το έλεγε ο Γεωργίτσης; Σας το έλεγε το ελληνικό Σύνταγμα αυτό, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Πραγματικά δεν το καταλαβαίνω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν θέλετε να το καταλάβετε ή δεν το καταλαβαίνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε περίπτωση να πάω να σκοτώσω εν ψυχρώ ένα άνθρωπο για οτιδήποτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με διαταγή. Είπατε στον κύριο Πρόεδρο ότι αν σας έλεγαν, πηγαίνετε, είπατε τι θα έκανα, διαταγή ήταν, θα πήγαινα. Σας λέω λοιπόν, προεβλέπετο υποχρέωση να εκτελέσετε μία τέτοια διαταγή από το τότε ελληνικό Σύνταγμα στο οποίο είχατε ορκισθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν προεβλέπετο και κάτι αντίθετο νομίζω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επομένως, παραβιάσατε τον όρκο σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν νομίζω ότι τον έχω παραβιάσει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα είναι τυπική διαδικασία ο όρκος.

(4ΑΚ)

(5)

1/4 Α.Κ. Ε.Γ. 30-9-86

158

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι τυπική η διαδικασία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα, πέστε μου πως την αξιολογείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν βλέπω το Σύνταγμα να γράφει πουθενά αυτό που μου λέτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τί γράφει το Σύνταγμα δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Το Σύνταγμα κατεδαφίσθηκε στις 21 Απριλίου. Παραβίαση δεν είναι;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μιλώ για τον όρκο που δώσατε, γιατί αυτό τον όρκο έπρεπε να τηρήσετε όταν βγήκατε από την Σχολή Δοκίμων, γιατί αυτό δεσμευθήκατε να τηρήσετε με όποιες φυσιολογικές αλλαγές μέσα από το Κοινοβούλιο, και τον ελληνικό λαό θα επήρχοντο.

Και προχωρώ εν πάση περιπτώσει. Λέτε "διατάγές εκτελούσα τί να κάνω;" Όμως όταν εδώ ήρθατε να μας πείτε ότι γίνατε ήρωας της άμυνας ενάντια στους Τούρκους, δεν περιμένατε καμμιά διατάγη. Βγήκατε με τους βατραχανθρώπους κλπ. Επιλεκτικά εκτελείτε διαταγές, όποτε θέλετε πειθαρχείτε και όποτε θέλετε αυτονομείστε. Ή δεσμεύεσθε για διαταγές νόμιμες ή παράνομες - θα το παραβλέψω αυτό - ή δεν μπορείτε επιλεκτικά. Δηλαδή τις διαταγές που σας εξέφραζαν τις εκτελούσατε απόλυτα. Αυτό κατα την άποψή μου βεβαιώσατε με την καταθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όλες τις διαταγές θα τις εκτελούσα, ότιδήποτε και αν συνέβαινε.

2/4 Α.Κ. Ξ.Γ. 30-9-86

159

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν πήρατε διατάγή να βάλετε τους βατραχανθρώπους

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν επιπλέον. Δεν μου έδωσαν διατάγή να μην πάω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Όταν δεν παίρνεις διαταγή, σημαίνει παραμένεις εκεί που είσαι και περιμένεις διαταγή. Αυτό είναι μία πάγια τακτική που ισχύει πάντα.

Είπατε ότι υπηρετήσατε ναυτικός ακόλουθος στην Άγκυρα. Αυτή η θέση, κύριε μάρτυς, κάπως άπτεται ή έστω λόγω της αποστολής, αλλά και λόγω των συναναστροφών με την διπλωματία. Δεν στέλνουν τυχαίως ναυτικούς ακόλουθους, άλλοι είναι πληροφοριοδότες, άλλοι έχουν δυνατότητες να ασκήσουν, μια διπλωματία ή τουλάχιστον να βγάλουν κάποια συμπεράσματα από τις συζητήσεις, τις πληροφορίες που έχουν στο χώρο που υπηρετουν. Πέστε μου όταν φύγατε ποιά αντίληψη είχατε, τί γνώμη είχαν οι Τούρκοι για τον Μακάριο. Υπηρετήσατε δύο χρόνια. Τί γνώμη είχαν οι Τούρκοι για τον Μακάριο όταν φύγατε από την Άγκυρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε τον μισούσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Για ποιό λόγο;

ΜΑΡΤΥΣ: Μισούσαν κάθε τι Ελληνικό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Για τον Μακάριο συγκεκριμένα ρωτώ. Ήταν αρχηγός Κράτους. Γιατί τον μισούσαν; Ήταν εμπόδιο σε κάποιο στόχο τους;

3/4 Α.Κ. Ε.Γ. 30-9-86

160

Το κάθε τι ελληνικό το μισούνε γιατί π.χ. δεν μπορούν να πάρουν τη Μυτιλήνη ή τη Θράκη κλπ. Το άτομο γιατί να το μισούν; Γιατί ήταν εμπόδιο στην υλοποιήση κάποιων στόχων τους στρατηγικών ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα κράτος μισεί ή αγαπά αναλόγα με τις πολιτικές ......

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Για άτομα πάλι μιλάμε...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Μακάριος ήταν Κράτος τότε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το Μακάριο προσωπικά μπορείτε να μου πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή ποιός προσωπικά;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Η άρχουσα τάξη, οι κυβερνώντες τότε στην Τουρκία. Ήσασταν σύμβουλος της ελληνικής «κυβέρνησης». Σας ρωτώ λοιπόν τι εντύπωση σχηματίσατε; Προσπαθήστε να με καταλάβετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Γενικώς μας μισούσαν όλους, και τον Μακάριο θα τον μισούσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επομένως, διότι κάπου θα στεκόταν εμπόδιο σε κάποιες βλέψεις τους.

F. Ilows. ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να πώ ξεκάθαρα, συμπερασματικά το λέγω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό λέγω και γώ συμπερασματικά. Εσείς λοιπόν ήσαστε έτοιμος να ανατρέψετε, όχι τον αρχηγό της Κύπρου, αλλά αυτόν που αποτελούσε εμπόδιο στις Τούρκικες βλέψεις. Και μιλάτε "μα πίστευα στην ένωση". Δηλαδή ο Μακάριος ήταν εμπόδιο στην ένωση; Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θέλω να απαντήσω σ'αυτό το σημείο.

(ς)

(4ΑΚ) 1/4 ζ Α.Μ. 30-9-86

161

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν θέλετε να απαντήσετε. Να συνεχίσω όμως παρακάτω εγώ.

Ας υποθέσουμε ότι θέλαμε όλοι την Ένωση. Όλοι και οι Κύπριοι και οι ηγεσίες και οι λαοί και όλοι. Υπήρχαν εμπόδια να οδηγηθούμε προς την Ένωση, νομικά, διεθνείς αντιδράσεις, τούρκικες αντιδράσεις; Εγγυήτριες δυνάμεις υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμαι σε τόσο υψηλό επίπεδο να τα γνωρίζω αυτά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ναυτικός ακόλουθος και αρχηγός ναυτικού στην Κύπρο δεν είσθε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμαι. Πώς να το κάνουμε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δηλαδή κάνατε καμία ομολογία ότι ήσασταν ανίκανος να κάνετε αυτές τις εκτιμήσεις κύριε μάρτυς; Εκτίμηση αρχηγός στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Την εκτίμηση αυτή θα την κάνει συνταγματολόγος, δεν θα την κάνω εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα με συγχωρείτε. Εγώ ήμουνα απλός πολίτης και ήξερα ότι υπήρχαν κάποιες τρείς εγγυήτριες δυνάμεις για να εγγυηθούν το καθεστώς όπως είχε συμφωνήσει η Ζυρίχη. Το ξέρατε αυτό;

2/4 ζ Α.Μ. 30-9-86

162

ΜΑΡΤΥΣ: Το ήξερα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το ξέρατε.

Επομένως οποιαδήποτε πράξη πάνω στην Κύπρο που θα επιθυμούσαμε εμείς ή εσείς προσωπικά που θα οδηγούσε σε κάποια ενδεχόμενη Ένωση θα είχε την αντίδραση αυτών των εγγυητριών δυνάμεων ή μέρους αυτών; Ήταν δύσκολο να το σκεφτείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι πάρα πολλά τα δεδομένα, είναι πάρα πολύ μεγάλο το πολιτικό παιχνίδι σε διεθνή κλίμακα το οποίο θα παιζόταν σε μία τέτοια περίπτωση. Δεν έχω τις δυνάμεις, ούτε τις γνώσεις, ούτε την δυνατότητα να σας απαντήσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν έχετε. Πολύ ωραία. Και δεν μου λέτε εσείς που πιστεύατε στην Ένωση βλέπατε ότι ήταν εφικτό να γίνει η Ένωση όλου του νησιού με την Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα αν μιλάγαμε για όλο το νησί. Οπωσδήποτε για όλο το νησί μιλάγαμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ναί. Δεν υποψιάζεσθε έστω τώρα ότι ενδεχόμενα να υπήρχε κάποιο σενάριο για διπλή Ένωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλά σενάρια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Όχι, τώρα αν το υποψιάζεσθε.

3/4ζ Α.Μ. 30-9-86

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι αυτή τη στιγμή δεν ασχολούμαι καθόλου. Είναι τόσα τα προβλήματα επιβιώσεως που έχω...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δέκα, δώδεκα χρόνια δεν σας απασχολεί καθόλου μάλιστα όταν ξέρατε ότι θα έρθει η εποχή που θα ανοίξει ο φάκελλος και θα καθήσετε εκεί που κάθεσθε και ενδεχόμενα να καθήσετε και κάπου αλλού; Δεν σας απασχόλησε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε ήμουν προετοιμασμένος για όλα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τελειώνοντας θέλω μία διευκρινιστική ερώτηση να σας κάνω.

Είπατε σε ποιόν παραδώσατε την βαλίτσα με τα χρήματα από το σπίτι του τραπεζίτη. Σε ποιόν την παραδώσατε την βαλίτσα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον Γεωργίτση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Προσωπικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Προσωπικά. Και δεν πήρατε απόδειξη. Θα το βεβαιώσει αυτό ο Γεωργίτσης νομίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ελπίζω ναί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ελπίζετε ναι.

Είπατε επίσης στη συνέχεια σε μιά άλλη ερώτηση ότι βρήκατε

4/4 ζ Α.Μ. 30-9-86

164

κάποια κράνη σε κάποιες αποθήκες. Δηλαδή πως τα βρήκατε; Αναλάβατε και άλλες αποστολές;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, μου είπαν ότι στις αποθήκες που άνοιξαν υπάρχουν κράνη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Υπ'αυτή την έννοια το είπατε όχι ότι πήγατε εσείς και ανοίξατε αποθήκες.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τελειώνετε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τελείωσα κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Τσιγαρίδας παρακαλώ.

5/4ζ Α.Μ. 30-9-86

165

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Παπαγιάννη, στις 13 Ιουλίου έφυγε ένα κλιμάκιο αξιωματικών από την Αθήνα. Μεταξύ αυτών με ψευδώνυμο ήλθε σε σας ένας Σημαιοφόρος Μιχαήλ Βρεττός. Σας θυμίζει τίποτα το όνομα αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 13 Ιουνίου;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Στις 13 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. ούτε τον ξέρω, ούτε τον είδα ποτέ μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Από εδώ έφυγε με ψευδώνυμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί, δεν μου έτυχε. Δεν τον ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή λέτε από αυτό το κλιμάκιο που έφυγε στις 13 από εδώ ναυτικός δεν ενεφανίσθη σε σας.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι κανείς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μάλιστα.

Κύριε μάρτυς, δώσατε μία εξήγηση για την προσωπικότητα του Παπαδάκη και είπατε για ποιό λόγο καταμαρτυρεί αυτά που καταμαρτυρεί και όσα έχουν σχέση με εσάς. Ειλικρινά πέστε μου ο Βασειάδης ο Σαλωίδης, ο Σαγιάς, ο Καβαδίας - αυτοί είναι υφιστάμενοί σας - όταν αυτοί καταθέτουν και λένε ότι για δώρο μας έδωσε ο διοικητής ναυτικών δυνάμεων για την επιτυχή επιχείρηση που κάναμε, ο ένας

6/4ζ Α. Μ. 30-9-86

166

ένα κυνηγετικό όπλο, ο Σαλωίδης ένα ραδιόφωνο πρίζας, μετά ωρολογίου επ'αυτού, ο Σαγιάς ένα κυνηγετικό όπλο, ο Καβαδίας ένα ραδιόφωνο, όλοι αυτοί λένε ψέματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κυνηγετικά όπλα δεν ξέρω που τα βρήκαν. Για τα ραδιόφωνα σας ανέφερα ότι ήταν τρεις δέκτες MF, HF, οι οποίοι πήγαιναν για την απογραφή των τορπιλακάτων και της ναυτικής βάσεως Αμμοχώστου.

(4Θ)

(4ς) I/4Θ 30-9-86

167

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δηλαδή αυτούς τους ανθυπασπιστές...

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να υπάρχει και άλλο, ένα τρίτο ραδιόφωνο ακόμη, εφόσον αναφέρουν μόνο δύο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δηλαδή, όταν καταθέτουν οι υφιστάμενοί σας, καταθέτουν το τονίζω -δεν τα λέει ο Παπαδάκης αυτά, δεν τα λέει ο Ντάνος αυτά, έδωσαν κατάθεση στα υπηρεσιακά συμβούλια,που περάσατε- και λένε ότι "Μας έδωσε για δώρο μία κυνηγετική καραμπίνα ...

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν συνηθίζεται να δίνουμε δώρα στο ναυτικό. Πραγματικά πιστέψτε με. Είναι κάτι το οποίο είναι έξω από το χαρακτήρα μας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ειλικρινά θέλω να σας πιστέψω, γιατί, για μένα, ατιμωτικότερη πράξη απ'αυτή δεν υπάρχει.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, δεν υπάρχει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και θέλω να δώσετε μία εξήγηση. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι συνομωτούν; Δηλαδή σας συκοφαντούν, όταν λένε ότι τους δώσατε δώρα γι'αυτό το μεγάλο κατόρθωμα που κάνανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ίσως προσπαθούν να διασώσουνε κάτι. Δεν τους ξέρω καν. Πρέπει να είναι υπαξιωματικοί αυτοί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Υπαξιωματικοί είναι.

Τώρα, πέστε μου κάτι άλλο. Εσείς είχατε ανάμειξη με αξιωματικούς, με λοχαγούς Κύπριους, με αστυνόμους, με υπαστυνόμους; Διαπλη-

2/4 Θ 30-9-86

168

κτισθήκατε, αρπαχθήκατε, χτυπηθήκατε, βασανίσατε κανένα, κύριε Παπαγιάννη;

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδέποτε είχα ανάμειξη σε τέτοια πράγματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δηλαδή όταν ο υπαστινόμος Νικολάου Στέλιος, καταθέτει φοβερά πράγματα ότι υφίσταται από σας, λέει ψέμματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Από μένα;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Από σας, προσωπικά από σας, από τον κύριο Παπαγιάννη το ναυτικό.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τον ξέρω τον αστυνόμο αυτόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ο λοχαγός Παπακώστας Κώστας, ο λοχαγός Παπαστέλλοπουλος Νίκος(;)...

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τους ξέρω καθόλου. Πραγματικά σας λέω. Δεν τους ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δεν τους ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Και συγκεκριμένα για τους αστυνομικούς που μου είπατε, ήμουν ο μόνος από τη ναυτική διοίκηση ο οποίος είχα στενές σχέσεις και ο μόνος ο οποίος με την έκρηξη του πολέμου, επήρα μία ομάδα επικουρικών, που είχαν απολυθεί από τις φυλακές και τους ενέταξε στη δύναμή μου. Και μάλιστα παρετηρήθην γι'αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Σε ερώτηση του κ. Προέδρου προηγουμένως, είπατε το εξής:"Ο 'Ελληνας αξιωματικός είναι υποχρεωμένος να υπα-

3/4θ 30-9-86

169

κούει στους ανωτέρους του."

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. "Και αν δεν υπακούσει στους ανωτέρους του υπάρχει και η εκτέλεση. Αυτό λέει η πειθαρχία στο στράτευμα." Συμφωνούμε μέχρι εδώ, κύριε Παπαγιάννη;

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ακραίες περιπτώσεις, μάλιστα υπάρχει.

ΚΩΝΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Αυτούς τους υφιστάμενούς σας, που ειλικρινά αποτελούν ένα άνθος που κάπου-κάπου εμφανίζεται, τον Τσακαλό και δεν ξέρω πόσους άλλους που είπαν ότι "Εμείς δεν συμφωνούμε μαζί σας, κύριε Διοικητά", γιατί δεν τους εκτελέσατε, κύριε Παπαγιάννη;

ΜΑΡΤΥΣ. ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και για να το ξεκαθαρίσουμε. Είχατε κρούσματα από υφιστάμενούς σας, που είπαν ότι "Εμείς δεν συμφωνούμε μ' αυτό το πραξικόπημα"; Αν δεν το είχατε λεκτικά, θα το είχατε τουλάχιστον με πράξη, με εκδήλωση, με συμπεριφορά.

ΜΑΡΤΥΣ: Λεκτικά ήταν μόνο αυτοί οι δύο. Αλλά και πάλι, για να τοποθετηθούν τα πράγματα στη θέση τους, τη Δευτέρα το πρωΐ, με την εκδήλωση του πραξικοπήματος, όταν έλαβαν το σήμα, να πάνε με τις τορπιλλακάτους τους, ν'αποκλείσουν το λιμάνι της Αμμοχώστου, επήγαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μα, τί να κάνουν τη Δευτέρα, Αρχηγέ μου, τί να κάνουν;

4/4Θ 30-9-86

170

Όταν βρίσκονται δύο υπαξιωματικοί και λένε στο διοικητή τους ότι "Εγώ δεν συμφωνώ μαζί σου", αυτό και μόνο δείχνει ότι βρέθηκαν και δύο άνθρωποι, οι οποίοι πραγματικά κάτι άλλο ήταν σ' αυτό το σύνολο.

Εσείς, λοιπόν, γιατί δεν τους εκτελέσατε αυτούς και για τον εαυτούλη σας φοβόσαστε την εκτέλεση από τον Γεωργίτση ή από τον Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Αυτοί δεν το είπαν, γιατί δεν ήθελαν να λάβουν μέρος στο πραξικόπημα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Αλλά;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτοί απλώς δεν ήθελαν συλλήψεις. Αυτοί δεχθήκαν να κάνουν οποιαδήποτε άλλη αποστολή, εκτός από συλλήψεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μα και αυτό προς τιμή τους είναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν άλλοι λόγοι, δεν ήταν λόγοι...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Άλλοι λόγοι!

ΜΑΡΤΥΣ. Αντιστασιακοί έγιναν μετά. Πάντως, πιστέψτε με.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Εγώ δεν τους κρίνω τους κυρίους, αν έγιναν αντιστασιακοί. Τους κρίνω και τους συγχαίρω, γιατί είχαν τη δύναμη να πουν στον πλοίαρχο, ότι "Εγώ δεν συμφωνώ είτε λέγεται σύλληψη, είτε λέγεται ο,τιδήποτε".

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι "δεν συμφωνώ". Είπαν ότι "Δεν θέλουμε να λάβουμε μέρος

5/4Θ 30-9-86

171

σε συγκεριμένη...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να μας πείτε, ποιοί ήταν οι λόγοι.

ΜΑΡΤΥΣ. Σε συγκεκριμένη αποστολή δεν ήθελαννα λάβουν μέρος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μα και αυτό, κύριε Παπαγιάννη, είναι προς τιμή τους. Γιατί αν είπαν ότι "Εγώ δεν πάω στο σπίτι του Αζίνα" είναι παλληκαριά και αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Τώρα, κύριε Παπαγιάννη, να ξεκαθαρίσουμε κάτι άλλο. Σεις, λοιπόν, λέτε ότι υπηρετούσατε και ό,τι κάνατε, το κάνατε για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ποιές πολιτικές δυνάμεις στην Κύπρο, κατά το χρόνο που υπηρετούσατε σείς, συμφωνούσαν μ'αυτή την επιθυμία τη δική σας;

(4Ε)

(40)

1/4 δ Α.Μ. 30-9-86

172

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να ξέρω, νομίζω κανείς .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ο κύριος Κληρίδης ήταν διαπραγματευτής με την άλλη πλευρά στο διάστημα που είσθε σεις κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθυμούμαι να σας πω . Πρέπει να ήταν. Κατά καιρούς ήταν διαπραγματευτής, δεν ξέρω αν ήταν στο διάστημα που ήμουν εγώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Προ του πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ίσως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ποιές άλλες δυνάμεις στην Κύπρο είχαν τον διακαή πόθο της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα; Η ΕΟΚΑ Β', για να μη γελοιόμαστε, τώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Και ναι και όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και ναι και όχι η ΕΟΚ Β'; Δηλαδή ΕΟΚΑ Β' τί είχε σαν σημαία; Δεν είχε σαν σημαία τον αγώνα της να ενωθεί με την Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εξαρτάται. Άλλες φορές ήθελαν, άλλες φορές δεν ήθελαν . Δεν ήταν απόλυτο, δηλαδή άλλες φορές ήθελαν την Ελλάδα, άλλες φορές μας έβριζαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σεις είχατε καμμία συμμετοχή, συνεργασία και ανάμειξη με την ΕΟΚΑ Β ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι καμμία, δεν ασχολούμουν με τέτοια πράγματα.

2/4 δ Α.Μ. 30-9-86 173

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ψευδώνυμο δεν είχατε σαν συνεργάτης της ΕΟΚΑ Β';

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού δεν ήξερα ποιά ήταν η ΕΟΚΑ Β'.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Παπαγιάννη, ίσως να σας φαίνονται λίγο αστεία αυτά τα πράγματα...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ήμουν ποτέ , δεν είχα ασχοληθεί ποτέ με την ΕΟΚΑ Β.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Γιατί υπάρχουν κάτι άλλα κανάλια, κάποιες άλλες πληροφορίες από κει, που ακόμα έχετε και ψευδώνυμο, συνεργάτης της ΕΟΚΑ Β;

ΜΑΡΤΥΣ: Ίσως να με μπερδεύετε με άλλον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Όχι, δεν σας μπερδεύουμε , έχουμε ξεκαθαρίσει πολλά πράγματα. Ξέρουμε ποιός ήταν ο άλλος Παπαγιάννης, ξέρουμε ποιός είσθε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα ποτέ καμμία σχεση, ούτε ξέρω κανέναν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Η τελευταία μου ερώτηση είναι η εξής: Σας είπε προηγούμενα ο κύριος συνάδελφος, ότι ο κύριος Γεωργίτσης, αυτός ο οποίος διέταζε, σας λέγει ότι, κύριοι, ναι, μου πέρασε από το μυαλό ότι σ'αυτή την ενέργεια υπάρχει το ενδεχόμενο της άλλης πλευράς, αλλά κάποιοι με διαβεβαίωσαν -και τους κατονόμασε- ότι, μην ανυσηχείς, υπάρχει το πράσινο

3/4 δ Α.Μ. 30-9-86

174

φως και είναι τακτοποιημένα αυτά. Σεις κύριε Παπαγιαννη, πολύ πετυχημένος αξιωματικός του Ναυτικού, γνώστης όχι από τις 9 που λέτε αλλά τέσσερις ημέρες προ της 9 που σας παρέδωσε ο μακαρίτης ο Μπούρλος το φάκελλο, δεν σας πέρασε ποτέ από το μυαλό...

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει πεθάνει ο Μπούρλος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Έχει πεθάνει. Δεν το ξέρατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σεις λοιπόν, που περίπου στις 2 με 3 του μηνός γνωρίζετε όλη αυτή την ιστορία δεν σας πέρασε ποτέ από το μυαλό, καλά, θα κάνουμε αυτό το πραξικόπημα, θα σκοτώσουμε τον Μακάριο, θα ενώσουμε την Κύπρο με την Ελλάδα, οι άλλοι τι θα έκαναν; Δεν σας πέρασε ποτέ από το μυαλό αυτό; Χρειαζόταν να σας το πει κάποιος άλλος; Εσάς δεν σας απασχόλησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μας απασχόλησε, οπωσδήποτε πέρασε από το μυαλό μας αυτό το πράγμα. Δεν θα ήταν λογικό να μη περνούσε από το μυαλό μας. Και από την άλλη πλευρά, όταν υπάρχει, όπως θα έλεγε ο Γεωργίτσης, η διαβεβαίωση από την Αθήνα ότι δεν θα κουνηθούν οι Τούρκοι, από κει και ύστερα μας περίσσευε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σας το έλεγε αυτό ο Γεωργίτσης;

4/4 δ Α.Μ. 30-9-86

175

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή, τι σας είπε ο Γεωργίτσης γι'αυτές τις διαβεβαιώσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπε ότι το θέμα της Τουρκίας έχει εξασφαλιστεί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Παπαγιάννη, αν το έλεγε και μένα που δεν έχω καμμία σχέση μ'αυτη την ιστορία, θα τον ρωτούσα, μα, στρατηγέ μου, ταξίαρχε-πως τον λέγατε- τι διαβεβαίωσεις έχουμε από την Τουρκία; Μην τυχόν μας κάψουν το νησί;

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε πολύ περισσότερες πληροφορίες είχε ο Γεωργίτσης που είχε τα κανάλια με την Αθήνα, παρά εμείς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σεις δεν τον ρωτήσατε να σας εξηγήσει, κεύσει αυτή την κουβέντα, ότι μην ανησυχείς ...

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ, προσωπικά, δεν τον ρώτησα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και είναι φυσιολογικό αυτό να μην τον ρωτήσετε; Πώς το βλέπετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εφόσον το έλεγε ότι δεν θα έχουμε αντιδράσεις από την Τουρκία, σκέφθηκα ότι κάτι θα έχουν κανονίσει. Ξέρω και εγώ; Τι άλλο να πω;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Παπαγιάννη, για όνομα του θεού, έχουμε και μεις κοινό νου. Και λέμε εμείς- εκτός και αν κάνουμε λάθος- σ'αυτή τη στερεότυπη κουβέντα που σας λέει ο Γεωργίτσης, εσ ύ -

5/4 δ Α.Μ. 30-9-86 176

πλοίαρχε κάνε αυτό, και όταν τον ρωτάς εσύ, καλά από δω, τι γίνεται με τον εχθρό και σου λέει μη φοβάσαι, πάνε καλά οι δουλειές, δεν είχες την περιέργεια να τον ρωτήσεις ; Μας έχουν εξασφαλίσει ; Τι εγγυήθηκαν, τι έκαναν, αυτό δεν σας απασχόλησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ερώτησα. Αρκέστηκα σ'αυτά που είπε μόνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τώρα, κύριε Παπαγιάννη, από την ημέρα που ανακοινώθηκε δια του Τύπου και το πληροφορηθήκατε και σεις ότι ανοίγει ο φάκελλος, της Κύπρου, με πόσους από τους συναδέλφους που υπηρετούσατε στην Κύπρο συναντηθήκατε, συσκεφθήκατε, συζητήσατε, συμφάγατε;

(4ΒΑ)

(4δ) 1/4 ΒΑ ΒΖ 30.9.86

177

ΜΑΡΤΥΣ: Την περασμένη βδομάδα που είχα κληθεί εδώ πέρα, συνάντησα εδώ τον ταγματάρχη Κοντώση. Δεν έχω δεί κανέναν άλλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κανέναν απολύτως.

ΜΑΡΤΥΣ: Με κανέναν απολύτως . Ούτω διατηρώ επαφές με κανέναν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Όταν γυρίσατε στην Ελλάδα, πήγατε στο Επιτελείο .

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σε ποιόν παρουσιαστήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον Αρχηγό του Ναυτικού.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Στον κ. Αραπάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σας είπε τίποτε ο κ.Αραπάκης, του είπατε εσείς, του διαμαρτυρηθήκατε γιατί κύριε Αρχηγέ με αφήσες ... αυτά που προέβλεπαν τα σχέδια, ή απλώς τον χαιρετήσατε, σας χαιρέτησε και φύγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τί κουβεντιάσατε κ.Παπαγιάννη; Διότι μη μου πείτε και εδώ ότι πήγα στον Αρχηγό τον χαιρέτησα και του είπα πού θα με στείλεις τώρα να πάω να υπηρετήσω. Αν θα το πείτε αυτό, κύριε Παπαγιάννη, ειλικρινά θα ζητήσω να διαγραφούν όλα όσα σας ερώτησα.

2/4 ΒΑ ΒΖ 30.9.86

178

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, όχι προς θεού! Πήγα στον Αρχηγό, παρουσιάστηκα και του είπα γιατί δεν στείλατε βοήθεια. Μου απάντησε ότι θα τα πούμε άλλη φορά. Πήγαινε τώρα να πάρεις το φύλλο πορείας για να πας στην νέα σου υπηρεσία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δεν νοιώθατε προδομένος κ. Παπαγιάννη;

ΜΑΡΤΥΣ: Προδομένος ! 'Εβαλα τις φωνές στους διαδρόμους του Γενικού Επιτελείου και με πήραν και με κλείσαν σε ένα γραφείο και με στείλαν σπίτι μου με 10 μέρες άδεια γι'αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δεν αισθανθήκατε άσχημα όταν σας είπε ο κ.Αραπάκης "φύγε και θα τα πούμε αργότερα;".

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως , αισθάνθηκα άσχημα. Και ήδη από εκείνη τη στιγμή κατάλαβα ότι είχαμε γίνει πιόνια όλοι μας ενός μεγαλυτέρου παιχνιδιού.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Στον κύριο ΑΕΔ πήγατε καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δεν έχω να πω τίποτε κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, πότε σας διαβεβαίωνε ο κ. Γεωργίτσης ότι δεν διατρέχουμε κανέναν κίνδυνο; Ποιά ημερομηνία;

ΜΑΡΤΥΣ: Την ημέρα που μου έδωσε την εντολή ότι θα γίνει και το πραξικόπημα.

3/4 ΒΑ ΒΖ 30.9.86

179

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τον φάκελλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στις 15 ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 12.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Όταν εκδηλώθηκε.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 12.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θα διακόψουμε αυτή τη στιγμή και θα έλθετε την Πέμπτη στις 18.30' για να συνεχίσουμε.

Μπορείτε να αποχωρήσετε κύριε μάρτυς.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της Αιθούσης ο μάρτυς κύριος Παπαγιάννης).

Κύριοι συνάδελφοι, λύεται η συνεδρίαση για την προσεχή Πέμπτη και ώρα 18.30'.

Στη συνέχεια λύθηκε η συνεδρίαση ώρα 15.10'.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Π. ΓΙΑΝΝΑΚΟΔΗΜΟΣ

Γ.-Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

Την 1η Οκτωβρίου ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.30 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α΄όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους Βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Ζακολίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από 30 Σεπτ 1986 αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας Π. Γιαννακόπουλος ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις 18 και 30 Σεπτεμβρίου 1986

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Π. Γιαννακόπουλος

30/9/86

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

1. Ακρίτα-Σύλβα Καίτη
+2. Δασκαλάκης Γεώργιος
+3. Ζακολίκος Παυσανίας
+4. Ζερβός Κλεάνθης
5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
+6. Λιαροκάπης Αλέξανδρος
7. Μαρκόπουλος Χρήστος
+8. Μπαντουβάς Κωνσταντίνος
+9. Μπασαγιάννης Χρήστος
10. Παγορόπουλος Δημήτριος
11. Παπαδονικολάκης Ιωάννης
12. Παπαστεφανάκης Εμμανουήλ
+13. Πεπονής Αναστάσιος
+14. Περάκης Γεώργιος
+15. Ράλλης Σπυρίδων
+16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος
17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
+18. Βασιλειάδης Ιωάννης
+19. Ζαΐμης Ανδρέας
+20. Λάσκαρης Κων/νος
21. Μπλέτσας Στυλιανός
+22. Ξαρχάς Αθανάσιος
+23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
+24. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης
+25. Παπαληγούρας Αναστάσιος
+26. Παυλίδης Αριστοτέλης
+27. Φωτόπουλος Χρήστος
+28. Κάππος Κωνσταντίνος
+29. Γιατράκος Κωνσταντίνος
+30. Λιβανός Διονύσιος

1-9-1986

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα, σήμερα 2 Οκτωβρίου 1986, ημέρα Πέμπτη και ώρα 18.30' συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Αν.Παπαδάκη και Γ.-Μ.Παπαγιάννη (3η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίκος, Κ.Ζερβός, Α.Λιαροκάπης, Κ.Μπαντουβάς, Ι.Παπαδονικολάκης , Ε.Παπαστεφανάκης, Α.Πεπονής, Γ. Περάκης, Σπ.Ράλλης, Ι.Βασιλειάδης, Α.Ζαΐμης, Γ.Παναγιωτόπουλος, Α.Παπαληγούρας,Α.Παυλίδης, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππος και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας και λέγει:

./.

1/1 ζ ΦΚ 2.10.86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αρχίζει η συνεδρίαση.

Παρακαλώ όπως είχαμε πεί προχθές, πρώτος θα εξετασθεί ο Ανέστης Παπαδάκης του Παναγιώτου, ~~αντισυνταγματάρχης.~~

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε κάποιο χρονοδιάγραμμα της σημερινής συνεδριάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι θα πρέπει να τελειώσει νωρίς αυτός την αφήγησή του ,μία ώρα δηλαδή μαζί με τις ερωτήσεις τις δικές μου, στη συνέχεια να γίνει αντιπαράσταση με τον άλλον και στη συνέχεια να ολοκληρωθεί η κατάθεση του άλλου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Χρονικά δεν μας είπατε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας είπα μία ώρα να πάρει η πρώτη αφήγηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Για να είμαι πιο απλός τί ώρα θα τελειώσουμε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μπορώ να το προσδιορίσω επ' ακριβώς, αλλά πάντως νομίζω ότι αν εξετασθεί μία ώρα ο κ.Παπαδάκης Ανέστης και γίνει η αντιπαράσταση, περισσότερο από μισή ώρα δεν θα καταλάβει. Όσο και να είναι δύο-τρία είναι τα σημεία στα οποία διαφωνούμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εμείς πρώτα και μετά η αντιπαράσταση;

2/1 ζ ΦΚ 2.10.86

3

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως, πρώτα θα εξετάσουμε τον Παπαδάκη επί μία ώρα τουλάχιστον, και όταν θα τελειώσω εγώ δηλαδή τις ερωτήσεις μου, μπορεί να αρχίσει η αντιπαράσταση. Και μετά να αρχίσετε εσείς τον Παπαδάκη και στη συνέχεια να ολοκληρωθεί και ο Παπαγιάννης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέλω να πώ δύο λόγια σε σχέση με την αντιπαράσταση που είπατε, Επειδή και από άλλους αξιωματικούς στην ίδια σύσκεψη, ακούγονται περίπου τα ίδια, έχω την γνώμη ότι η αντιπαράσταση θα έχει μία αξία να είναι όλοι μαζί.Δηλαδή και με τους άλλους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τους ξαναφέρνουμε,κύριε Περράκη, διότι πρέπει να γίνουν αρκετές αντιπαραστάσεις, αλλά επειδή τώρα τους έχουμε εδώ αυτούς τους δύο, λέμε να γίνει μια αντιπαράσταση και αργότερα βεβαίως θα γίνει άλλη μία γενικώτερη αντιπαράσταση με πολλούς μάρτυρες.

Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει τον κύριο Ανέστη Παπαδάκη στην Αίθουσα.

(Στο σημείο αυτό προσέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κύριος Ανέστης Παπαδάκης).

3/1 ζ (Φ.Κ.) 2-10-86

4-5

Παρακαλώ, κύριε Παπαδάκη, να απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα δικά μου σχετικά με την ταυτότητά σας.

ΕΠΩΝΥΜΟ: Παπαδάκης
ΟΝΟΜΑ : Ανέστης
ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ : Παναγιώτης
ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ : Αργυρώ
ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ : Αθήνα
ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ : 1935
ΕΓΓΑΜΟΣ - ΑΓΑΜΟΣ: Έγγαμος
ΟΝΟΜΑ ΣΥΖΥΓΟΥ : Ιωάννα
ΤΟ ΓΕΝΟΣ : Σταθούλια
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ : Αρχιπλοίαρχος ε.α.
ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ: Χολαργός, οδός [redacted],αριθμός [redacted].
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ : Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο.

Παρακαλώ και τους κ.κ. συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς θέτει την δεξιά επί του Ευαγγελίου και δίδει τον ακόλουθο όρκο:

" Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι ".

(ζ)
1/1 Θ Ε.Τ. 2-10-1986

6

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπηρετήσατε στην Κύπρο, πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Από τις 13 Ιουλίου 1972 έως τις 29 Αυγούστου 1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπηρετήσατε στην κρίσιμη περίοδο, δηλαδή τον Ιούλιο του 1974 και με ποια ιδιότητα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν διοικητής της ναυτικής βάσεως Μπογαζίου "Χρυσούλης" ονόματι και διοικητής παρακτίου αμύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υποβάλατε καμία έκθεση, μετά τα γεγονότα αυτά, στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Μόλις έφθασα, 29 του μηνός, αμέσως έφτιαξα την αναφορά μου και την υπέβαλα κατ'αρχήν στο Αρχηγείο Ναυτικού στις 2 Σεπτεμβρίου. Υπέβαλα την αναφορά μου επί όλων των γεγονότων, γιατί μιλούσα μόνο επί γεγονότων. Και στη συνέχεια στο ΓΕΕΘΑ διετάχθην τον Δεκέμβριο του 1974, αν δεν απατώμαι και υπέβαλα και δεύτερη αναφορά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή υποβάλατε μια αναφορά στο Αρχηγείο Ναυτικού και μία αναφορά στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Πότε αποστρατευτήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Απεστρατεύθην το 1982.

2/1 Θ Ε. Τ. 2.10.86

7

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τον βαθμό;

ΜΑΡΤΥΣ: Του αρχιπλοιάρχου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε τί βαθμό είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντιπλοίαρχος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Στην Κύπρο τί βαθμό είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην Κύπρο πήγα ως πλωτάρχης, αλλά εν τω μεταξύ προήχθην. Κατά την περίοδο του πραξικοπήματος ήμουν αντιπλοίαρχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Εχουμε εδώ μία έκθεση δική σας προς το ΑΕΔ. Δική σας τη λέμε, αλλά εσείς θα το βεβαιώσετε. Φέρει την υπογραφή "Παπαδάκης" και έχει αριθμό πρωτοκόλλου του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων 1691 και φέρεται υποβληθείσα στις 21 Δεκεμβρίου 1974.

Θα σας την θέσει υπόψη ο γραμματεύς και θα σας παρακαλέσω να την κοιτάξετε και να μας πείτε, αν είναι δική σας η υπογραφή και αν βεβαιώνετε και πάλι ενώπιόν μας και ενόρκως το περιεχόμενο αυτής της εκθέσεως. (Στο σημείο αυτό επιδεικνύεται στον μάρτυρα η προαναφερθείσα έκθεση)

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, την επιβεβαιώνω απολύτως, κύριε Πρόεδρε.

3/1 Θ Ε.Τ. 2-10-1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω, επίσης, να μας πείτε, αν εξετασθήκατε και από τον κ. Μπέλκα τον αναθεωρητή.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν το ενθυμούμαι. Θυμάμαι ότι είχα πάει στον κ. Μπέλκα, αλλά δεν θυμάμαι, αν τυχόν μου πήρε ανάκριση ή όχι ο κ. Μπέλκας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί εδώ έχω μία έκθεση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ενθυμούμαι·, κύριε Πρόεδρε, αυτό ειδικώς. Θυμάμαι ότι με είχε φωνάξει ο κ. Μπέλκας.

Αυτό που θέλω να προσθέσω είναι το εξής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω να κοιτάξετε και αυτή την έκθεση και να βεβαιώσετε αυτή την υπογραφή, αν αναγνωρίζετε το περιεχόμενο.

(Β)

(Θ)
1/1 Β (Ζ.Β.) 2-10-86

9

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύεται στον μάρτυρα η προαναφερθείσα κατάθεση).

ΜΑΡΤΥΣ. Την επιβεβαιώνω και αυτή κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας δοθεί η ευκαιρία στο τέλος της καταθέσεώς σας όταν θα έλθετε να υπογράψετε τα πρακτικά της συζητήσεως να σας την διαβάσουμε και την άλλη επίσης και να την βεβαιώσετε και τότε να διευκρινήσετε εάν θέλετε να διευκρινήσετε κάτι, για να είμαστε εν απολύτω τάξει.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πέστε μου λοιπόν στην περίοδο του '74 λέτε ότι υπηρετούσατε εκεί και είσαστε διοικητής της ναυτικής βάσεως "Χρυσούλης". Αυτή ήταν σε ποιά πλευρά, της Αμμοχώστου ή της Κυρήνειας;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν από την πλευρά της Αμμοχώστου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και η διοίκηση του παρακτίου αμύνης που ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή είσαστε και διοικητής παρακτίου αμύνης;

2/1 Β. (Ζ.Β.) 2-10-86 10

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε σας ανήκε και το Λεβέντης;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην παράκτιο άμυνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 15 Ιουλίου στο πραξικόπημα μετείχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Με συγχωρείτε γιατί μου αρέσει να ακριβολογώ, όπως γράφω και στις αναφορές μου και στις καταθέσεις μου, διεφώνησα απολύτως, φώναξα τον κ. Παπαγιάννη και ενώπιον των αξιωματικών του είπα ότι η απόφασή μας είναι ότι εγώ δεν συμμετέχω μετά των αξιωματικών, συμφωνούντων όλων των αξιωματικών μου, πλήν ενός Ντάνου. Αυτός ο Ντάνος, ενώ τελικώς επείσθη, όταν φωνάξαμε τον Παπαγιάννη και του είπαμε ότι δεν συμφωνούμε, ο Ντάνος εκεί τα είπε αλλιώς δηλαδή ότι συμφωνεί με τον Παπαγιάννη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ πέστε μας τα ονόματα των κυρίων αξιωματικών οι οποίοι δεν συνεφώνησαν, πλήν υμών.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Τσάκαλος ήταν τότε υποπλοίαρχος, ο Κανδαλέπας, υποπλοίαρχος ήταν τότε. Δεν συνεφώνησαν από την πρώτη στιγμή που μας το είχε

3/1 Β Ζ.Β. 2-10-86

11

πεί. 'Οχι τότε που τον φωνάξαμε, το είπαν από την πρώτη στιγμή διότι εκείνοι δεν είχαν την θέση του διοικητού, ενώ εγώ ήθελα να κερδίσω χρόνο για να δώ τι θα γίνει, διότι ο κ. Παπα γιάννης έλεγε πάντοτε διάφορα πράγματα δηλαδή "ίπτατο", χωρίς να θέλω να αποδώσω καμία μομφή, διότι μίσος δεν έχω έναντι ουδενός, εγώ μόνο γεγονότα θα σας πώ. 'Οταν λοιπόν του είπα του κ. Παπαγιάννη ότι δεν συμφωνούμε, αμέσως μας είπε ότι ήλθε άλλη διαταγή η οποία αναιρεί και ματαιώνει το πραξικόπημα και ότι είδε την πίστη που είχαμε στον διοικητή μας δηλαδή στον Παπαγιάννη. Στη συνέχεια μάζεψε τους υπαξιωματικούς και τους είπε ότι ελήφθη η απόφαση κατά το θέλημα του Μακαρίου να επαναπατρισθούμε σιγά-σιγά και μου είπε να συνεχίσει η εν όρμω υπηρεσία και ότι δεν πρόκειται να γίνει τίποτα.

δ

(ΒΕ)
1/16. (Ε.Σ.) 2.10.1986

12

Εκεί έχω να αναφέρω ότι την Τρίτη, ήλθε και μας βρήκε και μας έλεγε τις αποστολές μας. Έλεγε να πάμε να συλλάβουμε πολιτικούς και μη πολιτικούς άνδρες, ανεξαρτήτως παρατάξεως, και να φεύγαμε από την Κυριακή το πρωΐ και να πηγαίναμε στη Λευκωσία και το βράδυ από τις 2 η ώρα, που θα άρχιζε το πραξικόπημα, να κάναμε συλλήψεις. Βεβαίως, αυτό δεν έγινε, διότι τον φωνάξανε την Τετάρτη το πρωΐ 10 του μηνός, την επομένη μέρα και ήλθε το απόγευμα στις 5. Δηλαδή, δεν ήλθε στις 5, στις 5 ήλθαμε εμείς, αφού είχαμε πάει στο σπίτι μας πρώτα και μετά γυρίσαμε. Αυτός είχε έλθει 5 παρά τέταρτο περίπου και είχε συζητήσει με τον αξιωματικό φυλακής τον Ντάνο. Και ο Ντάνος τον είχε ειδοποιήσει και του είχε πει τι συζητούσαμε το πρωΐ. Διότι ο Κανδαλέπας και ο Τσαταλός είχαν πει ότι θα τηλεφωνήσουν στον Αρχηγό Ναυτικού, κάτι τέτοιο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι εν ενεργεία αυτοί οι δύο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Τσαταλός και ο Κανδαλέπας είναι εν ενεργεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τί βαθμό έχουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν δεν απατώμαι, είναι ή Αντιπλοίαρχοι ή Πλοίαρχοι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι παραγωγικής Σχολής;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

2/16 (Ε.Σ.) 13 2.10.1986

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Ο Ντάνος τί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: ———— Μηχανικός τεχνικός. Αυτός το ~~λείπει~~.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και αυτός παραγωγικής Σχολής;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Αφού έφυγε, συνέχισε η υπηρεσία κανονικά. Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, δεν έγινε καμμία προειδοποίηση, που να μας έλεγε να ετοιμασθούμε να οπλισθούμε, να διώξουμε σε άδεια προσωπικό που δεν του είχαμε εμπιστοσύνη, κ.λ.π. Δεν έγινε τίποτε τέτοιο και μείναμε ήσυχοι ότι δεν θα γίνει τίποτα. Μάλιστα χαρακτηριστικά -μπορεί να είναι μία λεπτομέρεια- την Κυριακή το βράδυ εγώ είχα πάει σ'ένα γάμο στη Γιαλούσα, σ'ένα κυπριακό σπίτι, και γύρισα στο σπίτι γύρω στις 4 η ώρα. Στις 7.30' ήμουν στο γραφείο μου. Στις 8.30'η ώρα, ο Υποδιοικητής μου, Υποπλοίαρχος Δούκας, έρχεται και μου φέρνει ένα σήμα, που έλεγε, συναγερμός, άμα τη λήψει, στείλτε δυό τορπιλλακάτους, ενώ ήξερε ότι οι τορπιλάκατοι ήταν μηδέν και δεν έπρεπε να απασχολούνται με αλλότρια. Να σταλούν στο λιμάνι, να μην επιτρέψουν την έξοδο πλωτών μέσων, κ.λ.π. Εξήντα άνδρες να φύγουν με τον Ντάνο και τον Αρμενιάκο -ο Αρμενιάκος Ανθυποπλοίαρχος- και να πάνε στην Λευκωσία για προστασία από τους Μακαριακούς, των ενδιαιτουμένων σ'ένα στρατόπεδο εκεί ανδρών της ναυτικής διοικήσεως, δηλαδή του Αρχηγείου Ναυτικού στην Κύπρο.

Το διαγράφεται μία λέξη και προστίθεται "έχει αποστρατευθεί"

3/18. (Ε.Σ.) 14 2.10.1986

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μία διευκρινιστική ερώτηση: Αυτό "το μηδέν", τι θα πεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι τορπιλ.άκατοι ήταν ρωσικής κατασκευής του 1954. Παρελήφθησαν αφού είχαν δοθεί στους Αιγυπτίους από το κυπριακό ναυτικό το 1964 και έκτοτε, επειδή δεν έδιναν ανταλλακτικά, οι μηχανές δεν ήταν σε καλή κατάσταση, με αποτέλεσμα οι τορπιλάκατοι με έναν πλού μιάς ώρας και πλέον, έρχονταν ή ρυμουλκούμενες ή με μιά μηχανή.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ : Ευχαριστώ.

(ΒΑ)

δ

1/1ΒΑ ΒΠ 2.10.86

15

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να ρωτήσω κάτι σχετικά με τις τορπιλακάτους;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ρωτήστε. Αλλά είπαμε μέσα στα πλαίσια του χρόνου. 'Αλλωστε πήραμε και την απόφαση αργότερα να εξετάζουμε τρεις μάρτυρες και πρέπει να συνηθίσουμε στο ρυθμό αυτό.

Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γνωρίζετε, κύριε μάρτυς, αν έχουν καμία σχέση οι τορπιλάκατοι αυτοί με το μετέπειτα αρχηγό του Ναυτικού Αραπάκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Σχέση;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν έχει αναμειχθεί στη μεταφορά τους στην Αίγυπτο και από την Αίγυπτο στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, υπάρχει και μία άλλη αναφορά σας εδώ, η οποία υποβάλλεται στο πρώτο επιτελικό γραφείο του αρχηγείου Ναυτικού.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 2 Σεπτεμβρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 3 Σεπτεμβρίου.

Και υπάρχουν και ορισμένα σήματα εδώ, αλλά δεν είναι ανάγκη

2/ΙΒΑ ΒΠ 2.10.86

16

να τα βεβαιώσετε εσείς, γιατί είναι επίσημα αντίγραφα.

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύεται στο μάρτυρα η από 3.9.74 αναφορά του).

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, την επιβεβαιώνω και αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναφέρεσθε και στο περιεχόμενο αυτής;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να προσθέσω ότι βάσει αυτής της αναφοράς μου, ο μετέπειτα, μετά από τον κύριο Αραπάκη, κύριος Εγκολφόπουλος, του οποίου είχα την τιμή να είμαι υπασπιστής κάποια χρονιά, με φώναξε .....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όταν δηλαδή ήταν αρχηγός του Ναυτικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ήταν αρχηγός Κρητικού και Ιουνίου πελάγους στην Κρήτη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παλαιότερα δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Λίγο παλαιότερα. Στη συνέχεια όταν ήλθε υπαρχηγός, πήγα και εγώ στο αρχηγείο Ναυτικού στην Κλαυθμώνος. ~~δηλαδή και με φώναξε.~~ Του εξιστόρησα το γεγονός και του είπα ότι έχω την αναφορά μου η οποία δυστυχώς δεν έχει πειραχθεί και τελικώς διέταξε ΕΔΕ. Βάσει της ΕΔΕ αυτής, νομίζω και εκτιμώ, ότι απεδόθησαν τα του Καίσαρος τω Καίσαρι.

Γο Διαγράφονται 4 λέξεις & προστίθενται "ο οποίος έγινε αρχηγός Ναυτικού τις αρχές του 1975 & εφώναξε"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: ~~Έλεγχος~~ διοικητικής εξέτασης.

Γοο Διαγράφεται μία λέξη και προστίθεται "Ένορκος"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το κατάλαβα αυτό. Είπατε ότι απεδόθησαν τα του Καίσαρος τω Καίσαρι. Δηλαδή ποιός εδικαιώθη και ποιός δεν εδικαιώθη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οποιοι δεν εδικαιώθησαν, έφυγαν από το Ναυτικό. 'Αλλοι τιμωρήθηκαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιοί είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι πολλούς. Θυμάμαι πάντως τον κύριο Παπαγιάννη, τον κύριο Ντάνο, τον κύριο Ταβλαρίδη....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Ταβλαρίδης ήταν Κυβερνήτης. του "ΛΕΒΕΝΤΗΣ";

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο κύριος Ντάνος ήταν αυτός που είπατε προηγουμένως;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί τιμωρήθηκαν και έφυγαν. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Και ο κύριος Παπαργύρης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και ο Παπαγιάννης.

ΜΑΡΤΥΣ: Και ο Παπαγιάννης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Παπαγιάννης ήταν ο ναυτικός διοικητής. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

4/1ΒΑ ΒΠ 18 2.10.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Παπαργύρης ήταν πλωτάρχης τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πλωτάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Τσαταλός εδικαιώθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο άλλος που είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Κανδαλέπας. Και ο Δούκας ο υποδιοικητής μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μου τώρα χρονολογικά, στις 15 του μηνός τί έγινε στο ναυτικό σας σταθμό. Είχατε καταλάβει τίποτα για το κίνημα πριν;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 10 του μηνός τον καλέσατε και του είπατε ότι εσείς και οι αξιωματικοί σας Τσαταλός κλπ. δεν συμφωνείτε, δεν λαμβάνετε μέρος, δεν μετέχετε. Ο Ντάνος, ενώ αρχικά ήταν διατεθειμένος έτσι, τελικά δέχθηκε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μου τί έγινε στις 11, στις 12, στις 13 και στις 14;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σιωπή.

5/1ΒΑ ΒΠ 2.10.86

19

ΜΑΡΤΥΣ: Σιωπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 14 μήπως καταλάβατε τί πρόκειται να γίνει την επομένη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας είχε πει πότε προοριζόταν να γίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τις 15 στις 2 η ώρα τη νύκτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τις 15 στις 2 η ώρα τη νύκτα σας το είπε στις 9 του μηνός. Και στις 10 του μηνός όταν του είπατε εσείς ότι δεν μετέχετε, σας είπε ότι ματαιώθηκε.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 10 του μηνός.

ΠΑ

(ΒΑ) 1/1 ΒΑ (Θ.Σ.) 2-9-86

20

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 15 του μηνός, από την ώρα που εξεδηλώθη, την νύκτα της 14ης προς 15η δεν καταλάβατε τίποτα ; Δεν σας εδόθη καμία εντολή ;

ΜΑΡΤΥΣ . Απ' ότι ξέρω δεν εξεδηλώθη στις 2 την νύκτα, αλλά στις 8.30 το πρωί ήρθε ένα σήμα το οποίο έλεγε συναγερμός και ο υποδιοικητής Δούκας να πάει στο ΚΑΟΑ με ορισμένους ναύτες - τα ΚΑΟΑ ήταν τα θέρετρα των στρατιωτικών στην Αμόχωστο - για προστασία των γυναικοπαίδων . Ο Κανδαλέπας και ο Τσαταλός να πάρουν τις 2ΤΑ τορπιλακάτους και να πάνε έξω από το λιμάνι και να μην επιτρέπουν την έξοδο από το λιμάνι . Ο Ντάνος και ανθυποπλοίαρχος Αρμενιακός , μηχανικοί και οι δύο, να πάρουν 60 άνδρες και να πάνε στο ΒΜΗ - έτσι λεγόταν το στρατόπεδο που ενδιαιτώντο οι ναύτες της ναυτικής διοικήσεως της Κύπρου . Δηλαδή οι δικοί του οι ναύτες , του επιτελείου του .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και τι άλλο έλεγε το σήμα αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ . Έλεγε να αναφέρουμε εκτέλεση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έλεγε και για τυχόν αντίσταση που θα συναντούσατε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό αν δεν απατώμαι δεν το έλεγε στο σήμα . Μας είχε πει ότι οποιαδήποτε αντίσταση συναντήσουμε - το είχε πει όταν

2/1 ΦΑ (Θ.Σ.) 2-10-86

21

ήλθέ στις 9 του μηνός - οποιοσδήποτε φέρει αντίσταση να εκτελείται επί τόπου . Αυτή την φρασεολογία χρησιμοποίησε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, ένα ακριβές αντίγραφο από το σήμα έχω εδώ .Να δούμε αν αναφέρεσθε σε αυτό .

ΜΑΡΤΥΣ .'Ενα ήταν το σήμα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).Αυτό είναι του ναυτικού διοικητού Κύπρου , του κ. Παπαγιάννη ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό φαίνεται ότι εστάλει στις 8.18' το πρωί της 15ης Ιουλίου .

ΜΑΡΤΥΣ . Στις 8.30' μου το έφερε ο υποδιοικητής μου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υποδιοικητής σας ποιός ήταν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ο υποπλοίαρχος Δούκας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέει το σήμα : " 'Αμα λήψει έλθετε σε συναγερμόν και ενεργήσατε ως κάτωθι . Αποστείλατε ένοπλον διμοιρίαν υπό Δούκα εις ΚΑΟΑ δι'ασφάλειαν περιοχής . Αποστείλατε δύναμιν υπό 60 ενόπλων υπαξιωματικών και ναυτών υπό Ντάνον και Αρμενιάκον εις ΒΜΗ Λευκωσίας . Δύο ΤΑ απομονώσουν λιμένα Αμμοχώστου από πάσης κινήσεως και κυρίως πλοίων και πλοιαρίων . 'Οπου συναντήσετε αντίστασιν πατάξετε αυτήν δια των όπλων.

3/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 2-10-86

22

Δεύτερον αναφέρατε λήψιν και έναρξιν εκτελέσεως " .

Αυτό ήταν το σήμα το οποίο λάβατε στις 8.30'το πρωί .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι κάματε από αυτά ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Εκανα γενική κλήση και εξετελέσθησαν όλα αυτά . Δηλαδή οι κινήσεις. Το να πάνε στο λιμάνι οι δύο τορπιλάκατοι , ο Δούκας να πάει στην Αμόχωστο ——— και ο Ντάνος με τον Αρμενιάκο να πάνε στο ΒΜΗ . Από κει και ύστερα όμως έγιναν αλλιώς .

Από ό,τι μου είπαν στη συνέχεια αυτοί δεν κάθησαν στο ΒΜΗ, οι 60 άνδρες, αλλά πήγαν στο ναυτικό νοσοκομείο . Δεν ξέρω τι κάνανε εκεί . Θα πω μόνο αυτά που ξέρω . Πήγαν, λοιπόν, στο ναυτικό νοσοκομείο και άκουσα ότι πολλοί Κύπριοι ήταν εναντίον τους .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσείς το ακούσατε αυτό .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα . Στη συνέχεια ενώ γύρισε ο Αρμενιάκος με μερικούς ναύτες, ο Ντάνος πήγε και κάπου άλλού και εμάχετο. Και αυτό εκ πληροφορίας .

(υ)

1/1 Ν (Γ.Π.) 2-10-86

23

'Οταν δε επέστρεψαν ο Ντάνος με τους ναύτες, ερχόντουσαν στη βάση και ενώ στα 2-3 χιλιόμετρα ήταν τουρκικό χωριό, απ'έξω από την βάση, άρχισαν τους πυροβολισμούς αλλαλάζοντες ως ήρωες. Εγώ οργισμένος γιατί αυτό ήταν "πλιάτσικο" έβαλα τις φωνές να σταματήσουν αμέσως τους πυροβολισμούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιό χωριό ήταν απ'έξω είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι. Πάντως μου είπε ο Ντάνος ότι είχαν άδεια από τον ναυτικό διοικητή για να πυροβολούν. Βέβαια έφεραν κάτι όπλα κυνηγετικά, κάτι τρανζίστορς κ.λ.π. τα οποία τους τα ειχε δώσει ο κύριος Παπαγιάννης για να τα δώσουν σε διάφορους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ως δώρα τους τα είχε δώσει; Λάφυρα ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, λάφυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού τα βρήκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπαν αυτοί ότι τους τα είχε δώσει ο κύριος Παπαγιάννης.

ΜΑΡΤΥΣ: Και τους είπε και που να τα δώσει.'Ετσι είπε ο Ντάνος.

2/I N (Γ.Π.) 2-10-86

24

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Πού τα έδωσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν δεν απατώμαι ένα κυνηγετικό όπλο στον ανθυπασπιστή Αγιασοφήτη, ένα άλλο όπλο είχε ο Ντάνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί όπλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι, κύριε Πρόεδρε αν ήταν κυνηγετικό. Είναι ακριβώς αυτά που γράφω μέσα στην αναφορά μου. Βέβαια ό,τι πήρα είδηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το όπλο που είχε ο Ντάνος, ασφαλώς το χαρακτηρίζετε στην έκθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα ό,τι γράφω εκεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν διαβάσατε την εκθεσή σας πριν έλθετε εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τη διάβασα, αλλά δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα τρανζίστορς μήπως χρειαζόνταν στις τορπιλακάτους;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ετσι ελέχθη εδώ από τον κύριο Παπαγιάννη. Αυτά είπε πως τα έδωσε, γιατί ήταν χρήσιμα στις τορπιλακάτους.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, κύριε Πρόεδρε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Αυτά τα είδατε με τα μάτια σας;

3/1 Ν (Γ.Π.) 2-10-86

Πάντως τα είδη που έφερε ο [illegible] και οι ναύτες δεν είχαν σχέση με στρατιωτικά [illegible] παρέλαβα εγώ ως Διοικητής [illegible] τίποτα, άλλα παρέμειναν στας χείρας αυτών που τα έφεραν ή τους εδόθησαν από τον [illegible]

ΜΑΡΤΥΣ: Τα είδα. Δεν θυμάμαι αν ήταν 2-3 και πώς ήταν. Στην αναφορά μου γράφω αυτά που είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα φύλλα ικανότητός όλων των μονίμων αξιωματικών πώς γινόντουσαν μέχρι τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σύμφωνα με μία πάγια διαταγή έπρεπε να τα φτιάχνω εγώ. Πλήν όμως τις τελευταίές μέρες, πριν ανακαλέσουν τον κύριο Παπαγιάννη, προεκάλεσε σήμα από το ΓΕΕΦ, από τον Γεωργίτση, αυτός είπε ότι τα έγραψε και μου αφαιρούσε τη διοίκηση και κατά συνέπεια τα φύλλα ποιότητος θα τα έφτιαχνε κατ'ευθείαν αυτός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως θυμάστε ποιά μέρα εστάλη αυτό το σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δε θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπσαγιάννης): Την ίδια μέρα ή την προηγουμένη η διοίκηση του ΔΠΑ κατηργήθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα με κατήργησε τελείως και από τη διοίκηση και από την ναυτική βάση. Δεν θυμάμαι αν με άφησε διοικητή παρακτίου αμύνης. Πάντως, κύριε Πρόεδρε, χωρίς να το θέλω υπεισέρχεται μέσα μου και η προσωπική μου πικρία γιατί σε μένα εφέρετο βάναυσα.

(ΓΡ)

(N)

1/1 ΓΡ Ε.Κ. 2.10.86

26

Δηλαδή άρχισε ξαφνικά από κείνη την ημέρα να μου φέρεται λ:ίαν υποτιμητικά. Το μόνο καλό ήταν ότι οι αξιωματικοί παρά το ότι έβαλε τον Δούκα ως Διοικητή, τον Υποδιοικητή μου κλπ.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά από την πρώτη φ άση του πολέμου. Παρά ταύτα μου έκανε εντύπωση ότι οι αξιωματικοί μου ενώ έκανα κλήση και τους είπα ότι εσείς δεν χρειάζεσθε να έλθετε διότι δεν υπάγεσθε πλέον υπ'εμέ, ήρθαν μου δώσαν αναφορά όλοι οι αξιωματικοί, είδα δηλαδή ότι οι αξιωματικοί δεν είχαν ενστερνισθεί καθόλου αυτά του κυρίου Παπαγιάννη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Τέλος πάντων. Παρακάτω τώρα. Είπαμε 16, 17, 18, 19 ότι δεν είχατε υπόψη σας, στις 20 του μηνός είχατε καμμία ένδειξη πριν ότι επίκειται τουρκική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, όπως γράφω στην αναφορά μου βέβαια είχε πει ο κύριος Παπαγιάννης, ότι τις τορπιλλακάτους αφήστε τις διότι δεν κινδυνεύουμε από τους Τούρκους. Ουδεμία πληροφορία είχαμε εμείς, το μόνο ότι επειδή έπαιρνα κάτι πληροφορίες από το ραντάρ που μιλούσε στον κύριο Παπαγιάννη, είδαμε ότι υπήρχαν στόχοι, μερικοί στόχοι επάνω στο Ακρωτήρι του Αποστόλου Ανδρέα στη Βορειοανατολική πλευρά

2/1 ΓΡ Ε.Κ. 2.10.86

27

Και μου λέει, είναι έτοιμοι οι τορπιλλάκατοι να πάμε επάνω; Του λέω, κοιτάχτε να δείτε οι τορπιλλάκατοι ξέρετε ότι για πολύωρους πλόες δεν είναι. Εάν όμως πρέπει να πάνε, θα πάνε. Και μου λέει, άσε δεν χρειάζεται να πάνε, διότι ήδη ανέστρεψαν και πήγαιναν προς την Κυρήνεια.

Εκείνο το βράδυ από ότι μου είπε αξιωματικός του στρατού, ένας ταγματάρχης Ζέρβας τότε, στις 11.30 είπε στο ΓΕΕΦ; Κύριοι εγώ πάω για ύπνο δεν συμβαίνει τίποτα. Και έπεσε για ύπνο.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ο Παπαγιάννης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Τουλάχιστον έτσι μου είπε ο ταγματάρχης Ζέρβας τότε, το γράφω μάλιστα και μέσα στην αναφορά μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εν τω μεταξύ έξω από την Κυρήνεια ήτανε 3 ή 5 στόχοι, αντιτορπιλλικά, όπως έμαθα εκ των υστέρων. Αυτά δεν τα είδα, μου τα είπαν. Και λίγο μακρύτερα δηλαδή στα 7 ή 8 μίλια ήταν και άλλοι στόχοι, καμιά 15ριά, που ήταν τα μεταγωγικά τους. Εκείνη τη στιγμή, ο Παπαγιάννης φαίνεται ότι ξύπνησε εν τω μεταξύ τη νύκτα και ενώ τα είδε αυτά υπήρχαν δύο τορπιλλάκατοι στην Κυρήνεια, οι οποίες κανονικά ανήκαν σε μένα. Αλλά βέβαια, σαν προϊστάμενο κλιμάκιο τους έδωσε απευθείας διαταγή και στις 5.10΄ επήραμε σήμα εμείς κοινοποιημένο, ότι απέπλευσαν δύο τορπιλλάκατοι, χωρίς να έχω ενημερωθεί. Διότι, για να είμαι ειλικρινής

3/1 ΓΡ Ε.Κ. 2.10.86

------------------------------------ 28

ποτέ δεν θα συναινούσα με το φως της ημέρας, γνωστής της θέσεως των τορπιλλακάτων μέσα εις το λιμανάκι της Κυρήνειας, να βγουν με φως ημέρας τη στιγμή που ήσαν 5 αντιτορπιλλικά στα 3 μίλια και είχαν αρχίσει να ίπτανται αεροσκάφη να βγουν για να δουν, τί κάνουν τα αντιτορπιλλικά.

(ΕΖ)

(ΓΡ)

1/1 ΕΖ. Α.Μ. 2-10-86 29

Ως είναι γνωστό, οι τορπικαλάτοιστηρίζονται, έχουν όπλο τον αιφνιδιασμό. Δηλαδή, μέρα ή νύκτα, έχουν θέσεις αποκρύψεως, δηλαδή σε σημεία άγνωστα, που να μη φαίνονται, που να μην γνωρίζουν που είναι, για να εξορμήσουν και με την ταχύτητά τους να αιφνιδιάσουν τον εχθρό. Όταν όμως είναι γνωστή η θέση τους απ'έξω τα αντιτορπιλικά, με μειωμένη ταχύτητα οι τιρπιλάκατοι, πολύ μειωμένη, δεν πήγαιναν παραπάνω από 26-28 κόμβους....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Μειωμένη πάντοτε, ή μειωμένη εκείνες τις μέρες;

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντοτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντοτε. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μόλις βγαίνουν λοιπόν οι τορπιλάκατοι, τα αντιτορπιλικά, κύριε Πρόεδρε, έχουν σύστημα πυροβολικού, το οποίο δεν είναι τώρα σύγχρονο, είναι αρκετών χρόνων, που μπορούν αμέσως να τις εγκλωβίσουν και δεν είναι δυνατόν να ξεφύγουν οι τορπιλάκατοι. Βεβαίως το θεώρησαν αμελητέο και τα αντιτορπιλικά να ασχοληθούν με τις τορπιλακάτους και ασχολήθηκαν τα αεροσκάφη, τα τουρκικά. Εκεί λοιπόν απ'έξω, στο τηλεφωνικό κέντρο - γιατί εκείνη τη βραδυά από διαί-

2/1 ΕΖ. Α.Μ. 2-10-86
------------------------------- 30

σθηση δεν είχα κοιμηθεί καθόλου, 19 προς 20 μιλώ - μπαίνω στο τηλεφωνικό κέντρο και ακούω δυστυχώς το συγχωρεμένο τον υποπλοίαρχο Τσομάκη, εξαιρετικό παιδί, εξαιρετικός αξιωματικός, να λέει "βαλόμεθα , βαλόμεθα, βαλόμεθα". Όταν λοιπόν, ακούω τον κύριο Παπαγιάννη και του έλεγε από την SSB , κάτι να του αναφέρει , τον καλούσε, από κεί και ύστερα δεν ακούσθηκε τίποτε. Διότι η μία πήγε αύτανδρος, ένας αν δεν απατώμαι σώθηκε, και ή άλλη που ήταν υπό ένα σημαιοφόρο εξ Ελλάδος, γύρισε προς την ξηρά και παρά το ότι είχε χτυπηθεί κατόρθωσαν να σωθούν όλοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς ελέγετο αυτός ο εξ Ελλάδος;

ΜΑΡΤΥΣ: Βερύκιος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο μακαρίτης ο Τσομάκης που λέτε, σκοτώθηκε μέσα στην τορπιλάκατο που αύτανδρη βυθίστηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Βερύκιος ζεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα ζεί. Και είναι εν ενεργεία;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα δεν ξέρω αυτή την στιγμή αν ζεί.

3/1 ΕΖ. Α.Μ. 2-10-86

--------------------------------- 31

Νέο παιδί είναι εύχομαι να ζεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εν ενεργεία πρέπει να είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ήταν επίκουρος, δηλαδή υπηρετούσε την θητεία του, έφεδρος. Ήταν του Εμπορικού Ναυτικού, δηλαδή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Παρακαλώ επίσης πολύ να μου πείτε, έναν Πετρόπουλο, επίκουρος και αυτός, σημαιοφόρος, τον ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πετρόπουλος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πετρόπουλος Βασίλειος.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Που ήταν υπό μονάδα ναυτικού σταθμού Κυρηνείας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν τον θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν το θυμάσθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, γιατί εκεί ήταν ένας ανθυπασπιστής Γαλατσάτος, αρχικελευστής τότε. Αυτόν δεν τον θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για πέστε μου: Κανένα σήμα, μήπως πριν γίνει αυτή η ιστορία, στις 3 περίπου η ώρα της 19ης, την

4/1 ΕΖ. Α.Μ. 2-10-86

--------------------------- 32

νύκτα δηλαδή της 19ης, μήπως ο μακαρίτης ο Τσομάκης σας είχε πεί τίποτε για κανένα σήμα τούρκων που είχε συλλάβει;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πόσοι πνίγηκαν, κύριε Πρόεδρε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εννέα εκεί πέρα και ένας τραυματίσθηκε.

Κύριε Πρόεδρε, ξέχασα μόνο να πω το εξής: Για το "Λεβέντης" στις 13 του μηνός είχε κληθεί ο Ταβλαρίδης από τον Παπαγιάννη στην ναυτική διοίκηση επάνω.

(Λ)

(ΕΖ)
1/1Δ. (Ι. Β.) 2.10.1986

33

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Ταβλαρίδης, τι βαθμό είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υποπλοίαρχος.

Του είχε πει να πάει στη Λευκωσία και εκεί του έδωσε εντολή να πάει στην Πάφο. Και στις 14 του μηνός, απέπλευσε από το λιμάνι της Αμμοχώστου, χωρίς να εκδώσει τα σήματα που προεβλέποντο, τη στιγμή που ήμουν εγώ διοικητής του, γιατί του είπε να μην τα εκδώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και χωρίς να σας αναφέρει τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα. Και του είπε ειδικώς να μην μου αναφέρει τίποτα και να μην εκδώσει τα απαιτούμενα σήματα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Γιατί αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί ήξερε ότι θα αντιδράσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παπαγιάννης ισχυρίσθηκε ότι η κυβέρνηση του"Λεβέντη" ανήκει στον ίδιο κατ'ευθείαν και όχι σε σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι κατ'αντιπαράσταση δεν μπορεί να το πει αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα δούμε. Μπορεί να γίνει κι'αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: "Επιχειρησιακώς", είπε ο κύριος Παπαγιάννης.

ΜΑΡΤΥΣ: Επιχειρησιακώς είχε τη δυνατότητα και τις τορπιλλακάτους να τις κινήσει, όπως και το "Λεβέντη". Αλλά το να μην εκδοθούν τα σήματα και να μην ενημερωθεί ο πρώτος Διοικητής, ο άμεσος προϊστάμενός του,

2/Λ Ι Β. 2.10.86

νομίζω δεν είχε το δικαίωμα, κύριε Ναύαρχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε διαταχθεί ο "Λεβέντης" να μετακινηθεί, χωρίς την δική σας άδεια και χωρίς να εκδώσει τα σήματα. Πήγε στη Πάφο. Πότε πρέπει να έφθασε στη Πάφο;

ΜΑΡΤΥΣ: Την ίδια ημέρα, το βράδυ. Στις 14.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, όταν ξυπνήσατε στις 15 του μηνός και άρχιζε το πραξικόπημα, ο "Λεβέντης" ήταν στην Πάφο;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ήταν ο σκοπός της μετακινήσεως του;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ για ποιό σκοπό το έστειλε, δεν ήξερα. Επέστρεψε, όμως, ο "Λεβέντης" από την Πάφο στις 15 το βράδυ, αν δεν απατώμαι, στη ναυτική βάση Χρυσούλης, εκεί που ήμουν εγώ. Πήρε τρόφιμα, υλικά, νερό και είπε ο κύριος Παναγιάννης να επιβιβάσουμε και έναν Υποπλοίαρχο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Όταν ήλθε το "Λεβέντης", ο κ. Ταβλαρίδης, δεν σας είδε εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι σας είπε, που ήταν χαμένο από τις 14 έως τις 15;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είπε, ήμουν στην Πάφο. Και έχω την εντύπωση ότι εκείνη

3/1Λ. (Ι.Β.) 35 2.10.1986

την ημέρα, δεν κτύπησε. Τον είχε διατάξει να πάει στην Πάφο. Και όταν επανήλθε και πήρε τα υλικά, δεν επεβιβάσθη Υποπλοίαρχος, γιατί δεν δέχτηκαν ούτε ο Τσαταλός, ούτε ο Κανδαλέπας να επιβούν, γιατί είπε ο Ταβλαρίδης ότι έχει εντολή να κτυπήσει την Πάφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ταύτα στις 15 του μηνός, που επανήλθε το "Λεβέντης".

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Κι'αν δεν απατώμαι επεβιβάσθη ένας ελληνοκύπριος σημαιοφόρος και έφυγε.

Έπειτα, από το" ΕΣ-ΕΣ-ΒΙ"-το ραδιοτηλέφωνο- χωρίς να ξέρει ο κ. Παπαγιάννης ότι τον ακούμε, άκουσα με τ'αυτιά μου να λέει ο Ταβλαρίδης ότι "η περιοχή είναι κατωκημένη". Και ενώ το φώναζε, του φώναζε και ο κ. Παπαγιάννης :" Βάρα, βάρα"!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ας ήταν κατωκημένη περιοχή;

ΜΑΡΤΥΣ: Το άκουσα με τ'αυτιά μου!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Αλλοι το άκουσαν; Ή μόνο εσείς το ακούσατε;

(Ο.)

(Δ)
1/1 Ο (Ε.Μ) 2.10.86

36

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ λέω αυτό που άκουσα. Θα το άκουσε και ο υποδιοικητής ο Δούκας φαντάζομαι, δεν θυμάμαι αυτή τη στιγμή ποιός άλλος το άκουσε. Αυτό ήταν εις επήκοον των ραδιοτηλεγραφητών των Κυπρίων και εμού και όλων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Πρέπει να το άκουσαν;

ΜΑΡΤΥΣ. ~~Πρέπει~~ Βεβαίως να το άκουσαν. Αλλοίμονο αν το άκουγα εγώ μόνο, ήταν εις επήκοον όλων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός άλλος ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να ήταν ο Δούκας, ο ραδιοτηλεγραφητής, και Ελληνοκύπριοι ναύτες που ήταν εκεί, πιθανόν ένας υπαξιωματικός Αθανασούλης που ήταν επί της συνεννοήσεως, άλλους δεν θυμάμαι κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Δούκας και ο υπαξιωματικός Αθανασούλης υπηρετούν ήδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Δούκας ήταν υποδιοικητής μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπηρετεί ήδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως υπηρετεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο υπαξιωματικός Αθανασούλης υπηρετεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω κύριε Πρόεδρε.

2/1 Ο (Ε.Μ) 2.10.86

37

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Δούκας με τί βαθμό υπηρετεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να είναι πλοίαρχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και άκουσε και αυτός το "βάρα, βάρα"; Βάρεσε;

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε κύριε Πρόεδρε, πρέπει να το άκουσε. Γιατί είμασταν δίπλα στην 55Β.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελικώς βάρεσε στην κατοικημένη περιοχή;

ΜΑΡΤΥΣ. Απ'ό,τι μάθαμε βάρεσε. Το τί έγινε δεν ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Στην κατοικημένη περιοχή βάρεσε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ αν θέλετε μη μου διασπάτε την προσοχή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Με συγχωρείτε κύριε Πρόεδρε, θέλω να επανέλθω σε μία δική σας ερώτηση. Είπατε γιατί πήγαν στις 14 και γύρισαν στις 15 και δεν απήντησε ο κ. μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπε κύριε μάρτυς γιατί έφυγε στις 14 και γύρισε πάλι στις 15; Είπατε ότι σας είπε ότι πήγε στην Πάφο. Κατόπιν διαταγής τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μου είπε. Δηλαδή 99,99%, γιατί σας λέω ότι δεν θυμάμαι, γιατί αλλιώς θα το έβαζα στην αναφορά μου, δεν θυμάμαι εάν

3/1 Ο (Ε.Μ) 2.10.86

38

μου είπε τίποτε άλλο. Νομίζω ότι απλώς μου είπε, είχα διαταγή να πάω στην Πάφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπε όμως ότι έχει νέα διαταγή να πάει στην Πάφο.

ΜΑΡΤΥΣ. F° ~~Το είπε αυτό στον Κανδαλέπα.~~ Και ήλθε ο Κανδαλέπας και μου λέει, εγώ δεν επιβαίνω κατόπιν αυτού.

F° Διαγράφονται 5 λέξεις & προστίθενται "Μάλιστα τοῦ κ. Παπαγιάννη αλλά ἐπίσης μοῦ εἶπε ὁ Κανδαλέπας, ὁ ΝΑΚ εἶχε πεῖ στόν Τσολακίδη νά [illegible] τήν Πάφο//

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Κανδαλέπας υπηρετεί τώρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εδώ ένας Πετρόπουλος, ο οποίος λέει ότι ήταν επίκουρος σημαιοφόρος, λέει ότι ο τότε υποπλοίαρχος, ο μακαρίτης ο Τσομάκης, του είπε ότι τα τουρκικά πολεμικά πλοία δίνουν σήματα προς το τουρκοκρατούμενο κάστρο του Αγίου Ιλαρίωνα. Παρακαλώ να με ενημερώσεις σχετικώς με τα σήματά του, του είπε ο Τσομάκης του Πετρόπουλου. Το σήμα ήταν το εξής λέει: "Θα καλύπτεσθε από θαλάσσης με κορβέτες. Απόβασις άρχεται από την πρωϊνήν. Πιθανή απόβασις περιοχή Βόσπορος - Κηρυνείας" και αυτό το έχει μετά και εγγλέζικα. Και λέει ότι το ανωτέρω σήμα το ανέφερε στο διοικητή ο Πετρόπουλος. Ούτος ειδοποίησε το ΓΕΕΦ, ναυτική διοίκηση Κύπρου, τον διοικητή τον δικόν του δηλαδή και το τρίτο τακτικό συγκρότημα ότι η απόβαση κατά πάσα πιθανότητα θα γίνει από το

4/1 Ο (Ε.Μ) 2.10.86 39

Βόσπορο, συμφώνως προς το προαναφερθέν σήμα. Είχατε ιδέαν εσείς αυτού του σήματος;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Τσομάκης δεν σας είχε πει τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δηλαδή να σκεφθείτε ότι άρχισαν μετά από το ότι ακούσαμε ότι εσίγησαν οι τορπιλάκατοι, που έλεγε βαλλόμεθα, βαλλόμεθα, βαλλόμεθα και εσίγησαν αμέσως παρά τις κλήσεις του κ. Παπαγιάννη, επενέβην τότε και του είπα, κύριε Παπαγιάννη, γιατί είναι αλήθεια ότι εκείνη τη στιγμή, σωστά βέβαια, ήταν πολύ συγχυσμένος, όταν άκουγε τέτοιο πράγμα και εσίγησαν οι τορπιλάκατοι, και επενέβην και του λέω, για να σώσουμε τις δύο άλλες τορπιλακάτους να βγούμε έξω και να επιβιώσουμε ούτως ώστε την νύχτα, γιατί περίμενα εγώ ότι την νύχτα, διότι επρόκειτο σύμφωνα με τα σχέδια αν ερχόντουσαν οι Τούρκοι να κάνουν απόβαση προς την πλευρά της Αμμοχώστου.

(σ)

(Ο)
1/1 σ Α.Μ. 2-10-86

40

να επιβιώσουμε και την νύχτα να κάνουμε όπως μπορούμε, μία τορπιλική επίθεση, μόλις δούμε στόχους και ερχόντουσαν. Και μου λέει ο κύριος Παπαγιάννης "συμφωνώ".

Βέβαια βγαίνοντας από το λιμανάκι, με κυβερνήτη τον Κανδαλέπα επέβαινα εγώ ως διοικητής του και στην άλλη ο Τσαταλός. Και βεβαίως του Τσαταλού χάλασε και έμεινε τελικώς μέσα στο λιμανάκι και μεις πήγαμε νοτίως του Μπογαζίου. Εκεί στο ΣΑΛΑΜΙΣ ΒΑΥ ήταν ένα ξενοδοχείο στο οποίο ακόμη έμεναν 'Αγγλοι τουρίστες, βέβαιοι όντες οτι δεν θα κτυπήσουν εκεί. Και περιμέναμε με τις μηχανές εν λειτουργεία μέχρις ότου έλθει το σκότος. Και αν δούμε στόχους να έρχονται προς τα εκεί να κάνουμε μία τορπιλική επίθεση. Δυστυχώς, όμως, στόχοι δεν ήρχοντο προς τα κειμαι ούτε είχαμε και τις πληροφορίες μας τί γινόταν από τη άλλη πλευρά. Δηλαδή εμείς ζούσαμε εν αγνοία από την πλευρά εκείνη. Το μόνο που ξέραμε είναι ότι άρχισαν σιγά-σιγά να εκδηλώνουν επιθέσεις εναντίον της βάσεως. Η βάση έριξε τουλάχιστον 4 αεροσκάφη, τα δύο τα είδαμε που έπεσαν απο τα δικά μας βόλια, τα άλλα 2 είχαν πάρει την κατιούσα. Πιθανόν όμως να εβληθήσαν και από άλλα στρατόπεδα. Έπεσαν 4 αεροσκάφη των Τούρκων. Και δεν ετόλμησε κανένα άλλο αεροσκάφος να περάσει

πάνω από τη βάση, διότι το πυροβολικό της βάσεως ήταν πάρα πολύ καλό.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το σήμα αυτό το Τουρκικό μπορείτε να μας πείτε τι ταυτότητα είχε; Είναι σημαντικό. Αν θέλετε έχω εγώ πληροφορίες ότι το σήμα αυτό έφτασε στον κύριο Μπονάνο στον Άγιο Ανδρέα με ένα λοχαγό επιτελή κάποιον Παπαϊωάννου της Υπηρεσίας Πληροφοριών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είναι οπτικό στο σήμα με σηματαγωγό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το παίρνω από μια κατάθεση ενός σημαιοφόρου Πετροπούλου. Είναι σημαντικότατο, αλλά θα το επαληθεύουμε.

Δηλαδή αρχίζουμε να επαληθεύουμε αυτό το σήμα με την δήλωσή σας, Αλλά εν πάση περιπτώσει αυτό θα εξετασθεί όταν θα έλθει ο κ. Μπονάνος ή όταν θα έλθουν άλλοι. Εγώ το πήρα από την κατάθεση ενός Πετροπούλου σημαιοφόρου, ο οποίος λέγει και άλλα πράγματα.

Θα ήθελα τώρα να ρωτήσω σχετικώς μ'αυτά.

Υπήρχαν στην Κυρήνεια, ανοικτά της Κυρήνειας, Αγγλικά αντιτορπιλικά τα οποία κτύπησαν την Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό τώρα το ακούω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το αεροπλανοφόρο ΕΡΜΗΣ υπήρχε εκεί;

3/1 σ Α.Μ. 2-10-86 4/2

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Άκουσα όμως ότι υπήρχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το ακούσατε πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το άκουσα μετά από την πρώτη φάση του πολέμου, όταν είχα ανέβει ως ναυτικός διοικητής, μετά την αντικατάσταση απο τον κ. Παπαγιάννη. Άκουσα οτι ήταν ένα αεροπλανοφόρο "ΕΡΜΗΣ" το οποίο πήρε τους τουρίστες. Αυτό είχα ακούσει μόνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μας τώρα, σύμφωνα κατ' αρχήν με το σχέδιο που υπήρχε, ΑΦΡΟΔΙΤΗ 3 το λέγαν το σχέδιο; Με τι όνομα είχε καταχωρηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθυμούμαι με τί όνομα. Αλλά θυμάμαι ....

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: " ΑΦΡΟΔΙΤΗ".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Φωτόπουλε, ρωτάω αν το ξέρει ο μάρτυς. Με συγχωρείτε πάρα πολύ , αλλά το μάρτυρα ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Συγνώμη, αλλά δεν το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από αυτό το "δεν το θυμάμαι" κρίνονται πάρα πολλά πράγματα . "Δεν θυμάμαι" , "δεν ξέρω", ή "δεν ενδιαφερθηκα να μάθω", από αυτά κρίνει η επιτροπή τί σημαίνουν αυτά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που ήξερα είναι οτι θα ήρχοντο δύο πυραυλάκατοι και ένα ή δύο υποβρύχια.

4/1 σ Α.Μ. 2-10-86 43

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ελληνικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Εν ή περιπτώσει δηλαδή υπήρχε σύγκρουση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και μια και το προχωρήσατε αυτό το θέμα, ήρθαν αυτά τα υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, εξ όσων γνωρίζω.

(Η)

(σ)

1/1 ΗΓ Φ.Κ. 2.10.86

44

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχαν διαταχθεί να έλθουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έμαθα, όταν πλέον είχα επαναπατρισθεί εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όταν επαναπατριστήκατε, τι μάθατε ακριβώς και από ποιον τα μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθυμούμαι από ποιον. Όταν ήλθα εγώ εδώ με τοποθέτησαν στο ΓΕΕΘΑ. Μάλιστα στη Διεύθυνη του Κυπριακού. Και εκεί από συζητήσεις των αξιωματικών άκουσα ότι/είχαν πάει δύο υποβρύχια, τα οποία στη συνέχεια επέστρεψαν. Αυτό μόνο άκουσα. Πώς και τι, δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. Δεν το κατάλαβα. Είχανε πάει δύο υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Πηγαίνανε δηλαδή προς τα κει, αλλά ανεκλήθησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πήγαιναν σύμφωνα με διαταγή, ή πήγαιναν μοναχά τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι βέβαια. Πήγαιναν σύμφωνα με κάποια διαταγή. Πρέπει με κάποια διαταγή.

2/1 Η ΦΚ 2.10.86

45

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και μετά, λέτε, γυρίσαν πίσω.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. 'Ετσι άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Με τίνος διαταγή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε που πήγατε εσείς στο ΓΕΕΘΑ, Αρχηγός ΓΕΕΘΑ ποιός ήτανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αρμπούζης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και Αρχηγός του ΓΕΝ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αραπάκης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εξακολουθούσε να είναι ο κ.Αραπάκης, όταν πήγατε εσείς εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως λοιπόν, συνεζητείτο εάν ο κύριος Αραπάκης είχε διατάξει να φύγουν, να πάνε και στη συνέχεια τα ανεκάλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το γνωρίζω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν γινόταν η απόβαση στη Κυρήνεια, σύμφωνα με τα σχέδια τί δυνάμεις είχαν για να την αποκρούσουν; Είχατε επαρκείς δυνάμεις; 'Οχι εσείς, αλλά η Κύπρος.

ΜΑΡΤΥΣ: Από απόψεως στρατού δεν ξέρω τί προέβλεπε. Αλλά θα πώ εκτίμηση, η οποία δεν βασίζεται πουθενά.

3/1 Η ΦΚ 2.10.86

46

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς δεν βασίζεται πουθενά; Είστε πλοίαρχος . Πώς λέτε ότι δεν βασίζεται πουθενά; Έχετε γνώσεις επιστημονικές, έχετε εμπειρία .

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν ήξερα σύμφωνα με το σχέδιο, τί θα παρέθεταν στην παράκτιο άμυνα. Αλλά αυτοί που ήξερα ότι ήσαν εκεί, εάν τυχόν ημύνοντο κανονικά, δηλαδή δεν είχε γίνει το πραξικόπημα, νομίζω ότι έτσι όπως ήταν αρκετά ερασιτέχνες οι Τούρκοι, θα απεκρούοντο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή με τις δυνάμεις που υπήρχαν στην Κύπρο, εάν δεν είχε γίνει το πραξικόπημα-λέτε-θα απεκρούοντο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η προσωπική μου αντίληψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή είναι η προσωπική σας αντίληψη.

Και γιατί το πραξικόπημα συνετέλεσε ώστε να μην ...

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι άκουσα ότι είχαν μετακινηθεί μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την περιφέρεια εκείνη και είχαν πάει προς την Πάφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πλευράς ναυτικών δυνάμεων, είχε μετακινηθεί τίποτε από την Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

4/1 Η ΦΚ 2.10.86 47

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχαν όμως μετακινηθεί ποιές: Δυνάμεις στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στρατού, είχα ακούσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πυροβολικό:

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δυνάμεις λοιπόν στρατού είχαν μετακινηθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και συνεπώς δεν ήταν εκεί για να αμυνθούν.

Ποιά ώρα νομίζετε , ακούσατε, μάθατε, ότι άρχισε η πτώση των αλεξιπτωτιστών;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθυμούμαι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιά ώρα κτυπήσαν τα αεροπλάνα τις τορπιλλακάτους; Γιατί είπατε για αεροσκάφη.

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να ήταν γύρω στις 5,30 με 6.00 η ώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τόσο πρωΐ;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρωΐ-πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί άμυνα κάνανε πλην από τις τορπιλλακάτους των οποίων οι αξιωματικοί κλπ. βρήκαν τραγικό θάνατο,

5/1 Η ΦΚ 2.10.86 4/8

Πλήν από τις τορπιλλακάτους, ποιός άλλος εκινήθη στην Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν η βάση εκεί που ήταν ορισμένοι άνδρες και όταν έφυγε ο Τσομάκης, έμεινε ένας αρχικελευστής ο οποίος, αυτός και οι άνδρες του, επολέμησαν ηρωϊκά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πόσους άνδρες είχε;

(ν)

(Η)
1/1 ν Ε.Τ. 2-10-1986

47

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα, περίπου 30-35 κάπου εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτοί οι 30-35, όπως λέτε, αμύνθηκαν ηρωικά και προεκάλεσαν καμιά...

ΜΑΡΤΥΣ. Ευμενέστατα σχόλια. Ευμενέστατα σχόλια σε όλη την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Νεκροί απ'αυτούς;

ΜΑΡΤΥΣ. Κανείς νομίζω. Κατόρθωσαν και διέφυγαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πλην από αυτούς που αμύνθηκαν ηρωικά, άλλες δυνάμεις δεν υπήρχαν εκεί, στην Κηρύνεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή όχι μέσα στην Κηρύνεια, αλλά στην περιοχή της Κηρύνειας να μπορούν να κτυπάνε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εξ όσων ήξερα υπήρχε κάποιο πυροβολικό εκεί κλπ. Δεν ξέρω τώρα τί κάνανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα θέλατε να ρθει και ο κ. Παπαγιάννης για να γίνει η κατ'αντιπαράθεση εξέταση στα σημεία αυτά και στη συνέχεια να ρωτήσετε εσεις ότι θέλετε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, έχω τη γνώμη ότι πρέπει να ρωτήσουμε κάτι και εμείς πρώτα.

2/1 ν Ε.Τ. 2-10-1986

50

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν έχω αντίρρηση. Γραμμένοι στον κατάλογο είναι οι κ.κ. Μπαντουβάς, Λιβανός, Δασκαλάκης ο κ. Κάππος ο κ. Παπαστεφανάκης.

Ορίστε, κύριε Μπαντουβά, έχετε το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Κύριε μάρτυς, είπατε ότι εστάλη ο Ντάνος σε αποστολή κατά το πραξικόπημα στο νοσοκομείο και ότι υπήρξαν έντονες διαμαρτυρίες από τους Κυπρίους. Μήπως μάθατε τίποτε το συγκεκριμένο για τη στάση του Ντάνου;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Δεν μάθατε το"Λεβέντης" αν έπληξε στόχους και ποιους στόχους έπληξε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Ούτε το είδατε προσωπικά;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Γνωρίζετε μέσω ποίου αξιωματικού εζητήθη η απομάκρυνση η δική σας από τον Αραπάκη, όταν ενημερώθηκε από τον Παπαγιάννη για τις αντιδράσεις σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Ποιος ήτο ο αξιωματικός;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο τότε Αντιπλοίαρχος, συμμαθητής του κ. Παπαγιάννη, κ. Νικολό-

πουλος. Αυτό μου το ανέφερε ένας Ανθυπασπιστής Μητρόπουλος ότι άκουσε -δεν το έχω επιβεβαιώσει μόνο ο Μητρόπουλος το είπε ενώπιον του Τσάνταλού και του Κανδαλέπα-ότι μιλούσε με τον κ. Παπαγιάννη και του είπε "στείλ'τους επάνω γρήγορα". Και κάπως αλλοιώς μου το είπε χειρότερα, δεν θυμάμαι ακριβώς να σας πω. Και ο κ. Παπαγιάννης κατά τη μαρτυρία του Μητρόπουλου του είπε "θέλω σήμα". Το σήμα όμως δεν εστάλη και σιγά-σιγά έπεφτε το εγώ τους και στη συνέχεια...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Κύριε μάρτυς, εκτός από τα όπλα και τα τραντζίστορς που πήραν από το Αζίνα και είπαν ότι τους τα εδώρησε...

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα εγώ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Α, δεν είπατε, απλώς είπατε ότι σας είπαν ότι τους τα εδώρησε ο Παπαγιάννης.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Τίποτε άλλο πληροφορηθήκατε σχετικά με την προέλευση αυτού του υλικού; Μήπως υπήρξαν και άλλα αντικείμενα ή χρήματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το οποίο έγινε είναι ότι μετά τη δευτέρα φάση του πολέμου που βρισκόμουνα σε ένα δάσος μαζί με τον αρχηγό που ΓΕΕΦ, τον μετέπειτα αρχηγό ΓΕΣ κ. Καραγιάννη, ένας διευθυντής εκεί του στρα-

4/1 ν Ε.Τ. 2-10-1986

52

τού, του δευτέρου επιτελικού γραφείου, ζήτησε ορισμένους αξιωματικούς και ναύτες να τους πάρει κατάθεση για κάποια βαλίτσα που είχε κάτι, λέει, χρήματα.

(Ω)

(ν)
1/2 Ω Ζ.Β. 2-10-86

53

Δεν ξέρω τί ακριβώς είχε συμβεί, δηλαδή ποιός ήταν μπλεγμένος άν είχε χρήματα ή δεν είχε. Την βαλίτσα την ειχαν πάρει από του κ. Αζίνα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ, Και μια τελευταία ερώτηση: Κατά τη συγκέντρωση της Τρίτης 9 Ιουλίου, η οποία ήταν ενημερωτική από πλευράς Παπαγιάννη και καθοριστική όσον αφορά τους ρόλους του καθενός σας-ποιοί θα συνελάμβαναν ποιούς κλπ. - ειπώθηκε η φράση ότι θα βάλουν σε ένα τσουβάλι τον Μούσκο και θα τον ποντίσουν με μία τορπίλη ή βυθού;

ΜΑΡΤΥΣ. Ακριβώς ότι θα σκοτώσουνε τον Μακάριο, θα τον στείλουνε στο Μπογάζι και θα του ρίξουν και μία βόμβα βυθού.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ, Το ακούσατε αυτό εσείς ο ίδιος;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Ευχαριστώ, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον κ. Λιβανό να πάρει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ, Κύριε μάρτυς, έχω τρείς ερωτήσεις, Θα ήθελα πρωτα να μου κάνετε μία διευκρίνηση για τα λάφυρα που είπατε προηγουμένως και για το "πλιάτσικο" και για τις κραυγές τις οποίες ακούσατε, τις

2/2 Ω Ζ.Β. 2-10-86 54

οποίες και απαγορεύσατε, και τους πυροβολισμούς στο Τουρκικό χωριό το οποιο είπατε δεν ξέρατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν μακρύτερα αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τί εννοούσατε "λάφυρα και πλιάτσικο"; Πήραν οι άνθρωποι αυτοί από εκεί πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά, ρώτησα, πού τα βρήκατε; Μου είπε ο Ντάνος ότι αυτά μας τα έδωσε ο κ. Παπαγιάννης. Λέω, πού τα βρήκατε. Μου λέει, δεν ξέρω, τα βρήκανε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Οι άνθρωποι αυτοί από πού ερχόντουσταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου φαίνεται ότι μετά την αποστολή τους γύρισαν μέσω της ναυτικής διοικήσεως, γιατί αλλιώς δεν δικαιολογείται πού τα βρήκανε αυτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άλλο αυτό, κύριε. Εσείς κάνετε αυτή τη στιγμή κρίσεις. Εγώ σας ρωτώ συγκεκριμένα. Μήπως αυτά τα λάφυρα, τα πλιάτσικα, τα"βούτηξαν" αυτοί; Πώς μπορούμε να είμαστε βέβαιοι; Σας είπαν ότι τα έδωσε ο διοικητής για να μην τους χώσετε μέσα σαν κλέφτες. Θα μπορούσαν να σας το πούν, ναί ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ωραία. Γιατί εσείς δέχεστε ντέ και καλά ότι τα έδωσε ο Παπαγιάννης; Και δεύτερη ερώτηση γύρω από αυτό είναι ότι επιμένετε και στην αναφορά σας, αλλά και σήμερα εδώ, και μου κάνει εντύπωση.

3/2 Ω Ζ.Β. 2-10-86 55

Εδώ κατεστράφει η Κύπρος, εδώ έγινε απόπειρα κατά του Μακαρίου, έγιναν όλα λίμπα, γιατί εσείς μένετε σ'αυτό το στοιχείο; Είναι τόσο σημαντικό τάχα δύο-τρία τρανζίστορς και ένα κυνηγετικό όπλο να τα αναφέρετε σε πολεμικές αναφορές και να λέτε στην εξεταστική επιτροπή; Πέστε μου πώς το αιτιολογείτε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε. Πρώτον, δεν το δημιούργησα, άν δεν απατώμαι κύριε βουλευτά, με ερώτησαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Το έχετε στην αναφορά σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έχω αυτό στην αναφορά μου γιατί μόλις ήλθα, εξιστορώ όλα όπως τα είχα στο μυαλό μου, είτε ήταν σημαντικά είτε ήταν ασήμαντα. Και δεν είπα ότι τους τα έδωσε ο κ. Παπαγιάννης. Είπα ότι μου είπε ο κ. Ντάνος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ότι ισχυρίστηκαν αυτοί δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Είπατε ότι είδατε τον Παπαγιάννη.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα μπορούμε να βγάλουμε το συμπέρασμα και εμείς, όπως και εσείς, ότι αυτοί πλιατσικολογήσανε και για να δικαιολογηθούν σ'εσάς ....

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί βεβαίως.

ΑΚ

(Ω)

1/1ΑΚ (Ε.Σ.) 2.10.1986

56

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεύτερη ερώτηση: Πόσες τορπίλλες έφεραν εκείνες οι συγκεκριμένες τορπιλλάκατοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Τέσσερις, η κάθε μία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μας είπε ο προηγούμενος μάρτυς, ότι σε μία περίπτωση και σε ακόμα μιά δεύτερη περίπτωση, μία τορπίλλη αντί να πάει προς τον στόχο της ή προς την θάλασσα, κτύπησε την ξηρά. Συνέβηαν τέτοια πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε, δηλαδή στην Κυρήνεια;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν ξέρω πού και μάλιστα ότι είχε σαν συνέπεια εσάς και κάποιον άλλον να ζητήσει να πάτε Στρατοδικείο και απόσπασμα. Είναι αλήθεια αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Τορπίλλη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μάλιστα, και πήγε στην ξηρά.

ΜΑΡΤΥΣ: Τορπιλλάκατος και όχι τορπίλλη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ακόμα χειρότερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Η άποψή μου, επειδή αναφέρομαι όσο μπορώ σε γεγονότα, προσπαθώ πάση θυσία αντικειμενικός να είμαι και όχι να ρίχνω, δηλαδή σε ανθρώπους, λάσπη. Δεν μ'αρέσει αυτό το πράγμα.

Στη τορπιλλάκατο αυτή, όταν ξεκινήσαμε από το λιμανάκι του

2/1ΑΚ (Ε.Σ. 2.10.1986

57

Μπογαζίου, η μία σας είπα ότι χάλασε και μπήκε μέσα και με την άλλη, με κυβερνήτη τον Κανδαλέπα, εγώ επέβαινα ως Διοικητής. Βαδίσαμε, λοιπόν στο Σέλαμις-Μπέη, δηλαδή περίπου 4 Μιλ. νοτίως. Εκεί με τις μηχανές αναμένες περιμέναμε την έλευση του σκότους, μήπως τυχόν παρουσιασθούν στόχοι να έλθουν για απόβαση από την πλευρά εκείνη. Δεν έγινε αυτό, και επειδή χάλασε η μία μηχανή, μου εισηγήθη ο Κυβερνήτης Κανδαλέπας να γυρίσουμε στη βάση. Αφού είδα ότι δεν υπήρχαν στόχοι από εκεί, το έκανα αποδεκτό, διότι όπως σας είπα...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μας τα είπατε αυτά, κύριε μάρτυς. Πέστε μας πως καβάλησε η τορπιλλάκατος στην ξηρά.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω αμέσως. Όπως πλέαμε προς την βάση, χαλάει και η άλλη μηχανή. Λίγο πριν χαλάσει είδα εγώ ότι η πλώρη μας ήταν προς την ξηρά, ~~συνεννοούμαι με το ραδιοτηλέφωνο με τη ναυτική βάση, ανταλλάσσω πληροφορίες~~ και μου λέει ο κυβερνήτης Κανδαλέπας "μην ανησυχείτε, κύριε Διοικητά, βλέπω". Αμέσως μετά και ενώ είχα το ραδιοτηλέφωνο στα χέρια μου χαλάει και η άλλη μηχανή. Μένουμε ξυλάρμενοι. Είχε πυκνό σκότος και αποθαλάσσα προς την ξηρά, δηλαδή, αυτό το βουβό κύμα, οπότε τους λέω κυττάξτε να βάλουμε μπροστά τη μία μηχανή τουλάχιστον, για να μπορέσουμε να πάμε στη βάση. Μέχρι που να βάλουμε την άλλη μηχανή και μόλις ξεκινάει, μετά από 1-2 λεπτά

F° Διαγράφονται 10 λέξεις και προστίθενται "και λέγω στον Κανδαλέπα έχει την ξηρά δεξιώτερα διότι μπροστά μας είναι ξηρά. Εντωμεταξύ συνεννοούμαι με την Ν. Βάση με ραδιοτηλέφωνο ανταλλάσσω πληροφορίες"

3/1ΑΚ) (Ε.Σ.) 2.10.1986

58

κάθησε σε μία ξέρα. Αυτό ακριβώς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό το αναφέρετε στην έκθεσή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, ακριβώς και στην πρώτη και στη δεύτερη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι γεγονός αυτό, που μας κατέθεσε ο κ. Παπαγιάννης, ότι ζήτησε την δίωξή σας για τα γεγονότα αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που έμαθα εκ των υστέρων είναι ότι έχει γράψει...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Αλλο το φύλλο ποιότητας. Εγώ ρώτησα, αν ζήτησε να στραφεί η Δικαιοσύνη εναντίον σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω εγώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, δεν θα το ξέρατε, αν είχατε κατηγορηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Το μόνο είναι το εξής: 'Οταν έκανα την αναφορά μου και με φώναξε ο κ. Εγκολφόπουλος και τότε έγινε ΕΔΕ, δηλαδή ένορκος διοικητή εξέταση, ο εκτελών την ΕΔΕ τότε Πλοίαρχος Μεταλλινός, είπε ότι στην περίπτωση της τορπιλλακάτου,θα γίνει άλλη ένορκος διοικητή εξέταση.

(ζ.)

(ΑΚ)

1/2ζ ΒΠ 59 2.10.86

Και εγένετο από τον νυν αρχηγό του Ναυτικού τον Παππά, ο οποίος

στο πόρισμα βέβαια έβλεπε την ουσιαστική ευθύνη του κυβερνήτη αλλά και την τυπική την δική μου.Οπότε ο κύριος Εγκολφόπουλος έβαλε και σε εκείνον και σε εμένα μια επίπληξη. Αυτό είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό ήταν όλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και η τελευταία μου ερώτηση.

Σεις υπηρετήσατε ως υπασπιστής του Εγκολφοπούλου όταν ήταν ....

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1966, 1967.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οταν έγινε αρχηγός του επιτελείου Ναυτικού όχι υπαρχηγός, ο κύριος Εγκολφόπουλος σας εκάλεσε κοντά του;

ΜΑΡΤΥΣ: F° ~~Υπηρετούσα στις επιχειρήσεις του ΓΕΝ~~.

F° Διαγράφονται 5 λέξεις και προστίθεται "Μάλιστα"

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είχατε επαφή μαζί του;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας ερώτησε ενδεχομένως τίποτε γύρω απ'αυτά τα γεγονότα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και τον ενημερώσατε;

2/2ζ ΒΠ 2.10.86 60

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν επέστρεψα δηλαδή.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όταν επιστρέψατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν έγινε αρχηγός.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όταν έγινε αρχηγός του επιτελείου και αντικατέστησε τον Αραπάκη είχατε επαφή με τον αρχηγό του Ναυτικού κύριο Εγκολφόπουλο, ναί ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας ερώτησε και σεις του κάνατε μια ενημέρωση γύρω από τα γεγονότα στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα και του είπα ότι έχω υποβάλει μία αναφορά η οποία δεν είχε κινηθεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άσχετα από την αναφορά, αν σας ερώτησε αν κρατούσε σημειώσεις, εάν , εάν, εάν.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν έγινε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Σημειώσεις όχι, αλλά ότι με έβαλε να του εξιστορήσω τα γεγονότα, ναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και δεν εκρατούσε σημειώσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μία τελευταία ερώτηση.

3/2ζ ΒΠ 2.10.86

Όταν είχε συλληφθεί ο κύριος Εγκολφόπουλος για τα γνωστά γεγονότα του Ναυτικού του "Βέλους" και εκρατείτο στο Βοτανικό-αν δεν απατώμαι-και γινόντουσαν φρικτά πράγματα εις βάρος του- δεν ήταν στο ΕΑΤ όχι, στο Βοτανικό.....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Πρώτα στο Βοτανικό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εκεί ξέρετε ότι τον εξευτέλισαν βεβαίως τον ναύαρχο αυτόν, κλπ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το έμαθα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποία ήταν η στάση του τότε αρχηγού του Ναυτικού, για την γνωστή πια αυτή κατάσταση, για το πως εξευτελίζετο ένας ναύαρχος;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουνα εδώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είσαστε, αλλά τι εμάθατε; Διότι αυτό είχε γίνει γνωστό πιά.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που έμαθα ήταν ότι του έκανε πάρα πολύ κακό και στην υγεία του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άλλο του Εγκολφόπουλου. Πως αντέδρασε λέω η η ηγεσία του Ναυτικού προ αυτού του φαινομένου, να εξευτελίζεται ένας ναύαρχος από τους ναύτες.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω.

4/2ζ ΒΠ 2.10.86 62

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εντάξει. Καλώς , ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Δασκαλάκη να λάβει το λόγο, αφού προηγουμένως-επειδή δεν κατάλαβα καλά-μου πείτε κύριε μάρτυς /ετιμωρήθητε με επίπληξη εσείς από τον ναύαρχο Εγκολφόπουλο και με επίπληξη ο άλλος. Ποιός άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Κανταλέπας, ο κυβερνήτης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κυβερνήτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για την απώλεια της τορπιλακάτου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι απώλεια, για την προσάραξη όπως το λένε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Δασκαλάκη να λάβει το λόγο.

5/2ζ ΒΠ 63 2.10.86

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μπορείτε να μου πείτε γιατί ο Παπαγιάννης διέταξε να επιβιβασθεί ένας από τους αξιωματικούς σας στο "ΛΕΒΕΝΤΗΣ"; Υπήρχε έλλειψη αξιωματικών, υπήρχαν κενά, ποιός ο λόγος; Αρνήθηκε ο Κανδαλέπας;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να κάνει βάρδιες, είπε επειδή θα κουραζόταν ένας συνέχεια μέρα νύκτα, να είναι μόνος του ο κυβερνήτης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δηλαδή θα τον έκανε βοηθό του, συγκυβερνήτη, πώς; Δεν υπήρχε επάνω στο "ΛΕΒΕΝΤΗΣ" άλλος αξιωματικός;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν δεν απατώμαι, αν υπήρχε ένας ελληνοκύπριος ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ήταν μόνος του ....

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Πείτε μου επίσης: έφυγαν δύο τορπιλάκατοι. Η μία σχεδόν αύτανδρη βυθίστηκε στον ΑΤΤΙΛΑ, ———— και η άλλη βυθίστηκε αλλά με τραυματίες, τον Βερύκιο κλπ. πριν καν συμμετάσχουν σε επιχειρήσεις. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν είχαν προφθάσει να βάλουν κατά του εχθρού τίποτα; Κατά την πορεία έγινε αυτό;

(2ζ) 1/2Θ (Θ.Σ.) 2-10-86

64

ΜΑΡΤΥΣ . Από όσα έμαθα , όχι δεν είχαν προλάβει .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Κατά την πορεία .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα . Πιθανόν , από όσα έμαθα ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Νομίζω ότι δεν επήλθε συνεννόηση . Προφανώς δεν κατάλαβε ο κύριος μάρτυς το ερώτημά σας, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Νομίζω ότι μου απάντησε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ τον κύριο Δασκαλάκη να συνεχίσει, χωρίς να διακόπτεται .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Νομίζω, κύριε μάρτυς, ότι μου απαντήσετε . Κατά την πορεία για συνάντηση του εχθρού και πριν έλθουν σε σύγκρουση με τον εχθρό, οι δύο τορπιλάκατοι εβυθίσθησαν, η μία αύτανδρη και η άλλη με όλους τραυματίες .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Πού οφείλεται αυτή η αποτυχία ; Ήσαστε ο διοικητής.

ΜΑΡΤΥΣ . Με συγχωρείτε . Σε αυτό δεν μπορώ να πω μετά πλήρους βεβαιότητος ότι δεν έβαλαν .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Έστω.

ΜΑΡΤΥΣ . Πρέπει να το πω , για να έχω ήσυχη την συνείδησή μου .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Δεν είναι αυτό το κύριο ερώτημα . Άλλο

2/2Θ (Θ.Σ.) 65 2-10-86

είναι το ερώτημά μου . Πού οφείλεται αυτή η αποτυχία ;

Δύο τορπιλλάκατοι έφυγαν και οι δύο βούλιαξαν . Οφείλεται σε αδυναμία του προσωπικού , σε μηχανήματα που δεν ήταν καλά , σε κακές διαταγές ;

ΜΑΡΤΥΣ . Νομίζω ότι έστω και καμικάζι να τις χρησιμοποιήσει κανείς αυτές θα πρέπει να είναι σαφής ότι μόλις βγείτε , προετοιμαστείτε, ας πούμε, για τορπιλλική προσβολή , μόλις μπορέσετε . Αλλά συμβαίνει , δηλαδή ήταν οι συνθήκες τέτοιες που ούτε αυτό μπορούσε να το πει , γιατί δεν είχε εκσπάσει τίποτε , δηλαδή δεν είχε εκσπάσει ο πόλεμος εισέτι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Ομολογώ ότι δεν σας κατάλαβα . Και νομίζω ότι ούτε οι κύριοι συνάδελφοι. Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντησή σας ;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ . Το " καμικάζι " τι σημαίνει ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Έχετε πάρει στραβό δρόμο και δεν με αφήνετε να σας βοηθήσω .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Αν ο κύριος Πρόεδρος το επιτρέπει , εγώ δεν έχω καμία αντίρρηση, κύριε ναύαρχε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ . Κύριε Πρόεδρε, θα μιλήσω σαν απλός ακροατής. Θα έλεγα να προηγηθεί ο κύριος Βασιλειάδης του κυρίου Δασκαλάκη .

3/2Θ (Θ.Σ.) 66 2-10-86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό θα έλεγα τώρα . Θα παρακαλέσω τον κύριο Βασιλειάδη , μολονότι προηγούνται άλλοι .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Δεν έχω καμία ερώτηση , κύριε Πρόεδρε, αλλά αντιλαμβάνομαι ότι υπάρχει δυσκολία επικοινωνίας και είναι φυσικό .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Καθόλου απίθανο .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Νόμισα ότι θα μπορούσα να διευκολύνω .

Το ερώτημα ετέθη, αν η τορπιλλάκατος ούτε καν έλαβε μέρος στην επιχείρηση .

Πρώτον ερώτημα, για να καταλάβετε το σκηνικό: Η απόσταση από το στόμιο της Κυρήνειας, εκεί που απέπλευσε η τοπριλλάκατος και του εχθρού , πόσα μίλια ήταν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Περίπου 3 μίλια .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Δηλαδή η απόσταση των πυροβόλων του εχθρού ήταν 18.000 γυάρδες , 9 μίλια, οι τορπιλλάκατοι ξεκίνησαν από 3 μίλια . Άρα από την αρχή άρχισε η επιχείρηση, με το ξεκίνημα, αμέσως .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Άρα ήταν καταδικασμένες , κύριε ναύαρχε ; Αυτό ερωτώ .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Εγώ ξέρω, αλλά θα μας το πει ο κύριος μάρτυς.

4/2Θ (Θ.Σ.) 67 2-10-86

'Ελαβαν μέρος στην επιχείρηση , ξεκίνησαν , εν επιχειρήσει έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Αυτό είναι το ερώτημά μου λοιπόν : 'Ηταν καταδικασμένες , όταν διετάχθηκαν να ξεκινήσουν την επιχείρηση, όπως λέει ο ναύαρχος και πού οφείλεται αυτό ; Σε κακές διαταγές, σε κακούς κυβερνήτες , σε κακά μηχανήματα ή δεν ξέρω, τι άλλο μπορείτε να μου πείτε ;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ . Αυτό εννοούσατε , όταν είπατε " καμικάζι " ;

ΜΑΡΤΥΣ . Περίπου .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Δηλαδή τι "περίπου"; 'Εχουμε θύματα εδώ , πνίγηκαν άνθρωποι . Θα πρέπει να το δούμε .

(2Β)

(2Θ)

1/2 Β Ε.Κ. 2.10.86

68

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι ο Παπαγιάννης βρισκόταν σε πλήρη σύγχυση. Δηλαδή να πει στις τορπιλλακάτους μόλις βγείτε κτυπήστε τα αντιτορπιλλικά; Πώς να το πει εκείνη την ώρα, όταν δεν ξέρω τι εντολές έπαιρνε από πάνω; Εάν δηλαδή δεν είχε κηρυχθεί ο πόλεμος, δεν είχαν αρχίσει να βάλουν ακόμα τα αεροσκάφη κλπ, αυτοί βρισκόντουσαν εκεί στα 3 μίλια οπότε νομίζω - γιατί όλες αυτές είναι εκτιμήσεις μου - ότι δεν μπορούσε να τους πει βγέστε έξω και προσβάλετε τους στοχους. Οπότε εκ των πραγμάτων, εγώ αν ήμουν, δεν θα τις έβγαζα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί δεν μπορούσε να το πει;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι σας είπα, ότι εάν τυχόν δεν επρόκειτο να γίνει πόλεμος, επειδή αυτά βρισκόντουσαν στα 3 μίλια, είχαν παραβιάσει βέβαια τα χωρικά ύδατα, αλλά όταν παραβιάζονται τα χωρικά ύδατα, ο άλλος αρχίζει και κτυπάει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι λέω τούτο. Αυτή η παραβίαση με πόσα αντιτορπιλλικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Με 3 ή 5. Πέντε νομίζω, ότι γράφω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο αποβατικός στόλος δεν προστατευόταν από τα αντιτορπιλλικά αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πιο μακριά τα αποβατικά, αυτή ήταν η προστασία τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Φαινόταν ο αποβατικός στόλος ή

2/2 Β Ε.Κ. 2.10.86 69

δεν φαινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Λένε ότι φαινόταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν όταν έρχονται τα αντιτορπιλλικά σε χωρικά ύδατα και έχουν από κοντά τους αποβατικό στόλο πλήρη, λέτε ότι έπρεπε να περιμένουν, γιατί είναι νοοτροπία πολύ τυπική και ξέρετε οι πόλεμοι δεν γίνονται με τον τύπο, αλλα γίνονται με την ουσία.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εάν τυχόν αυτοί ανέστρεφαν και έφευγαν, είναι σύμφωνα με τις πληροφορίες, τι εκτιμούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από που έπρεπε να περιμένει εντολή ο κύριος Παπαγιάννης για να κτυπήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν εάν τυχόν είχαν αρχίσει εκείνοι πρώτοι, οπωσδήποτε δεν έπρεπε να περιμένει από κανένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επιτέλους τουλάχιστον να το ακούσουμε από ένα αξιωματικό αυτό το πράγμα, γιατί μέχρι τώρα ακούμε ότι έπρεπε να περιμένει διαταγή από το ΑΕΔ. Λοιπόν έπρεπε να κτυπήσει αν άρχιζαν εκείνοι. Μα εκείνοι νομίζω εγώ είχαν ήδη παραβιάσει με 5 αντιτορπιλλικά και με αποβατικά σκάφη σωρεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαν παραβιάσει, αλλά σας είπα επειδή παραβιάστηκε θα αρχίσει τον πόλεμο;

3/2 Β Ε.Κ. 2.10.86

70

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Για να τελειώνω κύριε Πρόεδρε. Αν κατάλαβα καλά ή έπρεπε η εντολή να είναι έξοδος και βολές αμέσως ή όχι έξοδος. Αυτό εννοείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η εκτίμησή μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και η τελευταία ερώτηση. Το "Λεβέντης" στην Πάφο, ελέχθη εδώ ότι και διαταγή να έδωσε να κτυπήσει ήταν τόσο μακριά το "Λεβέντης" από την παραλία 1 μίλι και 2 η πόλις μέσα, που το βεληνεκές των πυροβόλων δεν έφτανε. Τι λέτε επ'αυτού; Άρα δηλαδή και αν έβαλε κάπου στη παραλία, κάπου σε κάποια αμμουδιά, κάπου στη θάλασσα πέσαν οι βολές.

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως καταλαβαίνετε δεν έχω άμεση αντίληψη από πόσο μακριά έβαλε, αν τυχόν πραγματικά έβαλε στην κατοικημένη περιοχή και σκότωσαν ανθρώπους, δεν τα ξέρω εγώ αυτά, αυτό μόνο που άκουσα είναι όπως γράφω στην αναφορά μου ότι κάποιος στρατιωτικός του είπε, χάρις σε σένα έλεγε, στο "Λεβέντη", έπεσε η Πάφος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ άλλο ρώτησα. Υπήρχε αδυναμία αν ήθελε να βάλει και στο ψητό; Δηλαδή οι αποστάσεις ήταν τέτοιες πουδεν μπορούσε έστω και αν ήθελε; Τον χώρο τον ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ευχαριστώ.

4/2 Β Ε.Κ. 2.10.86

---------------------------- 71

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Κύριε Πρόεδρε μία ερώτηση παρακαλώ διευκρινιστική επί της αμέσου προηγουμένης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε κύριε Παπαληγούρα.

(δ)

(2ΒΕ)

1/2 δ (Γ.Π) 2.10.86 72

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Σε σχέση, δηλαδή, με το σκόπιμο της εξόδου κατ'αρχήν των τορπιλακάτων και της προσβολής των αντιτορπιλικών απ'αυτά. Το κρίσιμο για μένα είναι το εξής: Μιλάμε για ποιά ώρα, κύριε μάρτυς; Πότε βγήκαν οι δύο τορπιλάκατοι;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 5.10'πήρα το σήμα απόπλου τους.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Και έστω -είναι αμφισβητούμενο- αν προσβάλλεις ή δεν προσβάλλεις αυτόν τον στόλο των αντιτορπιλικών. Αλλά δεν είχε προηγηθεί αεροπορική επιδρομή;

ΜΑΡΤΥΣ. Εκείνη τη στιγμή, όχι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Τί θα πει, εκείνη τη στιγμή; Μέχρι τότε υπήρξε καμμία επιδρομή;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, εγώ τουλάχιστον δεν ξέρω καμμία μέχρι εκείνη την στιγμή επιδρομή αεροπορική. Για να τελειώσω σ'αυτό, ήταν το πρώτο πράγμα που άκουσα και κατάλαβα, ότι έχουμε πόλεμο. 'Οταν είπε "βαλλόμεθα, βαλλόμεθα", τότε κατάλαβα ότι πράγματι αρχίζει πόλεμος εκεί μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Κάππο να λάβει το λόγο.

2/2 δ (Γ.Π.) 2-10-86

43

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Παπαδάκη, πριν από τις 9 του Ιούλη, ο Πιαγιάννης σας είχε ποτέ πει για ανατροπή του Μακαρίου, για πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πότε περίπου;

ΜΑΡΤΥΣ: Άρχισε κατ'αρχήν να λέγει περί του ότι δεν πάμε καλά και πρέπει να φύγει ο Μακάριος από τον Απρίλιο του 1974. Κατά καιρούς έλεγε διάφορα, δηλαδή θα τους πατάξουμε, ότι θα μας σκοτώσουν οι εφεδρικοί. Βέβαια, για να είμαι σωστός και με την συνειδησή μου, όπως προσεφέροντο, όπως ελέγοντο, είχε δημιουργηθεί μία εντύπωση, ότι εμείς δεν είμαστε αρεστοί εκεί, στην Κύπρο. Καταλάβατε; Και έλεγε διάφορα. Αλλά έλεγε την μία το ένα, την άλλη το άλλο, δηλαδή, ποτέ δεν παίρναμε στα σοβαρά αυτά τα οποία έλεγε ενίοτε. Δηλαδή, πραγματικά δεν μπορούσαμε να τα πάρουμε στα σοβαρά, διότι ο άνθρωπος, χωρίς να θέλω να τον κατηγορήσω, είχε μια έπαρση πάντοτε και σε μας εφέρετο, λίγο έτσι, σαν να απείχε 15 τάξεις από εμένα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν μου λέτε, στις 9 που σας κάλεσε εκεί όλους τους αξιωματικούς, ποιό ήταν το συγκεκριμένο που σας είπε; Σας είπε ότι έχουμε εντολή από το ΓΕΕΦ, από πού, και ότι θα γίνει την νύκτα

3/2 δ (Γ.Π.) 74 2-10-86

στις 2 η ώρα στις 15 το πραξικόπημα; Τί συγκεκριμένα σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οτι από την Κυριακή το πρωΐ να φορτωθούν ναύτες οπλισμένοι και υπαξιωματικοί κλπ. και καθ'ομάδες να πηγαίνουν στην Λευκωσία. Να συγκεντρωθούν σε ένα στρατόπεδο της μοίρας καταδρομών- 31, εάν δεν απατώμαι- και από εκεί στις 2 ή ώρα την νύκτα που θα εκδηλωθεί το πραξικόπημα να πάμε να συλλάβουμε διαφόρους πολιτικούς και μή πολιτικούς, σημαίνοντα πρόσωπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ποιούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα, θυμάμαι συγκεκριμένα, με είχε βάλει να συλλάβω τον κύριο Κληρίδη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πώς το εξηγείτε αυτό, που μπροστά σε τόσους αξιωματικούς σας κάλεσε; Αφού πρόκειται να κάνουν πραξικόπημα έπρεπε κάπως συνομωτικά να ξέρουν ποιοί υπάρχουν, περίπου θα είναι αυτοί που θα συμφωνήσουν, να τους ψαρέψουν, ας πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Γι'αυτό σας είπα προηγουμένως, ότι δεν τον λαμβάναμε σοβαρά, όταν ήλθε και μας είπε, ότι αυτό το πράγμα το ξέρει ο κύριος Μπονάνος, ο Ιωαννίδης και νομίζω ότι είχε πει και ο "Πρόεδρος της Δημοκρατίας" και από την Κύπρο ότι το ξέρει ο διοικητής ή υποδιοικητής της ΕΛΔΥΚ, ένας, Κομπόκης και είπε και άλλα δύο λόγια. Λοιπόν, όταν αυτό το πράγμα το ξέρουν τόσοι πολλοί, μας είπε 6-7 άτομα και το έλεγε ανοικτά σε άλλους 8 αξιωματικούς, πώς μπορεί κανείς να πιστέψει ότι πραγματικά αυτό ήταν μυστικό και ότι θα γίνει τέτοιο πράγμα;

(2ΒΑ)

(2δ)

1/2ΒΑ Λ.Μ. 2-10-86

--------------------------------- 75

Δηλαδή δεν ξέρω. Εγώ τουλάχιστον δεν μπορούσα να πιστέψω αυτό το πράγμα ότι θα γίνει. Αλλά δεν ήμουν όμως και εκατό τοις εκατό σίγουρος ότι δεν θα γίνει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σας είπε τίποτε γιατί θα κάνουν το πραξικόπημα; Δηλαδή να ανατρέψουν τον Μακάριο κλπ. Αλλά γιατί πράγμα θα γινόταν το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Για την Ένωση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Για την Ένωση. Το είπε καθαρά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, το είπε καθαρά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πως χαρακτήρισε το Ντενίση και κάποιον άλλον που αναφέρετε στην έκθεσή σας, το όνομα του οποίου δεν θυμάμαι;

ΜΑΡΤΥΣ: Το Ντενίση τον είπε "βλάκα" και το Λαγάκο "πλέϊ-μπόϋ".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς τι συμπέρασμα βγάλατε; Ότι αυτός ήταν μυημένος, οργανωμένος κλπ; Βέβαια, προηγούμενα δώσατε μία εξήγηση για το χαρακτήρα του, ότι δεν τον παίρνατε σοβαρά. Ήταν μυημένος, ή πειθαρχικός αξιωματικός;

2/2ΒΑ Α.Μ. 2-10-86

--------------------------- 46

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έχω την εντύπωση ότι τον είχαν πείσει από πάνω. Αλλά - αυτό που θα πώ είναι καθ'υποκειμενική κρίση - όσο και να μ'έχει πείσει κάποιος από πάνω, εγώ που είμαι ακριβώς στο σημείο που ξέρω την κατάσταση καλύτερα από αυτόν που είναι στο γραφείο, θα πρέπει τουλάχιστον, αν δεν αντιδράσω, να μην υπερθεματίσω. Δηλαδή νομίζω ότι δεν έφταιγαν μόνο οι επάνω, αλλά έφταιγαν και οι κάτω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Οταν λέτε "Οι επάνω", από ότι έχετε πεί, φαίνεται ότι είναι ο Κομπόκης, ο Γεωργίτσης. Αυτοί θα έπρεπε να τον είχαν ενημερώσει, με αυτούς να συνδεόταν. 'Οχι, βέβαια με το ΓΕΝ.

'Εχετε την εντύπωση ότι είχε από το ΓΕΝ την εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Πάντως έλεγε ότι έχει επάνω διασυνδέσεις, μίλαγε με τα μικρά τους ονόματα για Ιωαννίδη και για κάποιους άλλους. Πάντως έδειχνε ......

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Οργανωμένος.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά εγώ προσωπικώς νομίζω ότι κάποιοι τον διαβεβαίωναν. Δηλαδή κάποιοι του έλεγαν ότι οι Τούρκοι δεν θα κάνουν τίποτε, ότι αυτό είναι για το καλό. Αυτά όμως εκείνος τα άκουσε και δυστυχώς δεν συμβουλεύθηκε κανέναν. Απλώς πήρε αποφάσεις από μόνος του.

3/2ΒΑ Α.Μ. 2-10-86

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Να πάμε τώρα σ'ένα τελευταίο ζήτημα. Εσείς πότε γίνατε διοικητής των ναυτικών δυνάμεων της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οταν παρέλαβα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πότε παραλάβατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πήγα στις 13 Ιουλίου του 1972.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Οχι διοικητής της βάσης. Πότε διαταχθήκατε από τον Παπαγιάννη;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 10 Αυγούστου, λίγο προ της δευτέρας φάσεως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θα ήθελα να σας ερωτήσω κάτι, για το οποίο δεν νομίζω ότι μπορείτε να μου δώσετε τη γνώμη σας, αλλά εν πάση περιπτώσει εγώ θα σας ρωτήσω. Μετά την ανακωχή των δυνάμεων επεκτάθηκε το προγεφύρωμα των Τούρκων. Και αυτοί ετοιμαζόντουσαν φυσικά να κάνουν τον Αττίλα 2. Εμείς - τι γνώμη σχηματίσατε - μπορούσαμε να αντιδράσουμε σ'αυτή την επέκταση του προγεφυρώματος και τελικά να αποφευχθεί στον α'ή τον β'βαθμό η κατάσταση που δημιουργήθηκε με τον Αττίλα 2;

ΜΑΡΤΥΣ: Η προσωπική μου εκτίμηση είναι, ότι όπως ήλθαν τα πράγματα, όχι. Και μου δίδεται η ευκαιρία να πω το εξής, ότι ευτυχώς

4/2ΒΑ   Α.Μ.   2-10-86

78

που ήλθε εγκαίρως, μεταξύ πρώτης και δευτέρα φάσεως, μετά από την μεταπολίτευση, ο κύριος Καραγιάννης, ένας στρατηγός του οποίου εγώ θαύμασα τις ικανότητές του, διότι χρειαζόνταν διπλωματικότης, χρειαζόταν πολλή δύναμη και ως άνθρωπος και ως αξιωματικός να καταφέρει να διοικήσει αυτούς τους ανθρώπους εκεί πέρα. Οι περισσότεροι ήταν χωρίς ηθικό. Ο ένας εμάχετο τον άλλο. Οι εν Κύπρω, κατά κανόνα, ήταν όλοι της χούντας, σχεδόν όλοι. Είχε να αντιμετωπίσει πάρα πολλά.

(2ΠΑ)

Είχε ν'αντιμετωπίσει πάρα πολλά. Είχε ν'αντιμετωπίσει διχόνοιες, αλληλοϋποβλέψεις, δηλαδή ο ένας υπέβλεπε τον άλλον. Εφόδια δεν υπήρχαν. Δεν ήλθε τίποτα και από πάνω. Εάν ήταν άλλος δεν ξέρω αν θα κατάφερνε τίποτα. Έγινε το λιγότερο κακό, λόγω των δυνατοτήτων αυτού του ανθρώπου. Μου είχε κάνει εντύπωση, τουλάχιστον εμένα, σαν μικρό αξιωματικό, γιατί δεν είχα συνυπηρετήσει με αξιωματικούς του Στρατού ποτέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή, εσείς λέτε κάτι που δεν έχει ειπωθεί ποτέ. Ότι το πραξικόπημα και όλη αυτή η κατάσταση είχε επίδραση σε όλη τη διάρκεια των επιχειρήσεων μέχρι και τον δεύτερο "Αττίλα". Δεν είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι πιστεύω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Παπαστεφανάκη, να λάβει το λόγο, λαμβάνοντας υπόψη την γνωστή παράκληση.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε μάρτυς, είπατε ότι δεν δώσατε βέβαια βάση στα όσα σας είπε ο κ. Παπαγιάννης, σχετικά με το πραξικόπημα 4-5 μέρες πριν, αλλά και ότι δεν είσθε 100% σίγουρος ότι δεν θα συνέβαινε κάτι τέτοιο

2/2ΠΑ (Ι. Β.) 2.10.1986

80

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Η ερώτησή μου είναι η εξής: Με δεδομένο ότι εσεις πήγατε να υπερασπισθείτε μία Δημοκρατία και τη νόμιμη Κυβέρνησή της, αφού δεν είσαστε 100% σίγουρος ότι δεν θα μπορούσε να γίνει κάτι τέτοιο, γιατί δεν πήρατε τηλέφωνο τον Αρχιεπίσκοπο να τον ενημερώσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω. Η κατάσταση εκεί, κύριε Βουλευτά, ήταν φοβερή. Ο ένας εκεί μέσα παρακολουθούσε τον άλλον. Τα τηλέφωνα παρακολουθούντο. Θα μου επιτρέψετε να πω ότι το δίκιο με τη μία κατάσταση, είναι άδικο με την άλλη. Ο ένας το θεωρεί προδοσία και ο άλλος όχι. Αν δεν έχει κανείς διασυνδέσεις και δεν είναι άνθρωπος των πραγμάτων, δε μπορεί εύκολα να το κάνει. Τουλάχιστον εγώ, έτσι σκέφθηκα. Να πάρω τηλέφωνο, κι αν τυχόν δεν είναι αυτό, να δημιουργηθεί ολόκληρο πρόβλημα, χωρίς να υπάρχει τίποτα, λόγω μιας επιπόλαιας σκέψης ενός αξιωματικού; θα το είχα βάρος στη συνείδησή μου στη συνέχεια, ότι εγώ θέλησα να κάνω τον καλό. Ήταν πολύ δύσκολη η θέση μου εκεί μέσα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Παπαδάκη, αυτά τα αντιλαμβάνομαι. Με την απλή δική μου λογική, αν θα ήμουν εγώ στη θέση σας, θα εύρισκα

3/2ΠΑ (Ι.Β.) 81 2.10.1986

κάποια ευκαιρία, κάποιο τηλέφωνο απ'έξω, θα έπαιρνα τον Αρχιεπίσκοπο και θα του έλεγα: " Άκουσα ότι θα γίνει αυτό. Δεν λέω ότι θα γίνει, αλλά εν πάση περιπτώσει, το άκουσα. Έχε το και συ υπόψη σου". Είναι τόσο απλό.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχετε απόλυτο δίκιο να το λέτε αυτή τη στιγμή. Είμαι βέβαιος ότι το ίδιο θα έλεγα και εγώ στη θέση σας τώρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Παπαδάκη, είπατε όταν σας κάλεσε να σας πει όλα αυτά και το ότι θα έπρεπε να αναλάβετε και συγκεκριμένες αποστολές, ότι εσείς είχατε συμφωνήσει ήδη με κάποιους αξιωματικούς και του είπατε σε συνέχεια ότι: " Ξέρεις εμείς δεν συμμετέχουμε".

Παρ'όλα αυτά -και είναι προς τιμή σας- όταν εκδηλώνεται στη συνέχεια το πραξικόπημα, ενώ δεν συμφωνούσατε, ενώ είχατε δηλώσει ότι δεν θα συμμετάσχετε, παίρνετε ένα σήμα που σας διαττάσσει να προβείτε σε κάποιες στρατιωτικές ενέργειες και προβαίνετε σ'αυτές. Αυτά τα δύο δεν είναι αντιφατικά;

(2ΓΡ)

(2ΠΑ)
1/2 ΓΡ (Ε.Μ) 2.10.86

82

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, να σας πω γιατί. Διότι όλα αυτά, που έγραφε στο σήμα πλην της περιπτώσεως που έλεγε, στην αντίσταση να εκτελείται επιτόπου κ.λπ., πράγμα το οποίο δεν εγένετο, είναι ότι έλεγε και άλλα πράγματα. Εκείνη τη στιγμή υπήρχε περίπτωση, διότι αυτός πάντοτε έτσι έλεγε, ότι θα επιτεθεί το εφεδρικό, ότι είναι υπερ της πατρίδος μας, δηλαδή ότι είναι επί τω καλώ κ.λπ. και επειδή θα επετίθετο το εφεδρικό εναντίον και θα χτύπαγε τους ναύτες μας και τους αξιωματικούς και τους υπαξιωματικούς, έπρεπε να υπάρχει μία άμυνα. Όλα αυτά τα μέτρα, τα οποία ελάμβανε δεν ήταν επιθετικά. Δηλαδή έλεγε να πάει στα ΚΑΟΑ, δεν ήταν επιθετική κίνηση. Έλεγε να πάει να προφυλάξει τους ναύτες στο ΒΜΗ, ούτε αυτό. Έλεγε να απαγορεύσει την έξοδο. Ποιά έξοδο; Από ποιούς;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Μάλιστα. Κύριε Παπαδάκη, κοιτάξετε, πάντα σας μιλώ έτσι με απλοϊκή αν θέλετε λογική.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αρνείστε να συμμετέχετε και στη συνέχεια εκτελείτε κάποιες εντολές. Εντολές, οι οποίες δεν είναι μεν επιθετικές, αλλά εάν εγώ δεχθώ ότι εκείνη τη στιγμή ο Μακαριώτατος είχε την ευχέρεια να επιβιβασθεί κάποιου πλοιαρίου και να σηκωθεί να φύγει από το λιμάνι, εσείς θα τον εμποδίζατε. Ουσια-

2/2 ΓΡ (Ε.Μ) 2.10.86

83

στικά δε, τον εγκλωβίζατε να μείνει στην Κύπρο και να συλληφθεί ή να φονευθεί. Είναι έτσι ή δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Διότι κατ'αρχήν οι κυβερνήται και ο Τσαταλός και ο Κανδαλέπας δεν θα το κάνανε αυτό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Δεν επιμένω πάνω σ'αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα μου συγχωρήσετε να συνεχίσω μόνο ότι εάν τυχόν είχαμε αποδεχθεί απ'αρχής, δεν θα γινόταν αυτό. Θα γινόταν σφαγή. Θα γινόντουσαν δηλαδή άλλα πράγματα. Δηλαδή, υπήρχε μεγάλη αναστολή γι'αυτό η συμμετοχή στο πραξικόπημα του ναυτικού, κατ'εμέ, ήταν πολύ, πάρα πολύ ελάχιστη, εν σχέσει με τα σχέδια που έλεγε εκείνος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Και κάτι ακόμα, κύριε Πρόεδρε, και να τελειώσω εγώ. Ακούσαμε και από σας κ. Παπαδάκη σήμερα εδώ όπως ακούσαμε και από τους προηγούμενους του Στρατού Ξηράς, να μας λέν συνέχεια, "πεπαλαιωμένος ο οπλισμός, τα άρματα δεν μπορούσαν να κινηθούν διότι ήταν αυτής της προέλευσης και αυτού του χρόνου", μας είπατε εσείς σήμερα εδώ ότι είχαμε μεν τέσσερις τορπιλλακάτους, αλλά ουσιαστικά δεν ήσαν κατάλληλες για πλόες, διότι οι μηχανές τούτο, εκείνο, θα έβγαιναν και μετά δεν θα μπορούσαν να γυρίσουν μέσα, όλα αυτά δεν ήσαν γνωστά πριν την αποβίβαση ή απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

3/2 ΓΡ (Ε.Μ) 2.10.86

84

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Μάλιστα. Εντύπωση λοιπόν μου κάνει εμένα που ζω εδώ στην Ελλάδα, αφού τα ξέρετε όλα αυτά εσείς στον τομέα σας και οι άλλοι στον δικόν τους τον τομέα, πώς διανοούσασθε ότι ήταν δυνατόν να αποκρούσετε με αυτά τα μέσα μια οποιαδήποτε τουρκική επίθεση και τί κάνατε εν πάση περιπτώσει, ό,τι παιρνούσε απ'το χέρι σας δηλαδή, ώστε αυτός ο οπλισμός, αυτά τα μέσα, να μπορέσουν να βελτιωθούν για να είσαστε ετοιμοπόλεμοι και ικανοί για αντίσταση.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. τα μέσα, λοιπόν, αυτά τα οποία είχαμε, εγώ θα αναφερθώ μόνο στο ναυτικό. Δεν μπορώ να εκφέρω γνώμη για το Στρατό Ξηράς. 'Οσον αφορά λοιπόν το ναυτικό, όπως σας τα είπα αυτά – γιατί δεν θέλω ποτέ να καλύψω κατάσταση, τουλάχιστον για τον εαυτό μου θα είναι αντικειμενικός, ό,τι και να πω – κατά τη γνώμη μου ήταν έτσι, το διαβεβαιώνω και πάλι. 'Οτι εγένετο, ό,τι ήτο το καλύτερο για να βρίσκονται σε μία σχετικά καλή κατάσταση, είναι γεγονός, ότι ήτο γνωστή αυτή η κατάσταση, αλλά ότι εάν τυχόν γινόταν κάποια σύγκρουση με την Τουρκία, ότι θα ήρχοντο ελληνικές δυνάμεις, πάλι ήταν γνωστό και οι οποίες δεν ήλθαν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Εντάξει, κατάλαβα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Παπαδονικολάκη

4/2 ΓΡ (Ε.Μ) 2.10.86

85

να λάβει τον λόγο, με την ιδία πάντοτε παράκληση, κύριε Παπαδονικολάκη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να σας ρωτήσω το εξής: Πέστε μου, εσείς είσαστε διοικητής παρακτίου αμύνης.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Στο σχέδιο αμύνης ανάγκης της Κύπρου νομίζω ότι είχε εκτιμηθεί ότι μία από τις ενδεχόμενες ακτές αποβάσεως, θα ήταν η περιοχή της Κυρήνειας, μία από τις ενδεχόμενες!

(2Ν)

1/2 N. A.M. 2-10-86 86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το ξέρει αυτό κύριε Παπαδονικολάκη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το ξέρει και το επιβεβαιώνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Περιελάμβανε την Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το είχα ακούσει. Ομως σαν προβλεπόμενη, που το πίστευαν οι πάντες, ήταν η περιοχή της Αμμοχώστου. Γι'αυτό είχε δημιουργηθεί εκεί η βάση των τορπιλακάτων στο Μπογάζι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Στην Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη Κυρήνεια ήταν οι δύο, ενώ στο άλλο κανονικά ήταν πέντε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Σαν διοικητής παρακτίου αμύνης μπορείτε να μας πείτε τί ακριβώς δυνάμεις διαθέτατε εσείς στη περιοχή της Κυρήνειας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μόνο τις δύο τορπιλακάτους. Η βάση δεν υπήγετο σε μένα, της Κυρηνείας. Δεν το αναφέρω, γιατί υπήγετο στο κύριο Παπαγιάννη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Η παράκτιος άμυνα πώς εξασφαλίζετο εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Η βάση με τον οπλισμό της υπήγετο στην ναυτική διοίκηση της Κυρήνειας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Σεις είσασταν διοικητής της παράκτιας άμυνας

ολοκλήρου της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ήμουν διοικητής των τορπιλακάτων. Διοικητής παράκτιας αμύνης, υπό την έννοια οτι ήμουνα διοικητής των τορπιλακάτων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν επιμένω, αν και δεν με ικανοποιεί η απαντησή σας.

Θέλω να μου πείτε εκείνη η τορπιλάκατος που προσήραξε, απεκολήθη ή παρέμεινε εκεί και κατεστράφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Παρέμεινε εκεί. Πήγαμε την άλλη μέρα βγάλαμε όλο το υλικό και τον οπλισμό, αλλά δυστυχώς χρειαζόταν πλωτός γερανός για να αποκοληθεί. Ζητήσαμε τον γερανό της ΑΡΧΙΡΟΔΟΝ για να κάνουμε μία ανορθόδοξη επιχείρηση. Δηλαδή θα έμπαιναν μέσα οι βατραχάνθρωποι και θα παίρναν το πλωτό γερανό από το λιμάνι της Αμμοχώστου που ήταν ήδη υπό την επικυριαρχία των Τούρκων. Ομως, η ΑΡΧΙΡΟΔΟΝ δεν ήθελε να μας δώσει τον γερανό, γιατί φοβόταν οτι θα βληθεί από τους Τούρκους. Τελικά τον πήραν τον γερανό οι Τούρκοι και ησύχασαν και αυτοί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είπατε ότι ο κυβερνήτης του "Λεβέντης" στην πρώτη φάση έφυγε , είχε εντολή κατ'ευθείαν από τον διοικητή ναυτικών δυνάμεων, τον κ. Παπαγιάννη, και έφυγε χωρίς τα προβλεπομένα σήματα ή επιβεβαιώσεις αναχωρήσεως κλπ. . 'Ηρθε το βράδυ

3/2 Ν ΑΜ 2.10.86 88

της 15ης για να ξαναφύγει. Εκείνη την περίοδο σεις σαν Διοικητής καλέσατε τον κυβερνήτη να του πείτε , εσύ πώς έφυγες από εδώ χωρίς να μας πείς τίποτε; Ήταν μια πράξη, θα έλεγα, πέρα από κάθε στρατιωτική δεοντολογία. Σεις ασκώντας τα καθήκοντα του διοικητού έπρεπε να τον φωνάξετε και να του πείτε πού πήγες εσύ και δεν μας είπες τίποτα; Τον φωνάξατε;

ΜΑΡΥΤΣ: Βεβαίως. Και μου είπε ότι, "μου είπε ο κ.Παπαγιάννης - με είχε φωνάξει από το Σάββατο - να μη σας πώ τίποτα και να μην εκδώσω τα απαραίτητα σήματα."

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Όταν έφυγε τη δεύτερη φορά τα εξέδωσε;

(2ΕΖ)

(2Ν) 1/2 ΕΖ ΦΚ 2.10.86

89

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως το εξέδωσε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ.Περράκη να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Παπαδάκη, εγώ θέλω να μάθω για τον οπλισμό της Κύπρου. 'Εχουμε μάθει εδώ πέρα ότι είχαν τα ΛΟΚ ή EMfIL του Β' Παγκοσμίου πολέμου, προφανώς, εσείς τέτοια είχατε "στάσου Τούρκο να γεμίσω" τα ατομικά όπλα. 'Ετσι δεν είναι; EMfIL; Οι ναύτες τί όπλα είχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς εκεί, αν δεν απατώμαι, είχαμε Μ1.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είναι καλύτερα αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Λίγο καλύτερα, αλλά παλιά και αυτά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μ1 ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, Μ1.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό που με ενδιαφέρει, είναι οι τορπιλλάκατοι. Αν κατάλαβα καλά, και διορθώστε με, από πλευράς ναυτικής δύναμης υπήρχαν 4 τορπιλλάκατοι και το "Λεβέντης".

ΜΑΡΤΥΣ: Οι τορπιλλάκατοι ήταν 5. 'Ηταν οι 3 βεβλαμένες και υπήρχαν δύο που δούλευαν και όπως εξήγησα προηγουμένως πώς έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτές οι τορπιλλάκατοι, απ'ό,τι σημείωσα, ξεκί-

2/2 ΕΖ ΦΚ 2.10.86

νησαν το '54, είναι η «Βίβλος Γέννεση», προφανώς τότε ναυπηγήθηκαν λίγο πριν, '54, Αίγυπτο άκουσα, Κύπρος. Είκοσι χρονών λοιπόν τότε '54, '64, '74.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Για τα ελληνικά δεδομένα και για σας τους άλλους που είναι του ναυτικού εδώ πέρα ειδικοί, πιστεύω ότι αυτά είναι καινούργια πράγματα, δηλαδή για τα δικά μας, όταν ίσως εκ του Α' Παγκοσμίου πολέμου έχουμε ακόμη πλοία από πλευράς ναυπήγησης. Είπατε όμως εσείς, είπε και ο κ. Παπαγιάννης μάλιστα χαρακτηριστικά αν το κατάλαβα, πως σε μία απ'αυτές γινόταν «κανιβαλισμός» για να διορθωθούν οι άλλες. Είναι αλήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Γιατί αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί δεν μας έδιναν ανταλλακτικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ποιός δεν μας έδινε ανταλλακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Επρεπε να έρθουν από τη Ρωσσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Και γιατί δεν μας έδιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν διερωτηθήκατε ποτέ;

3/2 ΕΖ ΦΚ 2.10.86 91

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι η ναυτική διοίκηση είναι γεγονός, δεν ξέρω τώρα αν είχε κάνει και πάνω στο Αρχηγείο Ναυτικού χαρτιά, αλλά η ναυτική διοίκηση είχε απευθυνθεί, αν δεν απατώμαι, στην πρεσβεία, μέσω δηλαδή της Κυπριακής κυβερνήσεως και είχε ζητήσει η Κυπριακή κυβέρνηση επανειλημμένως ανταλλακτικά, τα οποία όμως δεν μας έστελναν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν μας τα έδιναν.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Έλεγαν "θα", "θα", "θα έλθουν", αλλά δεν ερχόντουσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν τα έδιναν.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Και ουσιαστικά ήταν άχρηστα τα σκάφη μας δηλαδή, από την ώρα που η παραμικρή βαλβίδα δεν μπορούσε να αντικατασταθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είναι αυτονόητο.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς τις φτιάχναμε, χάλαγαν, τις φτιάχναμε, χάλαγαν. Αυτή η δουλειά γινόταν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Το "Λεβέντης" τί προέλευση είχε; Τί καράβι ήταν αυτό; Είχε ανταλλακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το είχε χαρίσει ένας εφοπλιστής Λεβέντης, δεν ξέρω, το είχε ναυπηγήσει εκεί, δεν θυμάμαι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πάει καλά. Πάντως σημασία έχει ότι τα πλοία μας

4/2 ΕΖ ΦΚ 2.10.86

92

δεν είχαν ανταλλακτικά. Δεν προμηθευόμασταν για να τα φτιάξουμε.

Αυτό είναι γεγονός.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Και στο ένα γινόταν «κανιβαλισμός» για να φτιαχτούν τα υπόλοιπα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πάει καλά.

Τώρα σε ό,τι αφορά τη μύησή σας, ας το πούμε, στο πραξικόπημα, εσείς αρνηθήκατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Θα ήθελα να μου πείτε κ.Παπαδάκη, γιατί η θέση σας είναι και ιδιόρρυθμη εδώ μέσα . Εσείς αρνηθήκατε, άλλοι δεν αρνήθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εσείς που αρνηθήκατε, πέραν του ότι σαν στρατιωτικός, και καλά κάνατε και συγχαρητήρια γι'αυτό, είπατε αρνούμαι δεν συμμετέχω, γιατί δεν είναι η αποστολή μου αυτή, δεν είναι ο όρκος μου κλπ., αυτά τα γνωστά για τον κάθε αξιωματικό. Πέστε μου πέραν αυτού και προφανώς ότι στα προηγούμενα πραξικοπήματα δεν πρέπει να είχατε σχέση, 21 Απρίλη, Ιωαννίδης κλπ...

5/2 ΕΖ ΦΚ 2.10.86 93

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είχαμε κανένα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πέραν απ'αυτά τα καθαρώς στρατιωτικά, το καθαρό ηθικό μέρος, βάρυνε στη συνείδησή σας πέραν αυτού, για τους άλλους έστω που μυήθηκαν, τί πρόκειται να γίνει μ'αυτή την ιστορία; Τί πρόκειται να επακολουθήσει πέρα από αυτό το συγκεκριμένο το ηθικό μέρος; Δηλαδή αν γίνει το πραξικόπημα, θα έχουμε κάποιες επιπτώσεις εδώ πέρα, πέραν του ότι εγώ δεν κάνω πραξικόπημα ; Αλλά οι άλλοι το κάνουν. Εσείς μετρήσατε τις επιπτώσεις του; Αυτό θέλω να πω.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Η μεγαλύτερη επίπτωση ήταν πρώτον, ότι ήταν ανήθικο, διότι θα σκοτωνόντουσαν Έλληνες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Το δεύτερο εξ ίσου σημαντικό, ήταν ότι θα προκαλούσαν την εισβολή των Τούρκων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Φαινόταν δηλαδή αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Και οι άλλοι που είχαν τον κοινόν νού, δεν το κατάλαβαν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Σ' αυτά που του είπα, σε ένα απ'αυτά, γιατί εγώ του έλεγα και άλλα, ότι δεν μπορούμε, δεν έχουμε τα κατάλληλα όπλα, δεν κάνουμε τούτο, δεν κάνουμε κείνο, γιατί ήθελα να κερδίσω το χρόνο και να τον πείσω γι'αυτό που σκεπτόμουν,

(Λ)

(ΕΖ)
1/2 Λ Ε.Τ. 2-10-1986

94

Του είπα ότι θα αποτελέσει και εθνικό όλεθρο. Και το γράφω στην αναφορά μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Και εσείς και οι άλλοι το καταλαβαίνετε.

Όταν ο κ. Παπαγιάννης σας μίλησε για ένωση, τί καταλάβατε, ή πώς το εννούσε; Ένωση ολόκληρης της Κύπρου, ή ενδεχομένως να πάρει ένα κομμάτι ο ένας και ένα κομμάτι ο άλλος, για να τελειώνουμε;

Πώς το καταλάβατε εσείς και οι άλλοι, που άκουσαν την κουβέντα;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως δεν το διευκρίνισε. Ήθελε να δώσει έμφαση ότι θα γίνει ένωση ολόκληρης της Κύπρου, αλλά δεν είναι τί θέλεις ή τί εννοείς, αλλά τί είναι εφικτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς εκτιμήσατε ότι δεν είναι εφικτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

Όταν δεν ήθελε ο νόμιμος πρόεδρος σε εκείνη τη φάση, πώς ήταν δυνατόν, με το ζόρι;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εκδηλώνεται η επίθεση των Τούρκων και είναι γνωστό, να μην επανερχόμαστε, ότι από την Αθήνα συνιστούσαν αυτοσυγκράτηση. Αυτό είναι δεδομένο.

ΜΑΡΤΥΣ. Τί συνιστούσαν και τί δεν συνιστούσαν δεν το ξέρω. Εγώ είχα μόνο με τον κ. Παπαγιάννη.

2/2 Λ Ε.Τ. 2-10-1986 95

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ίσως λόγω της θέσεώς σας. Αλλά θα το μάθατε αργότερα ότι στην πρώτη εκδήλωση τουλάχιστον, ήταν ήρεμοι. Το ακούσατε μετά δέκα μέρες, ή ένα χρόνο μετά την εισβολή, ότι εδώ στην Αθήνα, στο ΑΕΔ, τις πρώτες ώρες έλεγαν "γίνεται άσκηση και μη φοβάστε". Τα ακούσατε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχα μάθει ότι αυτοί είχαν διαλυθεί.

Αυτά τα άκουσα και τα άκουσα και στην Κύπρο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Είναι γεγονός και όλος ο κόσμος το ξέρει. Πώς το ερμηνεύετε αυτό, κύριε Παπαδάκη; Μην τα λέμε πάλι έρχονται οι Τούρκοι αλεξιπτωτιστές κλπ., εσείς τί ερμηνεία δίνετε; Ή τί μάθατε από οπουδήποτε, γιατί η μαρτυρική κατάθεση η δική σας έχει κάποιο ειδικό βάρος, κατά τη γνώμη μου.

ΜΑΡΤΥΣ. Η γνώμη μου είναι ότι δεν μπορώ να πω ότι έγινε έτσι ή έτσι, γιατί όλα είναι μέσα. Μπορεί να είχε γίνει συνεννόηση ότι δεν θα γίνει τίποτα ή και να ήταν φτιαγμένο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Στην ανθρώπινη λογική, όπως το ζήσατε εσείς, έστεκε να έρχονται οι άλλοι, χωρίς να υπάρχουν το ένα ή το άλλο που λέτε σείς και να λένε "σταματάτε"; Στέκει αυτό με τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν βλέπω να υπάρχει τρίτη εκδοχή.

3/2 Λ Ε.Τ. 2-10-1986 96

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τελευταία ερώτηση:

'Ηλθε ο "Αττίλας-ΙΙ", εσείς σαν Ναυτικό έπρεπε να έχετε μηδέν δύναμη. Σ'αυτό το διάστημα από πλευράς Ναυτικού υπήρχε δυνατότητα να έλθει βοήθεια στο μεταξύ, αφού τα πράγματα ήταν σε εξέλιξη. 'Οπως είπατε δεν ήλθε. Υπηρχε όμως ή όχι αυτή η δυνατότητα να έλθει βοήθεια στο διάστημα μέχρι τον "Αττίλλα-ΙΙ"; 'Εγινε ότι έγινε στον "Αττίλα-Ι", είπανε ότι δεν έφθασαν τα υποβρύχια κλπ.'Ερχεται κάποια ώρα ο "Αττίλας-ΙΙ", μπορούσε να υπάρξει κάποια βοήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Προσωπική μου γνώμη και όσο μπορώ να είμαι αντικειμενικός στην κρίση μου, νομίζω ότι δεν συνιστάτο. Δεν μπορούσαμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δηλαδή να είναι σε μια απόσταση, σε αγκυροβόλιο κάπου;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είχαμε τέτοιες δυνατότητες τότε. 'Απαξ και είχε γίνει ο "Αττίλας-Ι", μεσολάβησαν τόσες ημέρες και είχαν εδρεωθεί αυτοί εκει και ύστερα ήταν θέμα στρατηγικής, εάν αποφάσιζαν να κάνουν πόλεμο, ή να μην κάνουν. Δηλαδή θα υπήρχε εμπλοκή.

(Ο)

1/2 Ο.Σ. Ζ.Β. 2-10-86

97

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Για λόγους εμπλοκής δηλαδή, όχι ότι τεχνικά δεν μπορούσαν κάποια καράβια να έχουν πλησιάσει;

ΜΑΡΤΥΣ. Αεροσκάφη ξέρω ότι δεν μπορούσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Για πλοία;

ΜΑΡΤΥΣ. Για πλοία και για υποβρύχια δεν ξέρω να σας πώ, δεν ήμουν ο αρμόδιος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Στο διάστημα από την αποβίβαση και μετά ήταν αγκυροβολημένα εις την Κύπρο ή φύγαν και πήγαν εις την Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ. Περιεφέροντο γύρω-γύρω και μέσα στα χωρικά ύδατα της Κύπρου, διότι μόλις εκκενώθη η βάση η δική τους εβομβαρδίσθη δύο φορές, κατά μαρτυρία αξιωματικού του στρατού που το είδε αυτό, διότι ήσαν απ΄έξω αντιτορπιλικά. Νοτίως ήσαν, Ανατολικώς ήσαν, Βορείως ήσαν, συνέχεια περιεφέροντο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δηλαδή στόχοι εχθρικοί ήσαν συνέχεια στην Κύπρο επάνω.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τίποτα άλλο κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον κ. Λιαροκάπη να λάβει το λόγο. Με την ίδια παράκληση να είναι σύντομος.

2/2 Ο.Σ. Ζ.Β. 2-10-86 98

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Έχω καλυφθεί, κύριε Πρόεδρε, αλλά για την τιμή των όπλων ρωτάω τα εξής: Απ'όσα σας έλεγε ο Παπαγιάννης, τί κατάλάβατε; Ήταν απλώς ένα εκτελεστικό όργανο που αναγκάζόταν να εκτελεί διαταγές ανωτέρων ή ήταν θερμός υποστηρικτής του πραξικοπήματος ενάντια στον Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω και τα δύο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δηλαδή πίστεψε στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Νομικώς αυτό λέγεται φυσικός συναυτουργός. Δεύτερο άφησαν και ήρθαν οι Τούρκοι σε βολή, είπατε, εκεί με την τορπιλάκατο. Ο Παπαγιάννης όταν έρχονταν τα καράβια τα Τούρκικα, και οι αλεξιπτωτισταί, πίστευε και αυτός ότι οι Τούρκοι δεν θα μας κτυπήσουν;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω ότι το πίστευε αυτό. Το πίστευε αυτό διότι τον διαβεβαίωναν .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Μάλιστα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ και τον κ. Ζερβό να λάβει τον λόγο, ο οποίος είναι και ο τελευταίος.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε Παπαδάκη, με τους όρους που χρησιμοποιήσατε, όταν ρωτηθήκατε τί υπηρεσία είχατε αναλάβει στην Κύπρο, εδημιουργήσατε την εντύπωση ότι είχατε την ευθύνη της παρακτίου αμύνης.

3/2 Ο.Σ. Ζ.Β. 2-10-86 99

Εν συνεχεία δε, σε διάφορες ερωτήσεις που απαντήσατε δείξατε κατ' ακολουθία - βγαίνει σαν συμπέρασμα- ότι δεν κάνατε τον απαραίτητο συντονισμό για την παράκτιο άμυνα, εάν πράγματι είσασταν ο διοικητής της παρακτίου αμύνης. Συγκεκριμένα, όταν ρωτηθήκατε σχετικά, είχατε πεί ότι είσαστε ο διοικητής της ναυτικής βάσης Χρυσούλης.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Δεύτερον δε, ότι είσαστε και διοικητής παρακτίου αμύνης.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Μήπως λέγοντας διοικητής παρακτίου αμύνης εννοούσατε,των ναυτικών δυνάμεων και μόνον;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Και της βάσεως Χρυσούλης μόνον;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Εγώ, αυτό συνεπέρανα, αλλά' δεν το είπατε έτσι και μοιραίως εδημιουργήσατε την εντύπωση, ότι σαν διοικητής της παρακτίου αμύνης δεν κάνατε τον απαραίτητο συντονισμό, που θα έπρεπε να είχατε κάνει και με τις στρατιωτικές δυνάμεις. Διότι όταν ρωτηθήκατε ποιά ήταν η παράκτιος άμυνα από πλευράς στρατιωτικής της περιο-

4/2 Ο.Σ. Ζ.Β. 2-10-86 100

χής της Κυρήνειας, βέβαια, και όπως τώρα εξηγείτε, δεν εγνωρίζατε, διότι δεν είχατε την ευθύνη να κάνετε συντονισμό σχεδίων.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Αυτά λοιπόν, θέλω να τα διευκρινίσετε για να μην μείνουν αυτά τα σκοτεινά σημεία, ότι δεν πράξατε το καθήκον σας σαν διοικητής παρακτίου αμύνης, από πλευράς συντονισμού των σχεδίων σε συνδυασμό με τις δυνάμεις του στρατού ξηράς.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, έτσι είναι όπως το είπατε. Εκ σφάλματος δηλαδή, δεν έδωσα να καταλάβουν οι κύριοι, τί ακριβώς ενvφούσα.

σ

(20)
1/2σ. (Ε.Σ.) 2.10.1986

101

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ ; Και μια άλλη διευκρίνηση σε ένα άλλο σημείο. Όταν η τορπιλάκατος, μετά που είχαν τεθεί εκτός και οι δύο μηχανές της και εν συνεχεία για λίγα λεπτά, όπως είπατε, η μια από τις μηχανές ξαναλειτούργησε και προχώρησε η τορπιλάκατος, τότε προσέκρουσε στην ύφαλο και προσήραξε.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ ; Η τορπιλάκατος θα πρέπει να είχε ραντάρ ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ : Η τορπιλάκατος δεν είχε.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ : Μου αρκεί αυτή η απάντηση, γιατί βεβαίως αν είχε τότε ασφαλώς δεν θα εδημιουργείτο η προσάραξη. Ενώ δεν είχε ραντάρ υπό τις συνθήκες αυτές ορατότητος και ο πλέον άξιος ναυτίλος και αν ήταν μέσα θα την είχε πάθει. Ευχαριστώ πολύ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ :Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Όχι, κύριε Μπαντουβά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ:Δυο λέξεις μόνο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σας παρακαλώ. Υπάρχει απόφαση της Επιτροπής, για γιαντιπαράσταση εξέταση.. Η επιτροπή εμμένει στην απόφασή της αυτή;

Γιαί

2/2σ. (Ε.Σ.) 2.10.1986

102

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ : Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλείται ο κύριος Γραμματεύς να συνοδεύσει τον κ. Παπαγιάννη, εις την Αίθουσα, προκειμένου να γίνει κατ'αντιπαράσταση εξέταση, επί ορισμένων σημείων. Δεν πρόκειται να γίνει εφ'όλης της ύλης. Εφ'ορισμένων σημείων, για να τελειώσουμε. Θα ρωτήσω εγώ 3-4 πράγματα, κι'αν θέλει και κάποιος άλλος συνάδελφος να ρωτήσει κάτι, μπορεί.

Εν συνεχεία, μετά την κατ'αντιπαράσταση εξέταση, η οποία δεν πρέπει να διαρκέσει πάνω από 10', θα συνεχίσουμε με τον μάρτυρα κ. Παπαγιάννη, για να τελειώνουμε απόψε. Πρέπει να υπάρξει κάποια ταχύτης γενικώτερα, όχι σήμερα μόνο.

(Στο σημείο αυτό , προσέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κ. Παπαγιάννης).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να πω δυό λέξεις μόνο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Όχι, κύριε Μπαντουβά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε Πρόεδρε, αυτό που ήθελα να ρωτήσω έχει σχέση με την κατ'αντιπαράσταση εξέταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ρωτήστε κύριε Μπαντουβά. Ορίστε έχετε το λόγο.

3/2σ. (Ε.Σ.) 103 2.10.1986

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε Παπαδάκη, οι τορπιλλάκατοι που είχατε, λόγω της προέλευσης και της ελλείψεως ανταλλακτικών, δεν ήσαν αξιόμαχες. Είχατε ζητήσει, τόσο εσείς, όσο και ο κ. Παπαγιάννης, να αντικατασταθούν από άλλες, οι οποίες να είναι αξιόμαχες;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Παπαγιάννης ναι, και εγώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Ζητήσατε, είπατε, ανταλλακτικά. Εκτός από τα ανταλλακτικά, ζητήσατε από Αθήνα ή κι΄από Λευκωσία, να αντικατασταθούν με άλλες αξιόμαχες, με σκάφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε ζητήσει ο κ. Παπαγιάννης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Επίσης, πώς δικαιολογείται να μην έχετε ραντάρ; Είχατε ζητήσει, γιατί είχε πάθει βλάβη; Είχατε ζητήσει να σας φέρουν; Τί ακριβώς συμβαίνει εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα μου πείτε τώρα, πώς μετά τόσα χρόνια δεν το θυμάμαι, αλλά θυμάμαι το εξής: Δεν είχαν ραντάρ οι τορπιλλάκατοι. Δηλαδή 99% δεν είχαν. Διότι θυμάμαι, όταν βγαίναμε έξω, εγώ ως Διοικητής μπορούσα και έβλεπα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Δεν χρειάζονται αυτά, κύριε μάρτυς. Εσείς ήσαστε Διοικητής της Βάσεως, η οποία είχε 5 τορπιλλακάτους. Είχαν ή δεν είχαν ραντάρ;

4/2σ. (F.Σ.) 104 2.10.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Ζητήσατε να σας σταλούν ραντάρ από την Αθήνα, ή να αγορασθούν από τη Λευκωσία; Δεν είχατε ζητήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν είχα ζητήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Και τελειώνοντας, μία τελευταία ερώτηση: Εν όψει τουρκικών δραστηριοτήτων, μετά από το πραξικόπημα, ήταν έκδηλη η ανησυχία, καθόσασταν όλοι στα κάρβουνα επάνω και είχατε πληροφορίες για συγκεντρώσεις στη Μερσίνα, κ.λ.π. Εσείς έπρεπε να είσασθε μέσα στις βάσεις, ή εν πλω, ή διάσπαρτοι, για να αποφύγετε την καταστροφή μέσα στο λιμάνι;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν, η μόνη πληροφορία, την οποία είχαμε εμείς, ήταν ότι υπήρχαν αυτοί οι 3 στόχοι επάνω στον Άγιο Ανδρέα. Από κει και ύστερα, που ανέστρεψαν προς Κυρήνεια, εμείς τα μάθαμε εκ των υστέρων ότι υπήρχαν πολλοί στόχοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Απλώς είχατε διαταχθεί να είσθε σε ετοιμότητα. Τίποτε άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε διαταχθεί να ήμαστε σε ετοιμότητα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαγιάννη, στη προχθεσινή κατάθεσή σας, σας θέσαμε υπόψη μια έκθεση, την οποία είχε κάνει

5/2σ. (Ε.Σ.) 105 2.10.1986

ο κ. Ανέστης Παπαδάκης, Διοικητής της Ναυτικής Βάσεως "Χρυσούλης" και Διοικητής της Παρακτίου Αμύνης. Και είχατε πει ότι ορισμένα πράγματα από κει μέσα που σας θέσαμε υπόψη, δεν είναι αληθή.

Κατόπιν αυτού, ρωτήσαμε και πάλι σήμερα τον κ. Παπαδάκη, επ' αυτών των σημείων της εκθέσεώς του και μας τα επιβεβαίωσε. Πιό συγκεκριμένα:

(2Η)

(2σ)

1/2ΗΓ ΒΠ 2.10.86

106

Αρνηθήκατε ότι είχατε πει ποτέ την φράση "να ρίξουμε στη θάλασσα το Μακάριο και να του ρίξουμε μια βόμβα βυθού". Αυτό ο κύριος Παπαδάκης επιμένει ότι ορθώς το έγραψε και το καταθέτει και ενόρκως, ότι πράγματι το είπατε.

Θα είχατε την καλωσύνη να πείτε εδώ μπροστά στον κύριο Παπαδάκη, αν έγινε τέτοιο πράγμα, πώς έγινε κλπ.; Και να μας πει και ο κύριος Παπαδάκης, ενώπιόν σας πλέον, τί συνέβη με αυτό το πράγμα;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Κατ'αρχήν κύριε Πρόεδρε, η αποστολή η δική μας δεν ήταν να συλλάβουμε ή να εξοντώσουμε τον Μακάριο. Η αποστολή του Ναυτικού, όπως θα πρέπει να σας είπε και ο κύριος Παπαδάκης, ήταν ορισμένες συλλήψεις. Επομένως κάθε συζήτηση περί Μακαρίου, περί εξοντώσεώς του και οτιδήποτε άλλο, ήταν εκτός αποστολής μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το πραξικόπημα, όμως, δεν εστρέφετο μόνο κατά εκείνων των ασήμων ανθρώπων, που θα συλλαμβάνοντο, αλλά εστρέφετο προεχόντως κατά του Μακαρίου. Και συνεπώς ο στόχος "Μακάριος", ήταν ο γενικός στόχος όλων των πραξικοπηματιών.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν ήταν δικός μας στόχος, κύριε Πρόεδρε. Εμείς, ως Ναυτικό, είχαμε τελείως δευτερεύοντα ρόλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαδάκη, επιμένετε ότι αυτό το είχε πει ο κύριος Παπαγιάννης;

2/2ΗΓ ΒΠ 10/2.10.86

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Βεβαίως. Αυτό το είχε πει. Το γράφω και στην αναφορά μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. Πέστε μας αν το ακούσατε εσείς, αν το είπε σε άλλους, ή από ποιόν το μάθατε, αν το μάθατε από άλλους.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Όχι. Το άκουσα εγώ παρόντων βέβαια και των λοιπών αξιωματικών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Στις 9 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Του Ιουλίου;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρόντων και των λοιπών αξιωματικών;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Μάλιστα. Στο γραφείο μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, της βάσεως της δικής σας;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επ' αυτού κύριοι συνάδελφοι, δεν μπορούμε να επανέλθουμε πλέον. Νομίζω ότι ξεκαθαρίστηκε το ζήτημα. Ξεκαθαρίζεται δηλαδή κατά την κρίση της Επιτροπής, όπως νομίζει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εδώ κύριε Πρόεδρε, πρέπει να γίνει μία διευκρίνιση. Ο κύριος Παπαγιάννης είπε ότι μοναδικός στόχος του Ναυτικού

3/2ΗΓ ΒΠ 108 2.10.86

ήταν να ρίξει τον Μακάριο στη θάλασσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, κύριε συνάδελφε. Νομίζω, ότι-και το είπα- ο άμεσος στόχος όλων των πραξικοπηματιών ήταν ο Μακάριος. Είναι θέμα κρίσεως πλέον των μελών της Επιτροπής, εάν λέγει αλήθεια ο κύριος Παπαδάκης στο σημείο αυτό ή ο κύριος Παπαγιάννης.

Επίσης κύριε Παπαγιάννη, είχατε καταθέσει ότι δεν αποκαλέσατε ποτέ "βλάκα" τον Ντενίση, τον στρατηγό σας και πλέϋ-μπόϋ τον πρεσβευτή της Ελλάδας στην Κύπρο τον κύριο Λαγάκο. Το είχατε αρνηθεί, ενώ ο κύριος Παπαδάκης το κατέθετε.

Τι λέτε επ'αυτού;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Δια μεν το στρατηγό πιθανόν να έκανα αυτό το χαρακτηρισμό, όχι εκείνη την ημέρα, αλλά άλλη μέρα, την οποία ο κύριος Παπαδάκης πρέπει να γνωρίζει, όταν ήλθα σε σύγκρουση μαζί του μέσα στη ναυτική βάση, όταν είχε κάνει μια επιθεώρηση. Και δια να εξασφαλίσω τα συμφέροντα του ναυτικού, ίσως μετά σε συζήτηση που είχα με τον κύριο Παπαδάκη, τον απεκάλεσα έτσι.

Για τον κύριο Λαγάκο: Είναι τελείως άσχετος με όλη αυτή την υπόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαδάκη, αυτό το θέμα του

4/2ΗΓ ΒΠ 109 2.10.86

χαρακτηρισμού του στρατηγού Ντενίση, του αρχηγού του ΓΕΕΦ, του προϊσταμένου σας, ως βλακός και του κυρίου πρεσβευτού της Ελλάδος, ως πλέϋ μπόϋ, πώς το ξέρετε, πού το ακούσατε; Το ακούσατε εσείς; Το μάθατε; Εάν το μάθατε, από ποιόν το μάθατε;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Την ημέρα της 9ης του μηνός ελέχθη. Και μάλιστα το έχω γράψει και αυτό στην αναφορά μου. Δεν ξέρω αν ήταν συγχυσμένος ο κύριος Παπαγιάννης. Αλλά γι'αυτό το έχω γράψει στην αναφορά μου, διότι γράφω και χαρακτηριστικά ότι είπε, ότι αυτοί θα ανακληθούν την Παρασκευή στις 12 του μηνός επάνω.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Μα, δεν το αρνούμαι αυτό. Τον χαρακτηρισμό αρνούμαι, ότι είπα εκείνη την ημέρα. Δεν ξέρω αν το θυμάστε πάρα πολύ καλά. Χαρακτηρισμό είχα κάνει για τον Ντενίση τέτοιο και ξέρετε πότε. Ήσασταν και παρών. Εκείνη την ημέρα δεν νομίζω ότι είχα κάνει τέτοιο χαρακτηρισμό, κύριε Παπαδάκη.

(2ν)

(2Η) 1/3 ν (Θ.Σ.) 2-10-86

1/C

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Επειδή, κύριε Παπαγιάννη, γνωρίζετε και εσείς ας πούμε το θέμα του ήθους μου , τουλάχιστον όσον αφορά το θέμα ψέματος ότι δεν έχω πει στη ζωή μου εκτός των κατά συνθήκην , γι'αυτό έχουν αποβεί πάρα πολλά εις βάρος μου ας πούμε κατά την σταδιοδρομία μου , διότι ποτέ δεν λέω ψέματα , θα παρακαλούσα πάρα πολύ αυτό να μην το αρνηθείτε . Το ότι ήσασταν συγχυσμένος μπορεί Αλλά ότι ελέχθη , υπάρχει η μαρτυρία του Τσαταλού και του Καντα-λέπα . Διότι όταν έφτιαξα την αναφορά μου ήταν Τσατταλός , Καντα-λέπας και Δούκας στο σπίτι μου που έφτιαχνα την αναφορά μου μήπως τυχόν έχω ξεχάσει κάτι .

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Τη φτιάξατε από κοινού .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ !

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Όχι , την είχα φτιάξει και ρώτησα μήπως τυχόν έχω ξεχάσει κάτι .

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Υπήρχαν και άλλοι αξιωματικοί, κύριε Παπαδάκη . στη σύσκεψη που είχαμε κάνει . Έχουν αναφέρει και αυτοί το ίδιο πράγμα που αναφέρετε εσείς , ο Τσαταλός και ο Κανδαλέπας ;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Και ο Δούκας .

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Και ο Δούκας . Ρωτώ, οι άλλοι αξιωματικοί της ναυτικής βάσεως που ήταν υπό τας διαταγάς σας έχουν αναφέρει τα ίδια

2/3 ν (Θ.Σ.) 2-10-86

111

πραγματα που λέτε και σεις ; Διότι και εκείνοι παρίσταντο στη σύσκεψη .

Α· ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Δεν γνωρίζω διότι αυτοί, κύριε Παπαγιάννη, ήτανε μαζί σας . Αφού πίσω από την πλάτη μου εγίνοντο συσκέψεις του Ντάνου στο Τρίκομο δίπλα, υπό τον Παπαργύρη και ο ανθυπασπιστής Αγιασοφίτης για να σας λένε ότι με έχουν υπό έλεγχο στη βάση, κύριε Παπαγιάννη μου .

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Λυπάμαι πάρα πολύ που τα λέτε αυτά κύριε Παπαδάκη . Λυπάμαι πάρα πολύ, διότι τα γεγονότα ...

Α· ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Δεν θα αντιδικήσω ούτε μισώ ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ κύριοι, δεν πρόκειται να διαπληκτισθείτε εδώ !

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Όχι κύριε Πρόεδρε , Προς Θεού! Δεν έχουμε να διαπληκτιστούμε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα να ρωτήσω τον κύριο Παπαδάκη και για τις δυό περιπτώσεις . Και για την περίπτωση του να ρίξουμε στη θάλασσα το Μακάριο και να του ρίξουμε μια βόμβα βυθού και για τη φράση "βλάκας ο Ντενίσης", "πλαίυ μπόϋ ο Λαγάκος", ποιοί άλλοι πλην υμών ήταν αξιωματικοί παρόντες και το άκουσαν και αυτοί ;

3/3ν (Θ.Σ.) 112 2-10-86

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . 'Ηταν ο Κανδαλέπας , ο Τσαταλός , ο Δούκας , ο Αρμενιάκος , ο Ντάνος , δεν ενθυμούμαι αν ήταν ο Γουλέας διότι αυτός ήρθε στο τέλος , ένας υποπλοίαρχος βατραχάνθρωπος που ήρθε στο τέλος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα .

Εσείς, κύριε Παπαγιάννη, αρνηθήκατε ότι λέγατε στον πλοίαρχο...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Κύριε Πρόεδρε, μια διευκρίνηση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαασγιάννης). Ορίστε κύριε Βασιλειάδη .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Στον κύριο Παπαδάκη : Αυτή η φράση την οποία λέτε ότι είπε ο κύριος Παπαγιάννης , τι έννοια είχε ; 'Ηταν μέρος σχεδίου , ήταν σοβαρή κουβέντα ή κάτι τι άλλο ; Ξεκαθαρίστε το . Πως το εξηγείτε αυτό που ακούσατε ; Σας έδωσε εντολή για να κάνετε αυτό το πράγμα όπως το είπε ή σας είπε ότι είναι κάτι που ενδεχομένως θα γίνει την άλλη μέρα , σε 5 μέρες, ή ήταν αέρας κοπανιστός τύπου "πλαιϋ-μπόυ" και τύπου «βλακός Ντενίση» ;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Το μέν σχέδιο ήταν να ανατραπεί ο Μακάριος . Αλλά για το συγκεκριμένο , κουβέντα . Κουβέντα, λεχθείσα όμως .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Σύμφωνοι για το λεχθείσα , αλλά πάντως

4/3 ν (Θ.Σ.) 113 2-10-86

δεν αντελήφθητε ότι δίδει οδηγίες σε κάποιο χρόνο να ρίξουμε

βόμβα ...

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Όχι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Προχωρούμε .

Κύριε Παπαγιάννη, είπατε και καταθέσατε ότι εσείς διαρκούντος του βομβαρδισμού της Πάφου , δεν λέγατε στον κυβερνήτη Ταβλαρίδη «βάρα, βάρα» κλπ;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).Ο κύριος Παπαδάκης αντιθέτως λέει ότι σας άκουσε στο ραδιοτηλέφωνο , σε μια ραδιοτηλεφωνική σας επικοινωνία με τον κύριο Ταβλαρίδη . Τι λέτε επ'αυτού κύριε Παπαγιάννη ;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Όχι, κύριε Πρόεδρε , εγώ δεν μίλαγα συνήθως από το ραδιοτηλέφωνο . Δεν ξέρω εάν ο κύριος Παπαδάκης άκουσε δική μου επικοινωνία ή άλλου και αν τόσο πολύ ξεχώριζε την φωνή μου από το ραδιοτηλέφωνο .

1/2 Ω Ε.Κ. 2.10.86

------------------------------ 1/4

Υπήρχε δυσκολία στην επικοινωνία και δεν ξέρω αν η ναυτική βάση Χρυσούλης μπορούσε να πιάσει την ραδιοτηλεφωνία με την Πάφο που ήταν στην άλλη άκρη της Κύπρου. Δεν είπα αυτή τη φράση, είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Δεν ξέρω αν ήταν άλλος και την είπε, πάντως εγώ δεν την είπα.

Δ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, όπως καταλαβαίνετε, από το ραδιοτηλέφωνο, γιατί δεν μου αρέσει κατ'αρχήν να ρίχνω λάσπη ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προχωρήστε, κύριε Παπαδάκη. Τι έγινε επ'αυτού;

Δ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Έχω να πω επ'αυτού ότι εγώ ήμουν βέβαιος διότι τα άκουσα με τα αυτιά μου και όπως γράφω στην αναφορά μου και κάποιος άλλος αξιωματικός ήταν εκεί που το άκουγε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιος;

Δ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Δεν ενθυμούμαι, ήταν ή ο Δούκας ή κάποιος άλλος από τους αξιωματικούς. Ναι, όμως, ελέχθη αυτό. Μία τοις χιλίοις να μην ήταν ο κύριος Παπαγιάννης και να φαινόταν ότι ήταν ο κύριος Παπαγιάννης. Στη συνέχεια όμως κάποιος άλλος μίλησε -αυτό μου το ανέφεραν, χωρίς να το ακούσω εγώ με τα αυτιά μου- που του έλεγε του Ταβλαρίδη, μπράβο, λόγω εσού έπεσε η Πάφος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μια διευκρίνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Λάσκαρη, ρωτήστε και εσείς διευκρινιστικά.

2/2 Ω Ε.Κ. 2.10.86 115

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, επειδή είναι ένα σοβαρό θέμα ευθύνης του κυρίου Παπαγιάννη αυτή η εντολή "βάρα βάρα", θα ήθελα να ρωτήσω τον κύριο Παπαδάκη πώς με τόση κατηγορηματικότητα μας διαβεβαιοί ότι ήταν ο κύριος Παπαγιάννης που έδωσε την εντολή αυτή. Πρέπει να έχει κάποιο στοιχείο γιατί ήταν πολύ κατηγορηματικός, πολύ θετικός και σ'όλη την έκθεση την οποία έκανε. Γι'αυτό νομίζω ότι πρέπει να μας διευκρινήσει πόθεν αυτή η βεβαιότης του ότι ήταν ο κύριος Παπαγιάννης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απαντήστε, κύριε Παπαδάκη.

Λ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Προσωπική μου άποψη, γιατί σας είπα ότι αυτή η αναφορά γράφτηκε, την έχω διαβάσει στους αξιωματικούς μου και οπωσδήποτε κάποιος θα με διόρθωνε τότε. Εγώ άκουσα αυτή τη φωνή. Αν τυχόν, όπως είπα προηγουμένως, δεν ήταν ο κύριος Παπαγιάννης, δεν μπορώ να αποκλείσω το 100%. Εγώ όμως είμαι πεπεισμένος ότι ήταν η φωνή του κυρίου Παπαγιάννη. Τι να κάνω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η ραδιοτηλεφωνική επικοινωνία δεν έλεγε "από Λεβέντης προς ναυτική διοίκηση" ή "ναυτική διοίκηση προς Λεβέντη"; Έτσι δεν λένε; Πώς είχε αρχίσει αυτή η επικοινωνία;

3/2 Ω Ε.Κ. 116 2.10.86

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Δεν την θυμάμαι κύριε Πρόεδρε. Όπου λέω επιλέξει, το γράφω στην αναφορά μου. Το "βάρα, βάρα" το θυμάμαι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μια ερώτηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και εγώ, κύριε Πρόεδρε, μια ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Περράκη και κύριε Δασκαλάκη, νομίζω ότι είχαμε πει και προηγουμένως να μην επεκταθούμε σε ερωτήσεις στην εξέταση κατ' αντιπαράσταση. Νομίζω ότι δεν είναι τόσο σπουδαίο το πράγμα. Πιστεύω ότι μπορεί να κηρυχθεί λήξασα η κατ'αντιπαράσταση εξέταση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είναι ερώτηση πάνω σ'αυτό, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάνω σ'αυτό, ας ρωτήσει πρώτα ο κύριος Περράκης και μετά ο κύριος Δασκαλάκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να ρωτήσω και τους δυο μάρτυρες και πρώτα τον κύριο Παπαγιάννη.

Δεδομένου ότι η κουβέντα ειπώθηκε, αν, κύριε Παπαγιάννη, δεν είσαστε εσείς, γιατί εδώ πρόκειται περί διαταγής στον πόλεμο, δεν είναι διαταγή "παρουσιάστε, αρμ", είναι διαταγή πολύ σημαντική, αν λοιπόν δεν είσαστε εσείς στο τηλέφωνο, ποιος ήταν πιο πάνω απ' αυτόν που έπαιρνε τη διαταγή που θα μπορούσε να λέει αυτός "βάρα,

4/2 Ω Ε.Κ. 2.10.86

------------------------------ 117

βάρα" και να μην είσθε εσείς; Ποιος μπορεί να το έλεγε αυτό, γιατί βέβαια δεν μπορεί να ήταν λοχίας και να διατάζει.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Τη διαταγή να κτυπήσει το "Λεβέντης" την Πάφο, όπως προανέφερα και στην προηγούμενη κατάθεσή μου που είχα δώσει εδώ, με την κανονική διαδικασία. "Αρχίσατε πυρ επί της αρχής" γιατί μας είχαν καταλάβει την ναυτική βάση και κτυπούσαν το πλοίο.

(2ΑΚ)

(2Ω)
1/2 ΑΚ (Γ.Π.) 2-10-86

118

Το "βάρα-βάρα" δεν το είπα εγώ. Το ότι έδωσα διαταγή να κάνει βολή το ΛΕΒΕΝΤΗΣ βεβαίως την έδωσα. Δεν μπορούσε να πάει πιό μέσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εγώ δέχομαι και αν θέλετε υποθετικά δεχθείτε το και εσείς, ότι ακούστηκε αυτή η κουβέντα "βάρα- βάρα". Αυτή είναι εντολή.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Μπορεί να την είπε ο υπαξιωματικός που ήταν στο ραδιοτηλέφωνο, ή μπορεί να το είπε ένας σημαιοφόρος, που ήταν στο τηλέφωνο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δηλαδή, ένας άσχετος έδινε διαταγές πολέμου εκείνη την ώρα; Είναι δυνατόν κύριε Παπαγιάννη, διότι βάζετε ένα πολύ πιό σημαντικό θέμα, ίσως, από το προηγούμενο, ήταν τέτοια η κατάσταση που μπορούσε ένα υπαξιωματικός να διατάξει το πλοίο "βάρα, κατεδάφισε την πόλη" και ο άλλος να την ακούει;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν διέταξε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ και τον κύριο Δασκαλάκη να διευκρινήσει ότι θέλει να διευκρινήσει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με κάλυψε η απάντηση του κυρίου Παπαγιάννη ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και θα ήθελα τον λόγο μετά, κύριε Πρόεδρε.

ΚΩΝΣΤΝΑΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και εγώ, κύριε Πρόεδρε.

2/2 ΑΚ (Γ.Π.) 119 2-10-86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν πρόκειται να συνεχιστεί η κατ' αντιπαράσταση εξέταση με αυτά, τα κατά κάποιο τρόπο ασήμαντα πράγματα και να ρωτήσουμε 30 άνθρωποι, δεν πρόκειται να τελειώσουμε ποτέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θεωρώ θεμελειακό ένα ζήτημα και θα ήθελα να το ρωτήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς, συνεχίστε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με εκάλυψε, είπα, η απάντηση του κυρίου Παπαγιάννη που ανέλαβε την ευθύνη, ότι εν πάση περιπτώσει έδωσε αυτός τη διαταγή για να βληθεί η Πάφος. Εκείνο που θέλω να διευκρινισθεί από τους δύο, γιατί έκανα προηγουμένως την ερώτηση στον κύριο Παπαδακη, είναι σε σχέση του αν υπήρχαν οι τεχνικές δυνατότητες, λόγω απόστασης ή λόγω πυροβόλων, να κτυπηθεί η Πάφος. Ο κύριος Παπαγιάννης είπε προχθές ότι "και να ήθελα λόγω του ότι ήταν ένα μίλι έξω το καράβι και δύο η Πάφος από την παραλία τρία", ενώ ο κύριος Παπαδάκης είπε ότι αυτό δεν ίσχυε, αν ήθελε το καράβι μπορούσε να βγει στα 200 μέτρα ή στα 500 και η Πάφος να μην ήταν δύο μίλια, αλλά ενάμισυ και άρα έφθανε. Αυτό θέλω να διευκρινιστεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Παπαγιάννη.

3/2 ΑΚ (Γ.Π.) 120 2-10-86

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ, 'Εχω εδώ τον χάρτη της Κύπρου, στον οποίο μπορείτε να δείτε που είναι η Πάφος, και μπορώ να σας σημειώσω τη θέση που ήταν ο ΛΕΒΕΝΤΗΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ έχω πάει στην Πάφο 2-3 φορές και ξέρω που είναι. Αν έχει εκεί αποστάσεις να μας τις διαβάσατε.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ : 'Εχει αποστάσεις. Θα ήθελα να ρωτήσω τον κύριο Παπαδάκη ο οποίος ήταν και αξιωματικός ποιό είναι το βεληνεκές του πυροβόλου των 40 μιλιμέτρ.

Δ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: 4.800.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Επομένως 2,5 μίλια περίπου. Δεν μπορούσε να φθάσει την Πάφο, εφόσον ήταν και 1 μίλι απ'έξω το πλοίο.

Δ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Να φθάσει μπορούσε, αλλά δεν θα έφθανε, ας πούμε, στην κάτω χώρα. Θα κτύπαγε, ας πούμε, την παραλία.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό είπα και εγώ, την παραλία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τον ραδιοφωνικό σταθμό τον έφθανε ή δεν τον έφθανε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατ'αρχήν αυτό το "βάρα- βάρα", ίσως φταίω εγώ που δεν τον διατύπωσε κατά αφεώρα την αναφορά του ΛΕΒΕΝΤΗ ότι ήταν κατωκημένη περιοχή και γι'αυτό δίσταζε και ρωτούσε. Ο κύριος Παπαδάκης λέει ότι άκουσε το "βάρα-βάρα" για κατωκημένη περιοχή. Και ο κύριος Παπαγιάννης λέει ότι αυτό δεν το είπε αλλά ότι εν πάση περι-

4/2 ΑΚ (Γ.Π .) 2-10-86

121

πτώσει δεν μπορούσε και να το πει διότι το βεληνεκές δεν έφθανε για να κτυπηθεί η κατωκημένη περιοχή.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Με συγχωρείτε, έχω πει τελείως διαφορετικό πράγμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η διαταγή ήταν να κτυπηθεί ο σταθμός και ο κυβερνήτης αναφέρει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η διαταγή που δώσατε ήταν να κτυπηθεί ο σταθμός; Υπάρχουν δύο διαταγές. Ποιές είναι αυτές;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Η πρώτη είναι ακριβώς όπως την λέει ο κύριος Λιβανός και απαντώ ότι είναι σπίτια και λέγω μη κτυπήσει. Και δεν κτύπησε τον σταθμό. Η δεύτερη φορά ήταν άλλη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η δεύτερη φορά ποιά ήταν;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Η δεύτερη φορά ήταν την ώρα που μπαίναν τα στρατεύματα για να καταλάβουν την Πάφο και ζήτησε ο Γεωργίτσης, το είπα προχθές στην καταθεσή μου, να κάνουμε αντιπερισπαμό. Και επί πλέον, επειδή μας είχαν καταλάβει και τον ναυτικό σταθμό κάτω και είχαν συλλάβει και τους αξιωματικούς της εθνικής φρουράς, κάναμε αντιπερισπασμό. Κτυπήσαμε την παραλία κάτω για να τους τραβήξουμε την προσοχή και να μπορεσει ο στρατός να μπει από την βόρεια πλευρά της Πάφου.

(2ζ)

(2ΑΚ) 1/3ζ Α.Μ. 2-10-86

--------------------------- 122

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η παραλία κύριε Παπαγιάννη δεν ήταν κατοικημένη;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε, πλήν του αρχαίου φρουρίου και του ναυτικού σταθμού. Υπήρχαν δύο ταβέρνες και τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα κέντρα αυτά της Πάφου δεν είναι στην παραλία;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Ποιά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τά κέντρα αυτά της Πάφου, οι ταβέρνες περί των οποίων ομιλείτε.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι στην περιοχή του λιμένος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πολυτελή κέντρα κατά κάποιον τρόπο, δεν υπήρχαν ή έστω άν δεν ήταν -γιατί έχω περάσει και εγώ από την Πάφο κάποτε και τα θυμάμαι- εν πάση περιπτώσει ήταν λαϊκές ταβέρνες, όπως λέτε. Δεν έχουν κόσμο οι λαϊκές ταβέρνες;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Εκείνες τις ημέρες δεν είχαν τίποτα οι λαϊκές ταβέρνες, αφού γινόταν μάχη εκεί κάτω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μήπως είπατε τίποτα;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι δεν έδωσα καθόλου τη λέξη αυτή.

2/3ς Α.Μ. 2-10-86

123

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είπατε.

Νομίζω ότι το θέμα ετελείωσε, αλλά σας παρακαλώ και για κάτι άλλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, όχι και σε άλλο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε τελειώσαμε με το "ΛΕΒΕΝΤΗΣ";

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ναί.

Γεδώ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι σημαντικό θέμα διότι διΐστανται απόψεις. Ο μεν ένας λέει, ότι έκανε περιπολίες συνεχείς στο ΛΕΒΕΝΤΗΣ, ο δε έτερος λέει, ότι είχε εντολή από το ΛΕΒΕΝΤΗΣ. Τι από τα δύο είναι ή αλήθεια; Βρέθηκε τυχαία εκεί όπως υπάρχει στην έκθεση εδώ, το ΛΕΒΕΝΤΗΣ, ή πήρε διαταγή να πάει το ΛΕΒΕΝΤΗΣ να αποκόψει να σκοτώσει τον Μακάριο, ή να φράξει την φωνή του να μιλήσει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα νομίζω ότι η άποψη του κυρίου Παπαγιάννη είναι ότι πήγε ειδικώς να χτυπήσει την Πάφο.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο κύριος Παπαγιάννης λέει ότι έκανε περιπολίες και έτυχε να βρίσκεται εκεί.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Το πλοίο είχε προγραμματισμένη περιπολία και θα πρέπει το πρόγραμμα να ήταν ήδη και στην ναυτική βάση Χρυσούλης

3/3ζ Α.Μ. 2-10-86

124

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προγραμματισμένη περιπολία από Πότε;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Τουλάχιστον ένα εικοσαήμερο/πιό μπροστά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τα ακούτε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να είναι στις ακτές της Πάφου;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Σ'όλη την Κύπρο τριγύρναγε το πλοίο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και βρέθηκε τυχαία;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Βρέθηκε τυχαία στην Πάφο εκείνη την ημέρα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά την προηγούμενη ημέρα δεν είχε πάει; Στις 14 του μηνός;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: 'Οχι ήταν στην Λεμεσό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Αλλη αντίφαση εδώ. Εδώ λέτε ήταν στην Λεμεσό;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Από ό,τι θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 14 το βράδυ εξηφανίσθη από την Αμμόχωστο ΛΕΒΕΝΤΗΣ και ξαναγύρισε στις 15 το βράδυ. Πού ήταν εν τω μεταξύ;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Περιπολία έκανε το ΛΕΒΕΝΤΗΣ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαθαγιάννης): Παρακαλώ,

4/3ζ Α.Μ. 2-10-86

125

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Περιπολία, ήταν βάση προγράμματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σήμα για αυτόν τον απόπλου από την Αμμόχωστο εξεδόθη;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Βεβαίως. Χωρίς σήμα δεν μπορούσε να φύγει το πλοίο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παπαδάκης λέει ότι δεν εξέδωσε κανένα σήμα.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Μα δεν θα το εξέδιδε ο κύριος Παπαδάκης το σήμα. Την περιπολία την έκανα εγώ πάντοτε, εγώ είχα τον υπηρεσιακό έλεγχο. Ή κάνω λάθος;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Ο απόπλους δεν έπρεπε να κοινοποιηθεί;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν σας κοινοποιήθηκε;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Όχι κανένα σήμα.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Το πρόγραμμα περίπολιών δεν το είχατε του "ΛΕΒΕΝΤΗΣ";

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Όχι. Για τις 13 του μηνός που το φωνάξατε επάνω και του δώσατε κατευθύνσεις. Από ό,τι είπε ο Ταβλαρίδης. Βέβαια μπορεί να το αναιρέσει.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Εδώ είναι ο Ταβλαρίδης και θα τον φωνάξουμε

5/3ζ Α.Μ. 2-10-86

126

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Ο άνθρωπος όμως όταν τον ρώτησα πού βρισκόσουνα γιατί δεν μου κοινοποίησες και εμένα, πώς έφυγες από την Αμμόχωστο την Κυριακή μου είπε με φώναξε ο κύριος Παπαγιάννης επάνω και μού είπε στις 14 του μηνός να αποπλεύσω, να μην εκδώσω σήματα. Εγώ δεν μπορούσα έτσι να τα γράψω στην αναφορά μου και μου είπε να πάω προς στην περιοχή της Πάφου. Αυτά μου είπε ο Ταβλαρίδης.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όταν θα έλθει ο Ταβλαρίδης θα ερωτηθεί βέβαια και θα δούμε τι θα πεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Έτσι λέτε ότι ήταν;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι το πλοίο ήταν σε προγραμματισμένη περιπολία και ακόμη αν υπάρχουν τα αρχεία της ναυτικής διοικήσεως και δεν έχουν καταστραφεί, μπορεί να βρεθεί και το σήμα και το πρόγραμμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαγιαννη επιμένετε ότι ήταν σε προγραμματισμένη περιπολία;

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Παπαγιάννης). Προχθές μας καταθέσατε ότι δεν σταματούσε πουθενά το ΛΕΒΕΝΤΗΣ. Συμπτωματικά έτυχε να βρίσκεται εκείνη την ημέρα στην Πάφο, τελείως συμπτωματικα μέσα σε πλαίσιο

6:εζ___Α.Μ.___2-10-86 127

περιπολίας του. Ήταν συμπτωματικό:

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και πώς χτύπησε χωρίς εντολή δική σας;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Πού χτύπησε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην παραλία της Πάφου.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Του έδωσα εντολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Α, του δώσατε εντολή. Πώς του την δώσατε εντολή;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ; Με τα ραδιοτηλέφωνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εκεί δεν μίλησε αυτός καθόλου; Δεν σας είπε, ότι εδώ έχω κατοικημένες περιοχές είναι ενδεχόμενο να κινδυνεύσει κατοικημένη περιοχή; Αυτές οι ταβέρνες που λέτε,

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε βεβαίως τα έχω πεί αυτά, τα έχω καταθέσει δεν επέμεινα στο να χτυπήσει όταν μου είπε ότι είναι κατοικημένη περιοχή. Αλλο είναι όταν χτύπησε εκεί.

(3Θ)

(3ς.)
1/3Θ. (I.B.) 128 2.10.1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Ζακολίκο να λάβει το λόγο, που συνέπεσε να εξετάσει τον κ. Παπαγιάννη .

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριοι συνάδελφοι, επειδή υπάρχει τραγική αντίφαση με αυτά που καταθέτει ο κ. Παπαγιάννης και αποκαλύπτεται ότι δεν λέει την αλήθεια...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είναι συμπέρασμα, κύριε Ζακολίκο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Συμφωνώ. Θα το τεκμηριώσω.

Έχω μπροστά μου, κύριε Παπαγιάννη, τήν έγγραφη αναφορά του Ταβλαρίδη, ο οποίος λέει επί λέξει τα εξής και διαψεύστε με:

" Την 13ην Ιουλίου και κατόπιν τηλεφωνικής προσκλήσεως του διοικητού, μετέβην εις το εν Λευκωσία γραφείον του, όπου και έλαβον προφορικήν διαταγήν να αποπλεύσω την Κυριακήν το εσπέρας 14/7, ούτως ώστε να ευρίσκωμαι εις τον λιμένα της Πάφου την 15/7, τας πρωϊνάς ώρας ."

Και συνεχίζει: " Ο πλούς θα εξετελείτο, χωρίς να ενημερωθή ουδείς περί αυτού απολύτως. Αυτή ήτο η διαταγή του ναυτικού διοικητού Κύπρου, άνευ ετέρων σχολίων."

Τί είναι αυτά που μας λέτε τώρα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Ταβλαρίδης, λέτε να λέει ψέματα, κύριε Παπαγιάννη;

2/3Θ. (Ε.Σ.) 2.10.1986

129

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: 'Οχι, κύριε Πρόεδρε, αλλά αυτό ήταν κάτι το οποίο γινόταν συνέχεια. Δεν ήταν μόνο εκείνη την ημέρα που πήγε στην Πάφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. " Ο πλούς θα εξετελείτο, χωρίς να ενημερωθή ουδείς περί αυτού απολύτως. Αυτή ήτο η διαταγή του...

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: 'Οταν ένα πλοίο κάνει περιπολία, συμβαίνει αυτό πολλές φορές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού ήλθε στο γραφείο σας και του είπατε, στην Πάφο να πάει ειδικώς, άρα δεν περιεπόλει και τυχαίως βρέθηκε στην Πάφο. Πήγε στην Πάφο, 13 με 14. Δηλαδή, αυτό που αρνηθήκατε προηγουμένως και το οποίο είχε καταθέσει ο κ. Παπαδάκης. Δηλαδή, στις 14 επήγε στην Πάφο κατ'εντολή σας, κατ'ειδική εντολή, χωρίς να πληροφορηθεί κανένας περί αυτού.

Νομίζω ότι το θέμα έληξε.

Περαιτέρω, είπατε χθες ότι είχατε δώσει ορισμένα τρανζίστορ, δέκτες, κράνη κ.λ.π., τα οποία προορίζονταν για τις τορπιλλακάτους και ότι απεγράφησαν και εδόθησαν στις τορπιλλακάτους ή στη Βάση του Πολεμικού Ναυτικού.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι υπάρχει κάτι

3/3Θ. (Ι.Β.) 130 2.10.1986

ακόμα, προτού να φθάσουμε σ'αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν θεωρείτε, κύριε Μπαντουβά, ότι υπάρχει κενό, μετά απ'αυτό που λέει ο Ταβλαρίδης, ορίστε έχετε το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Υπάρχει, κύριε Πρόεδρε, και η έκθεση του μάρτυρος και παρακαλώ να την ανοίξετε στη σελίδα 5. Θα δείτε ότι λέει ο ίδιος στην έκθεσή του, ότι όταν το "Λεβέντης " εγύρισε στη Βάση-είχε μάλιστα και μία οικογένεια κάποιου Εφέδρου- διετάχθη από τον μάρτυρα να μεταβεί στη Πάφο και να αναμένει διαταγές. Ότι ο κυβερνήτης του "Λεβέντης", σας είπε κύριε μάρτυς, ότι είναι έτοιμος να κτυπήσει την κεραία του ραδιοσταθμού της Πάφου, αλλά υπάρχουν κατοικίες και κόσμος και εσείς του είπατε να μην κτυπήσει. Αυτό που είπατε προηγουμένως. Αυτό λέτε στην έκθεσή σας.

Επομένως, το βεληνεγκές ήταν αρκετό, για να κτυπήσει τις κατοικημένες περιοχές.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι, κύριε Μπαντουβά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Να ολοκληρώσω.

Δεύτερο , μετά από επαφή με τον αρχηγό του ΓΕΕΦ, εδόθη εντολή να κτυπήσετε, αντιπερισπαστικά, όπως είπατε και εν τη εκδηλώσει της επίθεσης των χερσαίων τμημάτων κατά της Πάφου, την παραλία, όπου

ευρίσκοντο κέντρα, σπίτια και η βάση η Ναυτική.

Λέτε εντελώς τα αντίθετα πράγματα.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: 'Οχι, δε λέω. Την αναφορά μου είπα ότι την επιβεβαιώνω. 'Εχουν περάσει και τόσα χρόνια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Σημείωση έχω κρατήσει.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την παρέμβαση αυτή.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Και κάτι ακόμη, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν διέταξε ο κύριος μάρτυς τον Κανδαλέπα να επιβιβασθεί του "Λεβέντης" ή όχι. Είναι αλήθεια αυτό ή όχι; Γιατί εδώ έχουμε τον μάρτυρα που λέει ότι διετάχθη, ενώ ο άλλος λέει ότι δεν διετάχθη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Διετάξατε τον Υποπλοίαρχο αυτόν να επιβιβασθεί...

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Αν μπορεί να μου υπενθυμίσει ο κ. Παπαδάκης, γιατί δεν θυμάμαι, για ποιό λόγο θα πήγαινε ο...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Στην κατάθεση στον Μπέλκα είναι αυτό.

(3Θ)
1/3 Β (Ε.Μ) 2.10.86

132

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Είπα ότι ο κ. Παπαγιάννης μας πήρε τηλέφωνο και μου είπε να επιβιβάσω έναν υποπλοίαρχο, όχι για τον Κανδαλέπα, αλλά έβαλα τον Κανδαλέπα και ο Κανδαλέπας δεν δέχθηκε, είπα στον Τσαταλό, δεν δέχθηκε και τελικά μου είπε να μπει ένας Ελληνοκύπριος σημαιοφόρος, για ενίσχυση βαρδιών.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Επομένως δεν είχα κανένα συγκεκριμένο πρόβλημα, θυμόμουνα τον Κανδαλέπα γι'αυτό είπα και δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μας είπατε χθες αφού είχε κυβερνήτη γιατί να πάει άλλος αξιωματικός; Αυτό μας είπατε.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Μα, είπατε για Κανδαλέπα.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Για ενίσχυση φυλακών είχατε πει.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Επομένως αυτό μπορούσα να το κάνω για έναν σημαιοφόρο. Πήγε ένας σημαιοφόρος τελικά. Ήταν ενίσχυση φυλακών.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Λέτε ότι τελικά ο κ. Παπαδάκης διέταξε τον Κανδαλέπα. Αρνήθηκε αυτός και σεις δεν το θυμάστε, ότι κάποιος αξιωματικός αρνήθηκε υπηρεσία; Κύριε Πρόεδρε, τελείωσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι με συγχωρείτε, θα σας διακόψω για να θέσω υπόψη του κ. Παπαγιάννη και ένα έτερο σημείο, το πιο κρίσιμο ίσως της εκθέσεως του υποπλοιάρχου τότε κ. Ταβλαρίδη. "Περί ώρα 11.30'της 16 Ιουλίου το πλοίο κατέπλευσε έξω του

2/3 Β (Ε.Μ) 2.10.86 133

λιμένος της Πάφου, ότε και ελήφθη διαταγή να καταστραφεί δια βομβαρδισμού ο ήδη κατεχόμενος ναυτικός σταθμός Πάφου. Το πλοίο ήνοιξε πυρ εναντίον του ΝΣΠ, το οποίον και ανταπεδόθη δια βολής όλμων και πυροβόλου έρλικον, ερρίφθησαν περί τα 400 βλήματα όπως και 500 βλήματα έρλικον. Ακολούθως το πλοίον έλαβε διαταγή όπως μεταβή εις παρακείμενον όρμον και καταστρέψει δια βομβαρδισμού μικρόν ραδιοφωνικόν σταθμόν. Πλεύσαμε προς τούτο πλην όμως λόγω υπάρξεως πλησίον του σταθμού οικιών, ηρνήθην, παρά την επιμονή της ναυτικής διοικήσεως Κύπρου, να εκτελέσω την διαταγήν, αποπλεύσας πάραυτα παρέμεινα δε εκτελών διαδρομές πλησίον του ΝΣΠ".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Βεβαιώνεται και το "βαράτε, βαράτε".

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Επ'αυτού είμαι κατηγορηματικός ότι όταν μου ανέφερε ότι υπάρχουν σπίτια στην παραλία του είπα να μην κάνει βολή. Δεν ηρνήθη. Είμαι κατηγορηματικός σ'αυτό και θα παρακαλέσω κύριε Πρόεδρε, εφόσον το κρίνετε σωστό σε αντιπαράθεση με τον πλοίαρχο Ταβλαρίδη, όταν εξετασθεί να κληθώ και επ'αυτού του θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα γίνουν και άλλες αντιπαραστάσεις.

Τώρα, για την εικόνα της όλης υποθέσεως, είπατε ότι εσείς κάτι τρανζίστορ, κάτι δέκτες και κράνη, τα στείλατε για να δοθούν

3/3 Β (Ε.Μ) 2.10.86 134

στις τορπιλακάτους και ότι απεγράφησαν και ότι δόθησαν στις τορπιλακάτους ή στη βάση όπως λέτε, του Πολεμικού Ναυτικού. Ο κ. Παπαδάκης μιλάει για τρανζίστορ που κρατούσαν αυτοί υπό τύπον "πλιάτσικου." Ότι κάναν "πλιάτσικο." Επίσης ομιλεί περί κυνηγετικών όπλων ένα εκ των οποίων είχε, ποιός είπατε κύριε Παπαδάκη;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Ο ανθυπασπιστής Αγιασοφίτης, αν δεν απατώμαι. Το γράφω στην αναφορά μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα θέλαμε για λόγους ηθικής τάξεως περισσότερο κύριε Παπαγιάννη, κι όχι γιατί είναι τόσο σημαντικό, διότι εδώ έγινε παράδοση της Κύπρου και επήλθε τραγωδία μεγάλης Γο εθνικής σημασίας, που θα μας βαρύνει ίσως ποιός ξέρει πόσα χρόνια ακόμα. Δεν καθόμαστε συνεπώς να ασχοληθούμε στα σοβαρά με το αν έγινε "πλιάτσικο" σ'ένα όπλο, αλλά το θέλαμε κι αυτό το στοιχείο για να το ξέρουμε. Τί είναι το σωστό τώρα; Έγινε απογραφή αυτών των πραγμάτων και παρεδόθησαν στις τορπιλακάτους ή είχαν δοθεί από σας σαν γέρας στους όποιους αυτούς;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα πριν σας απαντήσω αν μου επιτρέπετε να ρωτήσω τον κ. Παπαδάκη. Κύριε Παπαδάκη βάλτε το χέρι στην καρδιά και πέστε: Με θεωρείτε κλέφτη;

4/3 Β (Ε.Μ) 2.10.86 135

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Όχι. Δεν είδα εγώ να κλέψετε τίποτε.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Έχουμε υπηρετήσει πάρα πολλά χρόνια μαζί. Και πριν από την ναυτική διοίκηση, στο "Δόξα". Με θεωρείτε άνθρωπο που θα μπορούσα να πάρω πράγματα και να τα μοιράζω;

(3δ)

(3ΒΕ)

1/3 δ Α.Μ. 2-10-86

136

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Όχι. Άλλο όμως είναι το ένα, άλλο είναι το άλλο. Εγώ λέγω, τι μου είπε ο Ντάνος. Μπορεί ο Ντάνος να τα πήρε από μόνος του από κάτω. Δεν το γνωρίζω. Εγώ είδα με τα μάτια μου ένα τραντζιστοράκι και ένα όπλο κυνηγετικό. Αυτό το είδα με τα μάτια μου. Και λέω ..

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δύο .

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Δύο είναι, ότι γράφω στην αναφορά μου, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άλληερώτηση: Απεγράφησαν πράγματι ως υλικά των τορπιλλακάτων;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, εστάλησαν για να απογραφούν και αφού ενεγράφησαν εις την γενική απογραφή της ναυτικής διοικήσεως εστάλησαν για τις τορπιλλακάτους, για το καρέ των υπαξιωματικών της ναυτικής δύναμης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Νομίζω ότι μπορεί να κηρυχθεί λήξασα η κατ' αντιπαράσταση εξέταση

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί, κύριε Πρόεδρε, υπάρχει ένα άλλο θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπε ο μάρτυς, ο κύριος Παπαδάκης, ότι, εφόσον δεν υπήρχαν ραντάρ, ήταν αδύνατο να προβλεφθεί η προσάραξη της τορπιλλακάτου στην ξέρα. Δεν είναι έτσι; Έγινε λάθος επομένως,

2/3 δ Α.Μ. 2-10-86 137

δεν μπορούσε να προβλεφθεί η προσάραξη. Μπορούσε;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Όχι, δεν είπα ότι δεν μπορούσε. Ούτε ότι μπορούσε, ούτε ότι δεν μπορούσε, ότι έγινε λάθος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δηλαδή, δεν μπορεί να έγινε σκόπιμα.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Σκόπιμα, όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Παρακαλώ τον έτερο μάρτυρα να μας πει, σεις νομίζετε ότι έγινε σκόπιμα η προσάραξη, δηλαδή έγινε σαμποτάζ από τον κυβερνήτη της;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Διέταξα ανακρίσεις επί του θέματος και την ημέρα που διατάξαμε ανακρίσεις, μετά διήμερο, ο ανακριτής ανακλήθηκε στην Αθήνα. Και μετά δύο μέρες ανακλήθηκα και εγώ στην Αθήνα. Δεν ξέρω τι απόγιναν οι ανακρίσεις. Ο κύριος Παπαδάκης παρέλαβε μετά από μένα διοικητής. Συνέχισε τις ανακρίσεις. Τι συμπέρασμα έβγαλαν;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σεις να μας πείτε τα συμπερασμάτά σας. Εννοείτε ότι καλύφθηκε;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Το συμπέρασμα το δικό μου, το οποίο θα είναι πολύ βαρύ, αν το πω αβάσανιστα...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Να μας το πείτε.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Είναι αβασάνιστα, δεν στηρίζεται πουθενά. Είναι εκτίμηση προσωπική μου. Θα έβγαινε από τις ανακρίσεις, αν συνε-

3/3 δ Α.Μ. 2-10-86 138

χίζοντο. Είναι οτι ο κύριος Κανδαλέπας...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, στην σελίδα 117 των Πρακτικών λέτε ότι, ο Παπαδάκης προτίμησε να πετάξει την τορπιλλάκατο στην ξέρα, να το βάλει στα πόδια δια ξηράς και να πάει στην ναυτική βάση μέσω ενός ναρκοπεδίου. Αυτή είναι φοβερή κατηγορία. Τον έχετε απέναντί σας. Παρακαλώ και διακαλώ τα μέλη της επιτροπής -το κυριότερο- να προσέξουν τι είναι αυτό.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Ο κύριος Παπαδάκης όταν ήλθε να παραλάβει από μένα, ως διοικητής, τον ερώτησα επί του θέματος αυτού. Μου απάντησε ότι, κύριε διοικητά, δεν με άκουγαν πάνω στην τορπιλλάκατο. Λέγανε, πάμε στην Αμμόχωστο να πάρουμε τσιγάρα, να την εγκαταλείψουμε και να φύγουμε. Και εν συνεχεία, αντί να πάνε προς του Ξηλοφάγου, άρχισαν να πηγαίνουν προς το Μπογάζι, προς την ναυτική βάση. Και σε μια στιγμή, εκεί που πέφτει το κύμα στην ακτή, βγήκε η τορπιλλάκος όλη έξω. Πώς βγήκε η τορπιλλάκατος όλη έξω; Εν συνεχεία μου λέγει οτι, πηδήσαμε στην ξηρά να φύγουμε και ήταν και ναρκοπέδιο. Σεις, τα έχετε πει κύριε Παπαδάκη. Και καλέσατε μετά και ήλθε μια βάρκα και σας πήρε από το Μπογάζι. Δεν είσαστε σεις ο κυβερνήτης της τορπιλλακάτου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δούλευαν οι μηχανές δηλαδή;

4/3 δ Α.Μ. 2-10-86

139

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Βεβαίως.

Ήταν ο Κανδαλέπας-νομίζω-κυβερνήτης, σεις επιβαίνατε στην τορπιλάκατο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τότε πως λέτε ότι ο Παπαδάκης προτίμησε να πετάξει την τορπιλλάκατο ;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι ο Παπαδάκης, ο Κανδαλέπας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έτσι λέτε.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Έκανα λάθος .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τα Πρακτικά έκαναν λάθος;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι, εγώ. Όχι ο Παπαδάκης, ο Παπαδάκης ήταν διοικητής

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επιμένετε ότι ο κυβερνήτης είναι προδότης. Αλλάζετε το όνομα.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Σας λέγω ότι κρίση δεν βγήκε από τις ανακρίσεις.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τι σημαίνει όταν λέγει ένας ναυτικός ότι προτίμησε να ρίξει στην ξέρα και να το βάλει στα πόδια; Δεν είναι προδοσία αυτό;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Βεβαίως. Είναι και ενώπιον αυτού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Με συγχωρείτε, κύριε ναύαρχε. Επικαλούμαι τους ναυάρχους. Τι σημαίνει αυτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), Κύριε Λιβανέ, να μη ρωτάτε τους

5/3 δ Α.Μ. 2-10-86 140

ναυάρχους. Ο μάρτυς καταθέτει ως μάρτυς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ερωτώ τον μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Κάππος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλύφθηκα κύριε Πρόεδρε.

(ΒΒΑ)

(3δ) 1/3 ΒΑ ΦΚ 2.10.86

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, είναι μείζον το θέμα και θα πρέπει να ξεκαθαρισθεί. Είναι ένα θέμα που αφορά τον Αρχηγό του Ναυτικού και δεν μπορεί να φύγει έτσι αν δεν διευκρινισθεί. Διότι τον απεκάλεσε προδότη τον [illegible]. Και οφείλει ο μάρτυρας να διευκρινίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε πάρα πολύ κ.Δασκαλάκη. Δεν έχω καμμία διάθεση, ούτε μπορώ να υπερασπιστώ τον οιονδήποτε απόντα μάρτυρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κανένα δεν υπερασπίζομαι. Αυτό το λέω διευκρινιστικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο μάρτυς καταθέτει και αναλαμβάνει την ευθύνη αυτών που λέει. Είναι δικαίωμα του κυρίου περί του οποίου μιλήσατε, όταν κάποτε θα δημοσιευτούν τα πρακτικά, να του κάνει μήνυση για συκοφαντική δυσφήμηση ή για ψευδορκία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να αντικρούσει ο κ.Παπαδάκης την κατηγορία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μια λέξη θα ήθελα να πώ πάνω σ'αυτό.

Κύριε Πρόεδρε, θυμούμαι πάρα πολύ καλά - και πιστεύω όλοι οι συνάδελφοι - ότι αναφέρθηκε ο κύριος μάρτυρας στον κύριο Παπαδάκη ότι τα λέει αυτά - από κεί ξεκινήσαμε - γιατί αυτός βαρύνεται για δειλία και προτίμησε να πετάξει την τορπιλλάκατο. Δεν ξέρω τι έλεγαν

2/3 ΒΑ ΦΚ 2.10.86

142

τα πρακτικά προτύτερα. Και δεν είναι δυνατόν χθές να έλεγε ο κύριος μάρτυρας ότι ο κ.Παπαδάκης βαρύνεται για δειλία - δεν ξέρω τί γράφουν τα πρακτικά κ.Λιβανέ και παρακαλώ να διαβασθούν - και σήμερα να έρχεται και να μας λέει "α, με συγχωρείτε έκανα λάθος . 'Αλλο όνομα ήταν. Λάθος έκανα για τον Παπαδάκη".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, αλλά δεν είναι θέμα της κατά αντιπαράστασιν εξετάσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πώς δεν είναι κύριε Πρόεδρε; Ο κ.Παπαδάκης είναι μπροστά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Είναι..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, θα βγάλουμε απόφαση ποιός έχει δίκιο και ποιός έχει άδικο; Θα το κρίνουμε στο πόρισμά μας, κύριοι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Για να κρίνουμε , θα πρέπει να ακούσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ.Παπαδάκης τί λέει σχετικά με τον κ. Κανδαλέπα;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και αν πέταξε επίτηδες την τορπιλλάκατο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και αν έγινε ——— επίτηδες σφάλμα ——— στην προσάραξη της τορπιλλακάτου.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σαν διοικητής της τορπιλλακάτου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελε να σας ρωτήσει πριν ο κύριος Ζακολίκος.

3/3 ΒΑ ΦΚ 2.10.86

143

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Επειδή ο κ.Πρόεδρος έλειπε χθές, το κλίμα στο οποίο απαντήσατε κύριε μάρτυς χθές για το περιστατικό, ήταν το εξής: Η ερώτησή μου ήταν: "Γιατί ο κ.Παπαδάκης καταθέτει αυτή την αναφορά που είναι λίβελος κατά κάποιο τρόπο εναντίον σας; Σας μισούσε:"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και απαντήσατε:"Μάλιστα".

(Στο σημείο αυτό ο κ.Πρόεδρος αναγιγνώσκει περικοπή της χθεσινής καταθέσεως του μάρτυρος Παπαγιάννη ενώπιον της Επιτροπής).

4/3 ΒΑ ΦΚ 2.10.86

144

Αυτά είπατε, κύριε μάρτυς, εις βάρος του κ.Παπαδάκη.

Κύριε Παπαδάκη, λέει για σας ότι βαρύνεσθε με μία μεγάλη δειλία και όταν σας διέταξε, όχι μόνο δεν κάνατε αυτό που σας είπε, να βγείτε από την περιοχή αποκρύψεως και εν συνεχεία να πάτε να τορπιλλίσετε την αποβατική δύναμη του τουρκικού στόλου, αλλά προτιμήσατε να πετάξετε την τορπιλλάκατο στην ξηρά - αυτό προϋποθέτει και κάποιο δόλο κ.Παπαγιάννη όταν λέτε να "πετάξει" - και να το βάλετε στα πόδια δια ξηράς και να πάτε στη ναυτική βάση μέσω ενός ναρκοπεδίου.

Επ' αυτών και σε συνδυασμό με αυτό που είπε για τον κ.Κανδαλέπα, τί έχετε να πείτε;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, προφανώς ο κ.Παπαγιάννης δεν θα ήθελε να πεί αυτά. Διότι αν τυχόν τα λέει, να μου πεί ένα-ένα τα σημεία που στηρίζει αυτά τα πράγματα. Και σας το λέω, κύριε Πρόεδρε, τουλάχιστον να φύγει η ευθύνη από το θέμα του Κανδαλέπα.

(3ΠΑ)

(3ΒΑ)
1/3 ΠΑ Ε.Τ. 2-10-1986

145

'Οτι ήταν ο Κανδαλέπας, ήταν. Ο Κανδαλέπας αποκλείεται να έριξε την τορπιλάκατο επίτηδες. Μίλησε άσχημα, υπό την ψυχική ταλαιπωρία την οποία είχε αυτή τη στιγμή, διότι είχε μάθει ότι ήθελε να μας στείλει επάνω ο κ. Παπαγιάννης-είμαστε σε αθλία κατάσταση οι τρεις τουλάχιστον-γι'αυτό το λόγο βρισκόταν σε σύγχυση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί ήταν σε σύγχυση;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Είπα όταν ήταν σκοτάδι, είχε αποθαλασσία, χαλάσανε και δύο μηχανές και έπεσε έξω η τορπιλάκατος όχι όμως εσκεμμένα.

'Οπως γράφω στην αναφορά μου, το είπα και προηγουμένως, πριν χαλάσουν και οι δύο μηχανές βλέπω ότι η πλώρη ήταν προς την ξηρά και του λέω: "Κανδαλέπα σε παρακαλώ έλα δεξιότερα". Διότι είχα έννοια του ορίζοντος. Εκείνος την ξηρά την πέρασε ορίζοντα. Του λέω λοιπόν "έλα δεξιότερα". Εν τω μεταξύ μιλούσα με το ραδιοτηλέφωνο με τη ναυτική βάση έπαιρνα πληροφορίες διότι ήμουν και ναυτικός διοικητής. 'Ελεγα να φτιάξουν την άλλη μηχανή. Μόλις έφτιαξαν τη μία μηχανή και ξεκίνησε, σε ένα-δυο λεπτά η τορπιλάκατος κάθισε. Λέω στον Κανδαλέπα: "Βλέπεις τί έγινε". Μου λέει "έχετε δίκιο". Είπα όμως εκ των προτέρων ότι αυτό είναι σφάλμα του Κανδαλέπα και βεβαίως τυπικά, σαν Διοικητής, ευθύνομαι και εγώ. Αλλά αυτά που

2/3 ΠΑ Ε.Τ. 2-10-1986

146

λέει ο κ. Παπαγιάννης είναι πολύ βαριά, κύριε Πρόεδρε, και δεν νομίζω ότι έπρεπε να τα πει, εκτός αν έχει επιχείρημα.

Θα μου επιτρέψετε μία ερώτηση κύριε Πρόεδρε, στον κ. Παπαγιάννη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Στο Ριζοκάρπασο, δηλαδή πάνω στον Άγιο Ανδρέα, όταν εμφανίστηκαν οι τρεις στόχοι μου λέτε: "Είναι έτοιμοι οι τορπιλάκατοι"; Γιατί ξέρετε σε ποια κατάσταση βρίσκονται και σας λέω: "Οι δύο είναι έτοιμες. Ξέρετε ότι για μεγάλο πλου δεν είναι, για να δουν τί κάνουν οι στόχοι". Γιατί ποτέ δεν είχατε πει ότι θα έλθουν να κάνουν κάποια απόβαση ή τί πληροφορίες είχατε. Εμάς μας είχατε αφήσει άνευ πληροφοριών. Σας λέω εκείνη τη στιγμή: "Κύριε Παπαγιάννη εάν θέλετε να πάω να δω τί κάνουν εκεί". Και μου λέτε "Όχι ανέστρεψαν προς Κηρύνεια, να μείνουν εκεί εν ετοιμότητι". Μου το είπατε αυτό κύριε Παπαγιάννη επί λέξει ή όχι;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν έχω καμία αντίρρηση ότι σας το είπα αυτό. Ήθελα να σας ρωτήσω κάτι, αν μου επιτρέπει ο κ. Πρόεδρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε κύριε μάρτυς, ρωτήστε.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Τί ώρα προσήραξε η τορπιλάκατος το βράδυ;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Περί τις δύο το βράδυ.

3/3 ΠΑ Ε.Τ. 2-10-1986

147

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ώρα δύο, τα ξημερώματα της 20ης προς 21η-αν δεν κάνω λάθος. Πότε μου το αναφέρατε εσείς ότι προσήραξε η τορπιλάκατος;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Σας το αναφέραμε το πρωί. Διότι εσείς είχατε κλείσει κάθε επαφή. Ούτε πληροφορίες μας δίνατε, ούτε κατευθύνσεις, ούτε καν μας είπατε ότι άρχισε ο πόλεμος κύριε Παπαγιάννη. Σαν Διοικητής δεν έπρεπε να μας πείτε κάτι; Και εμφανιστήκατε για πρώτη φορά την 21η.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Παπαδάκη, σας ρώτησα να μου πείτε, πότε μου αναφέρατε ότι εξώκειλε η τορπιλάκατος. Δεν μου το αναφέρατε την Κυριακή το πρωί - ίσως να μην θυμάστε καλά. Την άλλη μέρα το μεσημέρι πήρα τηλέφωνο τη ναυτική βάση για να πω να λάβουν ορισμένα αντιαεροπορικά μέτρα αμύνης και έκπληκτος άκουσα εσάς στο τηλέφωνο. Και σας λέω "Τί θέλεις εσύ εκεί; Δεν είσαι με την τορπιλάκατο στου Ξυλοφάγου"; Και τότε μου λέτε: "Ξέρετε, η τορπιλάκατος έχει εξωκείλει". Είναι χαρακτηριστικό αυτό, το θυμάμαι πάρα πολύ καλά. Δεν ανεφέρθη το πρωί. Αλλά και το πρωί αν είχε αναφερθεί, είναι πολύς ο χρόνος. Εν καιρώ πολέμου να πέσει έξω η τορπιλάκατος που ήταν η μοναδική εν ενεργεία και να μην το αναφέρετε; Ήδη είχατε παρακολουθήσει το θάνατο του Τσομάκη και την ηρωική έξοδό του

4/3 ΠΑ Ε.Τ. 2-10-1986

1η/5

να τορπιλήσει τον τουρκικό στόλο και είχατε συγκλονιστεί, όπως μου λέγατε. Και εδώ ακούγατε τα ραδιοτηλέφωνα με την Πάφο και δεν ακούγατε το ραδιοτηλέφωνο με τη Λευκωσία τώρα που γινόταν ο πόλεμος;

(3ΓΡ)

3ΠΑ

1/3 Γ.Ρ. (Ζ.Β.) 2-10-86 149

Υπάρχει κάτι το οποίο πώς να το πώ κύριε Παπαδάκη είναι λεπτό. Και ένα άλλο θέμα θέλω να σας ρωτήσω.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. 'Οχι ένα ένα τα θέματα. 'Α καλά εντάξει!!

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Γιατί δεν συνεχίσατε τις ανακρίσεις όταν παραλάβατε ναυτικός διοικητής;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. 'Α!! κύριε Πρόεδρε με συγχωρείτε. Εις το οικείον μέρος της αναφοράς και της μίας και της άλλης, όχι της μίας και της άλλης, της πρώτης αναφοράς μόλις ήρθα στις 3 Σεπτεμβρίου, παρακαλώ πολύ γράφω μέσα, εάν δεν απατώμαι ότι τον ρώτησα, του λέω: Κάνετε κύριε Παπαγιάννη κάποιες ανακρίσεις για την τορπιλάκατο, διότι εκεί είχε αποδώσει ο Παπαργύρης τον οποίο είχε βάλει για να κάνει τις ανακρίσεις και ο ίδιος ο Κανδαλέπας ήρθε και μου είπε όταν τον φώναξε να του πάρει κατάθεση, δεν θέλουμε εσένα να σου κάνουμε τίποτα Κανδαλέπα, τον Παπαδάκη. Και του λέει: Χαίρεσαι που τον έχεις διοικητή αυτόν; ο Παπαργύρης. Τον γράφω εκεί επί λέξει κύριε, και τις ανακρίσεις την ΕΔΕ την επήρε, μου είπε ότι θα την πάρουν μαζί τους, διότι θα την τελειώσει στην Αθήνα ο Παπαργύρης με τον κ. Παπαγιάννη. Ο δε κ. Παπαργύρης με τον κ. Παπαγιάννη έφυγαν την ίδια ημέρα, τί μου λέει τρείς μέρες έφυγε ο ανακριτής πιο μπροστά.

2/3 Γ.Ρ. Ζ.Β. 2-10-86

150

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Με συγχωρείτε πάρα πολύ ο κ. Παπαργύρης εάν δεν το θυμάστε καλά, έφυγε στις 8 Αυγούστου και εγώ έφυγα στις 11. Υπάρχει μία διαφορά 3 ημερών.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Ο κ. Παπαργύρης έφυγε όταν σας είπα ότι δεν μπορούσε να υπηρετήσει ο Παπαργύρης μαζί μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Υπουργός Εθνικής Αμύνης αυτής της χώρας εδώ ποιός ήταν όταν γινόντουσταν αυτά τα πράγματα, όταν εκαλύπτοντο αυτά;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Της Κύπρου;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όχι εδώ.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Ούτε τον θυμάμαι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως τον θυμάστε εσείς;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Βεβαίως είχε γίνει μεταπολίτευση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ποιός ήταν Υπουργός εδώ;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ήταν ο κύριος Αβέρωφ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μάλιστα.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ. Α, είπατε για τη δεύτερη φάση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Να ρωτήσω και εγώ κάτι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Βασιλειάδη, ρωτήστε, αλλά πρώτα-πρώτα δεν ετελείωσε ο μάρτυς. Δεύτερον

3/3 Γ.Ρ. Ζ.Β. 2-10-86 151

νομίζω ότι βγήκαμε από την κατ'αντιπαράσταση εξέταση. Λοιπόν,ορίστε

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Επειδή βλέπουμε ότι πράγματι βγήκαμε από το αντικείμενο και λέγονται ορισμένα πράγματα, τα οποία είναι λιγάκι περίεργα, θάθελα και εγώ να ρωτήσω εν συνεχεία με ποιό τρόπο διαπίστωσαν οι μάρτυρες ότι εκαλύφθησαν από τοντότε Υπουργό Εθνικής Αμύνης γεγονότα. Με ποιόν τρόπο;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πριν φθάσουμε στον Υπουργό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Εδώ έχουνεγίνει ανακρίσεις, βγήκαν πορίσματα απεστρατεύθησαν άνθρωποι αμέσως, ποιά εκαλύφθησαν;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βεβαίως "το εκαλύφθησαν από τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης" ήταν ατυχής έκφραση, κύριε Λιβανέ, και οφείλετε να το αναγνωρίσετε εκτός άν έχετε απόδειξη ότι πράγματι εκαλύφθησαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μα ο κύριος μάρτυς το είπε δεν το είπα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς,παρακαλώ επαναλάβατε τί είπατε πρίν. Ο κ. μάρτυς είπε πρίν ότι άρχισε ανάκριση, την οποία ανάκριση κάποιος, δεν μας είπε ποιός, την εσταμάτησε, την εκάλυψε, δεν ξέρω τι εννοούσε. Να μας εξηγήσει τί εννοεί.

4/3 Γ.Ρ. Ζ.Β. 2-10-86 152

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν συνεχίστηκε η ανάκριση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Πώς είπατε;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν συνεχίστηκε η ανάκριση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Από ποιόν σταμάτησε λοιπόν;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν γνωρίζω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ποίος ήταν ο Υπουργός, την εποχή εκείνη;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Σας επαναλαμβάνω το ίδιο όνομα το οποίο είπα και πρίν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ευχαριστώ πολύ. Με παρατηρείτε λοιπόν, κύριε Πρόεδρε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εν πάση περιπτώσει δεν μπορούμε να μιλάμε περί καλύψεως όταν το δεδομένο εκλίπει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε κύριε Βασιλειάδη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Επειδή δημιουργούνται εντυπώσεις αισθάνομαι τον εαυτόμου υποχρεωμένο να κάνω την ερώτηση, με μεγάλη μου λύπη. Κύριε Παπαγιάννη, ποιός διέταξε την έναρξη της ανακρίσεως εν Κύπρω;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Εγώ.

5/3 Γ.Ρ. Ζ.Β. 2-10-86 153

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Είχε καμμία σχέση υπηρεσιακή, διέταξε καθόλου ο τότε Υπουργός Εθνικής Αμύνης;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Όχι, ξεκίνησε από μένα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Ποιός είχε την ευθύνη να ολοκληρώσει την υπόθεση αυτή και να την υποβάλει προς τα πάνω;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ο αντικαταστάτης μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Πού είναι η ευθύνη του Υπουργού Εθνικής Αμύνης; Είχε γνώση ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης της ανακρίσεως που κάνατε εσείς, τι το είχατε διατάξει; Είχε γνώση ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου, επίσημο, υπηρεσιακή; Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Να απαντήσει ο μάρτυς, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ κύριε συνάδελφε.

(3Ν)

(3ΓΡ)

1/3 Ν (Ε.Σ.) 2.10.1986

154

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ; Κύριε συνάδελφε, αυτά τα γνωρίζουν και οι σμηναγοί ακόμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ; : Κύριε Πρόεδρε, εδώ ερωτά και απαντά ο ερωτών. Αυτά είναι πρωτοφανή πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Πρωτοφανή πράγματα είναι πάρα πολλά. Νομίζω ότι πρέπει ν'απαντήσει ο κ. Παπαδάκης.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Τότε, λοιπόν, έγινε έτσι ακριβώς, κύριε Παπαγιάννη; Δεν μου είπατε ——— να παραμείνω εκεί πέρα; Με ρωτήσατε ...

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Γιατί δεν συνεχίσατε τις ανακρίσεις;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Ανέφερα στον κ. Πρόεδρο ότι τα πήγατε επάνω. Είχατε βάλει τον κ. Παπαργύρη. Τα γράφω μέσα στην αναφορά μου την ίδια μέρα που ήλθα και αμέσως το ΓΕΝ, βέβαια θα είχε ενημερώσει τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης, έχει εκτελέσει την ΕΔΕ. Ο νυν Αρχηγός του Ναυτικού, ο κ. Παππάς, όσον αφορά την τορπιλλάκατο, έκανε καινούργια ΕΔΕ, ειδικώς επί της τορπιλλακάτου. Δεν σας κάλεσε κύριε Παπαγιάννη;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Πρώτη φορά στη ζωή μου ακούω ότι έγινε ΕΔΕ της τορπιλλακάτου και δεν εκλήθη ο κυριώτερος μάρτυς, που ήμουν εγώ.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Δεν κληθήκατε εσείς;

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: ' Οχι, δεν εκλήθην.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, να έλθει εδώ ο κ. Παππάς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζετε ότι η ακρόαση και η πρόσκληση του κ. Παππά, είναι θέμα της κατ'αντιπαράσταση εξετάσεως;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, οι ΕΔΕ περιορίζεται στις Μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό θα μας το πείτε εσείς, ως μέλος της Επιτροπής. 'Ομως μη κατεβάζετε το κύρος του μέλους της Επιτροπής στο επίπεδο της αντιδικίας των μαρτύρων.

'Εχετε τίποτε άλλο, κύριε Παπαδάκη, να απαντήσετε σ'αυτά που είπε ο κ. Παπαγιάννης;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: 'Οχι. Θέλω μόνο να ξεκαθαριστεί αυτό που λέω στην αναφορά μου, δηλαδή ποιός πήρε τις ανακρίσεις επάνω. Εμένα δε μου την άφησε, γιατί ήθελε να με βγάλει κατηγορούμενο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός συνέχισε την ανάκριση;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Μου είπε να μην ασχοληθώ μ'αυτήν, γιατί θα την πάρει εκείνος επάνω. Το γράφω ακριβώς στην αναφορά μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή την στιγμή είναι ανθρωπίνως αδύνατο, κύριε Παπαδάκη, να βρω το εριστό σημείο στην αναφορά.

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να το βρω γρήγορα εγώ.

3/3Ν. (Ε.Σ.) 2.10.1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως μπορεί και αύριο όταν θαρθείτε ότι στην σελίδα τάδε της αναφοράς μου είναι αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Η ΕΔΕ, πότε έγινε, κύριε Παπαδάκη;

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ : Τό 1975. Αφού έγινε η ολική ΕΔΕ, που διέταξε ο κ. Εγκολφόπουλος, αυτός που έκανε την ανάκριση είπε, όσον αφορά θέμα της τορπιλλακάτου, επειδή είχαν καταθέσει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αρα η ΕΔΕ δεν έγινε το 1975. Το πόρισμα, θέλετε να πείτε.

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: Πρέπει να είναι μετά την παραλαβή των καθηκόντων του κ. Εγκολφοπούλου.

(3ΕΖ)

(Ν)

1/3 ΕΖ ΒΠ 157 2.10.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαδάκη, προσέξτε με: Το πόρισμα θέλετε να πείτε. Δεν σας ρώτησε για το πόρισμα. Σας είπε, πότε έγινε η ΕΔΕ, πότε έγινε η διοικητική εξέταση. Το πόρισμα είναι η τελευταία πράξη της ΕΔΕ, που έγινε να σας πληροφορήσω, αν θέλετε δηλαδή, και αν συμφωνείτε και εσείς να σας πω, το πόρισμα το έχουμε εδώ της διενεργηθείσης διοικητικής εξετάσεως: "Ο υπογεγραμμένος πλοίαρχος Μεταλλινός..." Ο Μεταλλινός την έκανε ;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).Ο Μεταλλινός, πλοίαρχος, ο οποίος υπηρετούσε στο Αρχηγείο Ναυτικού. Το πόρισμα το υπέβαλε στις 9 Μαρτίου του '75 . Το πόρισμα, κύριε Παπαδάκη !

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Πότε διετάχθη ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Διετάχθη ο κ. Μεταλλινός να την κάνει στις 3 Φεβρουαρίου του '75 . Άρα, δεν είναι η ίδια .

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Όχι, η δική μου δεν έγινε ποτέ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Αυτή έγινε συνέχεια εκείνης την οποία είχε διατάξει ο κ. Παπαγιάννης .

Ο κύριος Παπαδονικολάκης, έχει το λόγο .

Δεν θα λύσουμε πάντως τα θέματα αυτά σήμερα, παρουσία των μαρτύρων .

2/3 Ε.Ζ. (Β.Π.) 2-10-86

158

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Θα ήθελα να πω το εξής : Η ένορκος διοικητική εξέταση που διατάσσεται από κάποιον διοικητή, δεν είναι αντικείμενο προσωπικό δικό του, ή αντικείμενο του προσωπικού του αρχείου .

Έτσι, κύριε Παπαδάκη, ο κ. Παπαγιάννης δεν είχε κανένα δικαίωμα και καμμία αν θέλετε αρμοδιότητα να πει την παίρνω να την συνεχίσω επάνω . Διότι η ΕΔΕ ανεφέρετο για μέσα και προσωπικό της διοικήσεως Κύπρου και επομένως, με την έννοια την απρόσωπη, ο εν συνεχεία διοικητής έπρεπε να συνεχίσει την εκτέλεση της ενόρκου διοικητικής εξετάσεως που διατάχθηκε για το επίπεδο διοικήσεως ανωτέρας ναυτικής διοικήσεως Κύπρου . Επομένως, εσείς κακώς δεν συνεχίσατε και ο κ. Παπαγιάννης κακώς είπε ότι την παίρνει επάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).Αυτό είναι ένα συμπέρασμα δικό σας . Δεν αφορά την κατ'αντιπαράσταση εξέταση . Με συγχωρείτε, αλλά δεν μπορώ άλλο να το πω αυτό το πράγμα . Ας περιοριστούμε στην κατ'αντιπάρασταση εξέταση .

Ο κύριος Ζερβός θέλει το λόγο και εν συνεχεία ο κύριος Παπαστεφανάκης .

Ορίστε, κύριε Ζερβέ, έχετε το λόγο .

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ . Με αυτό που είπε ο κύριος Παπαδονικολάκης, αφήνεται μία εσφαλμένη εντύπωση . Ποιά ; Ο κύριος Παπαγιάννης ήταν αρχαιό-

τερος του κυρίου Παπαδάκη . Ήταν διοικητής και είχε το δικαίωμα να κάνει ανάκριση του κυρίου Παπαδάκη . Ο κύριος Παπαδάκης που είχε παίξει ρόλο στο αντικείμενο της ΕΔΕ, ήταν δυνατόν ο ίδιος να αναλάβει ανάκριση για τον εαυτό του και να κρίνει ; Άρα ορθώς ο κ. Παπαδάκης ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και αυτό είναι εκτός της κατ' αντιπαράσταση εξετάσεως . Είναι η αντίστροφος όψη . Το ίδιο νόμισμα με αντίστροφη όψη .

Παρακαλώ τον κύριο Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο .

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ . Θα ήθελα να δώσει απάντηση ο κ. Παπαδάκης σε ένα ερώτημα που τέθηκε από τον κ. Παπαγιάννη και που δεν απαντήθηκε .

Ρώτησε ο κ. Παπαγιάννης, κύριε Παπαδάκη, γιατί δεν του αναφέρατε την προσάραξη της τορπιλλακάτου αμέσως, ή έστω το πρωί παρά του την αναφέρατε το απόγευμα της επομένης ημέρας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, δεν είπε το απόγευμα . Το μεσημέρι είπε ο κ. Παπαγιάννης, το πρωί είπε ο κ. Παπαδάκης.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ . Αυτό το θέμα, κύριε Πρόεδρε, δεν ξεκαθαρίστηκε και θέλω να ξεκαθαριστεί.

4/3 ΕΖ (Β.Π.) 2-10-86

160

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ λοιπόν τον κ. Παπαδάκη στο σημείο αυτό, να απαντήσει .

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Το συμβάν το ανέφερα οπωσδήποτε το ταχύτερο . Δεν ενθυμούμαι τώρα . Διότι τη δεύτερη μέρα, ξέρετε, από το πρωί κατ'αρχήν εβαλόμεθα . Ερχόντουσαν δηλαδή τα αεροσκάφη γύρω-γύρω από την βάση και εμείς κτυπάγαμε με όλο το πυροβολικό της βάσεως.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Τί ώρα κ. Παπαδάκη ;

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Τί ώρα, δεν θυμάμαι . Το πρωί πάντως .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Πότε ; Πέντε η ώρα , έξι η ώρα , 7 η ώρα το πρωί ; Είναι πολύ σοβαρό .

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ . Είναι 12 χρόνια και όταν δεν το έχω γράψει στην αναφορά μου, δεν μπορώ να το θυμάμαι, ή να λέω εικασίες, δηλαδή τί με συμφέρει ή τί συμφέρει τονοιονδήποτε .

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ . Εάν μου επιτρέπετε, επειδή εγώ το θυμάμαι χαρακτηριστικά, δεν είχα πάρει αναφορά καταστροφής της τορπιλλακάτου και έμεινα έκπληκτος πραγματικά, όταν παίρνοντας στη ναυτική βάση τηλέφωνο, βγήκατε εσείς στο τηλέφωνο . Περίμενα ότι είσαστε ήδη με την τορπιλλάκατο έξω και εγώ σας βρήκα στην ξηρά . Και εκείνη την ώρα το έμαθα . Αν θυμάσθε ακριβώς την ώρα πέστε την τώρα, αλλά εγώ αυτό θυμάμαι .

5/3 -- ΕΖ (Β.Π.) 161 2-10-86

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο . Για τη διαδικασία θέλω να μιλήσω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κύριε Περράκη .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Έχω την αίσθηση ότι ο κ. Παπαγιάννης εξακολουθεί να είναι διοικητής-προϊστάμενος του κ. Παπαδάκη καικομψά βέβαια αλλά έμμεσα τον επιπλήττει

(Λ)

ς2

1/3 Λ ΡΣ 2.10.86

162

Αυτό είναι το πνεύμα και πρέπει να γίνει κατανοητό στους μάρτυρες, ότι εδώ είναι μάρτυρες και δεν υπάρχει προϊστάμενος και υφιστάμενος.

Ελέγχεται ο Παπαδάκης, λες και είναι στο στρατόπεδο, δεν μου το είπες, δεν ενθυμούμαι κλπ.

Νομίζω θα πρέπει να συστήσετε, κύριε Πρόεδρε, σε άλλους βαθμούς αντιπαράθεσης εξέταση.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Ζητώ συγγνώμη. Διότι...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαγιάννη, δεν έχετε το λόγο. Το λόγο θα τον πάρετε από μένα. Σας παρακαλώ.

Κύριε Παπαδάκη, ψάχνω να βρώ στην έκθεσή σας πότε το αναφέρατε στον κ. Παπαγιάννη. Το να το βρούμε είναι δικό μας θέμα και δεν αποτελεί θέμα της κατ'αντιπαράθεση εξέτασης.

Νομίζω ότι η κατ'αντιπαράθεση εξέταση τελείωσε, και μαζί τελείωσε και η κατάθεση του κ.Παπαδάκη, ο οποίος μπορεί να αποσυρθεί.

Αύριο κ.Παπαδάκη, όποια ώρα θέλετε μετά τις 8,30', να έρθετε στο 143 γραφείο της Βουλής, να διαβάσετε τα Πρακτικά, που θα έχουν αποστενογραφηθεί και τις εκθέσεις που είχατε στον κ.Μπέλκα και εδώ και εκεί, να επαναλάβετε αν τις βεβαιώνετε, αν αναφέρεσθε σ'αυτές κλπ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πριν αποχωρήσει ο κ.Παπαδάκης, μπορώ να υποβάλλω μια ερώτηση;

2/3 Λ ΡΣ 2.10.86

163

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έληξε η κατάθεση του κ.Παπαδάκη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ερώτησα, εάν είχε γίνει από τον κ.Παπαγιάννη ή τον κ. Παπαδάκη διάβημα στην Αθήνα στη Λευκωσία, για να αντικατασταθούν οι προβληματικές Σοβιετικές τορπιλλάκατοι με άλλες κατάλληλες, για να εκπληρώσουν την τόσο σοβαρή αποστολή τους;

Απήντησε ότι δεν έγινε κανένα διάβημα.

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν είπα τέτοιο πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είπε ότι έγινε διάβημα για τα ανταλλακτικά. Αυτό πρέπει να διευκρινιστεί.

Επίσης ότι δεν είχε ραντάρ καμιά από τις 5 τορπιλλακάτους, οι οποίες ευρίσκοντο υπό τας διαταγάς του, στη ναυτική βάση Μπογαντσίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ερωτήσατε τον κ.Παπαγιάννη, ή τον κύριο Παπαδάκη;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Το έθεσα υπόψη σας, για να διευκρινισθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και αυτό είναι ένα θέμα άσχετο. Εφόσον συνεχίζεται η κατ'αντιπαράθεση εξέταση, το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να μας πείτε ποιόν ρωτήσατε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Τον κ. Παπαγιάννη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απαντήστε, κύριε Παπαγιάννη.

3/3 Λ ΡΣ 2.10.86

164

Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπαίνοντας μέσα άκουσα συμπτωματικά τον κ.Παπαδάκη να λέει ότι είχα παραγγείλει πυραυλακάτους από τη Γαλλία.

Είπε ο κ. Παπαδάκης ότι εγώ προσωπικά είχα παραγγείλει πυραυλακάτους από τη Γαλλία .

Όσο για τα ανταλλακτικά, δεν ξέρω αν σας το είπε ο κ.Παπαδάκης, αλλά η κατάσταση ήταν δραματική. Επανειλημμένως είχα πάει ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα συνεχίσετε στην κατάθεσή σας εσείς, κύριε Παπαγιάννη.

Μπορεί ο κ.Παπαδάκης να αποσυρθεί. Και το πρωΐ μετά τις 8,30 να ελέγξει τα Πρακτικά, να υπογράψει όλες τις σελίδες στο τέλος και να ζητήσει να του διαβάσουν τις εκθέσεις που έκανε ώστε να τις βεβαιώσει.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της Αιθούσης ο μάρτυς κύριος Παπαδάκης).

4/3 Λ ΡΣ 2.10.86

165

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πρέπει να θέσω υπόψη της Επιτροπής ότι η ώρα αυτή τη στιγμή είναι 10.10΄ και αν μπορούμε να τελειώσουμε με τον κύριο μάρτυρα, αλλοιώς να διακόψουμε για την Τρίτη, σε μια εμβόλιμη συνεδρίαση, ειδικώς για τον κύριο Παπαγιάννη.

3Λ

1/3 Ο Ε.Κ. 2.10.86

166

Νομίζω ότι ο κύριος Παπαγιάννης έχει καταθέσει τα περισσότερα και συνεπώς πολύ λίγα θα έχει να συμπληρώσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι κύριε Πρόεδρε έχω πάρα πολλά να καταθέσω και ακόμη δεν έχω τελειώσει. Προχθές διεκόπην, δεν ξέρω για ποιο λόγο και άρχισαν οι ερωτήσεις. Βέβαια εάν μπορούσε να γινει η συνεδρίαση μία άλλη μέρα, επειδή όλοι έχουμε τα προβλήματά μας , θα ήμουν ευτυχής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εφόσον εσείς λέτε ότι έχετε και άλλα πράγματα να πείτε βεβαίως δεν μπορούμε να αρνηθούμε να τα ακούσουμε. Αλλά προχθές, όταν διακόψαμε τη συνεδρίαση υπολείποντο μόνο 6 να ρωτήσουν. Εν τω μεταξύ ο Προεδρεύων τότε κύριος Ζακολίκος είχε τελειώσει , είχαν αρχίσει οι ερωτήσεις και υπολείποντο μονο 6. Εχω το σχετικό κατάλογο. Πώς δεν είχε τελειώσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά εγώ δεν είχα τελειώσει την κατάθεσή μου. Με διακόψατε χωρίς να τελειώσω την κατάθεση και αρχίσατε τις ερωτήσεις.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Έστω και αν είχε τελειώσει κύριε Πρόεδρε δεν έχει δικαίωμα να συμπληρώσει ο μάρτυς;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέλω να διευκρινήσω το εξής, διότι εγώ προήδρευα και απορρώ γιατί ο μάρτυς θέτει τέτοιο θέμα.

2/3 Ο. Ε. Κ. 2.10.86

--------------------------- 167

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κατάλαβα ότι με διακόψατε για να αρχίσετε ερωτήσεις

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε μάρτυς σας άφησα όλη την άνεση να διηγηθείτε ορισμένα γεγονότα και περιστατικά. Φθάσαμε στην πρώτη μέρα. Περιγράψατε την πρώτη μέρα, φθάσατε στην δεύτερη ,φθάσατε στην τρίτη μέρα και από εκεί και πέρα σας είπα δεν χρειαζόμαστε άλλα περιστατικά. Δεν σας εμπόδισε κανένας για όλο το διάστημα από τότε που είσασταν στην Κύπρο μέχρι τη δεύτερη μέρα της εισβολής να καταθέσετε περιστατικά. Απορρώ γιατί θέλετε να επανέλθετε σ'αυτήν την χρονική περίοδο. Σας εμπόδισε κανείς να περιγράψετε όλη τη δραστηριότητά σας στη Κύπρο μέχρι τη δεύτερη μέρα; Σας είπα ότι δεν μας ενδιαφέρει τίποτα άλλο; Μου λέτε σε μια στιγμή φθάνω στην πρώτη μέρα που έγινε αυτό και αυτό, δεύτερη μέρα αυτό και αυτό, τρίτη ημέρα στόπ. Δεν χρειαζόμαστε τίποτε άλλο . Θα επανέλθετε σ'αυτό το χρονικό διάστημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Από εκεί και πέρα θα μας πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τέταρτη, πέμπτη, έκτη ημέρα δεν υπάρχει;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εάν πάτε από την τρίτη μέρα και μετά είναι άλλο θέμα .Εάν πάτε προηγούμενα είναι άλλο θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ:Προηγούμενα γιατί να πάω;

3/3 Ο Ε.Κ. 2.10.86

168

Τελειώσαμε με τα προηγούμενα, αλλά ο πόλεμος συνεχίστηκε μέχρι τις 14 Αυγούστου, δεν τελειώσαμε στις 23 Ιουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε με συγχωρείτε πάρα πολύ αλλά παρίσταται ανάγκη να διακόψουμε.

Ορίστε κύριε Παπαστεφανάκη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Διαδικαστικά θα ήθελα να πω δυο λέξεις. Δέχομαι ότι αυτά που είπε ο κύριος Πρόεδρος είναι πάρα πολύ σωστά, καίτοι δεν ήμουν παρών στην προηγούμενη συνεδρίαση, αλλά μια και κατά κάποιο τρόπο τηρούμε δικονομικούς κανόνες εδώ μέσα σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε το δικαίωμα στο μάρτυρα, έστω και αν έχει αναφερθεί σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αν κάτι παρέλειψε ή αν κάτι θέλει να συμπληρώσει σαφώς θα πρέπει να το κάνει. Και από εκεί και πέρα αν θέλει να συνεχίσει για άλλη χρονική περίοδο θα του δώσουμε κάθε άνεση πραγματικά να αναφερθεί σε γεγονότα, να συμπληρώσει ή να διαψεύσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν αρνήθηκε κανείς, πολύ περισσότερο δεν αρνήθηκα εγώ, τη δυνατότητα να συμπληρώσει ο μάρτυς ότι θέλει. Μέχρι και τη τελευταία στιγμή που ο μάρτυς θα πει "ουδέν άλλο έχω να προσθέσω", όπως λέμε και στα δικαστήρια, δικαιούται να

4/3 Ο Ε. Κ. 2.10.86

169

λέει και να καταθέτει. Συνεπώς όσο ο μάρτυς θέλει να λέει εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να τον ακούμε. Και το είπα προηγουμένως αυτό. Δεν υπάρχει λοιπόν λόγος να χάνουμε το χρόνο μας επαναλαμβάνοντας τα ίδια πράγματα τα οποία ήδη είπα.

(Θόρυβος)

Παρακαλώ κύριε Λιαροκάπη δεν έχετε το λόγο και εσείς το ίδιο κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ:Πρέπει να συνεννοηθούμε κύριε Πρόεδρε τι έκανε ο μάρτυς προχθές και γιατί ο κύριος προεδρεύων εφέρθη όπως εφέρθη, γιατί εδώ είναι διαφορετικό το θέμα. Ο κύριος μάρτυς σ'ένα λεπτό πέρασε όλη τη χρονική περίοδο μέχρι τις 15 Ιουλίου σε 15 λεπτά μέχρι την τέταρτη μέρα και μετά άρχισε να μας λέει τους ηρωϊσμούς του, τους πιθανούς. Και βέβαια έχει δικαίωμα, εσείς ξέρετε καλύτερα, αλλά υπήρξε πρωτοβουλία του Προέδρου, προκειμένου να επανέλθουμε στις ερωτήσεις για τις κρίσιμες ημέρες και αν θέλει να πει όποιους ηρωϊσμούς νομίζει ότι μπορεί να πει για τον πόλεμο ή για τη ζωή του, να τους πει. Αλλά αυτό ήταν το πνεύμα προχθές και δεν μπορεί να λέει ο κύριος μάρτυς ότι του αφήρεσε κανείς το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου αφήρεσε κανένας το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Αρχισε να λέει ότι βρήκε κάτι βατραχανθρώπους

5/3 Ο Ε. Κ. 2.10.86

170

και εβλήθη κλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Δασκαλάκη πρέπει να προστατεύσω το μάρτυρα, υπό την έννοια ότι δεν είπε τέτοιο πράγμα ότι του αφηρέθη ο λόγος. Ο άνθρωπος λέει ότι εγώ δεν είχα τελειώσει και συνεπώς θέλω να πω και άλλα πράγματα. Αφού θέλει να πει και άλλα πράγματα είμαστε υποχρεωμένοι να τα ακούσουμε. Και ρωτάω, μπορούμε να τα ακούσουμε απόψε;

Το λόγο έχει ο κύριος Διαροκάπης.

(3σ)

30

1/3 σ (Γ.Π.) 2-10-86

171

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Με συγχωρείτε, αλλά δεν παίρνω αυτοβούλως ποτέ τον λόγο. Νομίζω ότι πρέπει να τηρηθεί η δικονομική τάξη. 'Εχετε κατάλογο μαρτύρων. 'Εμειναν οι υπόλοιποι μάρτυρες. Να συνεχίσουν οι υπόλοιποι βουλευτές τις ερωτήσεις καιστο τέλος- δεν θέλω να είμαι ανήκουστος-αν παραμένουν κενά και θελήσει ο κύριος μάρτυς να πει ορισμένες κουβέντες να τις πει μετά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποτε, κύριε Διαροκάπη;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Νομίζω ότι πρέπει να τηρηθεί η δικονομική τάξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα δεν είναι τάξις δικονομική το να διακόψουμε δηλαδή; Δεν το καταλαβαίνω, κύριε Διαροκάπη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: 'Αλλο αν διακόψουμε. Εγώ λέω να συνεχίσουν τις ερωτήσεις οι υπόλοιποι επτά μάρτυρες...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιοί υπόλοιποι; Δεν έχουμε άλλο μάρτυρα εδώ. Μετά πάμε για τις 22 του μηνός .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Λέω, κύριε Πρόεδρε, για τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής που είναι γραμμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να συνεχίσετε σείς τις ερωτήσεις σας.

2/3 σ (Γ.Π.) 172 2-10-86

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αν θέλετε απόψε. Αν όμως θέλετε να διακόψουμε, να διακόψουμε. Στο τέλος αν νομίζει ο κύριος μάρτυς ότι κάτι άλλο θα πει, να το πει ευχαρίστως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Να γίνει αυτό που λέει ο κύριος Λιαροκάπης. Δεν έχω αντίρρηση. Δεν είναι θέματα δικονομικής τάξεως. Αλλά γιατί αφού πρόκειται να συνεχίσει ο μάρτυς, γιατί να μην εξαφυλαχθούν αυτοί οι έξι, σαν εκπρόσωποι αν θέλετε και των υπολοίπων, για να μην βάλουμε και άλλους; μέσα σ'αυτούς τους έξι είμαι και εγώ, κύριε Λιαροκάπη. Εάν ρωτήσουμε εμείς, μετά βάλουμε τον μάρτυρα, μετά θα αρχίσει πάλι η 30μελής επιτροπή να θέλει πάλι να ξαναρωτήσει, γι'αυτό καλύτερα να μείνουμε εμείς οι έξι που δεν έχουμε ρωτήσει, και να τελειώσει ο μάρτυρας την έκθεση των απόψεων του.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δεν έχω αντίρρηση. Για οικονομία χρόνου είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διακόπτουμε, λοιπόν, για την προσεχή Τρίτη 7 του μηνός και ώρα 10.30' το πρωΐ.

Η Βουλή θα μας κρατήσει και την Δευτέρα, λόγω αγιασμού, και την Τρίτη για την εκλογή μελών του Προεδρείου και Κοσμητόρων, κλπ. Κατ'ακολουθίαν εδώ θα είμαστε. Και αφού θα είμαστε εδώ την Τρίτη

3/3 σ (Γ.Π.) 173 2-10.86

το απόγευμα, γιατί να μην έλθουμε το πρωΐ για να τελειώσουμε με τον κύριο Παπαγιάννη, για να μπορέσουμε εν συνεχεία να προχωρήσουμε στους άλλους μάρτυρες;

ΔΙΑΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μήπως είναι πρωϊνές οι συνεδριάσεις της Βουλής, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την Δευτέρα η συνεδρίαση είναι το πρωΐ, την Τρίτη είναι το απόγευμα.

Κατόπιν αυτού, κύριε Παπαγιάννη, την Τρίτη στις 10.30'το πρωΐ, θα επανέλθετε για να συνεχίσετε την έκθεση των απόψεών σας και στην συνέχεια θα σας υποβάλουμε τις ερωτήσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αλλά στο μεταξύ, κύριε Παπαγιάννη, θα παρακαλούσα την Δευτέρα να έλθετε στη Βουλή, στο 143 γραφείο, για να ελέγξετε τα στενογραφημένα πρακτικά των μέχρι τώρα εξετάσεών σας και να τα μονογράψετε. Άλλως αν έλθετε για το σύνολο της καταθέσεως σας, θα κάνετε δύο μέρες.

Κύριοι συνάδελφοι, λύεται η συνεδρίαση για την προσεχή Τρίτη και ώρα 10.30'π.μ.

./.

3/4 ΒΑ 2/10/86 174

Στη συνέχεια λύθηκε η συνεδρίαση ώρα 22.25΄.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΑΝ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Γ.-Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

Την 3η Οκτωβρίου ημέρα Πέμπτη .... και ώρα 9.00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α΄όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Ζακολίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από 2-10-86 ...αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας Αντώνιος Παπαδάκης .... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις 2 Οκτωβρίου 1986 ....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

2-10-86

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1. Ακρίτα-Σύλβα Καίτη
√ 2. Δασκαλάκης Γεώργιος
√ 3. Ζακολίκος Παυσανίας
√ 4. Ζερβός Κλεάνθης
5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
√ 6. Λιαροκάπης Αλέξανδρος
7. Μαρκόπουλος Χρήστος
√ 8. Μπαντουβάς Κωνσταντίνος
√ 9. Μπασαγιάννης Χρήστος
10. Παγορόπουλος Δημήτριος
√ 11. Παπαδονικολάκης Ιωάννης
√ 12. Παπαστεφανάκης Εμμανουήλ
√ 13. Πεπονής Αναστάσιος
√ 14. Περάκης Γεώργιος
√ 15. Ράλλης Σπυρίδων
16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος
17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
√ 18. Βασιλειάδης Ιωάννης
√ 19. Ζαΐμης Ανδρέας
√ 20. Λάσκαρης Κων/νος
21. Μπλέτσας Στυλιανός
22. Ξαρχάς Αθανάσιος
√ 23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
24. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης
√ 25. Παπαληγούρας Αναστάσιος
√ 26. Παυλίδης Αριστοτέλης
√ 27. Φωτόπουλος Χρήστος
√ 28. Κάππος Κωνσταντίνος
29. Γιατράκος Κωνσταντίνος
√ 30. Λιβανός Διονύσιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Να [illegible] άλλος από τον Τσιγαρίδα ως γραμματέας [illegible]

1-9-1986.

[illegible]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ .

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ'- ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα , σήμερα 7 Οκτωβρίου 1986, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.30' συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου ", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και μέ θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση του μάρτυρα κ. Γ. - Μ. Παπαγιάννη (4η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τά μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Ακρίτα-Σύλβα Καίτη, Γ.Δασκαλάκης, Ι.Κουτσογιάννης, Α.Διαροκάπης, Χ.Μαρκόπουλος, Κ.Μπαντουβάς, Ι.Παπαδονικολάκης, Ε.Παπαστεφανάκης, Γ.Περάκης, Σ.Ράλλης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι.Βασιλειάδης, Α.Ζαΐμης, Κ.Λάσκαρης, Γ.Παναγιωτόπουλος, Μ.Παπακωνσταντίνου, Κ.Κάππος, Κ.Γιατράκος και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας και λέγει:

./.

1/1 ν (ΕΣ) 7.10.86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αρχίζει η συνεδρίαση.

Έχω την τιμή να ανακοινώσω, κύριοι συνάδελφοι, ότι ο κύριος Λιβανός μου απέστειλε την από 6 Οκτωβρίου 1986 επιστολή του με την οποία ζητάει να εξετασθεί ως μάρτυς ο κ. Μητσοτάκης, δεδομένου ότι έχει κάνει μια καταγγελία εις βάρος πολιτικών ανδρών γι'αυτή τη δουλειά. Η επιστολή θα κατατεθεί στη γραμματεία για να πρωτοκολληθεί και στα Πρακτικά της Επιτροπής για να περιληφθεί αυτούσια σε αυτά.

(Στο σημείο αυτό ο κ. Πρόεδρος καταθέτει στα Πρακτικά την προαναφερθείσα επιστολή του κ. Λιβανού η οποία έχει ως εξής:)

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΛΙΒΑΝΟΣ
ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ 1Α - ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 36.08.010 - 36.26.955

162
7-10-86, [illegible] 3

Αθήνα, 6 Οκτωβρίου 1986

Προς
τον Πρόεδρο της Εξεταστικής Επιτροπής
για το φάκελο της Κύπρου

Κύριε Πρόεδρε,

Μετά τις αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά α) με τον περιορισμό - για το λόγο έλλειψης χρόνου φυσικά - των μαρτύρων σε όσους με συγκεκριμένα στοιχεία ή μαρτυρίες θα προωθήσουν το έργο της Επιτροπής β) με την κατόπιν σύμφωνης γνώμης της πλειοψηφίας πρόσκληση μάρτυρα, προτεινόμενου από Βουλευτή αφού μάλιστα αναφέρει τους συγκεκριμένους λόγους για τους οποίους ζητεί από την Επιτροπή την κατάθεσή του.
Προτείνω στην Εξεταστική Επιτροπή για το φάκελο της Κύπρου την πρόσκληση του κ. Κώστα Μητσοτάκη, αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας. Την πρότασή μου αυτή, κύριε Πρόεδρε, αιτιολογώ βασιζόμενος στην καταγγελία στην οποία έχει προβεί ο κ. Κ. Μητσοτάκης με τη συγκεκριμένη φράση "οι δύο αυτοί συνεταίροι (Κ. Καραμανλής-Γ. Μαύρος) οι υπεύθυνοι για τον Αττίλα 2" κ.λ.π., καταγγελία την οποία θεωρώ όπως και σεις αλλά και όλα τα μέλη της Επιτροπής φαντάζομαι, συγκλονιστική και με ανυπολόγιστο βάρος.
Π ρ ώ τ ο ν. Διότι το πρόσωπο από το οποίο προέρχεται η καταγγελία είναι ο πρώτος μετά τον Πρωθυπουργό της χώρας παράγοντας της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.
Δ ε ύ τ ε ρ ο ν. Από την ιδιότητα την οποίαν κατέχει, του αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, ο καταγγέλων, από το τεράστιο βάρος της καταγγελίας αλλά και την ογκώδη προσωπικότητα στην οποίαν αναφέρεται.
Τ ρ ί τ ο ν. Διότι θα έχει γίνει ασφαλώς μετά από προσεκτική, σοβαρή και υπεύθυνη σκέψη. Μετά από εξονυχιστική ενημέρωση και γνώση ασφαλώς επίσημων εγγράφων τα οποία η Επιτροπή μας αγνοεί. Και τέλος διότι θα έχει γίνει με πλήρη οπωσδήποτε συνείδηση για τις επιπτώσεις - τόσο στη χώρα μας όσο διεθνείς ενδεχόμενα - τις οποίες θα έχει αναμφισβήτητα η βαριά καταγγελία αυτή.
Τ έ τ α ρ τ ο ν. Τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται συγκεκριμένα δεν είναι ασφαλώς κύριε Πρόεδρε ο υποπλοίαρχος ή ο στρατηγός, εάν θέλετε, τους οποίους καλούμε εδώ. Ο πρώτος, Κ. Καραμανλής, είναι ο πολιτικός ηγέτης ο οποίος εσφράγισε με την παρουσία του αλλά και προσωπικότητά του το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα της ιστορίας της χώρας μας τόσο σαν υπεύθυνος Κυβερνήτης σαν Πρωθυπουργός όσο και σαν σύμβολο του έθνους σαν Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο δεύτερος, Γ. Μαύρος, είναι ο ακέραιος πολιτικός ηγέτης με υπεύθυνη και απόλυτη συνείδηση του ελληνικού του χρέους.

Επιφυλάσσομαι, κύριε Πρόεδρε, να παραδώσω τα απαραίτητα στοιχεία, τα σχετικά με την πρό-

4

τασή μου αυτή, κατά τη συνεδρίαση την οποία θα καθορίσετε για να συζητηθεί τόσο η δική μου όσο και οι άλλες προτάσεις οι οποίες εκκρεμούν.

Με τιμή

Διονύσης Λιβανός

4/1 ν ΕΣ 7.10.86

5

Επίσης έχω την τιμή να ανακοινώσω μια επιστολή κάποιου κυρίου Ανδρέου Αυγουστή, από την Κύπρο, ο οποίος εκθέτει διάφορα πράγματα. Και η επιστολή αυτή θα κατατεθεί στη γραμματεία και από εκεί μπορούν να λάβουν γνώση τα μέλη της Επιτροπής.

Παρακαλώ τον κύριο γραμματέα να συνοδεύσει στην Αίθουσα τον μάρτυρα κύριον Παπαγιάννη, του οποίου θα συνεχισθεί η εξέταση. Θα τον αφήσουμε όμως πρώτα να συμπληρώσει την κατάθεσή του, όπως μας είπε προχθές, και μετά θα μπούμε στις ερωτήσεις.

(Στο σημείο αυτό, εισέρχεται στην Αίθουσα, ο μάρτυς κύριος Παπαγιάννης).

(Ω)

(ν)
1/1 Ω Ε.Τ. 7-10-1986

6

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Παπαγιάννη, έχετε ορκιστεί και συνεπώς αναφερόμενος στον όρκο σας μπορείτε να συνεχίσετε, όπως εκφράσατε την επιθυμία, να καταθέσετε μόνος. Θα παρακαλούσα βέβαια να ληφθεί υπόψη και η ανάγκη της κάποιας συντομίας, χωρίς βέβαια να βλάπτεται η ουσία των όσων θέλετε να πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

Είχα σταματήσει την τελευταία φορά την κατάθεσή μου στη Δευτέρα 22 Ιουλίου 1974, όταν κατελαμβάνετο η Κηρύνεια. Συνεχίζω:

Στις 2 το μεσημέρι της ημέρας αυτής διετάχθημεν από το ΓΕΕΦ διά σήματος να δεσμεύσουμε τα αντιαεροπορικά μας πυροβόλα διότι ήρχοντο ελληνικά αεροσκάφη, για να μας ενισχύσουν να βομβαρδίσουν τον εχθρό. Με μεγάλο ενθουσιασμό και με μεγάλη αναπτέρωση του ηθικού εκτελέσαμε αυτή τη διαταγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα παρακαλούσα, κύριε Παπαγιάννη, να μην αναγιγνώσκετε. Δύνασθε να ποιείσθε χρήση σημειώσεων για να στηρίξετε τη μνήμη σας, όχι όμως να αναγιγνώσκετε συνέχεια. Αυτό, καταλαβαίνετε, μπορεί να παρεξηγηθεί-και γι'αυτό το απαγορεύει και η δικονομία-και να θεωρηθεί ότι είναι φτιαγμένη από πριν η κατάθεση είτε από σας είτε από κάποιον άλλο.

2/1 Ω Ε.Τ. 7-10-1986

7

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε, απλώς κοίταζα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εντάξει, συνεχίστε.

(ΑΚ)

Ω

1/1 ΑΚ Ζ.Β. 7-10-86

8

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως μετά μιάμυσι ώρα περίπου μας έδωσαν την εντολή να αποδεσμεύσουμε τα πυροβόλα μας, διότι τα αεροσκάφη δεν θα ερχόταν. Απογοητευθήκαμε τελείως και μετά από μισή ώρα περίπου εξεδόθει σήμα από το ΓΕΕΦ ότι διεκόπτονται οι εχθροπραξίες σύμφωνα με απόφαση του συμβουλίου της ασφαλείας του ΟΗΕ.

Τη στιγμή που διεκόψαμε τις εχθροπραξίες, οι Τούρκοι κατείχαν στην Κύπρο το 3% περίπου του νησιού. Δηλαδή, είχαν καθαρισθεί όλοι οι θύλακες μέσα στο νησί, πλήν μιας περιοχής στα Κόκκινα, ο θύλαξ Τσάτους στο χωριό Τσάτους μόνο, το φρούριο της Αμμοχώστου, μόνο το φρούριο και από την περιοχή Κυρηνείας υπήρχε το προγεφύρωμα που είχαν κάνει, είχε καταληφθεί η πόλη της Κυρηνείας μόνο και βεβαίως ο δίαυλος Αγίου Ιλαρίωνος - Αγύρτας και έβγαιναν στον θύλακα Λευκωσίας.

Όλοι αυτοί Τουρκοκυπριακοί θύλακες είχαν πλέον περισχεθεί από δικές μας δυνάμεις, του στρατού ξηράς, οι οποίες στο μεταξύ είχαν αυξηθεί και είχαν περισχέσει αυτούς τους θύλακες.

Η θέση των Τούρκων πρέπει να ήταν πάρα πολύ δύσκολη, τουλάχιστον κατά την στιγμή που εκάναμε ανακωχή. Τυχόν βοήθεια από την Ελλάδα

2/1 ΑΚ Ζ.Β. 7-10-86

9

άν όντως είχαμε την αεροπορική επιδρομή, την οποία αναμέναμε και εάν τα υποβρύχια χτύπαγαν τα αποβατικά, τα Τουρκικά έξω από την Κυρήνεια, θα είχε δώσει τόσο θάρρος στις δυνάμεις της Ελληνικής φρουράς, που θα είχαν ρίξει του Τούρκους στην θάλασσα.

Ένα άλλο πράγμα που θέλω να αναφέρω είναι οι κινήσεις των ξένων ~~Τουρκικών~~ πλοίων γύρω από την Κύπρο καθ'όλην την διάρκεια των επιχειρήσεων

Από τα ραντάρ μου και από την αποτύπωση την οποία τηρούσα, είχα την εξή εικόνα: Καθ'όλη την διάρκεια των επιχειρήσεων και όταν ομιλώ για την διάρκεια των επιχειρήσεων λέω από τις 20 Ιουλίου μέχρι και τις 2 με 3 Αυγούστου. Δεν μιλώ για τη δευτέρα επιχείρηση της 14 Αυγούστου.

(ΑΚ)
1/ζ (Δ.Γ.) 7-10-1986

10

εις το σύνηθες αγκυροβόλι των σοβιετικών σκαφών που ήταν ανατολικότερα απο τον Απόστολο Ανδρέα δεν υπήρχαν καθόλου σοβιετικά πλοία. Κατά την ημέρα της τουρκικης εισβολής, 20 Ιουλίου, ενετοπίσθη το αγγλικό ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ" βορείως του ακρωτηρίου Απόστολος Ανδρέας και το οποίο έκανε ορισμένες πτήσεις ελικοπτέρων προς το χωριό Γαληνοπόρνι . Δεν γνωρίζω, ούτε μπορέσαμε να μάθουμε τι ήταν αυτές οι πτήσεις. Πιθανόν όπως ελέχθη να ήταν μετακινήσεις 'Αγγλων οι οποίοι έμεναν στην περιοχή προς το ελικοπτεροφόρο .

Την τρίτη ημέρα της εισβολής δηλαδή το πρωϊ της 22ας Ιουλίου το ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ" ήταν στην περιοχή Κυρηνείας και έκανε πτήσεις ελικοπτέρων πάλι προς την περιοχή Κυρηνείας. Νοτιοδυτικά της Πάφου περι τα 45 με 50 μίλια υπήρχαν αρκετοί στόχοι κινούμενοι περιπολούντες με μικρά ταχύτητα και εξετιμήθη ότι θα πρέπει να ήταν κατά πάσα πιθανότητα αμερικανικά πλοία.

Στην Δεκέλεια , στην αγγλική βάση της Δεκελείας , την κυρίαρχο βάση της Δεκελείας υπήρχαν απο την πρώτη ημέρα της εισβολής περι τα 12 σκάφη όπως τα βλέπαμε στο ραντάρ. Δεν γνωρίζω τι τύπου ήταν και ποιά ήταν η αποστολή τους.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Εθνικότητα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω ούτε την εθνικότητα.Ηταν μέσα στην κυρίαρχη

2/ζ (Δ.Γ.) 7-10-1986

11

θαλάσσια περιοχή των βρεττανικών βάσεων.

Οι Τούρκοι μετά την παύση του πυρός συνέχισαν να επεκτείνουν το προγεφύρωμα το οποίο είχαν. Απο δική μας πλευράς οι διαταγές τις οποίες είχαμε ήταν να τηρήσουμε την ανακωχή με θρησκευτική ευλάβεια Βεβαίως οι Τούρκοι άν έβρισκαν μία κάποια αντίσταση δεν προχωρούσαν. Σε όλο αυτό το διάστημα μέχρι τον δεύτερο Αττίλα είχαν καταφέρει να καταλάβουν , να επεκτείνουν δηλαδή το προγεφύρωμα της Κυρηνείας κατά τα χωριά Καραβάς και Λάπιθος ανατολικά της Κυρηνείας.

Πλέον αυτού τίποτε άλλο. Δηλαδή το 3% που είχαν να είχε γίνει 3,1% ή 3,2%.

Σ'όλη αυτή την διάρκεια μέχρι τον δεύτερο Αττίλα μετέφεραν καθημερινώς στην περιοχή του προγεφυρώματος Κυρηνείας υλικά και προσωπικό . Τα μεταγωγικά τους πλοία πλέον ασυνόδευτα μετέφεραν και ξεφόρτωναν άρματα , αυτοκίνητα , συσκευές επικοινωνιών και οπλίτες.

Την 24η ή 25η Ιουλίου μου ανέφεραν ότι είχε συλληφθεί ένας Τούρκος αντισυνταγματάρχης των τεθωρακισμένων αιχμάλωτος . Μετέβην στο σημείο που τον είχαν συλλάβει και τον ανέκρινα για να βγάλω ορισμένα συμπεράσματα που ήθελα όσο αφορά την εισβολή τους.

3/ζ (Δ.Γ.) 7-10-1986

12

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ποίοι τον συνέλαβαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον είχαμε συλλάβει η Εθνική Φρουρά....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ κύριε Ράλλη.

(Θ)

(ζ)

Ι/Θ A.M. 7-10-86

13

ΜΑΡΤΥΣ...Ο στρατός, όχι εγώ.

Ο αντισυνταγματάρχης αυτός, ο οποίος ήταν διοικητής μιας επιλαρχίας αρμάτων ανήκε στην 28η τεθωρακισμένη τουρκική μεραρχία η οποία είχε έδρα την 'Αγκυρα. Είχε μεταφερθεί ολόκληρη η μεραρχία από την 'Αγκυρα στην Αλεξανδρέττα. Επεβιβάσθη των πλοίων και βγήκε στην Κύπρο. Η απόσταση Αγκύρας-Αλεξανδρέττας είναι 900 χιλιόμετρα. Πρέπει να χρειασθεί παρα πολύς χρόνος, για να μεταφερθεί μια ολόκληρη μεραρχία από την 'Αγκυρα στην Αλεξανδρέττα. Επομένως, οι Τούρκοι είχαν παρα πολύ προετοιμασθεί γι'αυτή την απόβαση.

Τα πλοία με τα οποία μετεφέρθησαν και για τα οποία επέμενα να μάθω, ποία ήταν -γιατί αυτός μετεφέρθη, απ'ό,τι μου είπε σιδηροδρομικώς και όλη η μεραρχία από την 'Αγκυρα στην Αλεξανδρέττα, από εκεί πήγαν στην Μυρσίνη και επεβιβάσθησαν πλοίων- ήταν τουρκικής κατασκευής και αποτελούσαν εθνικό υλικό. Δηλαδή, λέγοντας "εθνικό υλικό", ήταν υλικό το οποίο δεν ήταν δηλωμένο στο ΝΑΤΟ.

Τα αντιτορπιλλικά συνοδείας τα οποία συνόδευσαν την αποβατική δύναμη ήταν αντιτορπιλλικά τα οποία ήταν δηλωμένα στην

δύναμη του "Κόμετ νορ ίστ", δηλαδή του Τούρκου διοικητού Βορειοανατολικής Μεσογείου του ΝΑΤΟ.

Με αυτές τις προϋποθέσεις η Εθνική Φρουρά συνεχώς έκλειε τον κλοιό γύρω από τους Τούρκους και παρ'όλο που δεν μας επέτρεπαν να αντισταθούμε σε επεκτατικές τάσεις των Τούρκων, δεν είχαν κατορθώσει οι Τούρκοι να προελάσουν, γιατί πολλές φορές η διαταγή αυτή εκ μέρους της Εθνικής Φρουράς παρεβλέπετο και προεβάλλετο αντίσταση στην τάση των Τούρκων να προχωρήσουν.

Περιμέναμε όλοι, βέβαια, ότι θα είχαμε άλλες διαταγές. Περιμέναμε ότι θα μας έλεγαν να μη παραδώσουμε ούτε σπιθαμή εδάφους.

Αναφέραμε συνεχώς πάνω στην Αθήνα ότι οι Τούρκοι προήλαυνον και ότι συνεχώς υφιστάμεθα πιέσεις. Ζητάγαμε να μας αποδεσμεύσουν από τη διαταγή της μη αμύνης και επιπλέον να μας επιτρέψουν, εφόσον βαλλόμεθα, εφόσον οι Τούρκοι εκδηλώσουν μία επίθεση, για να καταλάβουν και άλλα εδάφη, να χρησιμοποιήσουμε το πυροβολικό, το οποίο δεν μας επέτρεπαν να το χρησιμοποιήσουμε, γιατί το είχαν θέσει ως όρο οι Τούρκοι.

Στις 6 Αυγούστου ήλθε νέος διοικητής της Εθνικής Φρουράς

3/ΙΘ 7 -ΙΟ -.86:

15

ο στρατηγός Καραγιάννης . Παρέλαβε μέσα σε 4 μέρες και στις ΙΟ Αυγούστου απεχώρησε ο ταξίαρχος Γεωργίτσης.

Αντεκατεστάθησαν και άλλοι διοικητές κατά τη διάρκεια των ημερών αυτών, μεταξύ των οποίων αντεκατεστάθην και εγώ. Σε όλους μας ήταν σαφής η εντύπωση ότι οι Τούρκοι δεν θα σταμάταγαν στο 3% που είχαν και θα προχωρούσαν παραπάνω.

(Β)

(Θ)

1/1 Β ______ (Γ.Π.) 7-10-1986

16

Υπ'αυτό το πνεύμα στις 10 Αυγούστου φεύγοντας από την Ναυτική Διοίκηση εξέδωσα και την ημερήσια διαταγή μου και έλεγα στο προσωπικό ότι ο πόλεμος συνεχίζεται και δεν θα πρέπει υπ'ουδενί λόγω να παύσουν να έχουν τα μέτρα ετοιμότητος τα οποία έχουν και να μην προδώσουν το ναυτικό και τις σημαίες του. Αυτό έγινε στις 10Αυγούστου, 11 Αυγούστου ανεχώρησα με πλοίο για την Ελλάδα και ως επληροφορήθην ο αντικαταστάτης μου κατά την διάρκεια της τελετής υποστολής του σήματος που γίνεται συνήθως στο ναυτικό του παλαιού διοικητού και επάρσεως του νέου σήματος που έγινε στη ναυτική βάση όχι βέβαια παρουσία μου, γιατί εγώ είχα φύγει- είπε στους συγκεντρωμένους εκεί αξιωματικούς και υπαξιωματικούς ότι εν πάση περιπτώσει ας λέει ο κύριος Παπαγιάννης ότι ο πόλεμος συνεχίζεται τίποτε δεν πρόκειται να γίνει όλα έχουν μπει πλέον στο αυλάκι τουςκαι έχουνε λυθεί τα πράγματα.

Δυστυχώς φαίνεται ότι αυτή η γραμμή, την οποία δεν ξέρω από πού την είχε ο αντικαταστάτης μου υπήρχε και αλλού. Υπήρχε και στους άλλους διοικητάς, υπήρχε και στις άλλες μονάδες, με αποτέλεσμα την 14η Αυγούστου ότε εξηδηλώθη η δευτέρα τουρκική επίθεση, να καταληφθεί το 37% με 38% της Κύπρου, άνευ ουδεμιάς αντιστάσεως. Οι μονάδες φεύγανε δεν ρίχνανε ούτε ένα πυροβολισμό, οι Τούρκοι όπου εύρισκαν αντίσταση σταματούσαν δεν προχωρούσαν, αν δεν εύρισκαν αντίσταση προχωρού-

2/1 Β (Γ.Π.) 7-10-86

17

σαν. Ειδικότερα για το ναυτικό, το παρέδωσα στις 10 Αυγούστου με 2 τορπιλλακάτους εν ενεργεία, το περιπολικό δυνάμενο να κινηθεί, την ναυτική βάση εις άψογον ετοιμότητα και μετά τριήμερον που εξεδηλώθη η επίθεση των Τούρκων η ναυτική βάση εγκατελείφθη εν σπουδή πριν ακόμη πλησιάσουν οι Τούρκοι στην περιοχή. Εγκατελείφθησαν τα πάντα εκεί μέσα χωρίς να καταστραφούν. Οι βάσεις στην Αμμόχωστο τουτέστιν 33 τορπίλες, όλος ο φόρτος των πυρομαχικών, όλα τα υλικά επιστρατεύσεως, συσκευές επικοινωνιών, τα πυροβόλα, τα πάντα, μέχρι και η σημαία της βάσεως δεν υπεστάλη αλλά είχε μείνει στον ιστό επάνω και επέστρεψε ένας υπαξιωματικός ο οποίος την πήρε και απ' ότι ξέρω την έχει ακόμη σπίτι του, δεν θυμάμαι το ονομά του το έχω κάπου γραμμένο. Οι 2 τορπιλλάκατοι οι οποίες ήσαν σε ενέργεια και μπορούσαν να κινηθούν, να αμυνθούν να τορπιλλίσουν να κάνουν πόλεμο, εγκατελείφθησαν χωρίς να ανατιναχθούν στη ναυτική βάση Χρυσούλης και αυτές οι 2 τορπιλλάκατοι αυτή τη στιγμή ευρίσκονται στο μουσείο της Κωνσταντινουπόλεως ως λάφυρα από τους «Γκιαούρηδες», όπως λένε οι Τούρκοι. Το περιπολικό «Λεβέντης» στο μόνο στο οποίο έγινε απόπειρα όχι να κινηθεί βέβαια, να ανατιναχθεί, ημιεβυθίσθη μέσα στο λιμένισκο του Μπογαζίου.

(Ζ)

(Β.)
1/1 Σ. (Μ. Μ.) 7.10.1986

18

Και κατά την δεύτερη εισβολή δεν υπήρξαν αντιδράσεις εξ Ελλάδος. Βεβαίως, ελέχθη από τον υπεύθυνο Κυβερνήτη της Χώρας τότε, ότι όπως του είπαν οι Αρχηγοί των Επιτελείων, η Κύπρος ήταν μακρυά.

Μα, οι Αρχηγοί των Επιτελείων είχαν τα σχέδια περί Κύπρου χρόνια ολόκληρα, από το 1964. Τότε ανακάλυψαν ότι η Κύπρος ήταν μακρυά;

Αν στην Κύπρο είχαν πάει και στο " Β΄Αττίλα" υποβρύχια ή αεροσκάφη, θα ήταν τελείως διαφορετική η κατάσταση. Οι Τούρκοι δε θα μπορούσαν να πατήσουν στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) :Να πατήσουν όχι, να επεκταθούν, γιατί τους είχαμε αφήσει να πατήσουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πατημένοι από καιρό εκεί. Αλλά θα είχαν πέσει στη θάλασσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Από τις ενέργειες τις δικές σας ήταν πατημένοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Προχωρήστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Επανερχόμενος στην Ελλάδα προσπάθησα, πλέον και εγώ , εκτός από το στενό υπηρεσιακό πλαίσιο, το οποίο υπήρχε εκεί κάτω, να κάνω μία έρευνα να δω τι συνέβη, τι έγινε κάτω, γιατί έγιναν

2/1 2 ΜΜ 7.10.86

19

όλα αυτά, βεβαίως μέσα σ'ένα κλίμα υστερίας, το οποίο υπήρχε εκείνη την εποχή -διότι πάντοτε σιγά σιγά καλμάρουν τα πράγματα- βαλλόμενος από παντού χωρίς να ξέρω ακριβώς το γιατί. Κατέληξα, λοιπόν, σε ορισμένους ανθρώπους, οι οποίοι 'είχαν πάρα πολλά στοιχεία για το κυπριακό.

Μου μίλησαν για συναντήσεις σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Μου υπέδειξαν κάποια ομιλία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στον Ο.Η.Ε. Μου έδωσαν ένα σωρό στοιχεία, στα οποία εγώ ως στρατιωτικός δεν επιθυμώ να επεκταθώ. Αλλά δεν θέλω να σας κρύψω ότι εντυπωσιάστηκα, όταν πήγα μετά τις 15-20 Νοεμβρίου περίπου, σε κάποιο δικηγόρο Αλφαντάκη, του οποίου τα στοιχεία ήταν τρομερά. Δεν έχω εξουσιοδότηση από τον ίδιο, να αναφέρω εδώ αυτά τα πράγματα και ούτε επιθυμώ να τα αναφέρω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι στοιχεία και δεν θα τα αναφέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι δικά μου στοιχεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Αλφαντάκης, τέλος πάντων, έχει τα στοιχεία του, κύριε Μαρκόπουλε.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι απ'αυτόν προήλθε και η εξέταση την οποία έκανε ο κ. Μπέλκας, τον Δεκέμβριο του 1975.

3/1 Ζ ΜΜ 7.10.86

20

Επίσης, πάρα πολλά στοιχεία αναφράφουν σε πάρα πολλά βιβλία, ο Πρέσβης κ. Παναγιωτάκος, ο δημοσιογράφος κ. Νεοκλής Σαρρής, ο δημοσιογράφος κ. Στέφανος Αναγνώστου. Αυτά, όσον αφορά τα υπόλοιπα τα οποία ήθελα να πω.

Όμως, προχθές κύριε Πρόεδρε προέκυψε και ένα άλλο θέμα, κατά την ρ αντιπαράθεση εξέτασή μου με τον κ. Παπαδάκη. Απ'ότι είπε ο κ. Παπαδάκης, υπέβαλε μια αναφορά εναντίον μου στις 3 Σεπτεμβρίου 1974. Βεβαίως, οι αξιωματικοί που υπηρετούσαν στην Κύπρο, υποβάλαμε αναφορές, κατόπιν εντολής του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης, το Δεκέμβριο του 1974 και μάλιστα το έγγραφο το οποίο ελάβαμε, έλεγε να υποβάλουμε αναφορές για την Διεύθυνση Ιστορικής Υπηρεσίας, ώστε να γραφεί εν καιρώ η ιστορία της Κύπρου.

(δ.)

(Ζ)/ 1/1 δ ΦΤ 7.10.86

21

Το να υποβάλει ένας αξιωματικός αναφορά απευθείας προς το Γενικό Επιτελείο, χωρίς να διαταχθεί, χωρίς να του πει κανείς, στείλε μια αναφορά, είναι πράγμα το οποίο τουλάχιστον απ'ότι βλέπω τώρα είναι παράξενο. Δεν ήξερα καν ότι ο κύριος Παπαδάκης είχε υποβάλει τότε α ναφορά εναντίον μου. Και θα ήθελα να σας παρακαλέσω, αν μπορείτε και αν προβλέπεται από τη διαδικασία της Επιτροπής εδώ, να μου πείτε, εκλήθη ο κύριος Παπαδάκης να υποβάλει αναφορά ή αυτοβούλως την υπέβαλε; Εάν προβλέπεται. Αν δεν προβλέπεται, παρακαλώ να μην μου απαντήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τελειώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα, ετελείωσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Επιτρέψτε μου και εμένα τώρα να σας απασχολήσω λίγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Εξεδώσατε μια ημερήσια διαταγή όταν φεύγατε πάλι στην Κύπρο στην οποία εξαίρετε την δράση του ναυτικού καθόλο το διάστημα της δικής σας διοικήσεως, χωρίς να κάνετε στη εξαίρεση/δράση του ναυτικού για το μοιραίο 5νθήμερο 15 έως 20 Ιουλίου. Και μέσα στην έξαρση αυτή υποτίθεται ότι περιλαμβάνεται και ο βομβαρδισμός της Πάφου από το "Λεβέντης".

Είναι έτσι ;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι δεν αναφέρω τίποτα περί αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αυτό λέγω, μέσα στην έξαρση αυτή, έπρεπε να περιλαμβάνετε και αυτό. Πώς να σας το πω; Λέτε, εξαίρω την δράση του ναυτικού σταθμού Κυρηνείας, εξαίρω τη δράση του ναυτικού σ'όλο το διάστημα που είχα την τιμή να σας διοικώ κλπ., υπήρξατε γενναίοι, υπήρξατε έτσι, υπήρξατε έτσι. Συνεπώς, λέτε ότι και το "Λεβέντης" την ώρα που βομβάρδιζε την Πάφο, έκανε μια γενναία πράξη.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν λέω τέτοιο στη διαταγή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μα, όταν λέτε ότι όλο τον καιρό που είσαστε σεις ναυτικός διοικητής, ό,τι έκανε το ναυτικό το έκανε καλά και ότι ήταν εξαίρετες και ανδρείες οι πράξεις, δεν εννοείτε και αυτό; Δεν το περιλαμβάνετε;

ΜΑΡΤΥΣ : Νομίζω ότι η διαταγή μου -δεν ξέρω αν την έχετε, αν δεν την έχετε να σας δώσω αντίγραφο- είναι σαφής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Έχω αντίγραφο.

ΜΑΡΤΥΣ : Ομιλεί για τον πόλεμο εναντίον των Τούρκων. Δεν θα καθόμουνα τη στιγμή που πολεμούσαμε τους Τούρκους να σκεφθώ τι είχαμε κάνει πιο μπροστά.

3/1 δ Φ.Τ. 7.10.86

23

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Επί τη ευκαιρία μια παρένθεση. Μου έδωσαν τώρα την αναφορά από 3 Σεπτεμβρίου του κυρίου Παπαδάκη. Να σας λύσω λοιπόν την απορία. Θέμα: Υποβολή αναφοράς. Σχετικά : Σήμα ναυτικής διοικήσεως Κύπρου 15.7.1974. Σήμα ναυτικής διοικήσεως Κύπρου 4.8.1974. Σήμα Αρχηγού ΓΕΕΦ 5.8.1974. Σήμα ναυτικής διοικήσεως Κύπρου 5.8.1974. Σήμα ναυτικής διοικήσεως Κύπρου 8.8. 1974. Διαταγή διοικητού ναυτικής βάσεως Χρυσούλης 9.8.1974. Σήμα ΓΕΕΦ 7.8.1974. Αναφορά υπολοχαγού Τσαταλού μετά του διαβιβαστικού ναυτικής βάσεως Χρυσούλης. Αυτά είναι τα σχετικά στα οποία παραπέμπει. Αν αυτά σας βοηθούν να καταλήξετε στο συμπέρασμα που θέλετε να καταλήξετε, έχει καλώς. Άλλη πληροφορία δεν μπορώ να σας δώσω.

ΜΑΡΤΥΣ : Είναι πάρα πολύ διαφωτιστικά αυτά τα οποία μου είπατε. Ακριβώς, βλέπω ότι ο κύριος Παπαδάκης, αντί να ασχολείται με τον πόλεμο εναντίον των Τούρκων, μάζευε στοιχεία όλο αυτό το διάστημα για να επιτεθεί κατά του πρώην διοικητού του. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα.

Μας είπατε, κύριε Παπαγιάννη, ότι σεις με συλλήψεις δεν ανακατευτήκατε, ότι με την ΕΟΚΑ Β' δεν είχατε καμιά σχέση, ότι δεν ξέρατε κανέναν της ΕΟΚΑ Β' κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

4/1 δ Φ.Τ. 7.10.86

24

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ένας λοιπόν, επίκουρος σημαιοφόρος, ο οποίος ανήκε στην ναυτική βάση της Κυρηνείας, της οποίας την δράση εξαίρετε όλως ιδιαιτέρως του ναυτικού σταθμού, μάλλον, Κυρηνείας στην ημερησία σας διαταγή, ο οποίος ήταν τότε υποδιοικητής, ή εν πάση περιπτώσει αξιωματικός, ένας επίκουρος σημαιοφόρος, Βασίλειος Χρήστου Πετρόπουλος, λέγει τα εξής :

(ΒΑ)

δ

1/1ΒΔ ΒΠ 7.10.86

25

"Έτις 10 το βράδυ της 15ης Ιουλίου έλαβαν στην Ναυτική Βάση Κυρηνείας σήμα της Ναυτικής Διοικήσεως Κύπρου, με το οποίο διετάσσοντο να επιτρέψουν στα όργανα της παρανόμου οργανώσεως ΕΟΚΑ Β' να εισαγάγουν εντός του στρατοπέδου προς φρούρησιν πολίτες της πόλεως Κυρηνείας. Ο αριθμός των ατόμων αυτών ανήλθε εις 500." Τι έχετε να πείτε επ'αυτής της καταγγελίας του σημαιοφόρου Πετροπούλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ουδέποτε εξέδωσα τέτοιο σήμα. Πρώτη φορά ακούω αυτό το πράγμα. Και ούτε γνώση έχω ότι στο φρούριο της Κυρηνείας υπήρχαν αυτά τα πράγματα. Ουδέποτε - επαναλαμβάνω - εξέδωσα τέτοιο σήμα. Αν υπήρχε κάτι, θα έπρεπε να μου το είχαν αναφέρει. Καμμία τέτοια αναφορά δεν έχω πάρει από το Ναυτικό Σταθμό Κυρηνείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή είναι η απάντησή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, αυτή είναι η απάντησή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επίσης, στις 10 το βράδυ στις 18 του μηνός, στείλατε απόρρητο σήμα ότι υπάρχει το ενδεχόμενο εισβολής των Τούρκων στη νήσο από τη βόρεια πλευρά της;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ποιόν να το στείλω κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο Ναυτικό Σταθμό Κυρηνείας.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Σήμα δεν έχω στείλει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε ειδοποιήσατε δια απορρήτου σήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Μακάρι να είχα τέτοια πληροφορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λάβατε από το Διοικητή του Ναυτικού Σταθμού Κυρηνείας ειδοποίηση ότι είχε συλληφθεί ένα τουρκικό σήμα που έλεγε "θα καλύπτεσθε από θαλάσσης με κορδέτες.ΣΤΟΠ. Απόβαση άρχεται από 6ης πρωϊνής. Πιθανή απόβαση περιοχή Βόσπορος"; Λάβατε τέτοια ειδοποίηση, τέτοιο σήμα, ότι υπάρχει αυτό το τουρκικό σήμα δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την Κυρήνεια; Από το Ναυτικό Σταθμό Κυρηνείας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν το λάβατε από έναν υποπλοίαρχο Τσομάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Τσομάκης είναι ο ήρωας που σκοτώθηκε. Δεν είχε τη δυνατότητα ο Ναυτικός Σταθμός Κυρηνείας να υποκλέψει τέτοια σήματα. Αν υπήρχε κάποιο τέτοιο σήμα που δεν ελήφθη, πρέπει να ήταν μόνο από την ΚΥΠ, από το κλιμάκιο της ΚΥΠ. Εγώ τουλάχιστον δεν είχα λάβει γνώσιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ λένε ότι το σήμα ανεφέρθη - το είχε πει ο Τσομάκης κατ' αρχήν, το είχε συλλάβει ο Τσομάκης- στο διοικητή του Ναυτικού Σταθμού Κυρηνείας....

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Τσομάκης ήταν διοικητής του Ναυτικού Σταθμού Κυρηνείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ...και ειδοποιήθηκε η Ναυτική Διοί-

3/1ΒΑ ΒΠ 7.10.86

27

κησης στο ΓΕΕΦ και ——— το...

ΜΑΡΤΥΣ: Τακτικό συγκρότημα Κυρηνείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, τακτικό συγκρότημα Κυρηνείας.

Αυτό το σήμα ελήφθη και έγιναν αμέσως οι ειδοποιήσεις, όπως λένε, στις 3 η ώρα το πρωΐ της 19ης του μηνός. Λάβατε γνώση αυτού του σήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε λάβατε γνώση εσείς κάποιων σημάτων, ενεργειών, ότι η Τουρκία θα επέμβη;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ το πρωτοανέφερα τουλάχιστον αυτό, όταν αντιμετώπισα τα Τουρκικά πλοία το βράδυ 21.30'- 21.40' της 19ης προς 20ής του μηνός. Πιο μπροστά δεν είχα καμμία πληροφορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς. Δικαίωμά σας είναι- εσείς εδώ είστε ελεύθερος να λέτε ό,τι νομίζετε, ό,τι ξέρετε.

Δ

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Πρόεδρε , αν μου επιτρέπετε ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . 'Οχι, θα σας ρωτήσω εγώ .

'Οταν λέτε ότι από το ελικοπτεροφόρο ΕΡΜΗΣ απενηούντο ελικόπτερα , θα ήθελα να μου πείτε, για να καταλάβω καλά, αν απενηούντο προς την Κυρήνεια .

ΜΑΡΤΥΣ . Η Κυρήνεια είχε δύο τομείς . 'Εναν ελληνοκυπριακό και έναν τουρκοκυπριακό . Πήγαιναν προς τον τουρκοκυπριακό τομέα της Κυρήνειας , κάτω από το φρούριο του Αγίου Ιλαρίωνος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτά τα ελικόπτερα, είχαν μέσα κόσμο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν μπορώ να ξέρω , κύριε Πρόεδρε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι νόημα είχαν οι πτήσεις που λέτε ότι γίνονταν από το ελικοπτεροφόρο ΕΡΜΗΣ ;

ΜΑΡΤΥΣ . Κατά την εξήγηση των 'Αγγλων , στους οποίους έγιναν κάποιες παραστάσεις , όχι από μένα ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιοί έκαναν παραστάσεις .

ΜΑΡΤΥΣ . Η τότε Κυβέρνηση που ήταν στην Κύπρο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή η Κυβέρνηση Σαμψών ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Η Σαμψών , ή Κληρίδη . Μία από τις δύο είχε κάνει τις παραστάσεις .

2/1 Δ (Θ.Σ.) 7-10-86

29

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα, ο Κληρίδης δεν ήταν όταν συνέβησαν αυτά με το ελικοπτεροφόρο ΕΡΜΗΣ.

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν έγιναν την ίδια μέρα οι παραστάσεις . Μπορεί να έγιναν μετά από 2-3 ημέρες .Εν πάση περιπτώσει , εγώ μετά από 2-3 ημέρες έμαθα ότι οι 'Αγγλοι δικαιολογήθηκαν ότι έστειλαν τα ελικόπτερα για να πάρουν τους 'Αγγλους υπηκόους από την περιοχή .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην Κυρήνεια υπήρχαν πολλοί 'Αγγλοι υπήκοοι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Πάρα πολλοί .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, ο ισχυρισμός των 'Αγγλων ότι χρησιμοποίησαν τα ελικόπτερα για να παραλάβουν το δικό τους πληθυσμό , είναι ευλογοφανής , είναι πιθανός ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι πιθανός . Αλλά εξίσου πιθανό ήταν να πάρουν και τίποτα τραυματίες των Τούρκων . Δεν ξέρω τί ακριβώς έκαναν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπατε ότι είδατε με τα ραντάρ σας , εκτός από τα ελικόπτερα που απενηούντο από το ΕΡΜΗΣ καθώς και το ίδιο το ΕΡΜΗΣ , 50 μίλια ανατολικά της Πάφου ... ανατολικά δεν είπατε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Νοτιοδυτικά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε . 'Εκανα λάθος.

3/1- Δ (Θ.Σ.) 7-10-86

30

Είπατε ότι είδατε νοτιοδυτικά της Πάφου σειρά πλοίων , τα οποία περιπολούσαν , πέρναγαν κ.λπ. 'Ετσι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι εθνικότητας ήταν αυτά τα πλοία ;

ΜΑΡΤΥΣ . Σ'εκείνη την περιοχή ειδικώς , δηλαδή μεταξύ Κύπρου και Αιγύπτου , υπήρχε ο'Εκτος Αμερικανικός Στόλος . Εκτιμώ ότι πρέπει να ήταν πλοία του 'Εκτου Αμερικανικού Στόλου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εκτιμάτε ότι πρέπει να ήταν του 'Εκτου Αμερικανικού Στόλου . Τα ραντάρ σας τα έπιασαν αυτά ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως . Πιάνουν με τους στόχους , τις κουκίδες .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από τα ραντάρ δεν φαινόταν η εθνικότητα .

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι , δεν φαινόταν . Το μέγεθός τους ίσως να φανεί, αλλά τίποτε άλλο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπατε επίσης,ότι στην Αγγλική βάση της Δεκελείας βρίσκονταν 10 σκάφη . 'Ετσι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η εθνικότης των σκαφών αυτών ;

ΜΑΡΤΥΣ . Πρέπει να ήταν Αγγλική .

4/1 Δ (Θ.Σ.) 7-10-86

31

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στη ναυτική αυτή βάση της Δεκελείας , πριν από το πραξικόπημα και πριν από την εισβολή , δεν υπήρχαν άλλοτε σκάφη ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Ισως ένα σκάφος, ή δύο . 'Οχι παραπάνω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή τη φορά ήταν αυξημένα .

ΜΑΡΤΥΣ . 'Ηταν πολλά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή , πιστεύετε σεις ότι η Αγγλία μετέσχε της επιθέσεως ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι , δεν μπορώ να πω τέτοιο πράγμα . Πώς μπορώ να πω τέτοιο πράγμα ; Απλώς έλαβαν ορισμένα μέτρα , τα οποία δεν ξέρω πού θα κατέληγαν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στη θάλασσα γενικώς , δίπλα στον ΕΡΜΗ , ή και παραπέρα από τον ΕΡΜΗ , ή οπουδήποτε , είχατε δει με τα ραντάρ σας Αγγλικά αντιτορπιλικά ;

(Κ)

1/1
(Δ) ΚΜ (ΔΚ) 7.10.86

32

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): ΣΤις 19 του μηνός, σας ειδοποίησε το ΓΕΕΘ για καμμία κουβέντα του Αμερικανού πρέσβη στη Λευκωσία;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε. Στις 19 του μηνός είχαμε ένα γεγονός, όμως το οποιο το γράφω στις αναφορές μου, δεν σας το είχα αναφέρει εδώ, την εκπομπή του ραδιοφωνικού σταθμού των αγγλικών βάσεων στην Κύπρο, η οποια αναμετέδιδε ειδήσεις του BBC και είπε ότι η Κυρήνεια καταλαμβάνεται από τους Τούρκους αυτό την προηγουμενη μέρα το μεσημέρι και ότι οι Τούρκοι επιτίθενται στο νησί. Και αλλόφρων ο πληθυσμός της Λευκωσίας μπήκε στα αυτοκίνητα και έφευγε προς Νότον. Το ΓΕΕΦ διέταξε αστυνομικές δυνάμεις και πήγαν στις εξόδους της πόλεως και σταματούσαν τον κόσμο και του έλεγαν γυρίστε πίσω, δεν υπάρχει τίποτα. Και πραγματικά εκείνη τη στιγμή δεν υπήρχε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρηστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Με συγχωρείτε, επειδή κάτι με απασχόλησε ο κ. Γραμματεύς και δεν μπόρεσα να παρακολουθήσω αυτό που είπατε, μήπως μπορείτε να το επαναλάβετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Την προηγουμένη της εισβολής, δηλαδή το μεσημέρι της 19 Ιουλίου, ο ραδιοφωνικός σταθμός των Αγγλικών βάσεων στην Κύπρο, στην εκπομπή των ειδήσεων που είχε, είπε ότι οι Τούρκοι αποβιβάζονται στο Βόρειο μέρος της Κύπρου και καταλάβουν την Κυρήνεια. Και ο πληθυσμός της Λευκωσίας ο οποιος άκουγε τις ειδή-

2/1 ΚΜ (ΔΚ) 7.10.86

33

σεις, από τις αγγλικές βάσεις, αλλόφρων μπήκε στα αυτοκίνητά του και έφευγε προς Νότον. Φοβήθηκε, δηλαδή, ότι μπήκαν οι Τούρκοι πλέον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Οι αγγλικές βάσεις το έλεγαν αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο ραδιοφωνικός σταθμός;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ώστε ο ραδιοφωνικός σταθμός των αγγλικώ δυνάμεων στη Δεκέλεια, έλεγε ότι οι Τούρκοι άρχισαν την απόβαση και μπήκαν προς την Κυρήνεια. Το έλεγε αυτό στις 19 το μεσημέρι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Επίσης είπατε ότι περιμένατε άλλα πράγματα και από την Κυβέρνηση την πρώτη και από την κυβέρνηση τη δεύτερη, την ελληνική. Δηλαδή περιμένατε να σταλούν τα υποβρύχια την πρώτη και τα αεροπλάνα και δεν εστάλησαν. Και είπατε ότι σας είχαν δεσμευμένο και το πυροβολικό.

3/1 ΚΜ (ΔΚ) 7.10.86

34

ΜΑΡΤΥΣ: Για μία ώρα την τελευταία ημέρα του πολέμου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στις 22 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στις 22 σας είχαν δεσμευμένο το πυροβολικό. Ποιός σας το είχε δεσμεύσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ΓΕΕΦ κατόπιν εντολής του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης του Ελληνικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Διότι έτσι λεγόταν τότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί καταλήγει, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πότε σας το είχε αποδεσμευμένο στις μέρες αυτές εις 20, 21 και 22 το πυροβολικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Αποδεσμευμένο ήταν από την πρώτη μέρα του πολέμου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή από ποιά ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την ώρα που έγινε η επίθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Από τις 6 η ώρα το πρωί;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις 6 η ώρα το πρωί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Διεταχθη αποδέσμευσις του πυροβολικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν δεσμευμένο το πυροβολικό, δεν μας το είχε δεσμεύσει κανείς.

4/1 (ΚΜ) ΛΚ 7.10.86

35

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τα όπλα σας γενικώς δεν σας τα είχαν δεσμεύσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν σας έλεγαν αυτοσυγκρατηθείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μας έλεγαν να αυτοσυγκρατηθούμε, τουλάχιστον σε μένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σε σας δεν το είπαν, αλλά λέτε ότι το ακούσατε από τον Γεωργίτση. Δεν το είπαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Γεωργίτση έλεγαν μην ανησυχείς γίνονται ασκήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Γίνονται ασκήσεις, αυτοσυγκρατηθείτε, μην κάνετε τίποτα. Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Αλλά αυτό δεν είναι δέσμευση πυροβόλων. Αυτή τη στιγμή κατά την οποία δηλαδή υφιστάμεθα αεροπορική επίθεση, δεν θα πουμε ότι μας έχει δεσμευμένα τα πυροβόλα, θα βαρεσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν σας είχαν δεσμευσει τα πυροβόλα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή αν κανένας προβάλλει τη δικαιολογία ότι το πυροβολικό δεν χτυπούσε διότι ήταν δεσμευμένο από το ΑΕΔ δεν έχει δικιο, δεν λέγει την αλήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Τη στιγμή κατα την οποια μπαίνει ο εχθρός μέσα και δεσμευμένο

5/1 ΚΜ (ΛΚ) 7.10.86

36

να είναι το πυροβολικό, δεν θα χτυπήσετε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σωστά, αλλά η άμυνα στην Κυρήνεια πότε άρχισε; Η άμυνα του ΓΕΕΘ στην Κυρήνεια πότε άρχισε; Στις 9 η ώρα το πρωί;

(ΠΛ)

(Κ) 1/1 ΠΑ ΦΚ 7.10.86

37

ΜΑΡΤΥΣ: Η άμυνα του ΓΕΕΦ στην Κυρήνεια άρχισε εκείνη την ώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και από τις 6 έως τις 9 τί είχε γίνει ο χώρος της Κυρήνειας, δεν είχε γίνει γής Μαδιάμ από τα Τουρκικά αεροσκάφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως είχε γίνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί έκανε το ΓΕΕΦ από τις 6 έως τις 9· και εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι θέμα του τοπικού διοικητού, ο οποίος νομίζω ότι δεν ανευρέθη ποτέ για να πεί γιατί κράτησε αυτή τη στάση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Τοπικός διοικητής της Κυρήνειας. Δεν τον ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή λέτε του Γ' Τακτικού Συγκροτήματος. Και από πλευράς ναυτικής , ποιός ήταν διοικητής·

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ήμουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί κάνατε από τις 6 έως τις 9·

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 5 παρά τέταρτο έστειλα τις τορπιλακάτους να τορπιλήσουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τορπίλησαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πρόλαβαν, τις τίναξαν στον αέρα οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα κύριε μάρτυς θα ήθελα το δικό σας συμπέρασμα, ανεπηρέαστα φυσικά αν θέλετε, και αν μπορείτε, και από τις ανακοινώσεις του κ. Αλφαντάκη, τις οποίες έχουμε εδώ και

2/1 ΠΑ ΦΚ 7.10.86

38

από τις οιεσδήποτε άλλες απόψεις, άλλων συναδέλφων σας. Το προσωπικό σας συμπέρασμα ως Έλληνος αξιωματικού. Είστε ικανοποιημένος από τη δράση τη δική σας την προσωπική και των ναυτικών δυνάμεων και του ΓΕΕΦ και των στρατιωτικών δυνάμεων κατά την εισβολή από 20 του μηνός έως 22; Αφήνω τα υπόλοιπα, θα σας ρωτήσω μετά.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Ό,τι μπορούσα να κάνω με τις πενιχρές δυνάμεις που είχα κάτω, το έκανα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή έχετε την εντύπωση ότι αν οι δυνάμεις δεν είχαν εξωθηθεί και από σας και από το ΓΕΕΦ στο πραξικόπημα της 15ης έως 20ής θα μπορούσαν να προβάλουν αντίσταση αποτελεσματικότερη στην Κυρήνεια, ναί, ή όχι, κύριε πλοίαρχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το αποτέλεσμα θα ήτο το ίδιο, εφόσον δεν είχαμε βοήθεια από την Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άλλο το αποτέλεσμα, και άλλο το αν θα μπορούσαμε να προβάλουμε αντίσταση αποτελεσματική.

ΜΑΡΤΥΣ: Ίσως. Τουλάχιστον από τη δική μου πλευρά δεν υπήρχε καμμία διάλυση του ναυτικού. Ό,τι μπορούσε να κάνει το ναυτικό το έκανε. Από πλευράς στρατού ξηράς ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού ήταν ο στρατός ξηράς, στη θέση του;

2/1 ΠΑ Φ.Κ. 7.10.86

37

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πού ήταν ο στρατός ξηράς, πώς να απαντήσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν λέω ότι πρέπει να το ξέρετε. Και μην εκνευρίζεσθε παρακαλώ, διότι εδώ είναι η Βουλή των Ελλήνων. Καταλάβατε; Δεν είναι οι στρατιώτες σας ή οι ναύτες σας!

Σας λέω λοιπόν: ο στρατός ήταν σκορπισμένος στα διάφορα κέντρα και φύλαγε τη νέα έννομη τάξη, που επέβαλε το πραξικόπημα. Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γενικότερα φαίνεται ότι είσθε ικανοποιημένος από τη δράση σας και κατά το πραξικόπημα και κατά την 20η Ιουλίου.

(Στο σημείο αυτό ο Πρόεδρος κ.Χρίστος Μπασαγιάννης απευθυνόμενος προς τον εισερχόμενο τη στιγμή αυτή στην Αίθουσα, βουλευτή κύριο Ιωάννη Βαρβιτσιώτη λέγει):

Κύριε Βαρβιτσιώτη σας παρακαλώ θερμώς, την επιστολή, την οποία πήρατε...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Εδώ την έχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν υπήρχε ανάγκη να την βγάλετε έξω από την Αίθουσα όμως. Έτσι δεν είναι;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κατά λάθος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατά λάθος. Εντάξει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν υπάρχει θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχετε απόλυτα δίκιο.

Είπατε, κύριε μάρτυς, ότι η ίδια τακτική επανελήφθη και κατά τη δεύτερη φάση των επιθέσεων των Τούρκων. Μάλιστα είπατε, ότι ο διάδοχός σας είπε στους υπ'αυτόν, ότι "ξέρετε, μην ακούτε τι έλεγε ο προηγούμενος διοικητής σας, ότι θα γίνει πόλεμος. Δεν θα γίνει τίποτε, γιατί το νερό μπήκε στο αυλάκι", κλπ. Έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 20 Ιουλίου ξέρατε ότι είχε γίνει επιστράτευση γενική εδώ στην Ελλάδα;

(ΓΡ)

3/1 ΠΑ ΦΚ 7.10.86

39

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πού ήταν ο στρατός ξηράς, πώς να σας απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν λέω ότι πρέπει να το ξέρετε. Και μην εκνευρίζεσθε παρακαλώ, διότι εδώ είναι η Βουλή των Ελλήνων. Καταλάβατε; Δεν είναι οι στρατιώτες σας, ή οι ναύτες σας.

Σας λέω λοιπόν, ο στρατός ήταν σκορπισμένος στα διάφορα κέντρα και φύλαγε τη νέα έννομη τάξη που επέβαλε το πραξικόπημα, ναί, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γενικότερα φαίνεται ότι είστε ικανοποιημένος από τη δράση σας και κατά το πραξικόπημα και κατά την 20ή Ιουλίου.

Είπατε ότι η ίδια τακτική επανελήφθη και κατά τη δεύτερη φάση των επιθέσεων των Τούρκων. Μάλιστα είπατε ότι ο διάδοχός σας είπε στους υπ'αυτόν ότι "ξέρετε, μην ακούτε τι έλεγε ο προηγούμενος διοικητής σας ότι θα γίνει πόλεμος .Δεν θα γίνει τίποτα, γιατί το νερό μπήκε στο αυλάκι κλπ.". Έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 20 Ιουλίου ξέρατε ότι είχε γίνει επιστράτευση γενική εδώ στην Ελλάδα;

(ΓΡ)

(ΠΑ)
1/1ΓΡ (Ε.Σ.) 7.10.1986

40

ΜΑΡΤΥΣ: Το διάβασα εκ των υστέρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρετε που κατέληξε αυτή η επιστράτευση στην Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν ήμουν εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης):Και δεν μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Διάβασα πάρα πολλά που εγράφησαν στον Τύπο, τα οποία βεβαίως και λυπηρά ήταν, εάν ήταν πραγματικά, αλλά από πουθενά δεν απεδείχθησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν, δηλαδή , είχαμε τώρα εδώ να σας δώσουμε φωτογραφίες στρατιωτών που εγύριζαν ξυπόλητοι ή χωρίς χιτώνιο, χωρίς όπλα οι πάντες, εάν είχαμε τέτοιες φωτογραφίες, τί θα μας λέγατε για την επιστράτευση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ δεν ήλθα εδώ, για να κρίνω την επιστράτευση, με συγχωρείτε πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μπορείτε να κρίνετε την επιστράτευση και κρίνετε όλα τα πολιτικά γεγονότα της Κύπρου και δεν κρίνετε την επιστράτευση, κύριε Πλοίαρχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ υπήρχε στρατός, δηλαδή, αυτό θέλω να πω;

Στις 20 του μηνός, υπήρχε στην Ελλάδα στρατός, με την έννοια του Στρατου, με την έννοια του πειθαρχημένου συνόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν επιθυμώ να απαντήσω, σ'αυτό το πράγμα, το οποίο με ρωτάτε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην Κύπρο, υπήρχε στρατός;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι κρίσεις...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, όχι δεν επιθυμεί να απαντήσει. Αυτό δεν είναι απάντηση. Μπορεί να πει δεν ξέρω..

ΜΑΡΤΥΣ: Μα είναι κρίσεις, μπορώ να κάνω κρίσεις. Εδώ ήλθα για να αναφέρω γεγονότα, δεν μπορώ να κάνω κρίσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρουμε τη μέθοδο. Ξέρετε και οι άλλοι, ας πούμε δεν έκαναν τίποτα. Θα τους ελέγξουμε και τους άλλους δεν έχω αντίρρηση. Αλλά μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων, των εθνικών δυνατοτήτων που είχαν. Και ρωτάω τι δυνατότητες είχε ο Στρατός μετά την απόδειξη αυτού του φιάσκου της επιστρατεύσεως, της 20ης, το οποίο εσείς μεν δεν το χαρακτηρίζετε φιάσκο, αλλά είναι κοινή αντίληψη για την Ελλάδα, ότι ήταν φιάσκο; Όσοι ζήσαμε και είδαμε, όποιος ήταν κοντά σε στρατόπεδο ήξερε ότι είναι φιάσκο. Εσείς, βέβαια, δεν ήσασταν εδώ για να το ξέρετε. Αλλά μου κάνει εντύπωση Έλλην αξιωματικός, ήλθατε από την Κύπρο, συζητήσατε με συναδέλφους σας και ακόμη

3/1ΓΡ. (Ε.Σ.) 7.10.1986

42

μέχρι τώρα αγνοείτε τι ήταν η επιστράτευση της 20ης Ιουλίου; Τι απετέλεσε, δηλαδή, η επιστράτευση, τι απόδειξη τραγική απετέλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν το ξέρετε, εντάξει.

Για πέστε μου και κάτι άλλο. Το πολεμικό υλικό που είχατε εσείς εκεί κάτω και το ναυτικό και οι τορπιλλάκατες και το " ΛΕΒΕΝΤΗΣ" ήταν συγχρονισμένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ήταν πάρα πολύ παλιό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάρα πολύ παλιό, μήπως ήταν υπολείματα της Μεραρχίας, της γνωστής;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πολεμικό υλικό, όσον αφορά το Ναυτικό, αφορά τορπιλλακάτους και ένα περιπολικό. Δεν είχε καμμία σχέση με τη Μεραρχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν πρόκειται για το Ναυτικό, λέω για τον υπόλοιπο οπλισμό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω εάν ήταν υπολείματα της Μεραρχίας.Αυτό που ξέρω, είναι ότι τα όπλα, τα οποία είχε η Εθνική Φρουρά ήταν του 1942, αυτά που είχαμε στο ΕΛ-ΑΛΑΜΕΙΝ, τα ΕΜΡΙΛ 303.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Απ'αυτά που είχανε και στο ΕΛ-ΑΛΑΜΕΙΝ.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί άραγε δεν είχε ανεφοδιασθεί,

43

τί συνέβαινε; Το ΓΕΕΦ δεν είχε ζητήσει τον ανεφοδιασμό, την αντικατάσταση των ναυτών;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω επί του προκειμένου, κύριε Πρόεδρε, αυτό που ξέρω είναι για την δική μου περίπτωση, είχα ζητήσει εκσυγχρονισμό των πλοίων μου και μου είχε εγκριθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σας είχε εγκριθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε έλθει, λοιπόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα προλάβει να τα παραλάβω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Α, δεν είχατε προλάβει. Και πότε τον ζητήσατε αυτό τον εκσυγχρονισμό;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Αρχισα από τον Αύγουστο του 1973, υπήρχε μεγάλη αντίδραση γι'αυτό/εκ μέρους του στρατηγού Ντενίση, ο οποίος δεν ήθελε να προωθήσει την πρόταση εκσυγχρονισμού των τορπιλλακάτων και τελικά με προσωπικές παραστάσεις στον τότε Υπουργό Εσωτερικών της Κύπρου, τον κ. Ιωαννίδη, μου ενεκρίθη η αντικατάσταση των τορπιλλακάτων τον Απρίλιο του 1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και κάτι άλλο, που ίσως είναι το τελευταίο από μένα. Εάν εξηκολούθη η Ελληνική Μεραρχία να βρίσκεται - που ευρίσκετο το 1965 εκεί- εάν εξηκολούθη και το 1974, θα γινόταν η απόβαση των τούρκων; Θα απεφάσιζαν οι τούρκοι απόβαση και εάν ,

5/1ΓΡ (Ε.Σ.) 7.10.1986

44

πούμε ότι απεφάσιζαν, θα επετύγχαναν; Η δύναμη πυρός,με άλλα λόγια, της Μεραρχίας αυτής, ήταν ικανή να συγκρατήσει την ορμητικότητα των αποφάσεων, της τουρκικής Κυβερνήσεως, για να κάνουν την απόβαση και εάν δεν την συγκρατούσαν την ορμητικότητα και απεφάσιζε παρά ταύτα η τουρκική Κυβέρνηση να κάνει, θα ήταν δυνατή η αποτελεσματική αντιμετώπιση της αποβάσεως;

(Ν.)

(ΓΡ)
1/1 Ν Ε.Τ. 7-10-1986

45

ΜΑΡΤΥΣ. Οπωσδήποτε μια δύναμη της τάξεως μεραρχίας που ήταν κάτω, είναι μια πολύ μεγάλη δύναμη και είναι αποτρεπτική πάσης τάσεως για αποβίβαση στο νησί. Βέβαια αν ήθελαν να κάνουν την απόβαση οι Τούρκοι μπορούσαν να διαθέσουν μεγαλύτερες δυνάμεις και να την κάνουν, για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις περισσότερες δυνάμεις των αμυνομένων. Οπωσδήποτε η παραπάνω δύναμη είναι αποτρεπτική μιας αποβάσεως. Είναι αυτονόητο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπορείτε να μας πείτε, πώς χαρακτηρίζετε σεις την αποχώρηση της μεραρχίας από κει; Γιατί π.χ. ένας που έπαιζε ένα ρόλο την περίοδο εκείνη λέει σε ένα βιβλίο που έβγαλε ότι μαζί με τα άλλα, η αποχώρηση της μεραρχίας οφείλεται και στο γεγονός ότι ήταν παράνομη, γιατί δεν προεβλέπετο από τη Συνθήκη της Ζυρίχης. Αυτά λέει ένας εκ των μεγάλων της εποχής εκείνης. Μπορείτε λοιπόν να μου χαρακτηρίσετε, αν μπορείτε, πόσο και τί στοίχισε στην Ελλάδα αυτή η αποχώρηση της μεραρχίας και πώς χαρακτηρίζετε την διαταγή της αποχωρήσεως της μεραρχίας;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, με την αποχώρηση της μεραρχίας οπωσδήποτε αποδυναμώθηκε η άμυνα του νησιού. Ως στρατιωτικός αυτό μπορώ να πω. Τώρα για τις πολιτικές επιπτώσεις, δεν μπορώ να εκτιμήσω και

2/1 Ν Ε.Τ. 7-10-1986

46

να σας πω. Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν θεωρείτε ότι αυτή η αποχώρηση και αποδυνάμωση των δυνατοτήτων άμυνας του κυπριακού λαού και της Κυπριακής Κυβέρνησης ήταν μια πράξη προδοσίας;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι,θα μου επιτρέψετε να μην χαρακτηρίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλώς.

Δηλαδή πού αποδίδετε όλη αυτή την κακοδαιμονία που υπήρχε, αυτή την τραγωδία της Κύπρου, κύριε Πλοίαρχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην κακοδαιμονία των Ελλήνων, κύριε Πρόεδρε.Από τότε που έχουμε γίνει Κράτος αυτά τα πράγματα κάνουμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. 'Ολων των Ελλήνων, κύριε μάρτυς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε Κουτσογιάννη.

ΜΑΡΤΥΣ. Στην κακοδαιμονία της χώρας μας, του τόπου μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην κακοδαιμονία των Ελλήνων; Το ότι ήταν άοπλος ο ελληνικός στρατός και οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, οφείλεται στην κακοδαιμονία των Ελλήνων; Το ότι προβάλλετε ως δικαιολογία της αποχωρήσεως της μεραρχίας μαζί με τα άλλα και το γεγονός ότι δεν ήταν νόμιμος η εγκατάσταση της μεραρχίας αυτής στην Κύπρο, δεν προεβλέπετο από τη Σύμβαση της Ζυρίχης, όλα αυτά

3/1 Ν Ε.Τ. 7-10-1986

47

είναι κακοδαιμονία των Ελλήνων; Τί έφταιγαν οι μαύροι οι 'Ελληνες; Είχαν ερωτηθεί για όλα αυτά τα πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου ζητήσατε για όλα και όχι για το συγκεκριμένο πράγμα. Εν πάση περιπτώσει, κύριε Πρόεδρε, δεν είμαι σε τόσο υψηλό επίπεδο για να μπορέσω να κάνω κρίσεις...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είσαστε όμως σε πολύ υψηλό βαθμό στρατιωτικό.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι δεν ήμουνα, κύριε Πρόεδρε, σε υψηλό βαθμό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και είχατε και πάρα πολύ υψηλές ευθύνες. Είσαστε ναυτικός διοικητής Κύπρου, ήσασταν διευθυντής μιας διοικήσεως του ΓΕΕΦ, ήσαστε κοτζάμ αντιπλοίαρχος σε ηλικία μικρή και θα γινόσασταν ή θα μπορούσαστε ενδεχομένως σήμερα να είσαστε αρχιναύαρχος. Τί μου λέτε τώρα; Και ο ανθυπολοχαγός και ο υπολοχαγός όταν είναι μικρός, μικρός είναι στην ηλικία και γι'αυτό έχει μικρό βαθμό. Δεν σημαίνει όμως ότι είναι ελάχιστος. Από ανθυπολοχαγοί ξεκινάνε.

Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους που έχουν εγγραφεί να πάρουν το λόγο. Πρώτος είναι ο κ. Βασιλειάδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Παραιτούμαι, κύριε Πρόεδρε.

4/1 Ν Ε.Τ. 7-10-1986

48

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρώτος τότε είναι ο κ. Περράκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, σε μία απάντησή σας στην περασμένη σας κατάθεση που πιστεύω ήταν και αυθόρμητη και ειλικρινής είπατε όταν είχατε ανεβεί στον κ. Αραπάκη και είχατε εκμανεί, ζότε σας πήγαν σε ένα γραφείο και περιγράψατε αυτά τα περιστατικά. Είπατε λοιπόν:

(ΕΖ)

(Κ)

1/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 7-10-86

49

"Ήδη από εκείνη τη στιγμή κατάλαβα ότι είχαμε γίνει πιόνια όλοι μας ενός μεγαλύτερου παιχνιδιού".

Ήθελα να σας ρωτήσω, κύριε μάρτυς, για να το επεξηγήσετε περισσότερο: Ποιοί νομίζετε ότι ήταν αυτοί που κινούσαν αυτά τα πιόνια, που μέσα σ'αυτά, εσείς ο ίδιος περιλαμβάνετε τον εαυτό σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω. Το συμπέρασμα το οποίο έβγαλα τότε με τον κύριο Αραπάκη, ήταν αυτό, διότι ήρθε ένας άνθρωπος από ένα νησί στο οποίο έκανε πόλεμο και έκανε πόλεμο μόνος του εγκαταλελειμμένος, χωρίς να τον σκέπτεται κανείς, χωρίς να του δίνουν μία βοήθεια, χωρίς τίποτα. Και μπήκα στο γραφείο του την πρώτη μέρα που παρουσιάστηκα. Ήταν 14 Αυγούστου. Γινόταν η εισβολή εκείνη την ώρα στην Κύπρο. Και ο κύριος Αραπάκης μου λέει, με συγχωρείς δεν μπορώ να σε δω, πρέπει να πάω να δω τον Υπουργό. Θα ξυριστώ για να πάω να δω τον Υπουργό. Βγήκα έξω στο διάδρομο του ΓΕΝ και εκεί επληροφορήθην ότι γινόταν επίθεση στην Κύπρο. Και μάλιστα μου είπαν ότι κατέλαβαν τη ναυτική βάση, ότι έπιασαν τις τορπιλακάτους ακέραιες κ.λ.π. Εκεί εξεμάνην. Δεν είχε συναγερμό το ΓΕΝ εκείνη την ημέρα. Δεν υπήρχε συναγερμός στο ΓΕΝ εκείνη την ημέρα. Ύστερα απ'όλα αυτά, λέω, μα τί γίνεται; Κάτι πρέπει να γίνεται πολύ πιο σοβαρό,

2/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 7-10-86

50

έξω από τις δυνατότητες τις δικές μας, οι οποίοι χρησιμοποιηθήκαμε για την α΄ ή β΄ ή γ΄ αποστολή. Αυτή ήταν η έννοια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κατάλαβα την έννοια. Αλλά, ας πούμε τον Αραπάκη που αναφέρατε, τον Μπονάνο, τον Ιωαννίδη, όλους αυτούς που ήταν επικεφαλής εδώ πάνω, θεωρείτε ότι ήταν παίκτες αυτού του παιχνιδιού; Εγώ να συμφωνήσω αν θέλετε μαζί σας - για να συνομιλήσουμε- απολύτως, ότι πράγματι κάποια πιόνια κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκ των υστέρων όταν έμαθα τις συναντήσεις Αραπάκη με Σίσκο, ο Σίσκος πήγαινε εδώ, ο Αραπάκης του έλεγε αυτό, δεν ξέρω και αν είναι αλήθεια βέβαια, τα διάβασα αυτά και τα έμαθα, μου τα είπαν...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Εκ των υστέρων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εκ των υστέρων.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκ των υστέρων τα έμαθα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν έχει σημασία αυτό. Το μάθατε.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Αρχισε πλέον στο μυαλό μου να δημιουργούνται ορισμένα ερωτηματικά για το τί συνέβη, τί έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. 'Οτι αυτοί οι άνθρωποι δηλαδή, προφανώς ...

ΜΑΡΤΥΣ. Από κάπου έπαιρναν εντολές, κάπου ακουμπούσαν, κάπου είχαν τις πλάτες τους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αυτό να το ξεκαθαρίσουμε. Νομίζετε ότι αυτόβουλα αυτοί

ήταν οι παίκτες, ή ήταν και αυτοί πιόνια άλλων παικτών;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να το ξέρω. Μπορεί να ήταν και αυτοί πιόνια άλλων. Δεν μπορώ να το ξέρω αυτό. Ούτε έχω τη δυνατότητα να το μάθω. Δεν κινούμαι σε τόσο ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Σίγουρα πάντως νομίζετε ότι από το επίπεδό τους και κάτω ήταν οι παίκτες. Έτσι το βλέπετε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Έτσι έβγαλα το συμπέρασμα. Και πάλι είναι συμπέρασμα, δεν είναι γεγονός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Φυσικά, γιατί αυτό έτσι κι'αλλιώς δεν είναι κάποια πληροφορία, είναι συμπέρασμα λογικό από την όλη αυτή εικόνα.

Έρχομαι σε μία άλλη ερώτηση: Είπατε και έχει κατατεθεί από πολλούς, είναι πασίγνωστο εξ άλλου πράγμα, ραδιοφωνικός σταθμός μιλάει, ακούνε χιλιάδες άνθρωποι, δεν είναι είδηση δική σας δηλαδή και κατάθεση, είναι κάτι πασίγνωστο-ότι στις 19 Ιουλίου το μεσημέρι, η βάση της Δεκέλειας από το BBC στην Αγγλία μεταδίδει αυτά και αυτά, ακριβώς δηλαδή αυτά που έγιναν.

ΜΑΡΤΥΣ. Που θα γίνονταν την άλλη μέρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Που θα γίνονταν. Και σε ότι αφορά το δημοσιογραφικό μέρος, βέβαια παίρνουν άριστα και δεν το συζητάμε αυτό.

4/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 7-10-86

52

Γιατί ήταν πληροφορημένο, δημοσιογραφικά έτσι υποτίθεται, το BBC που τα έβγαλε αυτά στον αέρα. Τώρα αυτή είναι η μια εικόνα. Μένω μόνο σ'αυτό το μοναδικό γεγονός. Πείτε ότι δεν είχαμε καμμία άλλη πληροφόρηση, τίποτα άλλο. Βγαίνει ολόκληρος σταθμός και λέει αυτά τα πράγματα. Κάτι είχε πει μάλιστα για αντικατάσταση και ο Κίσσιγκερ λίγο αργότερα.

Πώς εξηγείτε εσείς, το ΓΕΕΦ κάτω-να ξεκινήσουμε από κει-ενώ τα ακούει ...

ΜΑΡΤΥΣ. Το ΓΕΕΦ της Κύπρου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το ΓΕΕΦ κάτω, να ξεκινήσουμε από την Κύπρο, πώς ενώ ακούει αυτά τα πράγματα από το σταθμό - λέω εγώ ότι δεν είχε και καμμία άλλη πληροφορία, πρέπει να είχε και θα είχε - πώς εφησυχάζει;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είμαι σίγουρος επί του θέματος. Νομίζω ότι ο κ. Γεωργίτσης ανέφερε στο ΑΕΔ τότε το γεγονός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Στο ΑΕΔ. Ωραία, άς πούμε ότι ανέφερε ο κ. Γεωργίτσης. Το ΑΕΔ λοιπόν, πώς εφησυχάζει, με την μοναδική αυτή πληροφορία;

Λ

(ΕΖ) 1/1 Δ ΔΓ 6.10.86

53

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ το ΑΕΔ εφησύχαζε το βράδυ, που του έλεγα ότι έρχονται οι Τούρκοι και μας έλεγε ότι είναι άσκηση!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πώς το εξηγείτε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχει εξήγηση. Το γράφω και στην αναφορά μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εδώ υπάρχει ο Μπονάνος, ο οποίος ξέρει τα πάντα, από την αρχή μέχρι το τέλος και εφησυχάζει. Είναι ξεκαθαρισμένα. Πώς εφησυχάζει; Μπορούσε να εφησυχάζει;

ΜΑΡΤΥΣ: Με κανέναν τρόπο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είναι ηγήτορας, δίνει διαταγές, και αυτός και οι άλλοι που ήταν από την Αθήνα, Έπρεπε να εφησυχάσει:

ΜΑΡΤΥΣ: Εκτός, εάν κάποιος τους είχε υποσχεθεί ότι δεν θα κινηθούν οι Τούρκοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ποιός να ήταν αυτός ο κάποιος; Πάει ο νούς σας;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Δεν θέλω να το πώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν θέλετε να το πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Δεν ξέρω να το πώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μας αναφέρετε, κύριε μάρτυς, λόγω της ιδιότητός σας, σαν επικελής του ναυτικού κάτω, έχετε πλήρη εικόνα των ναυτικών δυνάμεων, όχι μόνο των ημετέρων, αλλά και των άλλων στόλων — αναφέρατε συγκεκριμένα περιστατικά. Υπήρχαν στην περιοχή όπως

2/1 Λ ΔΓ 7.10.86

54

καταθέσατε και όπως έχει προκύψει , διάφορες μονάδες στόλου, αγγλικές, αμερικάνικες κλπ. Σε όλη αυτή την υπόθεση αυτές οι δυνάμεις σας βοήθησαν; Όχι. Σπεύδω να το πώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αν ήταν να σας βοηθήσουν, δεν θα το ξέρατε; Θα το ξέρατε. Σπεύδω εγώ να το πώ. Τώρα υπήρχε κάποιος αντίπαλος από την άλλη μεριά. Και ένα άλλο που είναι ξεκαθαρισμένο είναι ότι δεν βομβάρδισαν, δεν έρ̣ιξαν τορπίλες, δεν έκαναν καμιά ενέργεια. Το ναυτικό μπορεί να βοηθήσει σε ένα πόλεμο, με ενεργό ανάμειξη με τορπίλες, βλήματα και βομβαρδισμό; Ή έχει και άλλα μέσα που μπορεί να βοηθήσει, ή να δυσκολέψει κάποιον από τους αντιπάλους; Όπως π.χ. με ασυρμάτους, με μέσα επικοινωνίας κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως υπάρχουν όλα αυτά που λέτε, αλλά και ένα πάρα πολύ απλό, που αυτή τη στιγμή μου ήρθε στο μυαλό, το ΕΡΜΗΣ το ελικοπτεροφόρο, ήταν ανάμεσα στα τουρκικά πλοία, την δεύτερη μέρα της εισβολής και απονήωνε ελικόπτερα προς την Κυρήνεια και τα έφερνε πάλι. Εάν εκείνη τη στιγμή ερχόντουσαν τα ελληνικά αεροπλάνα να βομβαρδίσουν την τουρκική αρμάδα, τί θα γινόταν με το αγγλικό πλοίο, δεν θα το κτυπούσαν και αυτό;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Θα ήταν στη μέση.

3/1 Λ ΓΔ 7.10.86

55

Το αγγλικό πλοίο, ή τα αμερικάνικα, δεν έπεσε στην αντίληψή σας και είναι δεδομένο, δεν κτύπησαν τον τουρκικό στόλο. Σ'αυτό που είπατε τί καταλαβάτε, γιατί προφανώς είχατε πολύ πλατειά εικόνα και πληροφορίες και εκτιμήσεις, ήταν αντίθετοι για να μπούν στη μέση και να κτυπήσουν, ήταν ουδέτεροι, ανέχθηκαν ή βοήθησαν τους Τούρκους αυτές οι μονάδες;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Τήρησαν, ή έδειξαν ότι τήρησαν μια ουδετερότητα, η οποία ήταν ευμενής προς τους Τούρκους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μιλήσατε για τον τούρκικο στόλο, που κινήθηκε και χαρακτηρίσατε και τα σκάφη. Και είπατε ότι τα τούρκικα σκάφη ήταν αποβατικά του εθνικού στόλου και εννοείτε ότι τα κάνει ό,τι θέλει. Είπατε όμως-και δευκρινίστε το μου, γιατί δεν το κατάλαβα καλά - ότι τα σκάφη συνοδείας ήταν στις διαταγές του ΝΑΤΟ. Εσείς που γνωρίζετε και τον εθνικό μας στρατό και τον τούρκικο και τις σχέσεις με το ΝΑΤΟ, πώς χαρακτηρίζετε την ενέργεια, σκάφη που είναι υπό τας διαταγάς του ΝΑΤΟ - τα εθνικά σκάφη εντάξει, δικά μας είναι ότι θέλουμε τα κάνουμε - πώς συνοδεύουν αυτά τα αποβατικά σκάφη και τί ρόλο παίζουν σ'αυτή την περίπτωση;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτά τα σκάφη πιθανόν, χωρίς να είμαι σίγουρος -γιατί δεν

4/1 Λ ΔΓ 7.10.86

56

είμαι Τούρκος για να το ξέρω, οι Τούρκοι θα το ήξεραν αυτό - αποδεσμεύτηκαν απο το ΝΑΤΟ την προτεραία, ή την ημέρα της αποβάσεως.

(Ο)

(Λ) 1/1 Ο (Θ.Γ.) 7-10-86

57

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ . Πάντως υπήρξε μία ενέργεια . Δεν λέω, ποιός το διέταξε, γιατί δεν είναι αυτό το ζητούμενο . Πάντως αποδεσμεύτηκαν, ειτε τα διέταξε ευθέως το ΝΑΤΟ, είτε τα αποδέσμευσαν ξέροντας .

ΜΑΡΤΥΣ .Τα αποδέσμευσαν οι Τούρκοι . Εφόσον υπάρχει μία αποδέσμευση γίνεται για κάποιο σκοπό .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ . Μας ειπατε για τον Τούρκο αντισυνταγματαρχη , για για την ανάκριση, την κατάθεση κ.λπ. Και είπατε , ότι από την Άγκυρα προερχόταν αυτός . Για να μετακινηθεί η δύναμη θέλει πολύ καιρό . Ποιά μέρα υπολογίζετε ότι βρέθηκε στο νησί ο Τούρκος αντισυνταγματαρχης ;

ΜΑΡΤΥΣ . Πρέπει να ήταν 23 Ιουλίου που συνελήφθη .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ . Μπορεί να ήταν και 2 ή 3 μέρες πριν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ . Μπορεί να ήταν από την πρώτη μέρα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ . Δηλαδή μπορεί να ήταν και από τις 20 , που είναι και το πιθανότερο .

Για να φθάσει στις 20 του μηνός η δύναμη αυτή στην Κύπρο ξεκινώντας από την Άγκυρα , πόσες περίπου μέρες υπολογίζετε πως χρειαζόταν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τουλάχιστον 10 ημέρες .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ . Αυτό σημαίνει 5 μερες τουλάχιστον πριν από το

2/1 Ο (Θ.Σ.) 7-10-86

58

πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου . Έτσι δεν είναι λογικά ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ . Πώς σχολιάζετε , κύριε μάρτυς αυτό το γεγονός ; Γιατί είναι πολυσήμαντο . Πρώτον , πώς κινούνται 5 ημέρες πριν από το πραξικόπημα οι Τούρκοι και πάνε στην παραλία για να είναι έτοιμοι ; Πώς το σκέφτηκαν ; Τι πληροφορίες είχαν ; Και δεύτερο , όταν αποφασίστηκε το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου , κανείς δεν μπορεί να μην το πει ότι ήταν μια αναμπουμπούλα , για να χρησιμοποιήσω μια πολύ επιεική έκφραση . Πάντως δεν ήταν εποχή για να κάνεις πραξικόπημα εσωτερικά , δεν είναι οι προϋποθέσεις για να κάνεις πόλεμο . Πώς λοιπόν οι Τούρκοι ετοιμάστηκαν πριν 5 ημέρες ; Και δεύτερο, η Ελλάδα γενικά, όπως το είπατε εσείς, δηλαδή ΓΕΕΦ από κάτω , ΑΕΔ από πάνω , από την Ελλάδα , πως αποφασίζουν πραξικόπημα – δεν ρωτώ για τα άλλα, αν θα έπρεπε να τα κάνουν ή όχι , στον πόλεμο το εντοπίζω – ενώ οι άλλοι κινούνται ; Τι εξήγηση δίνετε σε όλα αυτά ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν υπάρχει εξήγηση σε όλα αυτά .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ . Θα έπρεπε να ξέρει το ΑΕΔ η Ελλάδα , την κίνηση ;

ΜΑΡΤΥΣ . Την κίνηση της μεταφοράς της μεραρχίας ;

3/10 (Μ.Μ.) 7.10.1986

59

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Ναί, δεν ήταν ένα τζίπ, κινήθηκε προφανώς δύναμη.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως πρέπει να το ήξερε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πηγαίνει, λοιπόν, κατά εκεί, κάνει πραξικόπημα. Τί εξήγηση δίνετε;

ΜΑΡΤΥΣ; Εάν δεν πρόκειται περί ανοησίας, θα πρέπει να είχαν από κάπου διαβεβαιώσεις, ότι δεν θα συμβεί τίποτε με την Τουρκία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Μα, πάνε αυτοί στην παραλία και έχουν διαβεβαιώσεις ότι δεν γίνεται τίποτα; Τότε, γιατί πάνε στην παραλία;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω να σας απαντήσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, με όλα αυτά που έχετε ζήσει, τί εξήγηση να δώσουμε; Εγώ πώς να τα εξηγήσω; —

ΜΑΡΤΥΣ: ' Ελλειψη μυαλού, ή ότι το είχαν κουβεντιάσει, τα είχαν πει, δεν ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είχαν συμφωνήσει, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαν συμφωνήσει, δεν μπορώ να ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εσεις ξέρετε τους πιό πάνω από εσάς ...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δυστυχώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν ξέρω πόσο τους γνωρίζετε προσωπικά, αλλά μπορείτε να εκτιμήσετε αυτούς τους ανθρώπους, που έφτασαν εκεί που έφτασαν...

4/10 (Μ.Μ.) 7.10.1986

60

ΜΑΡΤΥΣ: Πλην του κ. Αραπάκη, δεν ξέρω κανέναν άλλον.-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: 'Ηταν τόσο βραδύνοες, δηλαδή, ο Αρχηγός του Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων, μπορεί να μην ήταν ιδιαίτερα ευφυής, αλλά ήταν τόσο βραδύνους, που να μην καταλαβαίνει αυτά τα πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τους ξέρω καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε συνάδελφε, έχετε φθάσει στα 14; παρακαλώ τελειώστε, για να συνεχίσουν και άλλοι συνάδελφοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Επιτρέψτε μου παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε μάρτυς, αναφέρετε κάποιες φράσεις, που ομολογώ είναι πάρα πολύ ξένες. Εδω έχουν περάσει πραξικοπήματα και πραξικοπήματα. Αλλά ορολογία " αιχμάλωτοι", " πόλεμος", που χρησιμοποιήσατε, ομολογώ ότι δεν έχει ξαναχρησιμοποιηθεί. Δηλαδή, στα πρακτικά, στη σελ. 63 αναφέρεται για αιχμαλώτους, και συγκεκριμένα "να μην πιάσουν αιχμαλώτους τους ναύτες". Στη σελ. 65, επίσης στα πρακτικά, αναφέρεσθε για πόλεμο. Δηλαδή, πώς το νιώθετε; Είχατε κηρύξει εσεις πόλεμο εναντίον του κυπριακού κράτους και είχατε αιχμαλώτους;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν νομίζετε ότι είναι ατυχής η έκφραση, να τη διορθώσω. Πάντως, ήταν υπό περιορισμό. Δεν είχα καμμία πρόθεση να δημιουργήσω θέμα με αυτό που είπα.

(σ.)

(ο)
1/ σ Α.Μ. 7-10-86

61

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν λέω να δημιουργήσετε, απλώς για να καταλάβουμε πώς σκέπτεσθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ίσως εν τη ρήμη του λόγου το είπα κατ'αυτόν τον τρόπο. Δεν είχα καμιά πρόθεση τέτοια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μία τελευταία ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, τελειώνετε, πέρασε ένα τέταρτο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Τον Απρίλιο του '74 κατίθεται, ότι εσείς σε διάφορες κουβέντες που κάνατε - αναφέρετε συγκεκριμένα - λέγατε ότι ο Μακάριος πρέπει να φύγει από την μέση. Κάπου αλλού σε μιά κουνέντα-είναι κατατεθειμένα αυτά - μιλούσατε ότι πρέπει να γράψουμε - αστειευόμενος κατά κάποιο τρόπο - "Μακάριε θα σε κρεμάσουμε". Κάπου αλλού είχατε κουβεντιάσει για την ανατροπή του Μακαρίου όταν θά έλειπε στην Κίνα, διάφορες κουβέντες δηλαδή πολύ πρίν , από τον Ιούλιο του '74. Πώς το λέγατε αυτό; Είχατε πληροφορίες από δώ πάνω ; Αυτόβουλα το λέγατε; Σας είχανε πεί από πάνω ότι θα ανατραπεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν θέλω να σας πώ - το είχα πεί και στον κύριο Ζερβό που με είχε ρωτήσει - ότι δεν ήμουν αντιμακαριακός υπό την

2/σ Α.Μ. 7-10-86

62

έννοια την οποίαν δίνουν όλοι αυτοί. Δεν είχα τίποτα εναντίον του Μακαρίου, σε καμία περίπτωση. Ίσα - ίσα με βοήθησε πάρα πολύ στο θέμα των πυραυλακάτων, λαμβάνοντας την θέση μου και εναντίον του στρατηγού Ντενίση. Τώρα υπό τύπον αστείου σε συζητήσεις στο καρέ μέσα των αξιωματικών, σε ένα ταξ ίδι που πηγαίναμε με ένα πλοίο, αν ελέχθησαν αυτά, δεν είχαν έννοια σοβαρή και αν ελέχθησαν.

Γυαλιά καιρούς

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δηλαδή τα θεωρούσατε αστεία αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας λέω πραγματικά ότι με βοήθησε τόσο πολύ ο Μακάριος στο θέμα των τορπυλακάτων....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είναι δηλαδή θέμα χιούμορ, εξαρτάται πώς το εκλαμβάνει ο καθένας.

ΜΑΡΤΥΣ: Με βοήθησε τόσο πολύ, που από αυτό και μόνο έλαβε την θέση μου και εναντίον του στρατηγού.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μάλιστα.

Σταματώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παπαληγούρα να λάβει τον λόγο.

Απών, διαγράφεται.

3/σ Α.Μ. 7-10-86

63

Παρακαλώ τον κύριο Διαροκάπη να λάβει τον λόγο, με την γνωστή παράκληση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Με προλάβατε, κύριε Πρόεδρε.

Θα σας κάνω, κύριε μάρτυς, τέσσερις γενικές σύνθετες ερωτήσεις και θέλω στερεότυπες απαντήσεις γιατί δεν με παίρνει ο χρόνος και ο κύριος Πρόεδρος διαμαρτύρεται.

Ξέρατε ότι η Ελλάδα ήταν εγγυήτρια δύναμη. Σας έστειλαν στην Κύπρο για να προστατεύσετε την νόμιμη εξουσία και την εδαφική ακεραιότητα και ανεξαρτησία από την τούρκικη απειλή.

Πρώτον, έχετε ήρεμη την συνείδηση ότι εκπληρώσατε την αποστολή σας, ή όπως είπατε έγινε πραξικόπημα; Από ποιούς αποφασίσθηκε; Μήπως υποδαυλίστηκε από ξένους για άλλους λόγους, πέρα από την ανέφικτη έννοια που αναφέρατε; Δηλαδή είπατε για τις δυνάμεις. Ο Ιωαννίδης απεφάσισε; Η Κυβερνηση αποφάσισε, ο ΑΕΔ αποφάσισε; Ο αρχηγός του ΓΕΕΦ αποφάσισε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Όπως και στις αναφορές μου έχω γράψει επανειλημμένως, το πραξικόπημα απεφασίσθη και διετάχθη από την Ελλάδα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Από αυτούς που σας ανέφερα αν αμφιβάλλετε

4/σ Α.Μ. 7-10-86

64

για κανέναν, πέστε γιατί δεν έχω χρόνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν αμφιβάλλω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Θέλω να μου πείτε, δεν βλέπατε και σείς κάτω και αυτοί εδώ την τούρκικη απειλή; Και αν τυχόν ξέρετε, ένα χρόνο γρηγορότερα κάποιος Άγγλος συνταγματάρχης Στάϊγκερ που είχε έρθει από την Πρεσβεία στην Άγκυρα, είχε αποκαλύψει ένα σχέδιο για την τούρκικη απειλή. Το ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω ακούσει αυτό που μου είπατε και νομίζω ότι είναι αλήθεια.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Συνεπως η απειλή ήταν δεδομένη.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εκ του αποτελέσματος τώρα, με αυτήν την συμφορά που είχαμε, αυτό που έγινε, ήταν μιά τραγωδία-προδοσία του Κυπριακού;

(Η)

(σ)

1/1 ΗΓ (Γ.Π.) 7-10-86

65

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως ήταν τραγωδία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δεύτερη ερώτηση. Γνωρίζετε, και κατά τον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα, ο στρατιωτικός που εκτελεί παράνομη εντολή ή διαταγή, για την κατάλυση της νόμιμης εξουσίας φιλικής χώρας, διαπράττει βαρύτατο αδίκημα, και τι πρέπει να κάνει σ'αυτή την περίπτωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Φιλικής χώρας. Μα, εδώ είναι ένα πολύ λεπτό σημείο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ακόμη περισσότερο, Ελληνισμός.

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ είναι ένα πολύ λεπτό σημείο, το οποίο εξακολουθεί να υπάρχει και τώρα. Δεν έχει λυθεί.

Υπάρχουν Έλληνες αξιωματικοί, οι οποίοι διοικούν την Κυπριακή Εθνική Φρουρά και παίρνουν εντολές από πού;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Από την Κύπρο και από το ΑΕΔ. Έτσι; Βάση της ειδικής διαταγής...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιάς εγκυκλίου;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: εσείς έπρεπε να πειθαρχείτε στην κυβέρνηση της Κύπρου και στο ΑΕΔ. Το κάνατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν, όμως, μας πουν από την Ελλάδα, έστω και τώρα να πουν-κτυπώ ξύλο να μη γίνει κάτι τέτοιο- επιτεθείτε και καταλάβετε την Κύπρο, τι θα κάνουν οι Έλληνες αξιωματικοί;

2/1 Η.Γ (Γ.Π.) 7-10-86

66

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Μα, γιατί πήγατε στην Κύπρο; Δεν πήγατε για να ασφαλίσετε την νόμιμη έννομη τάξη και το νησί από εξωτερική απειλή; Γι'αυτό δεν πήγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην Κύπρο πήγαμε για να εξασφαλίσουμε το νησί από εξωτερική απειλή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Μόνον αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Να μην ανακατευθούμε με την εσωτερική πολιτική και βεβαίως απώτερος σκοπός πάντοτε, από το 1964, ήταν η ένωση .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Βεβαίως. Ποιά ένωση; Η διχοτόμηση; Η διπλή ένωση, ή όλη η ένωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμιά διχοτόμηση. 'Ενωση όλου του νησιού.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εσείς είσθε ευφυέστατος. Οι μεγάλες δυνάμεις, άφηναν, επέτρεπαν την ένωση; Τί καταλάβατε εκ του αποτελέσματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, Οι μεγάλες δυνάμεις κάποτε μπορεί να αλλάξουν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Συνεπώς εμείς κάναμε ένα ντου και από το ντου αυτό το 38% του Κυπριακού εδάφους, το πιό εύφορο έφυγε από εμάς, έφυγε από την Κυπριακή Δημοκρατία. 'Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Συνεπώς, εκεί που πήγατε υπήρχε μια νόμιμη εξουσία, μιας φιλικής χώρας.

3/1 ΗΓ (Γ.Π.) 7-10-86

67

Αν γνωρίζετε, ο Στρατιωτικός Ποινικός Κώδικας, πώς χαρακτηρίζει την ενέργεια του στρατιωτικού, είτε στρατιώτη, είτε συνταγματάρχη, που πάει εναντίον της φιλικής χώρας; Είναι βαρύτατο αδίκημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν ο στρατιώτης ή ο συνταγματάρχης πάει μόνος του, βεβαίως είναι βαρύτατο αδίκημα. Εάν η κυβέρνηση της χώρας τον διατάξει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν ο δικτάτορας τον διατάξει πρέπει να πάει; Αυτό είναι το θέμα.

ΑΛΑΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εάν η κυβέρνηση της χώρας δίδει μια διαταγή μη νόμιμη πάνω σ'αυτό, ο στρατιώτης που είναι εκεί, τί γνώμη έχετε; Είναι υποχρεωμένος να υπακούσει στη διαταγή, ή να συμπεριφερθεί διαφορετικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Βάσει των κανονισμών είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει την διαταγή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εγώ είμαι δικηγόρος. Διαφωνούμε σφόδρα πάνω σ'αυτό.

Και όταν, εκεί που είμαστε, ξένη δύναμη μας επιτίθεται, ο στρατιωτικός, έστω και αν δεν παίρνει διαταγή από την Αθήνα, πρέπει να σταυρώσει τα χέρια, ή αμέσως αμυνόμενος να αντεπιτεθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Να επιτεθεί.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τρίτη ερώτηση. Δεν σας έστειλαν από την Αθήνα

4/1 ΗΓ (Γ.Π.) 7-10-86

68

την προβλεπόμενη βοήθεια, υποβρύχια, τορπιλλακάτους και αεροπλάνα. Γιατί; Τί διαπιστώσατε; Είχαν πλήρη ανετοιμότητα εδώ; Ή τους περιέπαιζαν άλλοι και ειδικότερα οι ξένοι; Διότι εδώ είναι το επιχείρημα της λογικής. Δεν βγαίνει τίποτε άλλο. Τους περιέπαιζαν οι ξένοι. Και ποιοί; Αν δηλαδή τους υποσχέθηκαν, εφησυχάστε, δεν θα μας επιτεθούν οι Τούρκοι. Σε συνδυασμό μ' αυτά που αναφέρατε για τα πλοία, που έφερναν βόλτα γύρω από το νησί και αυτά που είπατε στην αρχή - και έτσι το κατάλαβα εγώ- ότι δεν σας είχαν αποδεσμεύσει - αν σας κατάλαβα καλά- τί λέτε πάνω σ'αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι γνωρίζω τα υποβρύχια είχανε φθάσει κοντά στο νησί και ανεκλήθησαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πόσο κοντά είχαν φθάσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Πλησίον της Πάφου πρέπει να ήταν τα υποβρύχια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, μου το έχουν πει. Εγώ, όπως ανέφερα, δεν είχα τον επιχειρησιακό έλεγχο των υποβρυχίων, ο οποίος παραμένει στο ΓΕΝ.

(υ)

(2Η) 1/2 ν Φ.Τ. 7.10.86

69

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : 'Αρα, πώς το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ : Το γνωρίζω από τους συναδέλφους του ναυτικού, τους οποίους ερώτησα όταν επέστρεψα στην Ελλάδα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Από τους κυβερνήτες των υποβρυχίων δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ : Από τους κυβερνήτες και από αξιωματικούς που υπηρετούσαν στο γραφείο επιχειρήσεων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Γιατί τώρα έγιναν αυτά; Ανεντιμότητα πλήρης, βοήθεια δεν εστάλη.

ΜΑΡΤΥΣ : Ανέφερα προ ολίγου συναντήσεις του κυρίου...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Επιμένω σ'αυτό, επειδή είστε έξυπνος άνθρωπος.

ΜΑΡΤΥΣ : Ανέφερα προ ολίγου, κύριε Λιαροκάπη, ότι υπήρχαν και ορισμένες συναντήσεις Αραπάκη-Σίσκο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Συνεπώς, εμμέσως πλην σαφώς, κάτι πρέπει να έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Και μια τελευταία ερώτηση: Εάν δεν κάνατε το πραξικόπημα και εάν απετολμάτο η εισβολή, όπως σας ρώτησε ο κύριος Πρόεδρος και αν σας έστελναν τη βοήθεια από την Αθήνα, θα πετύχαινε η αποβίβαση των Τούρκων, ή θα τους ρίχναμε στη θάλασσα;

224

2/2 ν Φ.Τ. 7.10.86

70

ΜΑΡΤΥΣ : Εάν είχαμε τη βοήθεια από την Αθήνα που έπρεπε να έχουμε, δηλαδή την αεροπορική και των υποβρυχίων, και στις δυο περιπτώσεις οι Τούρκοι θα ήταν στη θάλασσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Και θέλω να μου πείτε -είμαι δικηγόρος δεν είμαι στρατιωτικός- εκεί κάτω είσασταν εσείς ήταν και οι Κύπριοι με τα παλιά όπλα. Εν πάση περιπτώσει ήταν ένας ολόκληρος λαός. Το πραξικόπημα που έγινε αποδυνάμωσε αυτούς τους ανθρώπους. Συνεπώς αν δεν γίνονταν, εσείς μαζί με τους Έλληνες της Κύπρου, δεν θα είχατε μεγαλύτερη δυναμικότητα να αμυνθείτε ενάντια στην εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ : Οπωσδήποτε θα είχαμε μεγαλύτερη δύναμη. Αλλά χωρίς την βοήθεια από την Ελλάδα δεν θα μπορούσαμε να τους κρατήσουμε. Διότι η αεροπορία ιδίως, ήταν κάτι το τρομερό στην Κύπρο. Δεν μπορούσαμε να περπατήσουμε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Συνεπώς αυτό που έκαναν στην Αθήνα μ'αυτή την ανεντιμότητα ήταν τουλάχιστον παραλογισμός;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μπορώ να το χαρακτηρίσω έτσι. Ήταν κάτι που δεν μπορώ να το σκεφθώ δεν μπορώ να....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αρκεί να ικανοποιούνταν το μίσος κατά του Μακαρίου και της δημοκρατίας. Αυτό είναι το θέμα.

3/2 ν Φ.Τ. 7.10.86

71

Ο κύριος Ζερβός. Απών διαγράφεται.

Ο κύριος Μπαντουβάς έχει το λόγο.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε μάρτυς, όπως είπατε προηγούμενως δεν είχατε εχθρικές διαθέσεις για το Μακάριο. Αντιθέτως είχατε και συνεργασία όσον αφορά την αγορά των τορπιλακάτων και την αντικατάσταση των προβληματικών ρωσικής προελεύσεως. Και απ'ότι γνωρίζουμε επίσης, ο Μακάριος είχε φροντίσει να βελτιώσει, να αναβαθμίσει και τον φορητό οπλισμό των δυνάμεων του πεζικού με την αγορά τσεχοσλαβακικών όπλων κατόπιν συνεννοήσεως με τους Έλληνες αξιωματικούς, οι οποίοι του έδωσαν και συμβουλές για το υλικό που θα ζητούσε. Δηλαδή οι διαφορές σας, οι οποίες σας έκαναν να προσχωρήσετε στην άποψη της Αθήνας για την ανατροπή του, είχαν επικεντρωθεί στις αντιρρήσεις ή στη δυσχέρεια που δημιουργούσε η πολιτική του Μακαρίου για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, και όπως είπατε σας συνεκλόνισε η επιστολή προς Γκιζίκη.

Αυτοί ήταν οι δυο λόγοι που σας έκαναν να προσχωρήσετε στο πραξικόπημα ανατροπής του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι. Ο λόγος που προσεχώρησα ήταν η διαταγή που έλαβα, Τίποτε άλλο.

4/2 ν Φ.Τ. 7.10.86

72

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Τίποτε άλλο; Δηλαδή αν σας έλεγαν π.χ. να προσχωρήσετε σ'ένα φιλοτουρκικό εγχείρημα, θα το κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν υπήρχε περίπτωση να ήταν φιλοτουρκικό.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Χωρίς να πιστεύετε ότι ο αρχηγός του κράτους στο οποίο είσασταν διαπεπιστευμένος, του οποίου τα συμφέροντα είχατε τοποθετηθεί για να εξυπηρετήσετε, προσχωρήσατε στην απόπειρα ανατροπής η οποία ίσως να οδηγούσε στην βιολογική του εξόντωση;

ΜΑΡΤΥΣ : Κύριε Μπαντουβά, στην προκειμένη περίπτωση ήμουν ένας αντιπλοίαρχος, ναυτικός διοικητής της Κύπρου...

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Η εικόνα που έχει η επιτροπή, εγώ τουλάχιστον, για σας, είναι ότι είσθε μια έντονη προσωπικότητα, δυναμικός και έξυπνος γι'αυτό και πιστεύουμε ότι εκεί που ενεργήσατε αρνητικά, κάνατε ζημιά. Θα παρακαλέσω να μου απαντήσετε σαν έξυπνος άνθρωπος, σαν ένας αξιωματικός με προσωπικότητα : Είναι δυνατόν να προσχωρείτε σ'ένα πραξικόπημα ανατροπής του αρχηγού ενός κράτους το οποίο υπηρετείτε, χωρίς να έχετε παράγοντες οι οποίοι να άπτονται, ας πούμε, των ευαισθησιών που έχετε σαν στρατιώτης, σαν 'Ελληνας; Και γιατί προσχωρήσατε;

(Ω)

ν

1/2 Ω ΒΠ 7.10.86

73

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ελαβα διαταγή, μόνο γι'αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Οποιαδήποτε διαταγή και αν πέρνατε, θα την εκτελούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ετσι ήταν ο χαρακτήρας μου πάντα. 'Ο,τι διαταγή ελάμβανα, την εκτελούσα. Για να σας δώσω να καταλάβετε, κύριε Μπαντουβά, την 13η Δεκεμβρίου έλαβα εντολή να πάω με τον Βασιλέα. Πήγα, πήρα το πλοίο μου και ξεκίνησα. 'Ελαβα εντολή από τον αρχηγό μου. Μετά από πέντε ώρες έλαβα εντολή από τον αρχηγό μου να γυρίσω, γύρισα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είναι τελείως διαφορετική η μία περίπτωση από την άλλη.

Προσχωρήσατε στην ενέργεια αυτή όταν ο Κομπόκης σας είπε μια εβδομάδα προ του πραξικοπήματος, ότι αυτό προτίθεται να κάνει η Αθήνα και να είστε έτοιμοι. Τι απαντήσατε στον κύριο Κομπόκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθυμούμαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Δεν είχατε δηλαδή καμία αντίρρηση; Είπατε ότι είναι εντολή από πάνω και προσχωρώ; Διότι, απ'ό,τι γνωρίζω, ο ίδιος ο κύριος Κομπόκης είπε στην Επιτροπή ότι είχε ορισμένες αντιρρήσεις και εκείνος και ο Γεωργίτσης, τις οποίες αντιρρήσεις μετέφεραν στην Αθήνα δι'αγγελιοφόρου. Ο μόνος που δεν είχε αντίρρηση από τους έγκαιρα

2/2Ω ΒΠ 7.10.86

14

ενημερωθέντες είσαστε εσείς, ο οποίος εν τούτοις, από την εντύπωση που έχω - γιατί παρήλασαν εδώ και οι συνάδελφοί σας - είσαστε πολύ εντονότερη προσωπικότητα από εκείνους. Και σεις δεν είχατε καμία αντίρρηση. Επομένως, ενσυνείδητα προσχωρήσατε, αυτή την εντύπωση δίνετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βάσει της διαταγής προσεχώρησα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αφού έγινε η ενημέρωση των στελεχών σας και υπήρξαν οι γνωστές αντιρρήσεις των τριών αξιωματικών, είχατε μια τηλεφωνική επικοινωνία την ημέρα του πραξικοπήματος με την Αθήνα, με το γραφείο του αρχηγού Ναυτικού. Σας ρώτησαν πώς πάει το εγχείρημα. Είπατε, καλά. Και την επαύριο σας πήρε ο αντιπλοίαρχος Νικολόπουλος, ο οποίος σας συνεχάρη για τη δράση σας, για την επιτυχή συμβολή σας στο πραξικόπημα και σας ρώτησε αν είσαστε ευχαριστημένος από τους αξιωματικούς. Εκεί του αναφέρατε για τις αντιρρήσεις των τριών αξιωματικών. Σας είπε να τους συλλάβετε και να τους στείλετε στην Αθήνα. Είναι αλήθεια αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, είναι αλήθεια. Και του είπα, όχι, αυτό το πράγμα μπορεί να γίνει μόνο δια σήματος και εφ'όσον έλθουν αντικαταστάτες τους. Εισηγήθηκα δηλαδή αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: 'Οταν αναθέτατε τις αποστολές στους υφιστα-

3/2 Ω ΒΠ 7.10.86

75

μένους σας, ποιος θα πάει στο νοσοκομείο, ποιος θα πάει κάπου αλλού, στείλατε τον υφιστάμενό σας κύριο Ντάνο να πάει στο νοσοκομείο της Λευκωσίας. Είχατε υπόψη σας τι έκανε ο κύριος Ντάνος εκεί; Εγώ, π.χ., έχω υπόψη μου από καταθέσεις Κυπρίων, ότι ο κύριος Ντάνος δεν επέτρεπε τη νοσηλεία Ελλήνων αξιωματικών και Ελληνοκυπρίων αγωνιστών, ανεξάρτητα βαθμού, φίλα προσκείμενων προς τον Μακάριο, αντιπάλων του πραξικοπήματος. Πολλοί απ'αυτούς πέθαναν, γιατί δεν επέτρεψε να τους προσφερθούν οι πρώτες βοήθειες. Σ'άλλες περιπτώσεις απέβαλε βιαίως τον ορρό, την βελόνη μετάγγισης αίματος ή πλάσματος ή άλλων φαρμάκων ενδοφλεβίως. Επίσης, άγημα του Ναυτικού το οποίο ήταν στο νεκροταφείο, σε αντιρρήσεις του ιερέως για την ταφή ορισμένων οι οποίοι εθεωρούντο από τον ιερέα ότι ήσαν ζωντανοί ακόμα, γιατί εκινούντο - όπως ήταν στα αυτοκίνητα τά πτώματα σωρηδόν, ορισμένοι εκινούντο και είπε "κάποιος είναι ζωντανός"- έστρεψε το αυτόματο και του είπε: "Τραγόπαππα, αν ξαναμιλήσεις θα σε θάψω και εσένα".

2ΑΚ

(Ω) 1/2 ΑΚ (Θ.Σ.) 7-10-86

76

Υπάρχει αυτή η εντύπωση ότι ετάφησαν ορισμένοι τραυματίες μαζί με τους νεκρούς σε αυτούς τους ομαδικούς τάφους . Είχατε εσείς καμιά τέτοια πληροφορία ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι καμία . Μου είπε ο Ζερβός, νομίζω, για κάτι τέτοιες πληροφορίες και του απήντησα ότι αν αυτά τα πράγματα έχουν γίνει, είναι καταδικαστέα .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Γιατί εσείς επιλέξατε σαν τόπο ειδικής αποστολής και ανάγκη προσωπικής σας παρουσίας την έρευνα στο σπίτι του Αζίνα, ήταν μείζονος σημασίας. Στο νοσοκομείο ήταν η αποστολή που είχατε αναλαβει ή κάπου αλλού . Γιατί δεν πήγατε στο νοσοκομείο και πήγατε σε μια περιορισμένης σημασίας έρευνα, στο σπίτι του Αζίνα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Το σπίτι του Αζίνα ήταν απέναντι από το ΓΕΕΦ και ήμουν συνεχώς στο γραφείο μου στο ΓΕΕΦ .

ΚΩΝΣΤΝΑΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Και πήγατε με τον Γεώργιο Παπαργύρη στο σπίτι του Αζίνα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θυμάμαι . Είχα μια ομάδα μαζί μου .

ΚΩΝΣΤΝΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Ξέρετε ότι εκκρεμεί μια πλήρης δικογραφία γι'αυτό το θέμα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΝΑΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Και εσείς εξερχόμενος του σπιτιού, αφού

2/2 ΑΚ (Θ.Σ.) 7-10-86

77

βρήκατε τα χρήματα , τα όπλα , τους δέκτες και τους πομπούς, που αναφέρατε, και άλλα αντικείμενα , είδατε την Μερσεντές του Αζίνα , στην αυλή . Γιατί επιβιβαστήκατε της Μερσεντές και δεν συνεχίσατε την πορεία σας με το τζίπ αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν επιβιβάστηκα εγώ της Μερσεντές , οδηγό έβαλα στην Μερσεντές και εγώ μπήκα στο Λάντ- ρόβερ με τη βαλίτσα .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Ποιός άλλον ήταν στο Λαντ- ρόβερ ;

ΜΑΡΤΥΣ . Υπήρχανε και ναύτες μαζί , υπαξιωματικοί .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Μετά πήγατε στο ΓΕΕΦ , δώσατε την βαλίτσα , βέβαια εσείς είχατε ανοίξει την βαλίτσα , είχατε δει τα χρήματα και έγιναν αυτές οι μεταβολές . Στείλατε ορισμένο κόσμο από τό λαντ-ρόβερ, στο οποίο μείνατε εσείς μόνος ή και ο οδηγός ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ , ο οδηγός και υπήρχαν και άλλοι ναύτες . Πρέπει να ήταν ο Παπαργύρης κ.λπ. ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Ο Παπαργύρης έφυγε . Πήγατε μαζί στο σπίτι, αλλά μετά μπήκε αυτός σε άλλο όχημα . Εκεί ο κ. Γεωργίτσης είπε να κρατήσει τα μάρκα για το ταμείο της Εθνοφρουράς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν το ξέρω αυτό . Εγώ παρέδωσα την βαλίτσα .

ΚΩΝΣΤΝΑΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Δεν ειπώθηκε τίποτα εις επήκοόν σας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τίποτα απολύτως .

3/2 ΑΚ (Θ;Σ.) 7-1-0-86

78

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Αυτά που αναφέρονται στη δικογραφία και λέγονται από μάρτυρες, ότι εσείς πήρατε ένα μέρος των χρημάτων και ότι σκόπιμα διώξατε τους συνοδούς σας με το ένα από τα δύο οχήματα, για να έχετε μόνος σας τη βαλίτσα και ότι ένα μέρος από τα χρήματα της βαλίτσας έφθασαν στην Εθνοφρουρά, αυτά δεν τα αποδέχεσθε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Επ'ουδενί λόγο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Ερχόμαστε τώρα στην ημέρα της εισβολής. Εσείς είπατε-και αυτό είναι τιμητικό-ότι το πρωί με την έναρξη της εισβολής - κατ'αρχήν είστε ο πρώτος, ίσως λόγω μέσων και αποστολής, που εντοπίσατε την επιβίβαση και την έναρξη της εκκινήσεως του στόλου προς την Κύπρο και ειδοποιήσατε και τους υπολοίπους -

είπατε ότι το πρωί 5 παρά, δώσατε εντολή να εξέλθουν οι τορπιλλάκατοι και να πλήξουν τον τουρκικό στόλο .

Εφόσον από το πρωί είχατε εντοπίσει αυτές τις κινήσεις, θα έπρεπε οι τορπιλλάκατοι να είναι στις βάσεις ή θαέπρεπε να έχουν εξέλθει και για λόγους ασφαλείας ; Διότι αυτή η επιχείρηση με το πρώτο φως της ημέρας θα συνοδευόταν και από βομβαρδισμό . Θα έπρεπε οι τορπιλλάκατοι να είναι στο στόμιο του σταθμού της βάσεως ή θα έπρεπε να τις είχατε απομακρύνει , να είχε γίνει μια διασπορά σε κατάλληλα σημεία για να αποφύγετε τον τορπιλισμό .

(δ)

1/2 ς (ΔΚ) 7.10.86

79

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το πράγμα έγινε για τις τορπιλλακάτους της ναυτικής βάσης Αμμοχώστου, αλλά βεβαίως δεν πρόλαβε να γίνει για τις τορπιλλακά τους τουναυτικού σταθμού Κυρηνείας, οι οποιες όπως ξέρετε την ώρα του τορπιλλισμού κατεστράφησαν από τον τουρκικό στόλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Η μια κατεστράφη από τα αεροπλάνα, πόση ώρα που δεν ετορπιλλίσθη δεν είχε επαφή...

ΜΑΡΤΥΣ :Είχε βγεί από το φρούριο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Είχε βγει. Την ώρα που έβγαινε . Εδώ ακριβώς είναι το ερώτημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί δεν τις έστειλαν νωρίτερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Νωρίτερα. Τις πρώτες πρωινές ώρες.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας αναφέρω ακριβώς γιατί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Διότι λέτε σε μια κατάθεση που έχετε κάνει, ότι οι πρώτες σας πληροφορίες και ο εντοπισμός από τα ραντάρ της κινήσεως του στόλου, έγινε από τις 9 το βράδι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, αυτό είναι το σωστό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Την παραμονή δηλαδή. Αυτές όλες οι ώρες γιατί δεν αξιοποιηθηκαν για τη διασπορά; Την απομάκρυνση από τις ευαίσθητες περιοχές των τορπιλλακάτων;

ΜΑΡΤΥΣ; Να τις απομακρύνω και να τις στείλω πού; Πού ήξερα εγώ ποιά ήταν η ευαίσθητη περιοχή;

_______2/2 ς ____(ΔΚ)__7.10.86_____

80

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μακριά οπωσδήποτε από τις βάσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Μακριά από τις βάσεις; Μα αν έστελνα τις τορπιλλακάτους της Κυρηνείας π.χ. μακριά από τη βάση Κυρηνείας, τότε δεν θα ηταν μπροστά..

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Νομίζετε επομένως ότι δεν μπορούσε να έχει γίνει.

ΜΑΡΤΥΣ: Ηταν τεχνικές οι λεπτομέρειες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ; Εγω ερώτηση κάνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Ηταν τεχνικώς δύσκολο να γίνει αυτό και επιπλέον υπάρχει και άλλη μια ερώτηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΟΥΒΑΣ: Τακτικώς ήταν επιβεβλημένο να γίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι απόλυτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Οχι .

'Αλλη ερώτηση. Σειςδώσατε εντολή να εξέλθουν οι τορπιλλάκατοι και να τορπιλλίσουν τον τουρκικό στόλο χωρίς να συνεννοηθείτε με το Γεωργίτση. Είναι έτσι; Μόνος σας με δική σας πρωτοβουλία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αυτή την πρωτοβουλία, ανάλογη πρωτοβουλία δεν θα μπορούσε να αναπτύξει και ο αρχηγός του πυροβολικού στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και ο αρχηγός εκεί των καταδρομέων και των

3/2 ζ (ΛΚ) 7.10.86

81

άλλων δυνάμεων δεν θα μπρούσαν να αναπτύξουν ανάλογη πρωτοβουλία;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλοι μπορούσαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ο κ. Γεωργίτσης δεν σας είπε εσάς στις 5 το πρωί δι όλων των μέσων παρακολουθήσατε και αποτρέψατε κ.λ.π, δεν σας είπε ότι η Αθήνα ομιλεί περί αυτοσυγκρατήσεως και επομένως μην κάνετε τίποτε; Σας το είπε ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να μου το είπε, αλλά εγώ δεν άκουσα τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αυτό είναι όταν λέμε π.χ. μπορεί, ένα κορυφαίο γεγονός/να είναι ο μεγαλύτερος σταθμός της ζωής . Δεν θα το θυμόσαστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Επειδή ακριβώς δεν το θυμάμαι δεν θα μου το είπε. Δηλαδή δεν θα ήμουν κάτω για να μου το πει την ώρα που το έλεγε στους άλλους. Δεν το θυμάμαι καθόλου αυτό το πράγμα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΟΥΒΑΣ: Αν σας το έλεγε εκείνη την ημέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ηταν αργά πλέον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΟΥΒΑΣ: Οχι, αν σας το έλεγε. Σας έλεγε είπαμε αυτοσυγκράτηση μη χτυπήσετε. Αυτοί έρχονται εδώ για να μας κάνουν φιλική επίσκεψη, θα χτυπούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν να χτυπούσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μα εσείς λέτε ότι με το Μακάριο προσχωρήσατε στο πραξικόπημα, διότι είχατε εντολή της διοικήσεως. Εδώ η διοίκηση θα

4/2 'Ϛ ΔΚ 7.10.86

82

σας έλεγε αυτοσυγκράτηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοσυγκράτηση θα μου έλεγε, όχι να χτυπήσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Θα αγνοούσατε...

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχαν τρόποι να το κάνω αυτό . Δηλαδή πώς; Οταν βάλλομαι, θα αμυνθώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πέστε μου κάτι άλλο.

Η θέση του "ΕΡΜΗΣ" μέσα στο σχηματισμό του τουρκικού στόλου, τί επιτρέπει να σκεφθούμε; Οτι οι Άγγλοι, οι οποιοι βέβαια είχαν πλήρη ενημέρωση, τουλάχιστον αυτή την ενημέρωση που θα είχαν οι Αμερικάνοι και το ΝΑΤΟ κ.λ.π και βεβαίως και οι Άγγλοι, ήσαν βέβαιοι ότι δεν επρόκειτο να έχουμε αεροπορική επίθεση από την Ελλάδα. Αυτό δεν τεκμαίρεται από αυτή τη στάση; Διαφορετικά δενμπορούσε να είναι μέσα στο κέντρο, στο πεδίο της μάχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αυτό το συμπέρασμα δεν βγαίνει ότιήσαν βέβαιοι οτι δεν επρόκειτο να έχουν παρέμβαση της ελληνικής αεροπορίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Τουλάχιστον αυτό βγαίνει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Την ώρα δηλαδή που η Αθήνα έλεγε από τηλεφώνου ότι στέλνουμε αεροπλάνα κάτω απαντώσα στα απονενοημένα διαβήματα που έκανε η Λευκωσία προς την Αθήνα "βοήθεια", ελεγε στέλνουμε αερο-

5/2 ΙΖ ΔΚ 7.10.86

83

πλάνα, και μάλιστα έστελναν τάχα τα αεροπλάνα με σταθμό την Κρήτη ή τη Ρόδο, την ίδια ώρα οι Άγγλοι και βεβαίως οι Τούρκοι ήσαν βέβαιοι ότι δεν επρόκειτο να γίνει αυτό το πράγμα. Αυτό τί σημαίνει; Δεν σημαίνει κάποια συνεννόηση, δεν σημαίνει κάποια ενημέρωση, δεν σημαίνει ότι προηγήθη κάτι;

(2Ζ)

(λς) 1/2 Ζ ΦΚ 7.10.86

84

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε σ'αυτή τη λογική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έχετε τίποτε άλλο, κύριε Μπαντουβά; Διότι έχετε ήδη υπερβεί τα 16 λεπτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ζητώ συγγνώμη, κύριε Πρόεδρε και τελειώνω αμέσως.

Είπατε, κύριε μάρτυς, ότι επανερχόμενος στην Αθήνα ήρθατε σε επαφή με ορισμένους παράγοντες, μεταξύ των οποίων και γνωστό δικηγόρο των Αθηνών και με άλλους , οι οποίοι έθεσαν υπόψη σας ορισμένα στοιχεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είχατε και τώρα, ασφαλώς, ενόψη της καταθέσεώς σας, επαφή μαζί τους.

ΜΑΡΤΥΣ: Με το δικηγόρο μου, οπωσδήποτε, πάντοτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Επομένως, και η δεύτερη φάση της καταθέσεώς σας, που έγινε τη αιτήσει σας και ενώ είχε δημιουργηθεί η εντύπωση στην Επιτροπή ότι είχε περατωθεί η κατάθεσή σας , έγινε κατόπιν της επαφής και της συνεννοήσεως με τον κ. Αλφαντάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, εκ των υστέρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ.Ράλλη να λάβει το λόγο.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω καλυφθεί πάρα πολύ από τους κυρίους

2/2 Ζ ΦΚ 7.10.86

85

συναδέλφους . Μου δημιουργείται, όμως, ένα ερώτημα, το οποίο και υποβάλλω στον κύριο μάρτυρα.

Είπατε ότι στις 14 του Αυγούστου στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού είχατε εκείνη τη στιγμή την εντύπωση ότι είσαστε "πιόνι". Έτσι δεν είπατε λίγο πρίν;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μόνον εκείνη τη στιγμή το καταλάβατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Τόσο έξυπνος άνθρωπος, δεν μπορούσατε να καταλάβετε, ούτε την 21η Απριλίου, ούτε όταν αποχώρησε τον Νοέμβρη ή Δεκέμβρη η Μεραρχία από την Κύπρο, ούτε με την κίνηση του βασιλιά στις 13 του Δεκέμβρη, ούτε το 1973 με το πραξικόπημα του Ιωαννίδη κατά του Παπαδόπουλου, ούτε στις 9 Ιουλίου, που πήγατε στη ναυτική βάση και είπατε στον κ. Παπαδάκη και στους αξιωματικούς του να συμμετέχουν στο πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου, ούτε όταν ακόμα έγινε η πρώτη εισβολή και διαψεύστηκαν όλα εκείνα τα όνειρα που είχατε για την ένωση, μόνο στις 14 του Αυγούστου του 1974 καταλάβατε ότι είσατε "πιόνι";

ΜΑΡΤΥΣ: Ομιλούμε ακριβώς για την περίοδο αυτή. Και σας είπα ότι κατάλαβα γι'αυτήν την περίοδο. Αν ζητάτε να σας κάνω αναλύσεις

3/2 3 ΦΚ 7.10.86

86

για όλα τα προηγούμενα χρόνια να σας απαντήσω.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Η ερώτησή μου είναι απλή: Μόνο τότε , είπατε, καταλάβατε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μιλάω για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Το κατάλαβα τότε.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μήπως μπορείτε να μου πείτε αν άλλοι αξιωματικοί είχανε καταλάβει ότι όταν συμμετείχαν σ'αυτές τις πράξεις που απαρίθμησα λίγο πρίν, ήσαν πιόνια;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν μπορώ να σας πώ. Αυτό δεν το ξέρω.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μπορεί να μη το καταλάβατε. Αλλά ενδόμυχα οι άλλοι αξιωματικοί - πολλοί , δεν ξέρω πόσοι είναι αυτοί - είχαν αυτήν την εντύπωση και ότι αυτό θα είχε επιπτώσεις επί του ηθικού τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν. Αλλά και πάλι δεν το ξέρω με βεβαιότητα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: 'Οταν αποστρατεύοντο, ή αποτάσσοντο όσοι αξιωματικοί δεν ήθελαν να υπακούσουν στις εντολές της δικτατορίας, τί εντυπώσεις εδημιουργούντο στους άλλους αξιωματικούς/που παρέμεναν πιστοί στις διαταγές όλων αυτών των φάσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάθε αποστρατεία ή απόταξη αξιωματικού, από όπου δήποτε να γίνεται, είναι λυπηρή για όλους τους συναδέλφους τους, και ιδίως για το ναυτικό το οποίο είναι πάρα πολύ δεμένο όπλο. Πάντοτε όλους αυτούς τους συναδέλφους, που ατυχούσαν, τους περιβάλαμε με την αγάπη

4/2 Ζ ΦΚ 7.10.86

87

μας και προσπαθούσαμε όσον το δυνατόν να τους απαλύνουμε την πικρία.

Δεν σας κρύβω ότι το ίδιο γινόταν και γίνεται και τώρα.

(2Θ)

(2Z)

1/2Θ. (Ε.Σ.) 7.10.1986

88

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, όταν είχαν κρατούμενο τον Εγκολφόπουλο και τον προπηλάκιζαν οι ναύτες, δεν εξεδηλώθεί αυτή η αλληλεγγύη των αξιωματικών του ναυτικού;

ΜΑΡΤΥΣ. Η πράξη του εγκλεισμού του ναυάρχου Εγκολφοπούλου και των άλλων στο ΕΑΤ-ΕΣΑ είναι καταδικαστέα από όλο το ναυτικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Τότε λέω.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήταν άνδρες του ναυτικού αυτοί οι οποίοι...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Και τί αντίδραση εσημείωσε το ναυτικό τότε στα βασανιστήρια του Εγκολφόπουλου;

ΜΑΡΤΥΣ. Τρομερή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Γι'αυτό έτρεμε ο Ιωαννίδης, μόλις αντιδράσατε εσείς γι'αυτό το ξυλοκόπημα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε μάρτυς, είχα την τιμή και την τύχη να υποδεχθώ τον τότε Αντιπλοίαρχο και σημερινό Αρχηγό του Ναυτικού, κύριο Παππά στη Ρώμη και να γίνω γιατρός του πληρώματος.

Και εκεί έμαθα, ποιά η δράση των αξιωματικών, αυτών που έμεναν εδώ πιστοί στο τότε καθεστώς και τη νοοτροπία που είχαν αυτοί οι αξιωματικοί.

Αυτή η νοοτροπία που ήταν η ίδια και στην Αεροπορία και στο Στρατό δεν εμείωνε την μαχητικότητα των Ενόπλων Δυνάμεων γενικά;

89

ΜΑΡΤΥΣ: Ειδικά για το Ναυτικό, όχι. Το Ναυτικό, σας επαναλαμβάνω, είναι ένα Όπλο, το οποίο έχει τις παραδόσεις του, έχει την αγάπη μεταξύ των στελεχών του και πάντοτε αφήνει τις πολιτικές του πεποιθήσεις έξω από την πόρτα του πλοίου ή του στρατοπέδου.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Θα σας κάνω μιά άλλη ερώτηση, κύριε μάρτυς.Είπατε ότι είχατε 5 τορπιλλακάτους, που όταν παραδώσατε εσεις στον κ. Παπαδάκη, στις 10 Αυγούστου, είχαν μείνει 2. Όμως και πρίν, με τις 5, ήσαστε ικανοί να αντιμετωπίσετε τουρκική απόβαση και μάλιστα στην κατάσταση που ευρίσκοντο; Είναι αυτές που βρίσκονται ως λάφυρα στο Ναυτικό Μουσείο της Κωνσταντινουπόλεως. Αυτό το υλικό, το οποίο είχατε εσεις στη διάθεσή σας, ήταν σε τέτοιο βαθμό αξιόμαχο που να μπορούσε να αντιμετωπίσει την εισβολή των Τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ: Να αντιμετωπίσει την εισβολή, όχι. Να τους κάνουμε ζημιά, κάνοντας αποστολές αυτοκτονίας, όπως και έγινε,ναί.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μα, είπατε στην αρχή της κατάθεσής σας -οι πρώτες σας λέξεις- ότι η αποστολή σας ήταν να διαφυλάξετε την ακεραιότητα του νησιού και να συμβάλετε πάρα πολύ στην άμυνα του νησιού.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα σκάφη είχαμε, μ'αυτά θα κάναμε ό,τι μπορούσαμε. Είχα ζητήσει να μας στείλουν...

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μήπως, όπως λέτε από την ώρα που αρχίσαμε να

3/2Θ. (Ε.Σ.) 7.10.1986

90

ανακρίνουμε εσάς, τους αξιωματικούς που ήσασθε εκεί στην Κύπρο, στην ίδια κατάσταση ήταν και ο στρατός; Ήταν με όπλα του 1942, λέτε. Μήπως αυτό είχε επηρρεάσει πάρα πολύ τον ψυχισμό, το ηθικό και των ανδρών και των αξιωματικών, ώστε να πέφτει η πολεμική τους αξία;

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε το θέμα του μοντέρνου οπλισμού είναι ένας παράγοντας, για να αυξηθεί το ηθικό ενός στρατεύματος. Οπωσδήποτε, εφ'όσον είχαμε παλαιά όπλα και το ηθικό μας ήταν μικρότερο.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Από το 1967, που έγινε το πραξικόπημα στην Ελλάδα, στις 21 Απριλίου, μέχρι τον Ιούλιο του 1974, πέρασαν 7 χρόνια. Δεν είχε υποχρέωση το τότε καθεστώς, να οργανώσει κάπως την άμυνα, για τον σκοπό που είχατε πάει εκεί κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντοτε είναι υποχρέωση οιασδήποτε Κυβερνήσεως.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Γιατί δεν το έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό. Είναι θέμα προϋπολογισμού, είναι θέματα χρημάτων. Εγώ προσωπικά δεν μπορώ να σας απαντήσω.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μήπως νομίζετε ότι ήταν σκόπιμο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δε νομίζω ότι ήταν σκόπιμο.

(2Β)

(2Θ)
1/2 Β Ε.Τ. 7-10-1986

91

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Παπαδονικολάκη να λάβει το λόγο με την παράκληση να είναι ιδιαιτέρως σύντομος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, είπατε ότι στην θαλασσία περιοχή αποβάσεως με την ευρύτερη έννοια του όρου -ξέρετε τί εννοώ μιλάω τελείως τεχνικά-υπήρχε και ένα Βρεττανικό ελικοπτεροφόρο, το ελικοπτεροφόρο Ερμής, το οποίο εκτελούσε αποστολές απονήωσης ελικοπτέρων για τη μεταφορά Βρεττανών υπηκόων στην περιοχή του τουρκικού τομέα του Αγίου Ιλαρίωνα, αν δεν απατώμαι. Πέστε μου το εξής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε, κύριε Παπαδονικολάκη, δεν λέει ότι εκτελούσε αυτή την αποστολή, πιθανόν να εκτελούσε αυτή την αποστολή, πιθανώς να εκτελούσε και άλλη αποστολή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Εγώ αυτή την εντύπωση είχα αποκομίσει, ευχαριστώ πολύ. Η ερώτηση όμως παραμένει ίδια, με την προσθήκη του κ. Προέδρου. Πέστε μου ένα ελικοπτεροφόρο είναι μια πολύ μεγάλη ναυτική μονάδα ή δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως είναι. Είναι κάτι μικρότερο από αεροπλανοφόρο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Πέστε μου, μία ναυτική μονάδα η οποία βρίσκεται σε μια θαλασσία περιοχή την οποία μπορούμε να την χαρακτηρίσουμε ζώνη επιχειρήσεων, είναι δυνατόν να βρίσκεται χωρίς προστα-

2/2 Β Ε.Τ. 7-10-1986

92

σία εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Αεροπορική;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. 'Οχι, προστασία. Ποια είναι η προστασία την ξέρετε μιας τέτοιας μεγάλης ναυτικής μονάδας.

ΜΑΡΤΥΣ. Βάσει της τακτικής, ~~όχι~~.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. 'Αρα έπρεπε να είχε προστασία. Ο Βρεττανός κυβερνήτης ή ο Βρεττανός ναυτικός διοικητής, θα διέπραξε αν θέλετε χωρίς προστασία ένα τεράστιο τακτικό και στρατηγικό λάθος το οποίο δεν δικαιολογείται εκ του βαθμού του. Θα σας έλεγα το εξής: Μήπως η ναυτική προστασία που θα έπρεπε να παρέχεται εκεί ήταν η δύναμη του τουρκικού στόλου που ευρίσκετο εκεί πέρα και ας πούμε εκαλύπτετο η προστασία του ελικοπτεροφόρου από τα τουρκικά πλοία που ήταν εκεί. Είναι ενδεχόμενο;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι ενδεχόμενο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Θα διακινδύνευε αν θέλετε ο Βρεττανός ναύαρχος την ύπαρξη μιας τέτοιας μεγάλης ναυτικής μονάδας η οποία συγκροτεί την βρεττανική παρουσία αν θέλετε στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου μέσα στη ζώνη επιχειρήσεων με κίνδυνο να βυθιστεί διότι αν κτυπούσε η ελληνική αεροπορία θα ήταν ένας στόχος και το ελικο-

3/2 Β Ε.Τ. 7-10-1986

43

πτεροφόρο εκεί πέρα, θα το διακινδύνευαν αυτό το πράγμα επί τω τέλει,- αναφερόμαστε λίγο και στην παλαιά αρχαΐζουσα το να μεταφέρει τους Βρεττανούς υπηκόους από τον 'Αγιο Ιλαρίωνα που μπορούσε να το κάνει και από τις βρεττανικές βάσεις της Κύπρου, να στείλει τα ελικόπτερα από εκεί-να μεταφέρει- γιατί θα έπρεπε να είναι το αεροπλανοφόρο εκει, εκτός εάν και εδώ στοχεύει και θα ήθελα να ρωτήσω υπήρχε πλήρης διαβεβαίωση ότι δεν πρόκειται να προσβάλει ελληνική αεροπορία, τότε βεβαίως είναι πολύ δικαιολογημένο αυτό που λέτε. Πέστε μου.

ΜΑΡΤΥΣ. Συμπερασματικώς καταλήξατε σ'αυτό που είναι σωστό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Λέτε λοιπόν ότι είχαν τη διαβεβαίωση δεν πρόκειται να προσβάλει η ελληνική αεροπορία.

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να είχαν διαβεβαίωση, δεν γίνεται αλλ ιώς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Δεύτερον είπατε ότι κατά τη διάρκεια του Αττίλα-2 θα μπορούσε ίσως -σχεδόν είπατε ότι είστε βέβαιος- αν υπήρχαν τα υποβρύχια και κατά τη διάρκεια του Αττίλα-2 και η αεροπορία θα μπορούσε να επιτευχθεί το ίδιο αποτέλεσμα και κατά την περίοδο του Αττίλα-1. Δηλαδή να αποτραπεί η τουρκική επίθεση κατά τον Αττίλα-2 και να έχουμε στρατιωτική επι-

τμ

4/2 Β Ε.Τ. 7-10-1986

94

τυχία εκεί, να πετάξουμε τους Τούρκους στη θάλασσα. Θα ήθελα να σας ρωτήσω με τα ίδια τακτικά δεδομένα μεταξύ του Αττίλα-1 και του Αττίλα-2;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, βεβαίως όχι/ δεν είναι τα ίδια δεδομένα τακτικά αλλά ως προς το αποτέλεσμα ίσως να είναι το ίδιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Θα ήθελα να σας ρωτήσω το εξής: Κατά τη διάρκεια του Αττίλα-1 νομίζω ότι έχει υποστηριχθεί η άποψη βάσει της λογικής και της γνώσης των στρατηγικών και τακτικών δεδομένων ότι αρκούσε και μία προσβολή της ελληνικής αεροπορίας στη θαλασσία περιοχή για να επιτευχθεί το αποτέλεσμα. Μία προσβολή και μόνο. 'Ετσι τουλάχιστον έχει λεχθεί και νομίζω ότι και εσείς δεν έχετε διάφορη άποψη γι'αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω, όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Νομίζω ότι ήταν αρκετή μία προσβολή κατά τη διάρκεια του Αττίλα-2 όταν οι Τούρκοι είχαν αποβιβάσει τόσα άρματα μάχης έξω, ώστε να πεταχθούν οι Τούρκοι στη θάλασσα.

(δ)

2B

1/2 δ Ζ.Β. 7-10-86

95

ΜΑΡΤΥΣ. Στον Αττίλα ΙΙ δεν θα κτυπούσαν αποβατική δύναμη, διότι δεν υπήρχε αποβατική δύναμη..

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ακριβώς.

ΜΑΡΤΥΣ. Αλλά θα υπήρχαν στόχοι επί της ξηράς, οι οποίοι ήταν ορισμένοι. Τους ξέραμε, τους είχαν αναφέρει εδώ στο ΑΕΔ και υπήρχαν οι στόχοι πλέον της ξηράς τους οποίους θα έπρεπε να προσβάλει η αεροπορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Οι στόχοι επί της ξηράς, όμως, έχουν κινητικότητα, διότι είναι άρματα μάχης και αυτό που είχατε αναφέρει χθες μπορεί να μη ίσχυε για αύριο. Εν πάσῃ περιπτώσει κατά τη διάρκεια του Αττίλα ΙΙ θα διεξήγετο ένας αγώνας επί της ξηράς και αυτοί οι αγώνες επί της ξηράς αποφασίζονται σε κάποιες στρατηγικές και τακτικές προϋποθέσεις μία εκ των οποίων είναι ότι η παροχή της αεροπορικής υποστηρίξεως είναι στοιχείο της αεροπορικής υπεροχής, την οποία έτσι και αλλιώς δεν την είχαμε στην Κύπρο, ως εξ αντικειμένου. 'Αρα, θα ήθελα να σας πω κάτι που θα πρέπει να ξέρετε, αντιπλοίαρχος είστε, πρέπει να έχετε περάσει και σχολείο συνδεδυασμένων επιχειρήσεων ή τακτικών επιχειρήσεων, θα πρέπει να τα ξέρετε αυτά ότι δεν ήταν απλώς πρόβλημα μιας αεροπορικής παρουσίας κάποιου λεπτού πάνω από την Κύπρο, ήταν πρόβλημα αεροπορικής υπεροχής πλέον στην Κύπρο για τον Αττίλα ΙΙ.

2/2 δ Ζ.Β. 7-10-86

96

ΜΑΡΤΥΣ. Για τον Αττίλα ΙΙ ίσως να μην ήταν μίαπροσβολή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Επομένως, δεν είναι τα ίδια τα τακτικά δεδομένα.

ΜΑΡΤΥΣ. Αλλά όχι και απόλυτα υπεροχή. Διότι, αν αμφισβητούσαμε την υπεροχή των Τούρκων, έστω και με δύο, τρείς, με τέσσερους εξόδους, δεν θα είχαμε ένα αποτέλεσμα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Πού; Κατά την διάρκεια του Αττίλα ΙΙ; Αν σεις κάνετε 4 εξόδους οι Τούρκοι θα κάνουν 44.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν έκαναν 44, όταν ήταν μόνοι τους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Προσέξετε να δείτε. Επαναλαμβάνω - τρώμε και το χρόνο και εγώ τουλάχιστον θέλω να είμαι συνεπής με την παράκληση του κυρίου Προέδρου - ότι στον μεν Αττίλα Ι το τελικό αποτέλεσμα θα εκρίνετο με μία αεροπορική παρουσία και προσβολή σε έναν στατικό στόχο, που ήταν η θαλάσσια υπεροχή και η ανάπτυξη των στρατευμάτων επί της αρχής. Στον Αττίλα ΙΙ θα έπρεπε να έχουμε μία συνεχή παρουσία, sasp ein operation - έτσι λέγονται αυτά, την ξέρετε την έκφραση - δηλαδή, συνεχείς αεροπορικές επιχειρήσεις πάνω από την Κύπρο για να υποστηρίξουμε τον κατά ξηρά αγώνα. Αυτό ήταν στην δεύτερη φάση εξ αντικειμένου μη δυνατόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Όχι, ρωτήστε, ήταν εξ αντικειμένου δυνατόν;

3/2 δ Ζ.Β. 7-10-86

97

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. 'Ηταν δυνατόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα άν ήταν δυνατόν ή όχι, ρωτήστε την αεροπορία. Εγώ πώς να το ξέρω αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Καλώς. Κάτι άλλο ήθελα να σας πώ: Είπατε ότι η αποβατική δύναμη των Τούρκων θα ήταν μεγαλύτερη εάν διατηρείτο η μεραχία στην Κύπρο και επομένως θα υπήρχε η ίδια αναλογία. 'Αν είχαμε την μεραρχία, οι Τούρκοι θα έφεριναν περισσότερες δυνάμεις, άν ήθελαν να κάνουν την απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Αν ήθελαν να κάνουν την απόβαση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. 'Ομως πρέπει να ξέρετε εξίσου καλά όσο ξέρω και εγώ, ότι η αποβατικές και αμφίβιες επιχειρήσεις είναι συνάρτηση των διατεθειμένων μέσων. Είναι απόλυτη συνάρτηση των διατεθειμένων μέσων. Ερωτώ: Ποιά ήταν η Τουρκική δυνατότητα για την εκτέλεση αμφιβίων επιχειρήσεων σε μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ. Μία αποβατική μεραρχία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Μήπως ήταν συγκρότημα αποβατικού συντάγματος; Διότι αποβατική μεραρχία ποτέ δεν είχαν οι Τούρκοι, ούτε τώρα έχουν.

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαν την δυνατότητα να βγάλουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Σε δεύτερη φάση.

4/2 δ Ζ.Β. 7-10-86

98

ΜΑΡΤΥΣ. Εννοείτε το πρώτο κύμα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Μά αυτή είναι η απόβαση, η απόβαση είναι το πρώτο κύμα. Από κει και πέρα πλέον μεταβάλλεται η μορφή του αγώνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στο πρώτο κύμα έβγαλαν ένα τάγμα. Αντιστάσεως μη ούσης, έφεραν δεύτερο, αντιστάσεως μη ούσης έφεραν τρίτο, μία μεραρχία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Επομένως, συμφωνείτε ή όχι, ότι η Τουρκική δυνατότητα για εκείνη την περίοδο οριακά ήταν συγκρότημα αποβατικού συντάγματος;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. 'Αν, λοιπόν, εγώ έχω μία μεραρχία στην πρώτη φάση έχω υπεροχή ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Την έχετε, ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Επομένως, ερωτώ, ότι αν ήταν η μεραρχία κάτω - λογικά βγαίνει το συμπέρασμα, δεν ξέρω αν συμφωνείτε μαζί μου - δεν θα μπορούσαν οι Τούρκοι να αυξήσουν από την δική τους πλευρά τις δικές τους τις δυνάμεις, ώστε να διατηρήσουμε το λόχο σταθερό. Θα ήταν σε μειονεκτικότητα αριθμητική, έτσι και αλλιώς.

ΜΑΡΤΥΣ. Το εξήγησα ότι θα ήταν, οπωσδήποτε, μειονεκτικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

(2ΒΑ)

(26) 1/2ΒΑ (Δ.Γ.) 7-10-1986

99

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, ως ναυτικός διοικητής της Κύπρου σ'αυτό τον αγώνα , τι μπορούσατε να προσφέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να κτυπήσω τα τουρκικα πλοία με τις τορπιλλακάτους .

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Με πόσους τορπιλλακάτους;

ΜΑΡΤΥΣ: Με 4. Είχα 4 τορπιλλακάτους εν ενεργεία. Η μία ήταν σε μακρά επισκευή από έτους και η 6η ήταν σε παροπλισμό και παίρναμε τα ανταλλακτικά της για να διατηρούμε τις υπόλοιπες 4 εν ενεργεία. Αυτή ήταν η οργανική μου δύναμη την οποία είχα από την Ελλάδα .Είχα 4 κυβερνήτες για τις 4 τορπιλλακάτους.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τίποτε άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε άλλο. Είχα ραντάρ .Για επιθετικές ενέργειες είχα 4 τορπιλλακάτους.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αν έλειπαν οι 4 τορπιλλάκατοι , εσείς ουσιαστικα εκεί κάτω ήσασταν άχρηστος.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα κανένα λόγο υπαρξεως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Είπατε προ ολίγου ότι η κίνησή σας σαν διοικητού ήταν να στείλετε τις δύο τορπιλλακάτους -αν θυμάμαι καλά την έκφραση - σε μία αποστολή αυτοκτονίας.

2/2ΒΑ (Δ.Γ.) 7-10-1986

100

Ετσι το είπατε, ή κάνω λάθος ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Οταν λέτε αποστολή αυτοκτονίας, τι εννοείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εννοώ ότι θα πάνε οι τορπιλλάκατοι να τορπιλλίσουν με πολύ μεγάλες πιθανότητες ότι δεν θα γυρίσουν πίσω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εδώ τώρα μπαίνει το δικό μου ερώτημα. Γιατί δεν πήγατε εσείς ο ίδιος προσωπικά σ'αυτή την αποστολή αυτοκτονίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν ήμουν στην Κυρήνεια , θα είχα πάει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Είπατε ότι στη βάση της Δεκέλειας, είχατε πιάσει κάποια στίγματα στα ραντάρ σας και υποθέτετε ότι μπορεί να ήσαν τα αγγλικά πλοία τον αριθμόν 8 ή 10-δεν έχει σημασία-και ότι αυτά βρέθηκαν εκεί κατά ένα τρόπο παράδοξο , με την έννοια του παραδόξου ότι μέχρι τότε συνήθως η βάση της Δεκέλειας φιλοξενούσε 1 ή το πολύ 2 αγγλικα σκάφη. Είναι έτσι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα , έτσι είναι ακριβώς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Θα ήθελα να μου πείτε , πότε ακριβώς - αν μπορείτε χρονολογικά να μου το τοποθετήσετε- για πρώτη φορά εσείς αντιληφθήκατε από τα ραντάρ σας την ύπαρξη αυτών των

3/2 ΒΛ (Δ.Γ. 7-10-1986

101

8 ή 10 ή 12 εγγλέζικων πλοίων στη Δεκέλεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω την εντύπωση ότι το γράφω στην αναφορά μου. Δεν την έχω εδώ για να δω ακριβώς την ημερομηνία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν θυμάσθε δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Δεν θυμάμαι ακριβώς την ημερομηνία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ήταν πριν, ή μετά τον Αττίλα 1;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Πρέπει να ήταν λήγοντος του Αττίλα 1, ή μια, ή δύο μέρες μετά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μετά!

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Υπάρχει μία αντίφαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν έχετε κάτι συγκεκριμένο, πείτε τό μου να το επιβεβαιώσω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αν η μνήμη μου δεν με απατά, είπατε ότι στις 19 του μηνός είχατε πιάσει ήδη σήματα στα ραντάρ σας και τοποθετήσατε τους στόλους των ξένων δυνάμεων, εδώ αυτός, εδώ εκείνος, εκεί ο άλλος.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχετε δίκιο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Άρα, δεν ήταν ούτε η 21 ούτε η 22.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχετε δίκιο. Τους είχα πιάσει νωρίτερα.

4/2ΒΑ (Δ.Γ.) 7-10-1986

102

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μήπως θυμάσθε αν τους είχατε εντοπίσει νωρίτερα από το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Καθόλου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το "καθόλου" τί εννοεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τους είχα εντοπίσει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό μπορεί να οδηγήσει με μία μέση κοινή λογική στο συμπέρασμα ότι εγνώριζαν πως επίκειται η τουρκική απόβαση;Ποια είναιη άποψή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί ναί, μπορεί όχι.Είναι με μία λογική σειρά των γεγονότων . Καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι κάτι ήξεραν, ότι κάτι περίμεναν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν ενθυμούμαι -απουσίαζα - τι χρόνο έχετε βάλει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης):Δεν έχει καθοριστεί χρόνος. Είναι ο καθορισμένος .Θα σας παρακαλέσω να είστε σύντομος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μία ερώτηση έχω να κάνω μόνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορείτε να την κάνετε . Έχετε δύο , τρία λεπτά στη διάθεσή σας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, αληθεύει ή όχι το γεγονός ότι καλέσατε κάποια ώρα τον υφιστάμενό σας Παπαδάκη

5/2ΒΑ (Δ.Γ.) 7-10-1986

103

και του είπατε ότι επίκειται να γίνει πραξικόπημα και μάλιστα

καθορίσατε ημέρα και ώρα; Εκείνος μαζί με τους αξιωματικούς

σας αρνήθηκε τη συμμετοχή του .

(2ΠΑ)

(2ΒΑ)

1/2 ΠΑ (Γ.Π.) 7-10-86

104

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι ακριβώς. Αρνήθηκαν, όπως είπα και προχθές στην κατ'αντιπαράθεση εξέτασή μου, τις αποστολές που τους ανετέθησαν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εσείς πάντως συμμετέξατε στο πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Κάππο να λάβει το λόγο για να κάνει την μία ερώτησή του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ασφυκτικά ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ας είναι δύο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, με έκπληξη θέλω να σας πω ότι άκουσα τον μάρτυρα πώς ήθελα να κάνει συμπληρωματική κατάθεση. Και απ'ότι είδα έκανε την κατάθεση για να υποστηρίξει αυτό που υποστηρίζουν κυρίως οι χουντικοί ότι η κυβέρνηση η πολιτική των 70 ημερών είχε ευθύνες για τον Αττίλα 2.

Ήθελα να σημειώσω - το έχουν υποστηρίξει και άλλοι- και θέλω ο μάρτυς να μου απαντήσει σχετικά με το επιχείρημα ότι οι έφεδροι -λένε- μετά την ανακωχή λιποτακτούσαν . Επομένως τα τμήματα του ΓΕΕΦ διαλύονταν. Είναι αλήθεια αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο κύριος Κληρίδης έχει πει το εξής σε ερώτηση που του έκαναν στην Κύπρο αν μπορούσαν να κάνουν κάτι για τον Αττίλα 2,

2/2 ΠΑ (Γ.Π.) 7-10-86

105

ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι είχαν εγκαταλείψει την Λευκωσία και τους απειλούσαν ότι θα τους απολύσουν για να γυρίσουν στη θέση τους. Ξέρετε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Λέτε ότι μπορούσε να γίνει κάτι αν ερχόταν βοήθεια από την Ελλάδα, αεροπορία, ναυτικό ή πεζικό και να αναμειχθεί στο πόλεμο αντιδρώντας στο δυνάμωμα του προγεφυρώματος. Αυτό δε νομίζετε ότι ενδεχόμενα θα οδηγούσε σε πόλεμο Ελλάδος Τουρκίας;

ΜΑΡΤΥΣ : Πιθανόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ποιός είναι υπεύθυνος να μας πει ή αν έχετε υπόψη σας πόσοι ήσαν οι νεκροί και από την μεριά του Επικουρικού και από τη μεριά της Εθνικής Φρουράς κατά το πραξικόπημα; Ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ποιός πρέπει να ξέρει γι'αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώτο Επιτελικό Γραφείο του ΓΕΕΦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή το ΓΕΕΦ έπρεπε να ξέρει και για τους νεκρούς του Επικουρικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

3/2 ΠΑ (Γ.Π.) 7-10-86

106

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Γιατράκο να πάρει το λόγο και να κάνει την μόνη του ερώτηση, όπως είπε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, την πρώτη ημέρα της καταθέσεως σας είπατε ότι πήγατε στην Κύπρο για να την ενώσετε με την Ελλάδα. Αυτό είναι γραμμένο στα πρακτικά. Όταν όλοι εγνώριζαν ασφαλώς και ο ίδιος και η ηγεσία εκείνης της εποχής των Αθηνών ότι η κυβέρνηση της Κύπρου ήταν αντίθετη τουλάχιστον για εκείνη την περίοδο με αυτή σας την φιλοδοξία, το όραμα, την επιδίωξη. Για μένα- και θέλω να μου το επιβεβαιώσετε αυτό ή να μου το διαψεύσετε - συνάγεται αβίαστα ότι αφού η κυβέρνηση η νόμιμη της Κύρπου είναι αντίθετη, εσείς δεν είχατε άλλη οδό παρά να την ανατρέψετε. Το ερώτημα είναι: Είναι αληθές ότι αυτός ήταν ο στόχος σας, άρα εκ των προτέρων είχατε αυτό τον σκοπό ή ότι όπως είπατε εκ των υστέρων συμμετείχατε στο πραξικόπημα, διότι σας εδόθη η εντολή; Εδώ έχουμε μια αντίφαση. Αν θέλετε να μου το ξεκαθαρίσετε.

(21)

(2ηΑ) 1/2 Δ ΜΜ 7.10.86

107

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν, δεν ήταν η ένωση ο μόνος σκοπός που πήγαμε στην Κύπρο. Η ένωση ήταν κάτι το οποίο όλοι το σκεπτόμασταν από το 1964 μέχρι και σήμερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Με συγχωρείτε, κύριε μάρτυς . Και εμείς σαν φοιτηταί και σαν μαθηταί, είχαμε φάει εδώ στην Ελλάδα πολύ ξύλο πριν. Αλλά είναι άλλο το τί κάνουμε εδώ στην Ελλάδα, και άλλο το τί κάνετε σεις, σαν αξιωματικός, όταν πηγαίνετε να υπηρετήσετε μια φίλη χώρα και να τη βοηθήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν καμιά φορά, για λόγους προφανώς πολιτικής σκοπιμότητος, τους οποίους εγώ ήμουν σε πολύ χαμηλό σημείο για να τους καταλάβω, η κυπριακή κυβέρνηση έλεγε τότε δεν θέλουμε την ένωση, θέλουμε αυτό, θέλουμε εκείνο, απώτερος σκοπός πάντοτε και για την κυπριακή κυβέρνηση, ήταν η ένωση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Αντελήφθητε το ερώτημά μου; Εγώ δεν σας είπα τί είχε σαν απώτερο σκοπό η κυπριακή κυβέρνηση. 'Οταν σεις λέτε, γνωστού όντως ότι η κυπριακή κυβέρνηση ήταν αντίθετη , ότι πάτε για την ένωση με την Ελλάδα και ακολουθούν τα γεγονότα που ακολούθησαν, δηλαδή η ανατροπή του Μακαρίου, η ανατροπή της νομίμου κυβερνήσεως και εξ αιτίας της πράξεώς σας προεκλήθη η επέμβαση, η απόβαση και η κατάληψη της Κύπρου, ουσιαστικά δεν πάτε να ανατρέψετε τη

2/2 Δ ΜΜ 7.10.86

108

νόμιμη κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, δεν ήταν αντίθετη. Γιατί να ήταν αντίθετη η κυπριακή κυβέρνηση;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ήταν αντίθετη. Σας ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Βασιλειάδη να κάνει τη μόνη ερώτηση, την οποία με νεύμα ζήτησε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Μία διευκρίνιση. Θέλω να καταλάβω μία απάντηση την οποία δώσατε σε ένα ερώτημα του κυρίου Μπαντουβά, όσον αφορά το ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ".

Ανεφέρθη, μεταξύ των άλλων, ότι ήταν μέσα στο σχηματισμό των τουρκικών πλοίων αποβάσεως και εν συνεχεία έγινε ολόκληρη συζήτηση, ότι τα αεροπλάνα που θα έρχονταν από την Ελλάδα υπήρχε κίνδυνος να κτυπήσουν το ελικοπτεροφόρο και άλλα διάφορα τέτοια. Θα ήθελα να ρωτήσω, από τις πληροφορίες που είχατε : Η μέση απόσταση μεταξύ του ελικοπτεροφόρου και της περιοχής αποβάσεως, των αγκυροβολίων αποβάσεως δηλαδή, πόση ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Των εξωτερικών αγκυροβολίων αποβάσεως εννοείτε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ναί.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, ήταν 3-4 μίλια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Δηλαδή, το ελικοπτεροφόρο βρισκόταν κατά

3/2 Δ ΜΜ 7.10.86

109

τας επιχειρήσεις απονηώσεως και μεταφοράς των τουριστών, ή κάποιων άλλων , σε απόσταση μόνον 3-4 μιλίων από την περιοχή των τουρκικών αποβατικών σκαφών;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Είστε βέβαιος;Διότι οι πληροφορίες που έχω εγώ ομιλούν περί 20 και πλέον μιλίων.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ίσως ήταν την πρώτη μέρα , που είχε εντοπισθεί στον Απόστολο Ανδρέα. Ομιλώ για την τελευταία μέρα, την τρίτη ημέρα, την 22α Ιουλίου και ήταν στον ευρύτερο - όπως πολύ σωστά μου το επεσήμανε ο κ.Παπαδονικολάκης - χώρο της αποβάσεως .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Δηλαδή, πριν να γίνει η διακοπή των επιχειρήσεων, η ανακωχή...

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε ήρθε το ελικοπτεροφόρο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ:...τότε το ελικοπτεροφόρο βρέθηκε σε απόσταση 3-4 μιλίων από τα τουρκικά πλοία ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να ρωτήσω και εγώ κάτι, κύριε Πλοίαρχε.

4/2 Δ ΜΜ 7.10.86

110

Κατ'αρχήν , να σας κάνω την εξής ερώτηση: Μου φαίνεται ότι δεν θέτετε ορθό δεδομένο, όταν λέτε για τον Εγκολφόπουλο ότι εκρατείτο στην ΕΣΑ, όταν βασανίσθηκε. Εκρατείτο στο Βοτ ανικό και εβασανίζετο από άνδρες του Ναυτικού και όχι από την ΕΣΑ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πρέπει να ήταν μόνιμοι αξιωματικοί αυτοί οι άνθρωποι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η πληροφορία σας ήταν εσφαλμένη. Έτσι νομίζω εγώ. Μπορεί όμως να είναι η δική σας σωστή.

Ο Γεωργίτσης ήταν αρχηγός του πραξικοπήματος. Ξέρετε πώς χαρακτήρισε στην κατάθεσή του εδώ μέσα, απ'αυτή τη θέση που κάθεστε, την απόβαση των Τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την χαρακτήρισε αποβίβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο την χαρακτήρισα και εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε, δεν μπορώ να καταλάβω πώς το Ναυτικό, υπό τη διοίκησή σας, έδρασε ηρωϊκώς την πρώτη μέρα, όταν οι Τούρκοι δεν έκαναν απόβαση , αλλά απλώς τουριστικής μορφής αποβίβαση. Πώς είναι νοητό αυτό το πράγμα; Πώς συμβιβάζονται αυτά τα πράγματα;

(3Κ)

(2Δ) 1/3 Κ.Μ. (ΑΜ) 7-10-86

111

Από τη μία μεριά να μιλάμε για αποβίβαση, δηλαδή, για έλλειψη άμυνας - αυτό δεν πάει να πει αποβίβαση, - και από την άλλη μεριά να μας λέτε ότι την πρώτη μέρα το Ναυτικό - για την πρώτη ημέρα μιλάμε, γιατί όταν έγινε το προγεφύρωμα αφήστε τα τα υπόλοιπα - την πρώτη μέρα το ναυτικό έδρασε ηρωϊκά ; Τί ηρωϊκή δράση είχε το ναυτικό την πρώτη ημέρα , τις πρώτες ώρες μάλλον , πριν γίνει η εγκατάσταση στο προγεφύρωμα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όταν κύριε Πρόεδρε , στέλνονται δύο τορπιλλάκατοι να κτυπήσουν τον τουρκικό στόλο τι άλλο να κάνει το Ναυτικό ; Αυτό μπορουσε να κάνει, αυτό έκανε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε , δεν λέω για σας, για την συγκεκριμένη ευθύνη την δική σας ή μη ευθύνη , εγώ λέγω γενικώς . Το χαρακτηριζέτε εσείς και οκ. Γεωργίτσης και είναι -ο μεν ο κ. Γεωργίτσης το επισημότερο πρόσωπο του πραξικοπήματος , νομίζω ότι και ο κ. Κομπόκης το είπε, που ήταν ο ουσιαστικά επισημότερος του πραξικοπήματος και εσείς επίσης το λέτε - και εσείς ένας από τους επισημοτέρους εκπροσώπους του πραξικοπήματος, είσθε και εσείς και λέτε ότι στις 20 του μηνός δεν έλαβε χώρα απόβαση υπό την έννοια της στρατιωτικής επιχειρήσεως, αλλά έλαβε χώρα αποβίβαση . Αυτό σημαίνει ότι δεν

2/3 ΚΜ (Α.Μ.) 7-10-86

112

εσημειώθη άμυνα . Δεν είναι έτσι ; Είναι παράλογος ο συλλογισμός μου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι, ίσως επειδή τα έχω καταθέσει αυτά . Κατέθεσα την πρώτη μέρα ότι πήγαν τα αποβατικά να αποβιβάσουν, βρήκαν βράχια μπροστά τους έστρεψαν παράλληλα προς την ακτή , έπλεαν δίπλα στην ακτή μέχρι να βρουν την ακτή αποβάσεως και όλο αυτό το διάστημα της μιας ώρας κανένας δεν τους κτύπαγε από έξω παρά μόνο κάτι άτακτοι που υπήρχαν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τα έχω καταθέσει αυτά, κύριε Πρόεδρε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτοί οι άτακτοι που τους κτύπαγαν, τι ήταν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ελληνοκύπριοι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ελληνοκύπριοι μάλιστα .

Έναν Ανδρέα Αυγουστή τον ξέρατε στην Κύπρο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ήταν νομίζω λοχαγός, αν δεν κάνω λάθος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λοχαγός μόνιμος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Του Στρατού Ξηράς .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήταν στην Εθνοφρουρά ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ήταν στην Εθνική Φρουρά , μάλιστα .

3/3 Κ Μ (Λ.Μ.) 7-10-86

113

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ ετελείωσα. Ο κ. Βαρβιτσιώτης θέλει να κάνει καμία ερώτηση ; Μία ερώτηση μόνο, κύριε Βαρβιτσιώτη, για να τελειώσουμε .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Κύριε μάρτυς είπατε ότι τα υποβρύχια κατά την ημέρα της αποβάσεως ή αποβιβάσεως των Τούρκων ευρίσκοντο στην Πάφο .

ΜΑΡΤΥΣ . Πλησίον της Πάφου .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Μπορείτε να μου πείτε πόσα ναυτικά μίλια είναι από την Πάφο μέχρι τον στόχο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μπορώ να ανοίξω τον χάρτη ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Χονδρικά , δεν έχει σημασία .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν μπορώ διαφορετικά να σας πω .

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς ανοίγει τον χάρτη και υπολογίζει την απόσταση).

Πρέπει να ήταν γύρω στα 45-50 μίλια .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Και ποιά είναι εν καταδύσει η ταχύτης ενός υποβρυχίου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Των συγκεκριμένων υποβρυχίων η ανωτάτη ταχύτης είναι 21 μίλια την ώρα .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Εν καταδύσει ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εν καταδύσει .

4/4 ΚΜ (Α.Μ.) 7-10-86

114

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Αυτή την ταχύτητα μπορούσε να την κρατήσει συνέχεια ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι, κύριε Βαρβιτσιώτη, μίλησα περί ανωτάτης ταχύτητος .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Όχι, δεν θέλουμε να μας μιλήσετε περί ανωτάτης ταχύτητος .

ΜΑΡΤΥΣ . Μου είπατε με ποιά ταχύτητα πάει .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Ποιά ταχύτητα μπορεί να αναπτύξει, κύριε μάρτυς. Μπορεί να αναπτύξει συνέχεια 21 μίλια ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι, κύριε Βαρβιτσιώτη .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Για τη δουλειά που συζητάμε .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Ποιά είναι η μέση ταχύτητα εν καταδύσει που μπορεί να αναπτύξει ;

ΜΑΡΤΥΣ . Θέλετε συγκεκριμένα να σας πω σε πόση ώρα θα μπορούσε το υποβρύχιο θα ήταν εκεί . Δεν ξέρω τι ώρα ήταν ανατολικώς της Πάφου το υποβρύχιο .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Πόσο ανατολικώς της Πάφου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν το ξέρω .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Ανατολικώς της Πάφου μπορεί να ήταν άλλα 50 μίλια από το σημείο που λέτε .

5/3 ΚΜ (Α.Μ.) 7-10-86

115

ΜΑΡΤΥΣ . Έστω και αν ήταν 50 μίλια , έστω και αν ερχόταν μετά από 6-7 ώρες , και μετά από 10 ώρες, γιατί να μην ερχόταν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Αλλο το "γιατί να μην ερχόταν". Εγώ θέλω να μου πείτε ...

ΜΑΡΤΥΣ . Το τακτικό μέρος δεν το ξέρω και εάν θα πω κάτι, ίσως είναι ανακριβές .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Κύριε Πρόεδρε μου επιτρέπετε μία λέξη ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είναι η δεκάτη φορά που μιλάμε τώρα , οπωσδήποτε μία λέξη να την πείτε κύριε Μπαντουβά .

(ΓΡ)

(2Κ) 1/2 ΓΡ Φ.Τ. 7.10.86

116

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε μάρτυς, όταν δώσατε την εντολή στις τορπιλακάτους να τορπιλίσουν τα τουρκικά σκάφη, την δώσατε προφορικώς, δια σήματος, πώς τη δώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Δια σήματος ραδιοτηλεφώνου.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Ήσαν άλλοι μπροστά, διότι οι αποδέκτες δεν ζουν. Ζει ένας μόνο. Ήσαν άλλοι μπροστά;

ΜΑΡΤΥΣ : Άλλοι μπροστά, ποιοί να ήταν δηλαδή;

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Από το ραδιοτηλέφωνο όταν δώσατε την εντολή.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως όλα τα ραδιοτηλέφωνα που είχα στην Κύπρο πρέπει να την άκουσαν την εντολή αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε Παπαγιάννη, τελειώσαμε μπορείτε να αποσυρθείτε. Θα σας παρακαλέσω όμως αύριο μετά τις 8.30 να πάτε στην αίθουσα 143, για να διαβάσετε την κατάθεσή σας, να επιφέρετε ορθογραφικές ή άλλες λεκτικές διορθώσεις και να υπογράψετε σε κάθε φύλλο και στο τέλος, βέβαια σε κάθε φύλλο μονογραφή.

ΜΑΡΤΥΣ : Ξέρω κύριε Πρόεδρε, έχω ήδη κάνει τα προηγούμενα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σας ευχαριστώ.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο μάρτυς από την αίθουσα.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, το λόγο σας παρακαλώ.

2/2 ΓΡ Φ.Τ. 7.10.86

117

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ορίστε κύριε Βαρβιτσιώτη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα σε σχέση με την κατατεθείσα επιστολή του συναδέλφου κυρίου Λιβανού, εξ ονόματος των βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας να δηλώσω τα ακόλουθα: Είναι προφανής ο σκοπός, τον οποίο επιδιώκει με την επιστολή του αυτή, ο κύριος Λιβανός. Γίνεται τις παραμονές δημοτικών εκλογών και ο καθένας αντιλαμβάνεται ποιά είναι η πρόθεσή του. Εντάσσεται, κατά την δική μας εκτίμηση κύριε Πρόεδρε, στην άκαρπη πολεμική, την οποία πρόσφατα έχει εξαπολύσει κατά της παρατάξεώς μας και ειδικότερα κατά του Προέδρου κυρίου Μητσοτάκη. Κάτω απ'αυτό το πρίσμα, της δημιουργίας δηλαδή ψευδών εντυπώσεων, θα πρέπει να κριθεί η ενέργειά του αυτή. Τίποτε άλλο κύριε Πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Το λόγο κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Λιβανός θα ήθελε να απαντήσει; Να απαντήσει. Και θα πω και γω δυο λόγια ύστερα επ'αυτού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Πέστε, αν θέλετε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Θα απαντήσω στο σύνολο μετά εγώ.

Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, με εκπλήσσει η αντίδραση του

3/2 ΓΡ Φ.Τ. 7.10.86

118

κυρίου συναδέλφου και με εκπλήσσει ακόμη περισσότερο, όταν ομιλεί εξ ονόματος όλων. Θα διερωτηθώ μόνο , εδώ μέσα είμαστε για να κάνουμε πολιτική ή για να εξετάσουμε την αλήθεια γύρω από το φάκελο; Κατέθεσα μια επιστολή, κύριε Πρόεδρε, το πρωί, την οποία εάν πάρει ο Τύπος, τούτο θα οφείλεται και μόνο, διότι ο κύριος Βαρβιτσιώτης την επήρε και την έβγαλε έξω από την αίθουσα. Εγώ ....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, διαμαρτύρομαι εντόνως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, σας παρακαλώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, μου δώσατε το λόγο και δεν μπορεί να μου τον αφαιρεί κανείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ, ορίστε κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Βεβαίως αυτά, τα οποία λέγονται και γράφονται εδώ μέσα είναι όπως έχουμε πει, μυστικά. Εάν έχει διαρρεύσει εξαιτίας του κυρίου Βαρβιτσιώτη, δεν φταίω εγώ. Και να μπω στην ουσία.

Παρακαλώ, κύριε Βαρβιτσιώτη, μην ταράζεσθε δεν μπορεί να γράφετε διαρκώς κείμενα. Δεύτερον νομίζω ότι οπουδήποτε και αν κατευθύνονται, κατηγορίες [redacted], πρέπει να αντέχουμε κύριε Βαρβιτσιώτη να τις δεχόμαστε και να τις συζητούμε. Από κει και έπειτα θα πρέπει να αποδεικνύονται βεβαίως με στοιχεία εάν είναι αληθείς ή όχι.

4/2 ΓΡ Φ.Τ. 7.10.86

119

Εάν όμως είναι αληθείς με τα στοιχεία τα οποία βεβαίως είμαι υποχρεωμένος, ενώπιόν σας κύριοι συνάδελφοι, να φέρω, για να αποδείξω το βέβαιο των λόγων μου, τότε δεν νομίζω ότι έχετε το δικαίωμα να προτρέχετε.

Τρίτον κύριε Πρόεδρε, εγώ είμαι αποφασισμένος, εφόσον βρίσκομαι στην αίθουσα αυτή, να μην καλύψω κανέναν, έστω και εάν αυτός ο ένας να είναι ο ίδιος μου ο υιός.

(2ν)

2ΓΡ

1/2Ν ΒΠ 7.10.86

120

Εάν άλλοι συνάδελφοι δεν αντέχουν σε αποκαλύψεις, τούτο βέβαια είναι δικαίωμά τους. Αλλά, τότε θα πρέπει να αποχωρήσουν. Εγώ συμβιβασμούς δεν θα δεχθώ για να καλύψω ούτε αρχηγούς, ούτε πολιτικές σκοπιμότητες, ούτε την ενδεχόμενη λίστα τη μελλοντική, οιουδήποτε κόμματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι προσεδόθη ιδιαιτέρα οξύτης, η οποία θα έπρεπε να αποφευχθεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν φταίω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ.

Η Επιτροπή μέχρι τώρα προχωρεί, νομίζω πάρα πολύ καλά, με πάρα πολύ μεγάλη κατανόηση της μιας πλευράς από την άλλη και γενικώς του ενός από τον άλλον και νομίζω πως πρέπει έτσι να συνεχίσουμε για να καταλήξουμε σε ένα συμπέρασμα, που θέλω να πιστεύω, όπως βλέπω τα πράγματα, ότι θα είναι δυνατό να είναι και απολύτως ομόφωνη. Και το ομόφωνο αυτό θα είναι μια εθνική, ας την πούμε, υπηρεσία της Επιτροπής. Αυτός πρέπει να είναι και ο σκοπός μας κατ'αρχήν. Δεν θα ήθελα να υπάρχει αυτή η οξύτης που υπάρχει και παρακαλώ να μην παίρνουμε έτσι τα πράγματα.

Γεγονός είναι ότι η συνεδρίαση αυτής της Επιτροπής

2/2Ν ΒΠ 7.10.86

121

και στο σημείο αυτό είναι μυστική και συνεπώς δεν πρέπει ο Τύπος να μάθει τίποτε, ούτε από την επιστολή του κυρίου Λιβανού, ούτε από τη δήλωση του αξιοτίμου κυρίου Βαρβιτσιώτη, ούτε γενικώς τις συζητήσεις που έγιναν εδώ μέσα. Επιτέλους δεν συζητήθηκε η επιστολή. Εγώ μάλιστα την κατέθεσα απλώς για να καταχωρηθεί στα πρακτικά χωρίς και να την αναγνώσω, ακριβώς υπηρετώντας αυτή την ιδέα, του να μη δημιουργείται οξύτης.

Νομίζω, ότι θα συζητηθεί και αυτή η επιστολή, όπως θα συζητηθούν στην Επιτροπή και άλλες επιστολές οι οποίες εστάλησαν από άλλους παράγοντες της πολιτικής και του δημόσιου βίου της χώρας. Αυτά θα τα δούμε, όταν θα συζητηθούν και θα δούμε, αν πρέπει να κληθεί ο αλφα ή ο βήτα , αν δεν πρέπει να κληθεί ο γάμα κλπ.

Απόψεις ουσιαστικές επί της επιστολής δεν θα εκφράσω. Είναι ένα θέμα που θα το δούμε όταν θα γίνει συζήτηση. Μέχρι τότε εκείνο που παρακαλώ είναι να σιωπήσουμε.

Ο κύριος Βαρβιτσιώτης έχει το λόγο.

3/2Ν ΒΠ 7.10.86

122

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχει δημιουργηθεί ένα προσωπικό θέμα τεράστιο, από τον κύριο Λιβανό.

Κύριε Πρόεδρε, αντιπαρέρχομαι τα όσα είπε περί λίστας και άλλα τινά τα οποία θεωρώ ανάξια έστω και να απαντήσω. Δέχομαι αναμφισβήτητα ότι όλοι όσοι είμαστε εδώ μέσα, είμαστε για να υπηρετήσουμε την αλήθεια έξω από πολιτικές σκοπιμότητες. Αλλά μου προξενεί κατάπληξη το γεγονός το οποίο είπε ο κύριος Λιβανός. Δεν θέλω να μεταχειριστώ άλλη έκφραση, αρκεί η κατάπληξη, ότι δηλαδή αν διαρρεύσει η επιστολή, θα διαρρεύσει από μένα. Εγώ σας δίνω το λόγο της ανδρικής μου τιμής ότι δεν την έχω δόσει την επιστολή. Σήμερα όμως την ώρα που μιλάμε έχει δημοσιευθεί στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ ένα σχολιάκι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι έχει δημοσιευθεί;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ που κυκλοφόρησε υπάρχει ένα σχόλιο με τίτλο "Κουΐζ" ποιός είναι ο βουλευτής ο οποίος

κυκλοφορεί στη Βουλή πάντοτε καλοντυμένος, φαίνεται νεώτερος απ' ότι είναι και έχει στην τσέπη του σήμερα μια βόμβα κατά του κυρίου Μητσοτάκη; " Σήμερα στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ που κυκλοφορεί κύριε Πρόεδρε. Δεν είμαι εγώ που έχω αυτές τις γνώμες. Και στην αίθουσα των δημοσιογράφων κάτω, υπάρχει δημοσιογράφος ο οποίος λέει:

4/2Ν ΒΠ 7.10.86

123

"Τη βόμβα την έχω στα χέρια μου". Έδωσα εγώ στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ από χθες ένα γεγονός που δεν εγνώριζα; Ας αφήσουμε λοιπόν τα περί διαρροών εκ μέρους μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ κάνω πάλι στην έκκληση να αποφευχθεί η οξύτης. Δεν πρέπει ούτε η επιστολή του κυρίου Μητσοτάκη, ούτε η έγγραφος δήλωση των κυρίων βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας, την οποία ανέγνωσε ο κύριος Βαρβιτσιώτης για λογαριασμό όλων, ούτε οι συζητήσεις που γίνονται αυτή τη στιγμή ανάμεσά μας, ούτε η άποψη την οποία εξέφρασε ο κύριος Λιβανός προφορικώς, ούτε η άποψη που εκφράσατε εσείς κύριε Βαρβιτσιώτη, ούτε η άποψη που επιφυλάσσετε, όπως βλέπω να εκφράσει ο κύριος Παναγιωτόπουλος, θα πρέπει να εμφανισθούν στο Τύπο. Εγώ έτσι πιστεύω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θέλω να απαντήσω κύριε Πρόεδρε, και παρακαλώ το λόγο.

Ο κύριος Βαρβιτσιώτης επεφυλάχθη και προφανώς λόγω της καλής του ανατροφής να μη πει, όπως το ανέφερε, βαρυτέρα φράση. Επομένως, εάν δεν είχε ανατροφή, που έχει, θα έλεγε βαρύτερα πράγματα. Άρα εγώ θα πρέπει να δεχθώ ότι είμαι άξιος κάποιας βαρυτέρας εκφράσεως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Η οποία όμως δεν ελέχθη.

5/2Ν ΒΠ 7.10.86

124

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γι'αυτό πρώτο θα έπρεπε, για να μη δημιουργεί εντυπώσεις. Δεν ξέρω τι γράφει η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, αλλά ξέρω όμως κύριε Βαρβιτσιώτη τι γράφει ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πότε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, της 6ης του μηνός, κύριε Βαρβιτσιώτη. Ακούστε, κύριε Πρόεδρε, και παρακαλώ να κρίνετε αν υπό αυτάς τας συνθήκας, δημοσιογραφικάς και πολιτικάς, μπορεί να συνεχιστεί η πολιτική ζωή στο τόπο αυτό:

2ΕΖ

(Ν)

1/2 ΕΖ (Γ.Π.) 7-10-86

125

"Ενώ αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση για τις δημοτικές εκλογές - δεν το διαβάζω όλο, περιορίζομαι στη φράση- θα κλιμακώσουν με νέα πυροτεχνήματα την εκστρατεία λάσπης εναντίον της Νέας Δημοκρατίας κ.λ.π. κ.λ.π.".

Παράγραφος: " Πρόκειται συγκεκριμένα για επανάληψη της τυμβορυχίας του γνωστού Διονυσάκη Λιβανού εις βάρος της μνήμης του Παναγιώτη Κανελλόπουλου, με τη μορφή αυτή την φορά, κάποιων εγγράφων που θα εμφανιστούν ως έγγραφα του Παναγιώτη Κανελλόπουλου ".

Γι'αυτό λέω, ότι έρχεται ....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Τί σχέση έχει αυτό;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν έχει σχέση, κύριε Βαρβιτσιώτη; Γράφεται αυτό και γνωρίζετε καλά - εφόσον με προκαλείτε- τί εκπροσωπεί ο "Ελεύθερος Τύπος" για το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας. Το αντιπαρέρχομαι αυτό, αλλά παρακαλώ στα πρακτικά να υπάρξει. ~~τούτο~~

Δεύτερον, θα ήθελα να κάνω μια δήλωση, κύριε Πρόεδρε, την οποία θα έπρεπε να έχω κάνει ήδη από την πρώτη μου ομιλία, την ελάχιστη ομιλία, την οποία, αφού με προεκάλεσαν ζήτησα το λόγο. Αφού βεβαίως, θέσω και σε παρένθεση το γεγονός, — περιστατικό ατυχές αν θέλετε, κύριε Βαρβιτσιώτη, το ότι κατά λάθος βγήκατε από την αίθουσα και πήρατε

2/2 ΕΖ (Γ.Π.) 7-10-86

126

μαζί σας το φάκελλο. Δεν φταίω εγώ που εσείς κάνετε λάθη. Τον πήρατε, λείψατε 15 λεπτά από την αίθουσα. Από κει και πέρα, μπορεί να συμπεράνει η επιτροπή και οι πάντες, τί κάνατε μ'αυτή την επιστολή που ξεχάσατε στην τσέπη σας, βγαίνοντας και μπαίνοντας.

Και μπαίνω στο σημείο, το οποίο λησμόνησα πριν, κύριε Πρόεδρε. Βεβαίως, η καταγγελία την οποία κάνω, αφορά απευθείας στις θέσεις τις οποίες έχει λάβει ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης για το συγκεκριμένο αυτό θέμα και δηλώνω ότι παρ'όλον ότι μια ολόκληρη ζωή υπήρξα αρνητικός για το πρόσωπο του Προέδρου Κωνσταντίνου Καραμανλή και υπήρξε αρνητικός και εκείνος, δηλώνω ότι όχι δεν συμμερίζομαι, αλλά αποκηρύσσω με βδελυγμία κάθε πρόσωπο το οποίο θα ήθελε να αναμείξει το πρόσωπο του κυρίου Καραμανλή σε τέτοιου είδους, έστω και υπόνοιες, όχι καν καταγγελίες. Αυτά είχα να πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παναγιωτόπουλος παρακαλείται να λάβει το λόγο, με την πρόσθετη παράκληση να ρίξει νερό στη φωτιά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, κατ'αρχήν συμμερίζομαι απολύτως αυτά που είπατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ πολύ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και εκφράζω προσωπικά την ικανοποίησή μου

3/2 ΕΖ (Γ.Π.) 7-10-86

127

για τον τρόπο με τον οποίο προσπαθείτε να διευθύνετε αυτό το δύσκολο έργο.

Θέλω να προσθέσω το εξής : 'Οτι, εάν δεν αντιληφθούμε όλοι μας εδώ μέσα, ότι έχουμε έναν ιδιαίτερο, ειδικό ρόλο, ο οποίοςτουλάχιστον ——— από πλευράς ηθικής αν θέλετε, μας απαγορεύει να υποκύπτουμε στον πειρασμό πολιτικής εκμεταλλεύσεως της ιδιότητος αυτής, εάν αυτό δεν το επιτύχουμε, δεν εκπληρώνουμε το καθήκον μας. Διότι, είναι πάρα πολύ μεγάλος πειρασμός για έναν πολιτικό - διότι κανείς μας δεν ξεχνάει ότι όλοι μας είμαστε πολιτικοί εδώ μέσα- το να μπορεί από κάπου να αντλήσει είτε δημοσιότητα, είτε επιχειρήματα για να υπηρετήσει μια ορισμένη θέση. Σ'αυτό τον πειρασμό λοιπόν, ο φίλοςμου ο αγαπητός ο Διονύσης ο Λιβανός, δεν άντεξε. Και θα του εξηγήσω γιατί: Ακόμη και αν πίστευε ότι έπρεπε αυτή την επιστολή να την καταθέσει, προκειμένου να ερευνηθεί η αλήθεια και από την πλευρά αυτή, ήταν σήμερα η κατάλληλη μέρα στην εμβόλιμη αυτή συνεδρίαση, που κανονικά δεν θα υπήρχε; 'Η θα έπρεπε να την έχει καταθέσει με τα αρχικά του επιχειρήματα, ή θα έπρεπε να αναμένει, από στοιχειώδη ευαισθησία, να περάσουν οι δημοτικές εκλογές. Γνωρίζει δε ιδιαίτερα ότι έχει αποδυθεί σε ένα προσωπικό αγώνα εναντίον του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, αυτές τις μέρες, που είναι

4/3 Ε.Ζ. (Γ.Π.) 7-10-86

128

ένα επί πλέον επιχείρημα. Βέβαια είναι άνισος ο αγών, διότι δεν νομίζω ότι μπορεί να υπάρξει καμμία σύγκρισηαπό πλευράς πολιτικού βάρους. Αλλά, αυτή η στιγμή δεν ήταν η κατάλληλη. Δηλαδή, η στοιχειώδης ευαισθησία επέβαλε να μην κατατεθεί/αυτή η επιστολή σήμερα. Γιατί μη μου λέτε ότι αυτό που λέει κατά του κυρίου Βαρβιτσιώτη που πρόσεξε το τέταρτο της αναχωρήσεως του, δεν θα είναι ένα άλλοθι, όπως πιστεύει και για τον ίδιο, εάν όλα αυτά βγουν στις εφημερίδες. Ο μόνος ο οποίος έχει συμφέρον γιανα βγουν αυτά στις εφημερίδες σήμερα, είναι ο αγαπητός μου συνάδελφος.

(2Λ)

ΕΖ 1/3 Λ__(ΔΚ) 7.10.86_____________

129

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και οι εντός των τειχών αντίπαλοι!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Οι οποίοι κάνουν πολεμο πολύ σωστότερο από ό,τι φαντάζεσθε και σε πολύ καλύτερο επίπεδο.

Εάν γινόταν αυτό, δεν θα έπαιρνε την πρωτοβουλία ο κ. Βαρβιτσιώτης, γις να γίνει η δήλωση που γίνεται.

Κύριε Πρόεδρε, τελειώνοντας κρίνω ατυχή την ενέργεια σήμερα του φίλου μου, του Διονύση του Λιβανού. Νομίζω ότι στη σημερινή συνεδρίαση, την εμβόλιμη, την ύποπτη ημέρα, 5 μέρες πριν από τις εκλογές, αυτή η επιστολή μπορεί ο καθένας να σκεφθεί ότι δεν υπηρετεί την ανεύρεση της αλήθειας εδώ μέσα, αλλά υπηρετεί άλλους στόχους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εν πάση περιπτώσει υποβάλλεται έκκληση από το Προεδρείο να μη δημοσιευθεί τίποτα στις εφημερίδες, ούτε από όσα ελέχθησαν, ούτε από όσα εγράφησαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Υπάρχει θέμα προσωπικό και πάλι για μένα, γιατί μέσα στα χαριτωμένα -μόνο έτσι μπορώ να τα χαρακτηρίσω- τα οποία είπε ο κ. Παναγιωτόπουλος, και δήθεν φιλικά πέταξε και τον υπαινιγμό περι βάρους. § Πραγματι οπωσδήποτε δεν διεκδικώ, κύριε Παναγιωτόπουλε, το βάρος του κ. Μητσοτάκη, αφού με προκαλείτε. Το βάρος όμως που έχει ο καθένας, που είμαστε εδώ μέσα, δεν ζυγίζεται, κύριε Παναγιωτόπουλε, ούτε με τη δύναμη του, ούτε με την ισχύ του. Ζυγίζεται με τις ηθικές θέσεις του και τις πράξεις, τις οποιες έχει

2/3 Λ (ΔΚ) 7.10.86

130

κάνει.

Εγώ δηλώνω ενώπιον της επιτροπής, ότι είμαι στη διάθεση του οιουδήποτε εάν θελήσει να πάμε στη Δικαιοσύνη, να αποβάλλω την ιδιότητα μου, τη βουλευτική και να το πράξει και εκείνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) :Αυτό, όπως ξέρετε, δεν είναι δυνατόν.

Όπως ξέρετε με την ευκαιρία, αυτό το είπε και ο κ. Βαρβιτσιώτης προ ημερών και μου έκανε εντύπωση που το είπε, γιατί απεμπόλισε δια του τρόπου αυτού, ή προσπάθησε να απεμπολίσει, την προστασία του βουλευτικού αξιώματος, όταν λέει οτι θα παραιτηθεί από την ασυλία κ.λ.π. Για να παραιτηθεί από την ασυλία δεν είναι έγκυρος η παραίτηση και συνεπώς η δήλωσή σας, κύριε Λιβανέ, είναι άνευ σημασίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Όλα είναι άνευ σημασίας!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, και κάνω έκκληση να μην γραφεί τίποτε στις εφημερίδες από όλα αυτά.

Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής θα επαναληφθούν, όπως ξέρετε, στις 22 και 23 του μηνός Οκτωβρίου.

Στη συνέχεια λύθηκε η συνεδρίαση, ώρα 13.34΄.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ — Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ — Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ — Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Την 8.η. Οκτωβρίου 1986 ημέρα Τετάρτη........ και ώρα 10.00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α΄όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Ζακολίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από 7-10-86....αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας Γεώργιος - Μάριος Παπαγιάννης................ ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις 16-9-86, 30-9-86, 2-10-86 & 7-10-86..

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Γ.-Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

Ο ΕΒΔΟΜΟΣ ΤΟΜΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ

ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ

ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &

ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ «ΚΕΘΕΑ,

ΣΧΗΜΑ + ΧΡΩΜΑ» ΣΕ ΧΑΡΤΙ FABRIANO

PALATINA 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ

ΣΕ 2.500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ 2019

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]